

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА

Мирослава ВОВК
Олена СЕМЕНОГ

ІННОВАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ

Навчальний посібник

Київ 2025

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА**

Мирослава БОВК

Олена СЕМЕНОГ

**ІННОВАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ**

Навчальний посібник

**Київ
Талком
2025**

Інновації у професійній підготовці майбутніх докторів філософії: навчальний посібник / М.П. Вовк, О.М. Семеног, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. – Київ: Талком, 2025. 323 с. [Електронний ресурс].

Рецензенти:

Г.Г. Філіпчук, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України;

О.П. Цюняк, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри початкової освіти та освітніх інновацій педагогічного факультету Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Укладачі:

М.П. Вовк, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України;

О.М. Семеног, доктор педагогічних наук, професор, керівник Центру освітньо-наукового партнерства і мережевої взаємодії Сумського державного педагогічного університету, старший науковий співробітник відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.

ISBN 978-617-8627-08-9

У навчальному посібнику, укладеному науковцями відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, представлено навчально-методичний супровід нормативних і варіативних дисциплін («Наукова фахова українська мова», «Теорія і практика педагогічної освіти», «Академічна доброчесність дослідника», «Імідж сучасного викладача-дослідника», «Мовна культура дослідника») у підготовці майбутніх докторів філософії з освітніх наук. До кожної дисципліни подано тематику лекційних занять з інтерактивним відеоконтентом або презентаціями, питання для практичних занять, завдання для самостійної роботи, рекомендовані джерела на основі ресурсів електронних бібліотек, репозитаріїв тощо, тестові завдання, проблематика індивідуальних дослідницьких завдань. Змістовий контент дисциплін узагальнено в авторських силабусах. Акцентовано увагу на інноваціях відкритої науки, публікаційної і видавничої етики, публікаційної активності, цифрового етикету викладача-дослідника, якості наукових публікацій у наукометричних виданнях, особливостях застосування ідентифікаторів науковців тощо.

Адресовано викладачам закладів вищої освіти, майбутнім докторам філософії з освітніх наук, гарантам і стейкхолдерам освітньо-наукових програм.

ISBN 978-617-8627-08-9

© М. Вовк, О. Семеног, 2025

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Дисципліна «Наукова фахова українська мова»: мета, завдання, інновації.....	6
Змістовий модуль 1. Академічна культура дослідника. Мовна культура дослідника.....	6
Змістовий модуль 2. Наукова комунікація. Особливості наукового усного мовлення.....	32
Дисципліна «Теорія і практика педагогічної освіти»: інноваційний контент.....	53
Змістовий модуль 1. Педагогічна освіта в Україні і зарубіжжі: тенденції розвитку.....	53
Змістовий модуль 2. Професійний розвиток сучасного вчителя....	77
Дисципліна «Академічна доброчесність дослідника»: навчально-методичний супровід.....	100
Змістовий модуль 1. Академічна доброчесність сучасного дослідника в умовах сучасного інформаційного суспільства: теоретичний і практичний контекст.....	100
Змістовий модуль 2. Публікаційна і видавнича етика: основні процедури, якісні практики.....	121
Дисципліна «Імідж сучасного викладача-дослідника»: завдання та інновації.....	138
Змістовий модуль 1. Імідж сучасного викладача-дослідника у науково-практичному дискурсі.....	138
Змістовий модуль 2. Імідж сучасного викладача-дослідника у вимірах публікаційної діяльності.....	154
Дисципліна «Мовна культура дослідника»: навчально-методичні ресурси.....	177
Змістовий модуль 1. Наукова мовна культура – основа професійної діяльності дослідника.....	177
Змістовий модуль 2. Специфіка редагування і написання наукових текстів.....	201
Ключі до тестових завдань.....	231
Додатки	234
Силабус дисципліни «Наукова фахова українська мова».....	234
Силабус дисципліни «Теорія і практика педагогічної освіти».....	252
Силабус дисципліни «Академічна доброчесність дослідника».....	268
Силабус дисципліни «Імідж сучасного викладача-дослідника».....	284
Силабус дисципліни «Мовна культура дослідника».....	304

ПЕРЕДМОВА

Сучасний світ переживає безпрецедентні темпи трансформацій, що вимагають постійного оновлення знань, навичок та компетенцій в усіх сферах професійної діяльності, особливо в науковій та освітній. У цих умовах професійна підготовка майбутніх докторів філософії з освітніх наук набуває особливого значення, адже саме креативна і толерантна наукова молодь формуватиме майбутній науково-освітній простір, визначатиме інноваційні вектори розвитку й забезпечуватиме якість науково-педагогічних досліджень. Ідеться не лише про глибокі знання своєї галузі, а й про формування цілісної особистості, яка здатна до самостійного та відповідального виконання наукових завдань, з дотриманням правових та моральних норм, про вміння ефективно комунікувати, працювати з інформацією, дотримуватися високих етичних стандартів, активно інтегруватися в міжнародне наукове співтовариство.

Запропонований посібник є практичним інструментом для розвитку загальних і професійних (спеціальних) компетентностей. Структура і зміст відображають комплексний підхід до професійної підготовки майбутніх докторів філософії з освітніх наук, охоплюють навчально-методичний супровід практичних занять і самостійної роботи 5 взаємопов'язаних дисциплін. Більшість тем кожної дисципліни супроводжується відеоконтентом та / або презентаціями на *QR кодах*, *рекомендованими джерелами*, *завданнями для самостійної роботи*, *практикумом*.

Дисципліна «Наукова фахова українська мова» закладає основи мовної культури дослідника, що є фундаментальною для професійної діяльності. Мета – формування навичок ефективної наукової комунікації як у письмовій, так і в усній формі. Посібник висвітлює такі ключові аспекти, як: академічна та мовна культура дослідника (Змістовий модуль 1) і особливості наукового усного мовлення (Змістовий модуль 2). Для розгляду запропоновано функції наукового стилю, мовні одиниці наукової фахової мови та жанрології наукових текстів, комунікативні якості наукового тексту як невід’ємні складники академічної практики.

Дисципліна «Теорія і практика педагогічної освіти» відображає тенденції входження педагогічної освіти України в європейський простір, утвердження компетентнісного підходу, затвердження стандартів вищої освіти та професійних стандартів вчителя, які визначають професійні, фахові та загальні компетентності, висвітлює можливості для професійного розвитку педагогів через формальну, неформальну та інформальну освіту, що є ключовим для саморозвитку та самовдосконалення упродовж життя.

Дисципліна «Академічна доброчесність дослідника» висвітлює особливості дотримання академічної доброчесності, що слугує фундаментом довіри у науковій спільноті, розглядає різні види порушень, етичні вимоги до використання штучного інтелекту в наукових дослідженнях, поняття відкрита наука (Open Science) як сучасний підхід до реалізації всього циклу наукового дослідження, заснований на нових способах поширення знань з використанням цифрових технологій. Підкреслено її роль у підвищенні якості, ефективності та швидкості реагування на дослідження, а також у розвитку творчості та довіри до науки.

Дисципліна «Імідж сучасного викладача-дослідника» зосереджена на формуванні професійного образу науковця, що є важливим аспектом успішної діяльності. Для дослідницької роботи та занять запропоновані змістові модулі, що розкривають такі поняття, як професійний імідж, педагогічний імідж, бренд дослідника, імідж викладача-дослідника у науково-практичному дискурсі та у вимірах публікаційної діяльності. Особливе місце у модулях посідає висвітлення цифрового етикету викладача-дослідника в умовах онлайн-комунікації та віртуального простору. Публікаційну активність означено як ключовий чинник розвитку іміджу науковця, враховуючи вимоги до якості публікацій, метаданих статей та індексів цитування (h-index, i10-index, g-index, e-index). Посібник допомагає спроектувати публікаційну стратегію, що враховує наукову спеціалізацію, цільову аудиторію та пріоритетні видання.

Дисципліна «Мовна культура дослідника» поглиблює знання та навички з наукової мовної культури (Змістовий модуль 1) та редагування і написання наукових текстів (Змістовий модуль 2). Дослідницьку увагу зосереджено на текстовій культурі, культурі цитування та покликань, термінологічній та лексикографічній культурі.

У посібнику запропоновано численні завдання, що сприяють опануванню теоретичних знань і відпрацюванню практичних навичок. Додатки із силабусами дисциплін та рекомендованими джерелами забезпечують можливість детального ознайомлення із проблематикою та подальшого самостійного навчання.

ДИСЦИПЛІНА «НАУКОВА ФАХОВА УКРАЇНСЬКА МОВА»: МЕТА, ЗАВДАННЯ, ІННОВАЦІЇ

Змістовий модуль 1.

Академічна культура дослідника. Мовна культура дослідника.

Тема 1.1. Сучасні вимоги до оформлення наукового тексту (лекція).

Питання до лекції

1. Реалізація політики академічної доброчесності в науковій сфері.
2. Академічний плагіат і самоплагіат.
3. Функціональна класифікація підстилів наукового стилю.
4. Мовні одиниці наукової фахової мови: міжстильові та функціонально-наукові.

Відеоконтент / презентація

Академічна культура дослідника. Мовна культура дослідника. Сучасні вимоги до оформлення наукового тексту (М.П. Вовк, О.М. Семеног). https://drive.google.com/drive/folders/1Lhfl89NutyJSBvzoIBAQcv-I77uu_bNH?usp=sharing	

Рекомендовані джерела до лекції:

1. Вовк М.П. Технологія розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах поєднання формального і неформального навчання. *Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти*: практичний посібник / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. С.93-152. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715790/>
2. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>
3. Закон України «Про авторське право і суміжні права». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> 20.
4. Закон України «Про академічну доброчесність». Проект. URL: <http://surl.li/dstdm>
5. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.
6. Мовна особистість в освітньому просторі: монографія / І.Д. Пасічник та ін. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021.
7. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с. освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
8. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
9. Рижко О. Плагіат як соціально-комунікаційне явище: монографія. Київ: Паливода А. В., 2017. 387 с.
10. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: Монографія / НАН України. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
11. Семеног О. Лінгвоперсонологія: навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 192 с.

12. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>
13. Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. К.: ВЦ «Академія», 2012. 216 с.
14. Стратулат Н. В., Яслик, В. І. Нормативність як основний аспект наукового мовлення. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Т. 31(70). № 4. Ч. 1. 2020. С. 125–130. URL: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-1/23>
15. Український правопис. Довідник. Київ : Видавництво: Центр учбової літератури, 2020. 352 с.

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Підготовка до дискусії «Якою, на ваш погляд, повинна бути сучасна українська наукова термінологія: прагматичною, інтернаціональною чи національною?»	Modern teaching methods in pedagogy and philology: collective monograph / Azarenkov V. International Science Group. Boston: Primedia eLaunch, 2023. 580 p. Available at: DOI 10.46299/ISG.2023.MONO.PED.1. https://isg-konf.com/wp-content/uploads/2023/03/Monograph/PED/ISG.2023.MONO.PED.1.pdf Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. / за ред. Л.І. Мацько. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2008. 252 с. URL: https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/131.pdf
Проаналізуйте на матеріалі наукової статті з фаху особливості вживання мовних засобів у науковому тексті.	За матеріалами статті: Ничкало Н. Відданість Україні, педагогіці, освіті. <i>Естетика і етика педагогічної дії</i> . 2024. Вип. 30. С. 25–41. URL: https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.30.320901
Ознайомтеся з «Положенням «Про політику академічної доброчесності в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України». Визначіть ключові тези, викладені в документі. Проаналізуйте на відповідність чинному законодавству України, міжнародним документам. Запропонуйте зміни або доповнення, які, на вашу думку, сприятимуть удосконаленню політики академічної	URL: https://ipood.com.ua/academic-integrity/

добросовісності в установі. Підготуйте коротке письмове повідомлення (до 1 стор.) та презентуйте результати аналізу Положення в групі.	
Дослідницьке завдання: чи можна вважати відсутність текстових збігів достатнім доказом академічної добросовісності автора? Поясніть, що таке академічна добросовісність, чим вона відрізняється від формального показника унікальності тексту. Наведіть приклади, коли формально низький відсоток текстових збігів приховує більш суттєві недоліки (неправильне цитування та ін.). Наведіть практичні поради, як писати без плагіату.	Як мені писати без академічного плагіату? <i>Академічна добросовісність</i> . 2019. Вип. 1. URL: https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/Integrity-bulletin-all-issues.pdf

Тема 1.1. Вимоги до оформлення наукових текстів та їх презентації у наукометричних базах (практичне заняття)

Питання для обговорення:

1. Інформативна, епістемологічна, комунікативна, перформативна, гносеологічна, когнітивна, діалогічна функції наукового стилю.
2. Мовні одиниці наукової фахової мови.
3. Жанрологія наукових текстів.
4. Культура цитування і покликання. Види цитат: цитати-тези або докази; цитати-аргументи. Загальні вимоги до цитування.
5. Самоцитування. Компіляція і плагіат у публікаціях.
6. Відкрита наука. Сучасні наукометричні бази.
7. Ідентифікатори сучасного науковця.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Вовк М.П. Технологія розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах поєднання формального і неформального навчання. *Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти*: практичний посібник / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. С.93-152. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715790/>
2. Вовк М.П. Тренінг з розвитку мовної культури майбутнього педагога-дослідника в умовах формальної освіти. *Тренінгові технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти*: метод. рек. / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти імені Івана Зязюна. Київ, 2019. 109 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718751/>
3. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми: Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>

4. Закон України «Про авторське право і суміжні права». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> 20.
5. Закон України «Про академічну доброчесність». Проект. URL: <http://surl.li/dstdm>
6. Закон України «Про інформацію». Верховна Рада України.
7. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
8. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
16. Мовна особистість в освітньому просторі: монографія / І.Д. Пасічник та ін. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021.
9. Про затвердження вимог до оформлення дисертацій. Наказ Міністерства освіти і науки № 40 від 12.01.2017 р., із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
10. Рижко О. Плагіат як соціально-комунікаційне явище: монографія. Київ: Паливода А. В., 2017. 387с.
11. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: монографія. НАН України. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
12. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>
13. Семеног О.М. Наукова українська мова (для іноземних аспірантів): навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2025. 78 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/items/863aed74-30af-411d-aaa-e9e737714a31>

Додаткові

1. Nauka.gov.ua. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/mizhnarodni-pravy-la-tsytuvannia-ta-posylannia-v-naukovykh-robotakh/>
2. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник / за ред. В.П. Горина. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2023. 170 с. URL: https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/49323/1/Posibnyk_MND.pdf
3. Наукові публікації. Правила оформлення графічних матеріалів. 2023. URL: <https://spubl.com.ua/uk/blog/rules-of-design-of-graphic-materials>
4. Осадченко І., Коблюк В. Технологія написання фахової наукової статті. *Витоки педагогічної майстерності*. 2021. Вип.28. С. 128–135. URL: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2021.28.250369>
5. Основи наукового цитування. Наукова бібліотека Сумського державного університету імені А.С.Макаренка. URL: <https://library.sspu.edu.ua/czytuvannya-ta-posylannya/>

Завдання для самостійної роботи

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Елементи наукового тексту: ілюстрації, таблиці та ін.	Наукові публікації. Правила оформлення графічних матеріалів, 2023. URL: https://spubl.com.ua/uk/blog/rules-of-design-of-graphic-materials
Написання структури майбутньої фахової статті. Написання анотації фахової статті.	Осадченко І., Коблюк В. Технологія написання фахової наукової статті. <i>Витоки педагогічної майстерності</i> , 2021. Вип. 28. С. 128–135. URL: https://doi.org/10.33989/2075-146x.2021.28.250369
Основні засади наукового пошуку першоджерел.	Методологія наукових досліджень: навч. посіб. / за ред. В.П. Горина. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2023. 170 с. URL: https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/49323/1/Posibnyk_MND.pdf
Міжнародні стилі цитування.	Nauka.gov.ua. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах, 2025. URL: https://nauka.gov.ua/information/mizhnarodni-pravyla-tsytuvannia-ta-posylannia-v-naukovykh-robotakh/
Цитування з першоджерел. «Непряме» цитування. «Некоректне цитування».	Основи наукового цитування. Наукова бібліотека Сумського державного університету імені А.С.Макаренка. URL: https://library.sspu.edu.ua/czytuvannya-ta-posylannya/

Практикум

Завдання 1. Прочитайте і прокоментуйте речення. Яка тема їх об'єднує? Допишіть власні приклади для характеристики поняття *наукова*.

Українською	Англійською	Контекст/Пояснення
Наука – це діяльність людини.	Science is first of all human activity.	Визначення науки як людської діяльності.
Наука виникає з природньої допитливості людини.	Sciences arise out of man's natural curiosity.	<i>Допишіть пояснення</i>
Ми завдячуємо науці нашим комфортом і здоров'ям.	To science we owe most of our comforts, our health.	Використання "owe" для вираження вдячності.
<i>Допишіть ваші приклади</i>	<i>Допишіть ваші приклади</i>	

Завдання 2. Прочитайте текст. Знайдіть невідомі для вас слова, з'ясуйте, користуючись тлумачним словником, їхні значення. Спробуйте переповісти / переказати зміст тексту. Перевірте український та англійський варіанти. Чи є різниця? Поясніть відмінності¹

Текст 1

Відповідно до міжнародних документів і законодавства України академічна доброчесність – це сукупність моральних і етичних принципів, які регулюють поведінку учасників освітнього і наукового процесу. Аналіз міжнародних документів і наукових джерел дозволяє стверджувати, що академічна доброчесність є комплексним і багатовимірним явищем, яке регулює взаємовідносини між учасниками освітньо-наукового процесу та ґрунтується на системі цінностей, з-поміж яких - чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність і мужність («Фундаментальні цінності академічної доброчесності» (2019).

Дотримання академічної доброчесності є основою довіри в науковій спільноті, гарантією достовірності і якості досліджень.

Законодавство України, зокрема Закон «Про освіту» (2017), визначає академічну доброчесність як принцип формування самостійної та відповідальної особистості, здатної виконувати завдання відповідно до освітніх стандартів з дотриманням норм права і моралі.

Міжнародні стандарти академічної доброчесності підкреслюють важливість академічної свободи, етики досліджень, відповідальності і співпраці в глобальному науковому середовищі.

Проблемою сучасної академічної доброчесності є також виклики дистанційної освіти, яка створює нові ризики академічної недоброчесності. Водночас формування культури академічної доброчесності відбувається через усвідомлення цінностей та етичних норм у процесі навчання і наукової роботи.

Academic integrity is a set of moral and ethical principles that regulate the behavior of participants in the educational and scientific process. It involves honesty, transparency, and responsibility in creating scientific work, avoiding plagiarism, falsification, and fabrication of data, as well as proper citation of sources.

Adherence to academic integrity is the foundation of trust within the scientific community and guarantees the reliability and quality of research. It protects not only the reputation of individual researchers but also ensures the development of science and education as a whole.

Ukrainian legislation, particularly the Law "On Education" (2017), defines academic integrity as a principle for developing an independent and responsible individual capable of fulfilling tasks according to educational standards while respecting legal norms and morality.

International standards of academic integrity emphasize the importance of academic freedom, research ethics, responsibility, and cooperation in the global scientific environment. Documents such as the Bucharest Declaration and the European Code of Conduct for Research Integrity provide universal guidelines that researchers must follow.

Special attention should be given to preventing plagiarism - the unauthorized use of others' ideas or texts – and self-plagiarism – the reuse of one's previously published works without proper citation. Technical tools, such as anti-plagiarism software, help ensure compliance with these standards.

A contemporary challenge to academic integrity is the rise of distance education, which creates new risks of academic dishonesty. At the same time, the culture of academic integrity is formed through awareness of values and ethical norms in the process of learning and scientific work.

¹ Семеног О.М. Наукова українська мова (для іноземних аспірантів): навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2025. 78 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/items/863aed74-30af-411d-aaae-e9e737714a31>

Текст 2

Академічна доброчесність – це фундаментальний моральний й етичний кодекс наукової спільноти, який передбачає дотримання чесності, справедливості та відповідальності в науковій діяльності. Ідеться про:

- *чесне створення власних текстів і унікальність наукової роботи;*
- *уникнення плагіату (незаконного використання чужих ідей чи текстів без належного цитування);*
- *коректне оформлення покликань і цитувань;*
- *заборону фабрикації (виготовлення фальшивих даних) та фальсифікації (маніпуляцій з результатами);*
- *підтримку академічних стандартів якості та наукової етики;*
- *відповідальність за наукову діяльність від початку до публікації;*
- *повагу до колег і учасників дослідницького процесу.*

Academic integrity is the fundamental moral and ethical code of the scientific community, which involves adhering to honesty, fairness, and responsibility in academic activities.

This includes:

- *honest creation of original texts and the uniqueness of academic work;*
- *avoiding plagiarism (unlawful use of others' ideas or texts without proper citation);*
- *proper formatting of references and citations;*
- *prohibition of fabrication (creating false data) and falsification (manipulating results);*
- *upholding academic standards of quality and scientific ethics;*
- *responsibility for academic activities from inception to publication;*
- *respect for colleagues and participants in the research process.*

Завдання 3. Прочитайте текст. Перекажіть зміст тексту. Продовжіть ці міркування.

Академічна доброчесність важлива, тому що:

- захищає репутацію науковця і навчального закладу;
- забезпечує довіру до результатів досліджень;
- сприяє розвитку якісної наукової культури;
- запобігає шахрайству і корупції в науці;
- є міжнародним стандартом академічної діяльності.

Завдання 4. Аргументуйте, в чому полягає суперечність щодо самоплагіату на основі аналізу наведених фрагментів текстів.

«Автор вчиняє самоплагіат, порушуючи тим самим наукову етику, якщо: опубліковує повторно роботу кількарічної давнини, тим самим видаючи її за нову; публікує одночасно одну і ту ж роботу або її переклад у кількох виданнях; використовує наукові результати із раніше опублікованої власної роботи у новій роботі без посилання; використовує одні і ті ж наукові результати у звітах за різними науковими проєктами»
(http://lib.polissiauniver.edu.ua/jirbis2/index.php?option=com_content&view=article&id=427:samoplagiat-ta-samotsituvannya&catid=2:static).

«Попередня публікація наукових результатів дисертацій є вимогою законодавства», а отже, «наявність в дисертації фрагментів раніше оприлюднених наукових робіт здобувача не містить ключової характеристичної ознаки (спроби оприлюднення раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів) і не відповідає поняттю «самоплагіат». Проте у

тексті дисертації має бути зазначено, у яких публікаціях здобувача відображено кожен з основних результатів дослідження. У дисертації зазначити таку інформацію можна або за допомогою посилань на наукові публікації, у яких оприлюднено відповідні результати, або шляхом надання наприкінці розділів чи підрозділів інформації про них» (Бахрушин В. Аналітична записка «Запобігання окремих проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності». [Лист МОН від 20.05.2020 р. № 1/9-264](#)).

Завдання 5. Порівняйте авторський текст і текст з ознаками плагіату. Наведіть формулювання, які свідчать про плагіат.

АВТОРСЬКИЙ ТЕКСТ	Плагіат
На основі компетентнісного підходу обґрунтовано сутність поняття «фольклористична компетентність майбутнього учителя-філолога, фольклориста» як інтегративної властивості особистості, що характеризується стійкою аксіологічною орієнтацією на дослідження фольклору й історико-педагогічного досвіду вивчення фольклористики, сформовано науково-дослідницькою культурою щодо інтерпретації фольклорних текстів і навичок творчо-пошукової роботи, володінням знаннями теоретико-, історико-фольклористичного, фольклорно-жанрологічного, музикознавчого, фольклористично-літературознавчого, психолого-педагогічного спрямування, спрямованістю на саморозвиток й самореалізацію у процесі фольклористичної (наукової і педагогічної) діяльності упродовж життя.	Висновки та подальші перспективи. Отже, в результаті аналізу провідних компетенцій як результату цілеспрямованого процесу фольклористичної підготовки в умовах вищих навчальних мистецьких закладів можна сформулювати <u>дефініцію фольклористичної компетенції як інтегративну властивість особистості, яка визначається стійкою цілеспрямованою психологічною мотивацією, сформованою естетичною культурою, володінням спектром сучасних інформаційно-комунікативних знань (теоретико-фольклористичного, історико-фольклористичного, фольклорно-жанрологічного, культурологічного, етнолінгвістичного, етнопедагогічного, комунікативного та ін. спрямування), реалізацією у науково-дослідницькій фольклористичній діяльності з установкою на фахово-інформаційне самовдосконалення протягом життя.</u>

Завдання 6. Ознайомтесь з характеристиками ідентифікаторів науковця. Створіть власний ORCID у результаті перегляду ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=jyKajFWCmy0>

Цифровий ідентифікатор об'єкта DOI (digital object identifier) – серійний номер, який використовують для постійної та унікальної ідентифікації об'єктів інтелектуальної власності будь-якого типу, завдяки якому суттєво спрощується пошук і використання матеріалів. Іншими словами це посилання на конкретний цифровий об'єкт, яке залишається незмінним навіть у випадках, коли документ змінює URL, що може виникати зі зміною сайту чи видавця.

Посилання DOI складається з двох частин – префікса і суфікса, які складаються із цифр та літер кириличного формату.

Префікс – видається реєстраційним агентством або його спонсорською організацією за умови підписання договору та сплати реєстраційного збору. Префікс ідентифікує видавництво. Це жорстка структура, внести зміни в набір цифр неможливо.

Суфікс – алфавітно-числовий рядок, що використовується внутрішньо видавцем для визначення електронного об'єкта призначається для кожного об'єкта видавцем. Як правило, суфікс ідентифікує об'єкт, рік видання, том,

номер випуску, розташування об'єкта та ін. Суфікс може включати як букви так і цифри.

Переваги DOI для читачів

Швидкий пошук статті в Інтернеті

Перехід до оригінальної статті в один клік

Гарантія правильного місцезнаходження певної статті в Інтернеті

Переваги DOI для авторів та видавців

Підвищення «видимості» статті

Підвищення авторитетності журналу

Відслідковування цитування статей (за допомогою cited-by)

Інтеграція з міжнародними базами даних (Scopus, WoS, EBSCO, DOAJ і ін.)

Інтеграція з ORCID, системами управління даними про наукові дослідження (CRIS-системи),

інтеграція з бібліографічними менеджерами (Mendeley, Zotero) і сервісами пошуку плагіату

загальноприйнятий стандарт, визнаний всіма провідними видавництвами світу

ORCID (англ. Open Researcher and Contributor ID) – літерно-цифровий код для ідентифікації наукових та інших академічних авторів та співвиконавців наукових досліджень. ORCID покликаний вирішити проблему обрахування внеску конкретного автора в науку, бо ідентифікатор чітко пов'язує дослідника із його науковими працями, афіліаціями, проєктами та іншими видами наукової активності (<https://nauka.gov.ua/information/postiini-identyfikatory-ta-ikh-rol-u-doslidnytskii-ekosystemi/>).

Завдання 7. Ознайомтесь з переліком сучасних наукометричних баз (<https://lib.vntu.edu.ua/pages/201.html>).

Порівняйте основні характеристики кожної з наукометричних баз:

Спроектуйте тему наукової статті з проблеми дисертаційного дослідження з урахуванням вибору наукометричної бази.

Визначіть, яка з баз найбільше відповідає вашій галузі дослідження та чому.

Оцініть переваги та обмеження вибраної бази для вашої теми дослідження.

Сформулюйте попередню тему наукової статті, яка відповідає вашій дисертаційній роботі.

Визначіть, яка наукометрична база найбільше підходить для публікації цієї статті.

Обґрунтуйте свій вибір бази з урахуванням специфіки теми та вимог до публікацій.

Тема 1.1. Жанрологія наукових текстів. Тезаурус наукового дослідження (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Тезаурус наукового дослідження.
2. Власне науковий (академічний) підстиль: академічність викладу, наукова і фахова термінологія, точність, аргументованість, логічна послідовність, лаконічність форми. Жанри власне наукового стилю.
3. Науково-популярний підстиль, його стилістичні ознаки.
4. Культура читання наукового тексту.
5. Жанри наукових текстів.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Академічне письмо: лінгвокультурологічний підхід: навч. посіб. / О. Семенов та ін. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015. 190 с.
2. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>
3. Закон України «Про академічну доброчесність». Проект. URL: <http://surl.li/dstdm>
4. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.
5. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
6. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
7. Мовна особистість в освітньому просторі: монографія / І.Д. Пасічник та ін. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021.
8. Про затвердження вимог до оформлення дисертацій. Наказ Міністерства освіти і науки № 40 від 12.01.2017 р., із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
9. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: монографія. НАН України. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
10. Семенов О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>
11. Семенов О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. К.: ВЦ «Академія», 2012. 216 с.

Додаткові

1. Гарбар М., Навчук Г., Хававчак О. Лінгвопоетика наукового дискурсу: аналіз мовних засобів побудови наукових текстів. *Лінгвістичні студії*, 2024. С. 61-72. URL: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.48.5>
2. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
3. Підготовка наукових публікацій та презентація результатів наукових досліджень: конспект лекцій до самостійної та дистанційної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії / уклад. В. О. Ананьїн та ін.; за ред. В.О. Ананьїна. Київ : ІСЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 64 с.

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Виконання мовностилістичного аналізу наукових текстів.	Гарбар М., Навчук Г., Хававчак О. Лінгвопоетика наукового дискурсу: аналіз мовних засобів побудови наукових текстів. <i>Лінгвістичні студії</i> , 2024. С. 61-72. URL: https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.48.5
Укладання словничків ключових термінів з теми дисертаційного дослідження. Для кожного терміна: Наведіть визначення з авторитетних джерел (наукові статті, підручники, енциклопедії). У разі наявності різних трактувань наведіть основні варіанти і подайте власне обґрунтоване пояснення, яке ви використаєте у своєму дослідженні.	Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.

Практикум

Завдання 1. Прочитайте текст. Поміркуйте, які основні риси властиві науковому стилю. Чи відображені ці риси у поданому тексті?

Науковий стиль – це один із функціональних різновидів літературної мови, що обслуговує різні галузі науки, виробництва, освіти і реалізується у книжних спеціалізованих текстах різних жанрів. Метою наукового стилю є повідомлення об'єктивної інформації, доведення істинності наукового знання, пояснення причини явищ, опис істотних ознак, властивостей предмета наукового пізнання.

Науковий стиль реалізується переважно в писемному мовленні, однак відчутне зростання наукових контактів у вигляді конференцій, симпозіумів, семінарів загострює увагу і до усного наукового мовлення. Науковий стиль реалізується переважно в писемному мовленні, однак відчутне зростання наукових контактів у вигляді конференцій, симпозіумів, семінарів загострює увагу і до усного наукового мовлення (Семеног О. М. Культура наукової української мови: навч. посіб. Академія, 2010. 216 с.).

Завдання 2. Ознайомтеся з переліком ознак наукового стилю. Поміркуйте, які з характеристик ви могли б уточнити або доповнити, а також щодо яких варто висловити сумнів щодо повноти².

² Семеног О.М. Наукова українська мова (для іноземних аспірантів): навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2025. 78 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/items/863aed74-30af-411d-aaae-e9e737714a31>

Термін / Term	Визначення / Definition	English Term	English Definition
Науковий стиль	Стиль мови для наукових текстів.	Scientific style	The style of language used for scientific texts.
Об'єктивність	Відсутність особистих оцінок, автор характеризує факти, а не суб'єктивну думку.	Objectivity	Absence of personal opinions, focusing on facts rather than views.
Точність	Наявність чітких формулювань і термінів.	Precision	Using exact wording and terminology.
Логічність	Послідовність і зрозумілість викладу матеріалу.	Logical structure	Consistency and clarity in presenting material.
Термінологія	Система спеціальних слів (термінів), властива науці.	Terminology	A system of special words (terms) used in science.

Завдання 3. Прочитайте речення. Уточніть у словниках значення незрозумілих для вас слів. Підготуйте письмове повідомлення «Особливості наукового стилю», використавши кілька речень.

- У дисертації аспірант повинен дотримуватися наукового стилю для точності викладу матеріалу.
- *In the dissertation, the PhD student should use scientific style for precise presentation of the material.*
- Об'єктивність і точність – ключові вимоги наукового стилю.
- *Objectivity and precision are key requirements of scientific style.*
- У наукових статтях важливо уникати емоційної забарвленості та суб'єктивних оцінок.
- *In scientific articles, it is important to avoid emotional coloring and personal judgments.*
- Логічна структура тексту допомагає читачам краще зрозуміти основні ідеї дослідження.
- *The logical structure of the text helps readers better understand the main ideas of the research.*
- Термінологія має бути уніфікованою та зрозумілою для фахівців.
- *Terminology should be unified and understandable for specialists.*

Завдання 4. Прочитайте текст. Поміркуйте, до якого різновиду наукових текстів доцільно віднести дисертаційну роботу, над якою ви працюєте. За сферами наукового знання тексти поділяють на:

Сфера знань / Field of Knowledge	Характеристика текстів / Description of Texts	English Field	English Description
Науково- технічні	Містять описи технічних об'єктів, аналіз технологій, деталі конструкцій, розрахунки.	Scientific- technical	Contain descriptions of technical objects, analysis of technologies, design details, and calculations.
Науково- природничі	Опис наук про живу і неживу природу: біологія, хімія, фізика, географія.	Scientific- natural	Describe sciences about living and non-living nature: biology, chemistry, physics, geography.
Науково-	Тексти з філології,	Scientific-	Texts from philology, cultural

Сфера знань / Field of Knowledge	Характеристика текстів / Description of Texts	English Field	English Description
гуманітарні	культурології, філософії, історії, що осмислюють культуру, людину.	humanitarian	studies, philosophy, history reflecting on culture, human beings, and society.

Завдання 5. Поміркуйте, до яких основних різновидів наукового стилю доцільно віднести подані жанри досліджень. Поясніть свій вибір.

Наукова монографія, наукова стаття, реферат, анотація, тези, підручник, навчальний посібник, конспект, реферативний огляд, резюме, доповіді, дисертація, аналітична записка, науковий звіт, рецензія, відгук.

Завдання 6. Ознайомтеся з характеристиками підстилів наукового стилю. Доберіть 2-3 тексти до обраних Вами підстилів³.

Підстиль / Substyle	Характеристика / Description	English Substyle	English Description
Власне науковий	Використовується у дисертаціях, статтях, монографіях, що висвітлюють результати досліджень.	Proper scientific	Used in dissertations, articles, monographs presenting research results.
Науково-навчальний (дидактичний)	Спрямований на пояснення й навчання (лекції, підручники, навчальні посібники).	Scientific-educational (didactic)	Aimed at explanation and teaching (lectures, textbooks, study guides).
Науково-технічний (виробничо-технічний)	Призначений для опису технологічних процесів і виробничих питань (технічна документація).	Scientific-technical (industrial)	Intended for describing technological processes and industrial matters (technical documentation, instructions).
Науково-популярний	Призначений для широкого загалу, доступно подає наукову інформацію.	Scientific-popular	Intended for the general public, presenting scientific information accessibly.
Науково-інформативний (реферативний)	Містить короткий виклад основних ідей або результатів дослідження (реферати, анотації).	Scientific-informative (abstract)	Contains a brief summary of main ideas or research results (abstracts, summaries, reviews).
Науково-довідковий (енциклопедичний)	Містить систематизовані відомості для довідки (енциклопедії, словники).	Scientific-reference (encyclopedic)	Provides systematized information for reference (encyclopedias, dictionaries).
Науково-публіцистичний	Поєднує науковий підхід з публіцистичним стилем, актуалізуючи значущість проблеми.	Scientific-publicistic	Combines scientific approach with publicistic style, emphasizing problem significance.

³ Семеног О.М. Наукова українська мова (для іноземних аспірантів): навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2025. 78 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/items/863aed74-30af-411d-aaae-e9e737714a31>

Підстиль / Substyle	Характеристика / Description	English Substyle	English Description
Науково-фантастичний	Створює науково обґрунтовані фантастичні уявлення (наукова фантастика).	Scientific-fantastic	Creates scientifically based fantastic visions (science fiction).

Завдання 7. Прочитайте подані нижче характеристики основних видів наукових документів. Чи є різниця в перекладах характеристик? Прокоментуйте.

Документ	Визначення / Опис	Document / Term	Definition / Description
Монографія	Одноосібна книга, у якій зібрано, систематизовано й узагальнено значний фактичний матеріал і результати тривалого наукового дослідження з переконливими висновками.	Monograph	A book written by a single author, where a large amount of factual material and results of significant scientific research are collected, systematized, and summarized with persuasive conclusions.
Дисертація	Оригінальне самостійне науково завершене дослідження, що вирішує певну наукову проблему (кандидатська) або відкриває нові напрями в науці (докторська).	Dissertation / Thesis	An original, independent, and scientifically complete study that solves a specific scientific problem (for a candidate's dissertation) or opens new scientific directions (for a doctoral dissertation).
Наукова стаття	Вид наукової публікації, у якій описано кінцеві чи проміжні результати дослідження, методи їх отримання, а також перспективи подальших досліджень.	Scientific article	A type of scientific publication that describes final or intermediate research results, methods of obtaining them, and prospects for further research.
Конспект	Стислий виклад основних положень наукової роботи або лекції.	Synopsis / Abstract	A concise statement of the main points of a scientific work or lecture.
Реферат	Короткий виклад змісту наукової роботи чи статті, що пропонує загальне уявлення про її зміст.	Abstract	A brief presentation of the content of a scientific work or article that provides an overall understanding of its content.
Анотація	Коротка характеристика змісту документа, що допомагає зорієнтуватися в основній проблемі, темі.	Annotation	A short description of the content of a document, helping to navigate its main themes.
Рецензія	Критичний огляд та оцінка наукової роботи, що визначає її новизну.	Review	A critical review and assessment of a scientific work, determining its scientific significance and novelty.
Наукова доповідь	Офіційний виступ, присвячений результатам наукового дослідження для обговорення і пошуку нових напрямів дослідження.	Scientific report / Presentation	An official presentation dedicated to research results, aimed at discussion and searching for new directions of investigation.

Тема 1.2. Композиція писемного наукового тексту (лекція).

Питання до лекції

1. Основні структурні елементи наукового тексту.
2. Формулювання заголовку наукового тексту.
3. План наукового тексту.
4. Рубрикація наукового тексту як логічний поділ на певні частини.

Відеоконтент / презентація

Композиція писемного наукового тексту (М.П. Вовк, О.М. Семеног).
https://drive.google.com/drive/folders/1LhfI89NutyJSBvzoIBAQcv-I77uu_bNH?usp=sharing

Рекомендовані джерела до лекції:

1. Академічне письмо: лінгвокультурологічний підхід: навч. посіб. / О. Семеног та ін. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015. 190 с.
2. Гарбар М., Навчук Г., Хававчак О. Лінгвопоетика наукового дискурсу: аналіз мовних засобів побудови наукових текстів. *Лінгвістичні студії*, 2024. С. 61-72. URL: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.48.5>
3. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>
4. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.
5. Наукові публікації. Правила оформлення графічних матеріалів, 2023. <https://spubl.com.ua/uk/blog/rules-of-design-of-graphic-materials>
6. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
7. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
8. Підготовка наукових публікацій та презентація результатів наукових досліджень : конспект лекцій до самостійної та дистанційної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії / уклад. В.О. Ананьїн та ін.; за ред. В.О. Ананьїна. Київ : ІСЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 64 с.
9. Про затвердження вимог до оформлення дисертацій. Наказ Міністерства освіти і науки № 40 від 12.01.2017 р., із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
10. Рекомендації до пошуку наукової інформації за допомогою інтернет-ресурсів. Назва з екрану. URL: <https://docs.google.com/document/d/1sUBDV-qvUxuAfoi1yNW47y.../edit?hl=uk>.
11. Рекомендації з оформлення посилань в наукових роботах: DSpace. Назва з екрану. URL: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/16051>.
12. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти: навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>

13. Семенов О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. / за ред. Л.І. Мацько. Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2008. 252 с. URL: <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/131.pdf>
14. Стили оформлення бібліографічних посилань для міжнародних публікацій. Ч. 1. Назва з екрану. URL: www.library.ukma.edu.ua/.../Styli_oformlennya_bibliografichnykh.
15. Як мені писати без академічного плагиату? Академічна доброчесність. 2019. Вип. 1. URL: <https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/Integrity-bulletin-all-issues.pdf>
16. Як написати наукову статтю. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iEsk7N0spNI&t=249s>
17. Nauka.gov.ua. Керівництво для рецензентів. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/kerivnytstvo-dlia-retsensentiv/>
18. Nauka.gov.ua. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/mizhnarodni-pravyla-tsytuvannia-ta-posylannia-v-naukovykh-robotakh/>

Завдання для самостійної роботи

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Опис, розповідь, міркування в науковому мовленні. Науковий доказ. Тези, аргументи, висновки. Поясніть різницю між описом, розповіддю та міркуванням у науковому тексті. Наведіть приклади з наукових публікацій або власних досліджень. Для запропонованої теми дослідження сформулюйте: основну тезу; три аргументи, що її підтримують; логічний висновок.	Культура української наукової мови : методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Культура української наукової мови» : для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти / уклад. Ольга Копусь, Тетяна Крупеньова. Одеса, 2024. 77 с. URL: http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/20114/1/Kopus%2C%20Krupeneva.pdf
Рецензування наукового тексту.	Nauka.gov.ua. Керівництво для рецензентів. 2025. URL: https://nauka.gov.ua/information/kerivnytstvo-dlia-retsensentiv/

Практикум

Завдання 1. Прочитайте слова та словосполучення у запропонованому словничку «Термінологія наукового дослідження». Які з них доцільно віднести до фахових термінів, а які – до загальнонаукової лексики?

<i>№</i>	<i>Українська</i>	<i>Англійська</i>
1	дисертація	dissertation
2	наукова стаття	scientific article
3	анотація	abstract
4	тези доповіді	conference thesis / presentation
5	літературний огляд	literature review
6	методологія	methodology
7	результати дослідження	research results

<i>№</i>	<i>Українська</i>	<i>Англійська</i>
8	висновки	conclusions
9	ключові слова	keywords
10	науковий стиль	academic style
11	бібліографія	bibliography
12	рецензія	review
13	терміни	terms
14	текст наукової статті	scientific text
15	редагування	editing

Завдання 2. Прочитайте речення. Оберіть кілька речень для побудови тексту «Я виконую педагогічне дослідження».

Дисертація

- **Укр:** У своїй дисертації автор розкриває основні теоретичні підходи до проблеми.
- **Eng:** In the dissertation, the author reveals the main theoretical approaches to the problem.

Наукова стаття

- **Укр:** Наукова стаття присвячена дослідженню впливу цифрових технологій на освіту.
- **Eng:** The scientific article is devoted to the study of the impact of digital technologies on education.

Анотація

- **Укр:** Анотація містить короткий виклад змісту статті.
- **Eng:** The abstract contains a brief summary of the article's content.

Тези доповіді

- **Укр:** Тези доповіді повинні чітко відображати основні результати дослідження.
- **Eng:** The presentation theses should clearly reflect the main results of the research.

Літературний огляд

- **Укр:** Літературний огляд допомагає визначити наявні здобутки і певні прогалини в темі.
- **Eng:** The literature review helps to identify existing gaps in the topic.

Методологія

- **Укр:** Методологія дослідження описана у другому розділі.
- **Eng:** The methodology of the research is described in the second chapter.

Результати дослідження

- **Укр:** Результати дослідження свідчать про важливість інновацій.
- **Eng:** The research results indicate the importance of innovations.

Висновки

- **Укр:** У висновках автор/авторка підкреслює необхідність подальших досліджень.
- **Eng:** In the conclusions, the author emphasizes the need for further research.

Ключові слова

- **Укр:** Ключові слова допомагають швидко знайти потрібну інформацію.
- **Eng:** Keywords help quickly find the necessary information.

Редагування

- **Укр:** Ретельне редагування статті підвищує її якість.
- **Eng:** Thorough editing of the article improves its quality.

Завдання 3. Прочитайте речення. Складіть, використовуючи кілька із цих речень, текст повідомлення про актуальність свого наукового дослідження. Випишіть загальнонаукову лексику педагогічної тематики.

Означена проблема є основою наукової роботи.

The research problem is the basis of scientific work.

Конкретизація проблеми дозволяє визначити мету дослідження.

Specification of the problem helps to define the research aim.

Наукова стаття з педагогіки має чітку структуру.

A scientific article in pedagogy has a clear structure.

Остаточне редагування доповіді вимагає уваги до деталей.

The final revision of the report requires attention to detail.

Наукова /дискусія сприяє розвитку нових ідей.

Discussion contributes to the development of new ideas.

Зауваження викладача/наукового керівника допомагають удосконалити роботу/ науковий текст.

The teacher's remarks help to improve the work.

Завдання 4. Прочитайте текст. З'ясуйте, до якого стилю і підстилю належить цей текст. Випишіть мовні засоби, які підтверджують належність до визначеного підстилю.

Художня творчість особистості до цього часу залишається багато в чому явищем незвіданим, психологічно втаємниченим. Тому спроби застосувати до нього наукову логіку виявляються непродуктивними, а то й некоректними. Та все ж виникає питання: «Чи можна ввести особистість незалежно від її віку у «внутрішню лабораторію» митця, щоб хоча б у першому наближенні осягнути його внутрішній світ і діяльність, яка ним породжується?» На нашу думку, таке питання закономірне як з точки зору керування процесом художньої творчості, так і з позиції техніки сприймання (переживання) підростаючою особистістю його продуктів (І.Д. Бех).

Завдання 5. Прочитайте поданий фрагмент наукового тексту та выпишіть основні терміни, які підтверджують, що цей текст належить до наукового стилю.

Професійна педагогічна діяльність передбачає достатнє знання вчителем

не лише фундаментального теоретичного курсу педагогіки, але й сучасної психології, уміння використовувати їх досягнення в повсякденній праці. Професія педагога, ймовірно, найбільш відчутна до психології, оскільки діяльність педагога, і особливо його педагогічна дія, спрямовані на людину, на її розвиток. І при цьому саме педагог (на відміну від схоластичних учених – психологів-педагогів чи педагогів-психологів) у своїй педагогічній дії зустрічається з «живою психологією суб'єкта». Саме живе психологічне знання, що відтворює психічні стани, будують учителі та психологи-практики в процесі розвитку суб'єкта, у процесі його виховання (І.А. Зязюн).

Завдання 6. Для ознайомлення з особливостями культури читання наукового тексту прочитайте поданий фрагмент і дайте відповіді на питання.

Питання до тексту

Які різновиди читання наукового тексту згадані в тексті? Наведіть приклад використання кожного з різновидів у вашій науковій діяльності.

У чому полягає різниця між поглибленим та ознайомлювальним читанням?

Які кроки пропонує Г. Онуфрієнко для роботи з науковим текстом? Оберіть два найважливіші для вас.

Як внутрішня мотивація впливає на сприймання наукового тексту?

Що таке «сміслова структура» тексту, і чому її розуміння є важливим під час читання?

Завдання 7. Оберіть один абзац із вашої дисертації та опишіть, як саме ви б застосували метод поглибленого читання.

Завдання 8. Напишіть стислий огляд одного з літературних джерел вашої дисертації, використовуючи принцип аналітико-критичного читання.

«Підтвердженням сприймання тексту є розуміння його смислової структури.

Виокремлюють кілька різновидів читання наукового тексту: читання переглядове, ознайомлювальне, поглиблене, творче. Переглядове читання спрямовується на попереднє ознайомлення із книгою і виділення ключових слів, зокрема, в анотації, змісті, передмові /вступі, окремих частинах тексту. Ознайомлювальне читання передбачає загальне ознайомлення із змістом тексту та вияв його основної ідеї. Поглиблене читання – це детальне опрацювання наукового тексту, його аналіз та оцінка. Підтвердженням сприймання тексту є розуміння його смислової структури. Розуміння наукового тексту – розкриття сутності предметів та явищ, описаних у науковому тексті, усвідомлення зв'язків, стосунків та залежностей між ними. виписування понять з їх поясненням; неодноразове перечитування окремих частин у тексті.

Аналітико–критичне, творче читання спрямовується на постановку різного типу питань до тексту, сортування наукового матеріалу під певним кутом зору, коментарі до фрагментів наукового тексту, його рецензування.

Візьмемо до уваги поради українського мовознавця Г.Онуфрієнко стосовно роботи з науковим текстом:

- ознайомлюємося з бібліографічним описом тексту;*
- переконуємося, що розуміємо всі слова, терміни, терміносполуки, фрази;*
- осмислюємо здобуту інформацію, спираючись на отримані знання і досвід;*
- добираємо самостійно приклади, що також ілюструють головні ідеї (думки) тексту;*

– перечитуємо найважливіші за змістом фрагменти тексту і ті, що ще не зовсім зрозумілі або ж викликають певний сумнів;

– письмово передаємо основну інформацію наукового тексту.

Сприймання наукового тексту – це психічний процес відображення людиною змісту тексту при безпосередньому впливі на органи чуття. Важливою умовою успішного сприймання реципієнтами наукових текстів є потреба, зацікавленість, внутрішня мотивація.

Розуміння наукового тексту – розкриття сутності предметів та явищ, описаних у науковому тексті, усвідомлення зв'язків, стосунків та залежностей між ними» (Семеног О. М. Культура наукової української мови: навч. посіб. Академія, 2010. 216 с.).

Тема 1.2. Культура роботи над / з науковою статтею (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Словникова, термінологічна, стилістична культура.
2. Етапи підготовки наукової статті: формулювання заголовку, розроблення орієнтованого плану, проблематика вступу, аналіз остання досліджень, виокремлення проблеми, визначення методів, виклад основної частини, висновків і перспектив дослідження.
3. Культура редагування наукового тексту.
4. Особливості оформлення бібліографії.
5. Використання ІІІ у наукових статтях: можливості і суперечності.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Академічне письмо: лінгвокультурологічний підхід: навч. посіб. / О. Семеног, О. Фаст. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015. 190 с.
2. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>
3. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.
4. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
5. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
6. Рижко О. Плагіат як соціально-комунікаційне явище: монографія. Київ: Паливода А. В., 2017. 387 с.
7. Семеног О. Лінгвоперсонологія: навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 192 с.
8. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>
9. Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. К.: ВЦ «Академія», 2012. 216 с.

Додаткові

1. Батаєва Є. Оформлення наукових джерел – нічне жахіття більшості вчених, 2020. URL: <https://nim.media/articles/mizhnarodni-stili-oformlennya-dzherel-naukovikh-publikatsiy>
2. Гарбар М., Навчук Г., Хававчак О. Лінгвопоетика наукового дискурсу: аналіз мовних засобів побудови наукових текстів. *Лінгвістичні студії*, 2024. С. 61-72. URL: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.48.5>
3. Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах: методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко та ін. / редколегія: В. С. Пашкова, та ін. Науково-

технічна бібліотека ім. Г.І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; Українська бібліотечна асоціація. Київ : УБА, 2016. 117 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18681>

4. Наукові публікації. Правила оформлення графічних матеріалів. 2023. URL: <https://spubl.com.ua/uk/blog/rules-of-design-of-graphic-materials>

5. Основи наукового цитування. Наукова бібліотека Сумського державного університету імені А.С.Макаренка. URL: <https://library.sspu.edu.ua/czytuvannya-ta-posylannya/>

6. Рекомендації до пошуку наукової інформації за допомогою інтернет-ресурсів. Назва з екрану. URL: <https://docs.google.com/document/d/1sUBDV-qvUxuAfoi1yNW47y.../edit?hl=uk>.

7. Рекомендації з оформлення посилань в наукових роботах: DSpace. Назва з екрану. URL: ela.kpi.ua/handle/123456789/16051.

8. Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. / за ред. Л.І.Мацько. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2008. 252 с. URL: <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/131.pdf>

9. Сервіс для складання бібліографічних посилань – Citebook. URL: <https://citebook.net> (дата звернення 02.09.2020).

10. Стили оформлення бібліографічних посилань для міжнародних публікацій. Ч. 1. Назва з екрану. URL: www.library.ukma.edu.ua/.../Styli_oformlennya_bibliografichnykh.

11. Як мені писати без академічного плагіату? Академічна доброчесність. Вип. 1. 2019. URL: <https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/Integrity-bulletin-all-issues.pdf>

12. Nauka.gov.ua. Керівництво для рецензентів. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/kerivnytstvo-dlia-retsensentiv/>

13. Nauka.gov.ua. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/mizhnarodni-pravyla-tsytuvannia-ta-posylannia-v-naukovykh-robotakh/>

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Скласти список бібліографічних праць з теми дисертаційного дослідження (на основі використання стилю ДСТУ 2015 і APA) (20-30 джерел).	Батаєва Є. Оформлення наукових джерел – нічне жажіття більшості вчених. 2020. URL: https://nim.media/articles/mizhnarodni-stili-oformlennya-dzherel-naukovykh-publikatsiy Nauka.gov.ua. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах. 2025. URL: https://nauka.gov.ua/information/mizhnarodni-pravyla-tsytuvannia-ta-posylannia-v-naukovykh-robotakh/

Практикум

Завдання 1. Наведіть аргументи на користь актуальності теми вашої дисертації (3-4 речення). Застосуйте вимоги до мовного оформлення наукових доказів.

Завдання 2. Підготуйте наукове повідомлення, використавши кілька термінів і терміносполук з таблиці.

Епітети до термінів / Epithets for Terms

Термін (Українська)	Епітети (Українська)	Term (English)	Epithets (English)
Дослідження	фундаментальне, експериментальне, наукове	Research	fundamental, experimental, in- depth
Проблема	наукова, актуальна, важлива, гостра	Problem	scientific, relevant, important, acute
Питання	принципове, теоретичне, важливе, складне, спірне	Question	fundamental, theoretical, important, complex, controversial
Мета	головна, реальна, поставлена, вказана	Goal	main, real, set, indicated
Завдання	кінцеві, конкретні, визначені	Task	final, specific, defined
Інформація	точна, вичерпна, повна, необхідна	Information	accurate, comprehensive, complete, necessary
Матеріал	науковий, експериментальний, фактичний, зібраний, систематизований, отриманий, достовірний	Material	scientific, experimental, factual, collected, systematized, obtained, reliable
Аналіз теми, проблеми	науковий, об'єктивний, проведений, порівняльний, ретельний, глибокий	Analysis of topic, problem	scientific, objective, conducted, comparative, thorough, in-depth
Спостереження	спеціальні, численні, систематичні, подальші	Observation	specialized, numerous, systematic, further
Експеримент	аналогійний, подібний, важливий, унікальний, успішний	Experiment	analogous, similar, important, unique, successful
Дані експерименту	дослідні, цифрові, останні, попередні, повні, надійні	Experiment data	research, digital, latest, previous, complete, reliable

Завдання 3. Складіть вступ до наукової статті (5–7 речень) на тему, пов'язану з вашою дисертацією. Використайте щонайменше три мовні кліше, наведені в матеріалі, та дієслова у відповідних формах (теперішній, минулий або майбутній час).

Завдання 4. Складіть описову частину наукового тексту (5–7 речень) про емпіричне педагогічне дослідження (наприклад, аналіз результатів експерименту). Використайте щонайменше три мовні кліше з наведених у матеріалі, пасивні форми дієприкметників і безособові конструкції на -но, -то.

Завдання 5. Ознайомтеся зі словничком «Аналіз наукового тексту». Оберіть слова, які доцільно використати для аналізу уривку тез.

Аналіз наукового тексту

- question – питання
- critical – критичний
- evaluate – оцінювати
- argument – аргумент
- evidence – докази
- logic – логіка
- consistency – послідовність
- relevance – релевантність
- interpret – інтерпретувати
- compare – порівнювати
- contrast – контрастувати
- analyze – аналізувати
- context – контекст
- background – передумови
- terminology – термінологія
- glossary – глосарій
- definition – визначення

Завдання 6. Прочитайте запропоновані переклади. Поміркуйте, який переклад українською мовою найбільш доцільний. Складіть повідомлення на тему «Мої навички роботи з науковим текстом», використавши кілька слів.

- familiarize – ознайомитися, розвивати навички, покращувати...
- improve – покращувати, практика, робити нотатки...
- practice – практика, робити нотатки...
- habit – звичка, шукати конкретні деталі, визначити мету...
- engage – залучатися, озвивати, робити нотатки
- develop skills – розвивати навички, ознайомитися, практика...
- identify the purpose – визначити мету, шукати конкретні деталі...
- look for specific details – шукати конкретні деталі, робити нотатки....
- take notes – робити нотатки, ставити критичні питання....
- ask critical questions – ставити критичні питання, визначати мету...

Завдання 7. Ознайомтеся з двома текстами: з посібника і текстом, згенерованим ChatGPT. Який текст чіткіше відображає характеристики анотації? Чи довіряти і як перевірити інформацію, подану в текстах?

Текст 1

Головними структурними елементами анотації наукового джерела є:

1. вступ: вихідні дані джерела (назва, жанр, автор, місце і рік видання, структура, обсяг,

ілюстрації).

2. основна частина: перелік основних проблем опрацьованого джерела (можна за розділами, главами, параграфами).

3. завершальна частина: актуальність і адресат джерела.

Показниками рівня якості анотації є стислість і точність інформації про першоджерело, а також оформлення відповідно до чинних мовних норм. Найпоширеніша помилка при складанні анотацій – їх надлишковість (повтор інформації, використання невдалих висловів, зайвих фраз, складних конструкцій). Наукова термінологія має бути загальноприйнятою, а маловідомі терміни вимагають пояснення. (З посібника)

Текст 2

Написання анотацій до наукових статей (згенеровано ChatGPT)

1. Що таке анотація?

- Стисла характеристика наукової статті.
- Містить основні відомості про зміст статті.
- Виконує функцію ознайомлення з результатами дослідження.

2. Мета анотації

- Дати короткий і чіткий огляд дослідження.
- Допомогти читачеві зрозуміти, чи релевантна стаття його науковим інтересам.

3. Основні функції

- Інформаційна – інформує про зміст і результати.
- Навігаційна – полегшує пошук статей.
- Рекламна – зацікавлює до прочитання повного тексту.

4. Основні елементи анотації

Актуальність: Чому ця проблема важлива?

Мета дослідження: Що досліджується у статті?

Методи: Які методи використовує автор?

Основні результати: Що нового виявлено?

5. Обсяг анотації

- Зазвичай 100–250 слів (або 500–1000 знаків).

6. Мова анотації

- Може бути українською, англійською (залежно від вимог журналу).

7. Стиль і мова

- Об'єктивність і точність.
- Чіткі, короткі речення.
- Використання професійної лексики (однак без складних конструкцій!).

Тестові завдання⁴

1. Що є метою наукового стилю?

- А) інформування у ЗМІ про результати наукових досліджень;
- Б) повідомлення об'єктивної інформації, доведення істинності наукового знання, пояснення причини явищ, опис істотних ознак, властивостей предмета наукового пізнання;
- В) формулювання нових ідей, гіпотез, теорій у певній науковій галузі.

2. Назвіть специфічні ознаки текстів наукового стилю.

- А) абстрагованість, узагальненість, підкреслена логічність викладу, смислова точність, інформативна насиченість, об'єктивність викладу, безобразність, нормативність, предметність, понятійність, однозначність, доказовість, ясність, лаконічність, переконливість, аргументованість, стандартизованість;
- Б) абстрагованість, узагальненість, підкреслена логічність викладу, смислова точність, інформативна насиченість, аргументованість, стандартизованість, емоційність;
- В) міжстилістична лексика, використання канцеляризмів, абстрагованість, узагальненість, підкреслена логічність викладу, понятійність, однозначність, доказовість, ясність, лаконічність, переконливість, аргументованість, стандартизованість.

3. Виділіть структурні елементи наукової статті.

- А) сформульована назва статті, обґрунтування актуальності проблеми дослідження, визначення мети, завдань, методів, виклад основних результатів, висновки, перспективи дослідження, список використаних джерел, анотації українською й англійською мовами;
- Б) сформульована назва статті, обґрунтування актуальності проблеми дослідження, визначення мети, , виклад основних результатів, висновки, , список використаних джерел;
- В) структурні елементи наукової статті залежать від вимог фахового видання.

4. Що таке терміносистема наукового дослідження?

- А) система категорій дослідницької роботи;
- Б) визначення термінів, ключових і похідних терміносполук, що становлять систему дослідження;
- В) вибудована система терміносполук наукового дослідження, визначення понятійно-категорійного апарату дослідницької роботи з урахуванням вимог і стратегій наукового пошуку.

5. Які різновиди компресії наукового тексту, спрямовані на апробацію дослідницьких результатів?

- А) тези, конспект, реферат, анотація;
- Б) наукова стаття, монографія, навчальний посібник;
- В) наукова доповідь, публічний захист дисертації, наукова стаття.

⁴ Тестові завдання укладено на основі ресурсів: <https://nauka.gov.ua/>; <https://nim.media/>; <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/131.pdf>.

6. Що потрібно враховувати під час редагування наукового тексту?

А) особливості однозначного вживання понять, уникнення емоційної лексики, публіцистичних висловів, розмовних слів, діалектів; специфіку української наукової лексики, синтаксичних конструкцій, граматики тощо;

Б) лексичні помилки (змішування паронімів, мовленнєва недостатність і надмірність); помилки у вживанні запозиченої лексики; граматичні помилки (помилки словотворення; в утворенні форм іменників, прикметників, займенників, дієслів); порушення принципу узгодження, керування, зв'язку між підметом і присудком; помилки в побудові речень з дієприслівниковим зворотом, у реченнях з однорідними членами; змішування прямої і непрямої мови; типові помилки при цитуванні; проблеми перекладу наукових текстів;

В) форма, поля, вид шрифту, його розмір, накреслення (жирний, курсив), міжстроковий інтервал, абзацний відступ, вирівнювання, якість графічного контенту відповідно до вимог, що встановлені редакцією певного видання.

7. Культура роботи з / над науковим текстом передбачає:

А) психологічні передумови сприйняття наукового тексту; адекватне розуміння і засвоєння тексту; володіння різними видами аналізу тексту (лінгвістичним, стилістичним, смисловим, логічним, композиційним, структурним);

Б) володіння нормами української літературної мови, вміння їх застосовувати на практиці;

В) застосування умінь редакційної роботи над текстом, здатності до використання потенціалу наукової фахової української мови під час написання наукових текстів.

8. Визначення поняття «культура читання наукового тексту»:

А) вдумливе прочитання чужого тексту з метою використання цитати у власному науковому дослідженні;

Б) використання друкованих і цифрових лексикографічних видань у процесі читання наукового тексту;

В) успішність ознайомлювального, поглибленого, аналітико-критичного читання; сприймання, усвідомлення прочитаного як внутрішня мотивація; опертя на індивідуальний досвід, фонові знання, творче мислення; розуміння тексту та його інтерпретація; засвоєння адресатом ментальної моделі наукового тексту.

9. З метою запобігання академічному плагіату рекомендовано (оберіть 4 варіанти відповіді):

А) Будь-який текст, що взятий з чужого джерела та записаний без змін, має супроводжуватися посиланням на першоджерело. Виняток: кліше, що не мають авторства чи є загальноживаними;

Б) Якщо парафраз чи довільний текст більший ніж 1 абзац, посилання (бібліографічне та/або текстуальне) на джерело має знаходитися щонайменше 1 раз у кожному абзаці наукової роботи, крім абзаців, які містять формули, нумеровані та марковані списки (в останньому випадку допускається 1 посилання наприкінці списку);

В) Оформити цитату у квадратні дужки;

Г) Якщо автор цитує джерело, де зазначено першоджерело, то в тексті роботи має бути наведено першоджерело. Коли цитата наводиться не за першоджерелом, в тексті потрібно зазначити посилання на безпосереднє джерело цитування («цитується за: »);

Г) у випадку цитування російського джерела перекласти бібліографічний опис українською мовою;

Д) Будь-яка науково-технічна інформація, що наведена у тексті, має супроводжуватися посиланням на джерело, з якого взята ця інформація. Виняток: загальновідома інформація. Якщо у роботі використовують текст нормативно-правового акту, тоді достатньо зазначити його назву, дату ухвалення та дату ухвалення останніх змін до нього або нової редакції;

Е) використовувати в авторському дослідженні лише сучасні монографії, наукові статті тощо.

10. Використання бібліографічних покликань у наукових роботах відбувається у таких випадках (оберіть 5 відповідей):

А) у визначенні певних терміносполук дослідження;

Б) при цитуванні фрагментів тексту, формул, таблиць, ілюстрацій;

В) при запозиченні положень, формул, таблиць, ілюстрацій і т. п.;

Г) при перефразуванні, недослівному відтворенні фрагмента чужого тексту;

Г) у висновках до наукової статті, загальних висновках до дисертації тощо;

Д) при аналізі в тексті змісту інших публікацій;

Е) при необхідності посилання читача до інших публікацій, де матеріал, який підлягає обговоренню є в більш повному обсязі.

Змістовий модуль 2. Наукова комунікація.

Особливості наукового усного мовлення.

Тема 2.1. Наукова доповідь як жанр наукового стилю (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Наукова доповідь як жанр наукового стилю.
2. Різновиди наукової доповіді: тематична, інформаційна, звітна.
3. Нормативність та правильність наукового мовлення.
4. Сучасний етикет академічного спілкування.
5. Майстерність формулювання питань і відповідей.
6. Академічна онлайн комунікація.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Вовк М.П. Технологія розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах поєднання формального і неформального навчання. *Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти*: практичний посібник / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. С. 93-152. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715790/>
2. Вовк М.П. Тренінг з розвитку мовної культури майбутнього педагога-дослідника в умовах формальної освіти. *Тренінгові технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти*: метод. рек. / М.П. Вовк та ін.; Інститут педагогічної освіти і освіти імені Івана Зязюна. Київ, 2019. 109 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718751/>
3. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>
4. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.
5. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.С. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.С. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
6. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
7. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти: навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>
8. Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. К.: ВЦ «Академія», 2012. 216 с.

Додаткові

1. Бондаренко В.В. Академічна доброчесність та академічне письмо. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2023. 150 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi81/0060642.pdf>
2. Воропай О. К., Пічик К. В., Чала Н. Д. Наукова робота: легко, із задоволенням. Київ: НаУКМА, 2017. 88 с.
3. Гарбар М., Навчук Г., Хававчак О. Лінгвопоетика наукового дискурсу: аналіз мовних засобів побудови наукових текстів. *Лінгвістичні студії*, 2024. С. 61-72. URL: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.48.5>
4. Костусяк Н. М. Академічна риторика та письмо : методичні рекомендації. Луцьк: Надстир'я, 2022. 44 с. URL: <https://surli.cc/usuqip>
5. Мультимедійна презентація як складник комплексного методичного забезпечення освітнього процесу : електронний навчальний курс. Біла Церква: БІНПО, 2022. 33 с. URL: <https://surl.lu/lkyasj>
6. Підготовка наукових публікацій та презентація результатів наукових досліджень: конспект лекцій до самостійної та дистанційної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії / уклад. В.О. Ананьїн та ін.; за ред. В.О. Ананьїна. Київ : ІСЗІ КПП ім. Ігоря Сікорського, 2023. 64 с.
7. Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. / за ред. Л.І. Мацько. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2008. 252 с. URL: <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/131.pdf>
8. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посіб. К. : НАДУ, 2008. 184 с. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/surmin.pdf>
9. Сусліков Л.М., Студеняк І.П. Презентація наукових результатів: навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2019. 300 с. URL: <https://surl.li/kgntnx>

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Скласти план наукової доповіді за темою дисертації.	Сусліков Л.М., Студеняк І.П. Презентація наукових результатів: навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2019. 300 с. URL: https://surl.li/kgntnx
Аргументувати (письмово) актуальність обраного Вами наукового дослідження у формі усного виступу.	Бондаренко В.В. Академічна доброчесність та академічне письмо. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2023. 150 с. URL: https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/I_nshi81/0060642.pdf

Практикум

Завдання 1. Ознайомтеся зі словничком «Комунікативні якості наукової комунікації». Характеристики яких ознак ви б доповнили.

Комунікативні якості наукової комунікації / Communicative Qualities of Scientific Communication

Ознака / Aspect	Формулювання / Formulation	Translation
Точність і однозначність	Використання чітких формулювань, уникнення багатозначності.	Using clear formulations, avoiding ambiguity.
Логічна послідовність	Побудова тексту за логічною схемою, з послідовним розвитком думки.	Building the text according to a logical scheme with consistent development of ideas.
Аргументованість	Обґрунтування висновків і тверджень посиланнями на факти, джерела.	Supporting conclusions and statements with references to facts and sources.
Доцільність	Використання лише тих мовних засобів, які відповідають темі й меті дослідження.	Using only language means appropriate to the topic and purpose of research.
Інформаційна насиченість	Наявність великої кількості фактів, даних, термінів, що розкривають тему.	A large amount of facts, data, and terms that reveal the topic.
Правильність	Дотримання мовних норм, правил граматики, лексики та стилістики.	Observance of language norms, grammar, vocabulary, and style.

Завдання 2. Які з перелічених комунікативних якостей ви вважаєте найбільш важливими для вашої дисертації? Чому?

Як поєднати *точність і однозначність* з *інформаційною насиченістю* у науковому тексті?

Оберіть один абзац із вашої дисертації та перевірте, чи дотримано в ньому *логічну послідовність*. Якщо ні, поміркуйте, як удосконалити цей абзац.

Як покращити *інформаційну насиченість* вашої дисертації? Запропонуйте конкретний спосіб (наприклад, додавання даних експерименту (опитування) чи термінів).

Напишіть короткий уривок (3–5 речень) для своєї дисертації, у якому поєднано

якості, охарактеризовані в таблиці.

Завдання 3. За поданим текстом схарактеризуйте уподобання професійної комунікації сучасних освітян у соціальних мережах.

Аналіз матеріалів, зібраних із соціальних мереж, таких, як Facebook, Instagram та TikTok, дає змогу виявити і дві відмінні картини світу серед освітян. Перша група представляє освітян, які наслідують традиційні українські цінності, включаючи прагнення до знань, високі морально-етичні вимоги, відсутність толерантності до несправедливості, поглиблене дослідження власного внутрішнього світу та перевагу соціальних інтересів. Водночас друга група освітян виявляє ознаки західної ментальності з акцентом на особистий успіх, ефективність, прогрес, матеріалізм та споживацьку поведінку. Таке розділення вказує на різноманітність підходів до освіти та виховання, відображаючи широкий спектр ціннісних орієнтацій серед педагогічної спільноти.

На основі аналізу вмісту соціальних мереж також фіксуємо і мережеві вподобання представників обох категорій освітян. Представники першої категорії, які наслідують традиційні українські цінності, активні в таких мережах, як Facebook, де, наприклад, репетитор з української мови з Бахмута ділиться навчальними матеріалами; на TikTok Андрій Шиманоський пропагує цінності освіти та культури. Ці освітяни також часто діляться елементами свого приватного життя, що можна побачити на сторінках Наталі Кутузи на Facebook, aljaenko на Instagram та Молодого викладача в TikTok, можуть ставити незручні запитання аудиторії на різних платформах, див., наприклад, Natalka Korobkova в Instagram та Vasyl Mikhalayovych в TikTok, застосовувати інноваційні підходи до викладання української мови в сучасному стилі можна спостерігати в TikTok у «Учительки української» тощо.

Водночас представники другої категорії, що віддають перевагу західній ментальності, активні на Instagram та TikTok. Наприклад, Олександр Авраменко в Instagram, Наталія Петрівна в TikTok пропагують веселі танці з учнями, тим самим демонструючи легковажнішу сторону освітнього процесу. Європейський коледж в TikTok також створює жартивливі відео, що відображають студентсько-освітнянське життя, підкреслюючи більш розважальний підхід до навчання (Труба Г.М. Психо- і нейролінгвістична специфіка освітянського мережевого дискурсу: евристичне моделювання: дис. ... док. філол. наук: 10.02.01. Одеський національний університет імені І.І. Мечникова. Одеса, 2025).

Завдання 4. Опрацюйте мовні засоби наукового виступу. Складіть виступ з проблеми вашого дослідження, використовуючи запропоновані мовні кліше для різних частин виступу.

У вступі, в якому підкреслюють актуальність обраної теми, формулюють основні питання доповіді, доречними є такі синтаксичні конструкції: Тема нашої доповіді...;

Проблема ...не була ще предметом спеціального розгляду...; Предметом нашого дослідження є ...; У доповіді зупинимося на таких питаннях...

В основній частині бажані такі мовні кліше, як: розглянемо наступну проблему; хочемо звернути вашу увагу на таке ...; перейдемо до наступного питання; зупинимося на окремих моментах; цінність отриманих результатів полягає в...

У висновках можливі такі конструкції: унаслідок проведеної роботи ми дійшли висновку; нами експериментально доведено, що...; доповідь не претендує на вичерпне висвітлення питання.

Текст опановуємо риторично, тобто виділяємо місця, коли необхідні психологічні або логічні паузи.

Мовленнєва практика свідчить: важливо не лише готувати виступи, а й слухати наукові доповіді. При аудіюванні доповіді необхідно визначити в ній головне за зміною інтонації, темпу, голосу, паузами, які завжди передують висновкам, риторичними і

проблемними питаннями; усвідомити зміст почутого, максимально лаконізуючи інформацію, але без втрати головного і цінного в ній; відкидати другорядне, надлишкове та ін.

У наукових джерелах добре описано і особливості культури аудіювання доповіді. Сприймаючи на слух наукову інформацію, намагаємося:

- визначити в ній головне за зміною інтонації, темпу, голосу, за паузами, які завжди передують висновкам, за риторичними і проблемними запитаннями;
- переробити зміст почутого, максимально лаконізуючи інформацію, але без втрати головного і цінного в ній;
- відкидати неголовне, надлишкове; уникати фраз, що дублюються;
- переконструювати речення.

Завдання 5. Продовжіть речення та запропонуйте власний коментар щодо важливості наукової комунікації:

Українська мова	Англійська мова	Коментар / Пояснення
Комунікація є важливою для....	Communication is essential for scientific research.	?
Конференції відіграють важливу роль....	They play an important role in coordinating scientific research.	Підкреслення важливої ролі конференцій.
Учені обмінюються думками на симпозіумах....	Another opportunity to share and exchange opinions is symposia.	Переклад із акцентом на обмін думками.

Завдання 6. Ознайомтеся з правилами наукового етикету і змодельуйте ситуацію виступу на науковій конференції: формулювання запитань до доповідача, висловлення вдячності тощо.

Під час засідань науковий етикет вимагає звертання на ім'я та по батькові, а також на прізвище з використанням слів *пане, добродію*. Часто виникають труднощі при називанні прізвищ виступаючих: якщо виступає жінка, слід використовувати формулу *Слово надається професорові Коваль*, коли чоловік – *Слово надається професорові Ковалю*.

Звертанням *колего* бажано послуговуватися науковцям однакового статусу.

Серед прикметників на позначення офіційних форм звертань використовують такі:

Шановний Іване Андрійовичу!
Високоповажаний ректоре!
Глибокошановний пане директоре!
Гречне наукове товариство!
Високодостойна Любове Іванівно!

Наукова конференція, участь у науковій дискусії – це «синергія доповідача і слухачів», який поважає аудиторію. Важлива переконлива позиція, прояв інтересу до слухачів, висока культура мови. Варто попрацювати над мовними зворотами, які увиразнюють наукову комунікацію.

Згоду з думкою співбесідника висловимо такими мовними засобами: *згоден з Вами, що; підтримую Вашу думку стосовно...*; незгоду – *дозвольте з*

Вами не погодитися...; Важко погодитися з тим, що...

З метою отримання від співбесідника інформації стосовно певного питання застосуємо такі конструкції: *Як ви вважаєте; Чи згодні ви з тим, що; Чи поділяєте ви думку про те, що...*

Для уточнення або доповнення потрібної інформації послуговуються такими мовними кліше: *Що ви мали на увазі; Уточніть, прошу...* (О.М. Семеног).

Тема 2.1. Фактори успіху наукової доповіді (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Фактори успіху виголошення наукової доповіді.
2. Недоліки усного наукового мовлення.
3. Поняття етики наукового спілкування,
4. Наукова полеміка. Коректні полемічні прийоми.
5. Майстерність формулювання та відповіді на поставлені питання.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Вовк М.П. Технологія розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах поєднання формального і неформального навчання. *Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти*: практичний посіб. / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. С.93-152. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715790/>
2. Вовк М.П. Тренінг з розвитку мовної культури майбутнього педагога-дослідника в умовах формальної освіти. *Тренінгові технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти*: метод. рек. / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти імені Івана Зязюна. Київ, 2019. 109 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718751/>
3. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика: навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surli.li/ineyei>
4. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.
5. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
6. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
7. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surli.li/hbchf>
8. Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. К.: ВЦ «Академія», 2012. 216 с.

Додаткові

1. Бондаренко В.В. Академічна доброчесність та академічне письмо. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2023. 150 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi81/0060642.pdf>
2. Воропай О. К., Пічик К. В., Чала Н. Д. Наукова робота: легко, із задоволенням. Київ : НаУКМА, 2017. 88 с.
3. Гарбар М., Навчук Г., Хававчак О. Лінгвопоетика наукового дискурсу: аналіз мовних засобів побудови наукових текстів. *Лінгвістичні студії*. 2024. С. 61-72. URL: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.48.5>
4. Костусяк Н. М. Академічна риторика та письмо : методичні рекомендації. Луцьк: Надстир'я, 2022. 44 с. URL: <https://surli.cc/usuqip>

5. Мультимедійна презентація як складник комплексного методичного забезпечення освітнього процесу : електронний навчальний курс / уклад. О. Петрушак. Біла Церква: БІНПО, 2022 р. 33 с. URL: <https://surl.lu/lkyasj>
6. Підготовка наукових публікацій та презентація результатів наукових досліджень: конспект лекцій до самостійної та дистанційної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії / уклад. В.О. Ананьїн, В. В. Горлинський, О.В. Уваркіна; за ред. В.О. Ананьїна. Київ : ІСЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 64 с.
7. Семенов О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. / ред. Л.І. Мацько. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2008. 252 с. URL: <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/131.pdf>
8. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація : навч.-метод. посіб. К. : НАДУ, 2008. 184 с. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/surmin.pdf>
9. Сусліков Л.М., Студеняк І.П. Презентація наукових результатів: навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2019. 300 с. URL: <https://surl.li/kgtnxt>

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Мистецтво переконання у науковій сфері.	Костусяк Н. М. Академічна риторика та письмо : методичні рекомендації. Луцьк: Надстир'я, 2022. 44 с. URL: https://surl.cc/usuqir
Мовлення науковця перед мікрофоном.	Гарбар І.В., Гарбар А.І. Культура мовлення: навч. посіб. Миколаїв: НУК, 2023. 228 с. URL: https://rep.nuos.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f77fe6ac-0be5-48bb-bbe8-e1de984579c6/content
Дібрати мовні звороти, які дозволяють виявляти шанобливе ставлення до співрозмовника під час наукових дебатов.	Сечка С. Застосування поняття «дебати» в науковій літературі та інших дисциплінах. <i>Молодий вчений</i> , 2021. Вип. 10 (98). С. 60-63. URL: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-10-98-16

Практикум

Завдання 1. Перегляньте відеозпис захисту дисертації на здобуття доктора філософії в галузі освіти на сайті університету <https://sspu.edu.ua/spetsializovani-vcheni-rady-z-prysudzhennia-doktora-filosofii> (на вибір). Схарактеризуйте якість усної відповіді здобувача, його відповіді на питання опонентів та рецензентів.

Завдання 2. Виконайте аналіз уривку виступу офіційного опонента з відгуком на дисертацію: як витримано композицію, які мовні засоби використані, чи наявні авторські мовні кліше, з якою метою деякі слова і словосполучення виділені жирним шрифтом.

Високошляхетна голово!

Високоповажні члени гречної спеціалізованої вченої ради!

Шановні присутні!

Глибоко вдячна **гречній** спеціалізованій вченій раді за надану можливість опонувати **по-справжньому творче** дослідження **Наталії Сергіївни Щерби**, що збагачує погляди на роль

компетентнісного підходу. **Значною мірою** домінантні імперативи компетентнісної парадигми важливі для **вчителя іноземної мови**. Сьогодні це не урокодавець, а **креативна особистість**, котра **вільно володіє** ефективними комунікативними стратегіями, **виховує** молодих українських громадян у полікультурному просторі.

Усе це свідчить про актуальність рецензованого дослідження, що відповідає державним документам про вищу і середню освіту і виконане відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки Житомирського державного університету ім. Івана Франка.

Цінність роботи вбачаємо в наявності «наскрізної» **концептуальної ідеї**, що *полягає* в перспективності **підготовки** майбутніх учителів **до формування** в учнів стратегічної (діяльнісної) **компетенції як основи** підвищення навчально-комунікативної **самостійності** та подальшого неперервного самовдосконалення в іноземній мові відповідно до особистих і професійних потреб, у **фундаментальній розробці** представленої ідеї, що демонструє якості автора як аналітика і принципового шукача відповідей на складні виклики часу, **в «самостійному житті» авторської технології** навчання, поцінованої освітянами, про що свідчать довідки.

Найбільш **суттєвими результатами дослідження**, що містять новизну, **вважаємо**:

1) розроблення і теоретичне обґрунтування моделі підготовки майбутнього вчителя іноземної мови до формування в учнів іншомовної стратегічної (діяльнісної) компетенції;

2) теоретичне обґрунтування сутності і структури іншомовної стратегічної (діяльнісної) компетенції суб'єкта вивчення іноземної мови, **критеріїв оцінювання, показників і рівнів готовності** майбутнього вчителя іноземної мови до формування в учнів іншомовної стратегічної (діяльнісної) компетенції.

Запропонована технологія підготовки майбутнього вчителя іноземної мови, програма спецкурсу, методичні рекомендації вповні можуть використовуватися в навчально-виховному процесі вищої і середньої школи, в післядипломній педагогічній освіті.

Логічно вибудована структура роботи дозволяє прослідкувати динаміку розгортання наукового пошуку. У вступі **аргументовано і переконливо** доведено актуальність теми дослідження, окреслено суперечності нормативних вимог середньої та вищої мовної освіти, чітко визначені методологічні і теоретичні засади.

Розглядаючи актуальну *проблему у вітчизняній і зарубіжній теорії і практиці* професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови, як показує **експертиза** виконаних завдань, дисертантка **послідовно витримала** основний принцип наукової роботи - ретельно перевіряти факти, положення і припущення, що містяться в публікаціях інших авторів.

Завдання 3. Ознайомтеся з уривком виступу наукового керівника дисертації. Які мовні кліше використані у відгуку? Прокоментуйте доречність їх уживання.

Шановні колеги! Шановні члени спеціалізованої вченої ради! Сьогодні на захист в нашій раді винесена дисертаційна робота ПІБ, яка присвячена, на мій погляд, досить актуальній, я б навіть сказав, і психологічно, і науково гострій науковій проблемі, яка протягом особливо останнього часу стала об'єктом гострої дискусії в науковій періодиці, на наукових конференціях ...

Дисертаційна робота є результатом десятирічних пошуків, наукових пошуків цієї молодой людини.

Третє, на що мені хотілося б наголосити, як науковий керівник, я вважаю, що в цій дисертаційній роботі використано максимально можливе коло історичних джерел з означеної проблематики, причому виявлених не тільки в архівосховищах, наукових бібліотеках України, нашого регіону, а й за кордоном...

...Робота написана грамотною науковою мовою. Він вдало, з моєї точки зору, вдало полемізує з своїми опонентами з цієї проблематики, причому робить

це дуже коректно, виважено, і з відповідним обґрунтуванням власної версії.

Дякую за увагу.

Завдання 4. Перегляньте відеовиступ академіка Н.Г. Ничкало «Педагогія серця і добра Івана Зязюна» у межах серії просвітницьких вебінарів «Цвіт української педагогіки: сучасне і минуле» Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (<https://ipoodhab.com/digital-cluster/diversity-of-ukrainian-pedagogy-webinar-8>). Схарактеризуйте виступ науковиці за критеріями: точність та змістовність; аргументованість; переконливість; майстерність слова.

Завдання 5. Прослухайте доповідь академіка Г.Г. Філіпчука на міжнародних мистецько-педагогічних читаннях (2024, https://youtu.be/G_RXUJ4o9A0). Аргументуйте, чи відповідає доповідь вимогам до наукових виступів.

Завдання 6. Ознайомтеся з рукописом виступу «Семен Устимович Гончаренко як акмеособистість у царині методології науково-педагогічних досліджень». Схарактеризуйте виступ за критеріями: точність та змістовність; аргументованість; переконливість.

Самовіддане служіння «сродній» праці, надзвичайна працездатність і відкритість до педагогічних інновацій, вимогливість і порядність, невтомна підтримка дослідників, постійне самовдосконалення - такі риси особистості ученого-енциклопедиста і методолога, доктора педагогічних наук, професора, академіка Національної академії педагогічних наук України Семена Устимовича Гончаренка (9.06.1928 – 7.04.2013). Людина-гуманіст і візир духовно-інтелектуальної сили, Професіонал найвищого рівня, приклад стриманого і спокійного патріотизму користувався незаперечним авторитетом серед фахівців, численних докторантів і аспірантів. Друзі, колеги величали Учителя «совістю педагогічної науки».

Двері кабінету Семена Устимовича завжди були відкриті для молодих і зрілих дослідників: усім Учитель дарував радість педагогічної творчості, допомагав порадою і стимулював до постійного наукового пошуку, до самопізнання, самоактивності й самотворення. Ми захоплювалися науково-педагогічними пошуками дослідника, його вмінням блискуче виступати на зборах НАПН України і на конференціях, доречно кинути педагогічний жарт.

Педагог-дослідник розмірковував над кожним новим науковим дослідженням, над тлумаченням авторського терміна і завжди щедро пропонував авторські ідеї стосовно вдосконалення поняттєво-термінологічного апарату, уточнення чи обґрунтування змісту основних категорій, понять і термінів сучасної педагогіки.

Сутність понять і термінів, які стосуються навчально-виховного процесу, нові педагогічні теорії та концепції, категорії, узагальнюють та систематизовують інформацію з теорії і практики навчання та виховання, блискуче розкриті в «Українському педагогічному словнику» за редакцією Семена Гончаренка.

У присвяті Семен Устимович пише так: «Близьким і друзям, які переконали автора в тому, що не зовсім досконала, але реально існуюча книга значно корисніша від досконалої, але не існуючої, присвячується». Лексикографічну працю визнано однією з найкращих на конкурсі, організованому Міністерством освіти і науки України та Міжнародним фондом «Відродження» в рамках програми «Трансформація гуманітарної освіти в Україні». Друге видання словника, доповнене, виправлене і розширене, з'явилося у 2011 році. Постійно дбаючи про методологічну культуру дослідника, педагогічну культуру вчителя, академік С. У. Гончаренко приділяв особливу увагу обґрунтуванню наукознавчих проблем педагогіки. Методологія педагогіки (за С. Гончаренком) є системою знань про структуру педагогічної теорії, про принципи підходу і способи набуття знань, які відображають педагогічну

дійсність, а також системою діяльності з одержання таких знань і обґрунтування програм, логіки, а також як вчення про цю систему [9, с. 499]. Вона включає такі положення: а) вчення про структуру і функції педагогічного знання; б) вихідні, ключові, фундаментальні педагогічні положення (теорії, концепції, гіпотези), які мають загальнонауковий смисл; в) вчення про логіку і методи педагогічного дослідження; г) вчення про способи використання одержаних знань для вдосконалення практики (О. Семеног)

Тема 2.1. Етапи підготовки наукової доповіді (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Етапи підготовки наукової доповіді: інтенції (винайдення), диспозиції (розташування), елокуції (словесне оформлення думки), меморії (запам'ятовування), акції (публічне виголошення), релаксації.
2. Майстерність публічного наукового виступу.
3. Невербальні засоби в академічному спілкуванні.
4. Академічне наставництво у науковій сфері.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Вовк М.П. Технологія розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах поєднання формального і неформального навчання. *Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти*: практичний посібник / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. 320 с. С.93-152. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715790/>
2. Вовк М.П. Тренінг з розвитку мовної культури майбутнього педагога-дослідника в умовах формальної освіти. *Тренінгові технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти*: метод. рек. / М.П. Вовк та ін.; Інститут педагогічної освіти і освіти імені Івана Зязюна. Київ, 2019. 109 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718751/>
3. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>
4. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.
5. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
6. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
7. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>
8. Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. К.: ВЦ «Академія», 2012. 216 с.

Додаткові

1. Бондаренко В.В. Академічна доброчесність та академічне письмо. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2023. 150 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi81/0060642.pdf>
2. Воропай О. К., Пічик К. В., Чала Н. Д. Наукова робота: легко, із задоволенням. Київ : НаУКМА, 2017. 88 с.
3. Гарбар М., Навчук Г., Хававчак О. Лінгвопоетика наукового дискурсу: аналіз мовних засобів побудови наукових текстів. *Лінгвістичні студії*, 2024. С. 61-72. URL: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.48.5>
4. Костусяк Н. М. Академічна риторика та письмо : методичні рекомендації. Луцьк: Надстир'я, 2022. 44 с. URL: <https://surl.li/cc/usuqip>

5. Мультимедійна презентація як складник комплексного методичного забезпечення освітнього процесу : електронний навчальний курс / уклад. О. Петрушак. Біла Церква: БІНПО, 2022 р. 33 с. URL: <https://surl.lu/lkyasj>
6. Підготовка наукових публікацій та презентація результатів наукових досліджень: конспект лекцій до самостійної та дистанційної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії / уклад. В.О. Ананьїн та ін.; за ред. В.О. Ананьїна. Київ: ІСЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 64 с.
7. Семеног О.М. Наставництво в науці і освіті дорослих. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Серія: Педагогічні науки. 2017. Вип.152. С. 46–51.
8. Семеног О.М. Семен Устимович Гончаренко як акмеособистість у царині методології науково-педагогічних досліджень. *Фізико-математична освіта : науковий журнал*. 2016. Вип. 4 (10). С. 117–120. URL: <http://fmojournal.fizmatsspu.sumy.ua/publ/4-1-0-127>
9. Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. / за ред. Л.І. Мацько. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2008. 252 с. URL: <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/131.pdf>
10. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посіб. К.: НАДУ, 2008. 184 с. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/surmin.pdf>
11. Сусліков Л.М., Студеняк І.П. Презентація наукових результатів: навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2019. 300 с. URL: <https://surl.li/kgntnx>

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Підготовка проєкту презентації наукової доповіді з проблеми дисертаційного дослідження.	Сурмін Ю.П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посіб. К.: НАДУ, 2008. 184 с. URL: http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/surmin.pdf

Практикум

Завдання 1. Продемонструйте невербальні засоби, які можна використати під час наукового публічного виступу, враховуючи цільову аудиторію:

- відомі науковці;
- студенти.

Завдання 2. Напишіть коротку анотацію (100–150 слів) виступу для подання на міжнародну конференцію, визначаючи мету дослідження, методи дослідницького пошуку, результати.

Завдання 3. Прочитайте текст. Яка ваша думка стосовно ролі дослідника та дослідження. Підготуйте вступ вашого повідомлення для участі у конференції, використовуючи терміни (на вибір) із цього тексту.

Сучасний фахівець – це насамперед дослідник. У час стрімкого розвитку науки, що перетворилася у величезний соціальний організм, йому важливо досконало опанувати методологію наукової творчості, проводити самостійні теоретико-експериментальні дослідження й аргументовано викладати отримані результати.

Завдання 4. Ознайомтеся з можливостями важливих сучасних наукометричних баз. На основі використання потенціалу *безкоштовної пошукової системи* [Google Scholar](#) *доберіть 10-15 повнотекстових ресурсів за темою дисертації.*

[Index Copernicus \(IC\)](#) – онлайн наукометрична база даних з внесеної користувачем інформації, в тому числі наукових установ, друкованих видань та проектів, створена в 1999 році в Республіці Польща. База даних має кілька інструментів оцінки продуктивності, які дозволяють відслідковувати вплив наукових робіт і публікацій, окремих вчених або науково-дослідних установ. На додаток до продуктивності індекс Копернікус пропонує традиційне реферування та індексування наукових публікацій. База даних знаходиться у веденні Index Copernicus International. Базу даних названо в честь всесвітньовідомого вченого Миколи Коперника

[Open Ukrainian Citation Index \(OUCI\)](#) – пошукова система і база даних наукових цитувань, які надходять від усіх видань, що використовують сервіс Cited-by від CrossRef і підтримують Ініціативу для відкритих цитувань. Система OUCI покликана спростити пошук наукових публікацій, привернути увагу редакцій до проблеми повноти та якості метаданих українських наукових видань.

[Scopus](#) – [бібліографічна](#) і [реферативна база даних](#) та інструмент для відстеження [цитованості](#) статей, опублікованих у наукових виданнях. Є однією зі складових інтегрованого науково-інформаційного середовища [SciVerse](#). На січень 2017 р. містить понад 50 млн. реферативних записів. Рубрикатор Scopus (ASJK) має 27 базових тематичних розділів, поділених на 335 підрозділів, політематичні статті індексуються одразу в кількох розділах. Індексує 18 000 назв наукових видань з технічних, медичних та гуманітарних наук 5000 видавців. База даних індексує [наукові журнали](#), матеріали конференцій та серіальні книжкові видання.

[Web of Science](#) – платформа, на якій розміщено бази наукової літератури і патентів, до 2016 р. належала [Thomson Reuters](#). В листопаді 2016 р. відділення IP&Science придбано інвестиційними фондами і функціонує як [Clarivate Analytics](#). Web of Science охоплює матеріали з природничих, технічних, біологічних, суспільних, гуманітарних наук і мистецтва.

[Google Scholar](#) – це безкоштовна пошукова система за повними текстами наукових публікацій всіх форматів і дисциплін. Індекс «Академії Google» включає дані з більшості рецензованих онлайн журналів найбільших наукових видавництв Європи та Америки. Google Scholar дозволяє користувачам здійснювати пошук цифрових або фізичних копій статей, онлайн або в бібліотеках. Результати пошуку генеруються з використанням посилань на повнотекстові версії журнальних статей, технічних звітів, препринтів, дисертацій, книг та інших документів, в тому числі веб-сторінок, які вважаються «науковими». Завдяки своїй функції «цитується в», Google Scholar надає доступ до анотацій статей, в яких процитована стаття яка розглядається (<https://nauka.gov.ua/information/poshukovi-bazy-dlia-napysannia-ohliadu-literatury-do-naukovoi-statti-ta-dysertatsiinoi-roboty/>).

Завдання 5. Прочитайте текст з проблеми наставництва в науці. Доповніть функції наставництва у професійному сходженні молодого дослідника.

«Наукове наставництво слід розглядати як поліфундаментальне багатокomпонентне системне утворення, що інтегрує не лише актуальні, але і потенційні нереалізовані можливості, удосконалення і перетворення яких, є багатоваріантним і продуктивним за наявності й культивування генетично-психологічних умов і чинників, насамперед у парадигмі «розвиток – саморозвиток».

Основними завданнями наукового наставництва в сучасному університеті є формування наукового світогляду здобувачів освіти, оволодіння ними методологією та методами наукового дослідження; розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей у вирішенні практичних завдань; прищеплення навичок самостійної науково-дослідної роботи; розвиток ініціативи, готовності застосовувати теоретичні знання у своїй практичній

роботі; розширення теоретичного кругозору і наукової ерудиції» (Тадеуш, О. Наукове наставництво як вид партнерської взаємодії в сучасному університеті. Освітнологічний дискурс. 2022. Т. 37, №2. С. 113–132. URL: <https://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/925/699>).

Тема 2.2. Презентація наукового виступу (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Онлайн-комунікація. Мережеві ресурси (освітні платформи й сервіси), можливості використання у науковій діяльності.
2. Типи презентацій.
3. Етапи підготовки електронної презентації.
4. Мовленнєві, стилістичні й комунікативні принципи презентації.
5. Презентація основних результатів роботи на науковому семінарі й захисті дисертації.

Рекомендовані джерела до практичного заняття

Основні

1. Вовк М.П. Технологія розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах поєднання формального і неформального навчання. *Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти*: практичний посібник / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. 320 с. С. 93-152. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715790/>
2. Вовк М.П. Тренінг з розвитку мовної культури майбутнього педагога-дослідника в умовах формальної освіти. *Тренінгові технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти*: метод. рек. / М.П. Вовк та ін.; Інститут педагогічної освіти і освіти імені Івана Зязюна. Київ, 2019. 109 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718751/>
3. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surli.li/ineyei>
4. Колоїз Ж.В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С.В., 2019. 178 с.
5. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
6. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
7. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surli.li/hbchf>
8. Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. К.: ВЦ «Академія», 2012. 216 с.

Додаткові

1. Бондаренко В.В. Академічна доброчесність та академічне письмо. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2023. 150 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi81/0060642.pdf>
2. Воропай О.К., Пічик К.В., Чала Н.Д. Наукова робота: легко, із задоволенням. Київ: НаУКМА, 2017. 88 с.
3. Гарбар М., Навчук Г., Хававчак О. Лінгвопоетика наукового дискурсу: аналіз мовних засобів побудови наукових текстів. *Лінгвістичні студії*. 2024. С. 61-72. URL: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.48.5>
4. Костусяк Н. М. Академічна риторика та письмо : методичні рекомендації. Луцьк: Надстир'я, 2022. 44 с. URL: <https://surli.cc/usuqip>

5. Мультимедійна презентація як складник комплексного методичного забезпечення освітнього процесу : електронний навчальний курс / уклад. О. Петрушак. Біла Церква: БІНПО, 2022. 33 с. URL: <https://surl.lu/lkyasj>
6. Підготовка наукових публікацій та презентація результатів наукових досліджень: конспект лекцій до самостійної та дистанційної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії / уклад. В. О. Ананьїн, В.В. Горлинський, О. В. Уваркіна, за ред. В.О. Ананьїна. Київ: ІСЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 64 с.
7. Семеног О.М. Наставництво в науці і освіті дорослих. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Серія: Педагогічні науки. 2017. Вип.152. С. 46–51.
8. Семеног О.М. Семен Устимович Гончаренко як акмеособистість у царині методології науково-педагогічних досліджень. *Фізико-математична освіта* : науковий журнал. 2016. Вип. 4 (10). С. 117–120. URL: <http://fmojournal.fizmatsspu.sumy.ua/publ/4-1-0-127>
9. Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. / за ред. Л.І. Мацько. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2008. 252 с. URL: <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/131.pdf>
10. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посіб. К.: НАДУ, 2008. 184 с. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/surmin.pdf>
11. Сусліков Л.М., Студеняк І.П. Презентація наукових результатів: навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2019. 300 с. URL: <https://surl.li/kgntnx>

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Технології презентації текстів.	Сусліков Л.М., Студеняк І.П. Презентація наукових результатів: навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2019. 300 с. URL: https://surl.li/zdsupw
Ілюстративний матеріал наукового дослідження.	Методологія науково-дослідницької діяльності: Навчальне видання. [Електронний ресурс]: навч. посібник для аспірантів спеціальності 186 «Видавництво та поліграфія» ОНП «Видавництво та поліграфія» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти / КПІ ім. Ігоря Сікорського / уклад.: Т.А.Роїк. Електронні текстові дані (1 файл: 1,45 Мбайт). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 56 с. URL: https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/6d05145a-51b7-4053-9ab4-c7723a5a241c/content
Техніка публічних презентацій в академічній сфері.	Мультимедійна презентація як складник комплексного методичного забезпечення освітнього процесу: електронний навчальний курс / уклад. О. Петрушак. Біла Церква: БІНПО, 2022. 33 с. URL: https://surl.lu/lkyasj

Практикум

Завдання 1. Підготуйте перелік електронних ресурсів за темою дисертації, користуючись репозитаріями Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (<https://ipood.com.ua/e-library/>) і Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка (<https://repository.sspu.edu.ua/home>).

Завдання 2. Доберіть на основі ресурсу репозитарію Zenodo, розробленого в рамках європейської ініціативи OpenAIRE і призначеного для самодепонування наукових текстів та презентацій, джерела до дисертації (10-15 позицій).

Завдання 3. Сформулюйте кілька фраз, якими доречно розпочати і завершити свій виступ на захисті дисертації.

Завдання 4. Перегляньте один із виступів дисертанта(-тки), захист дисертацій якого (якої) відбувався у разовій спеціалізованій вченій раді. Випишіть мовленнєві, організаційні огріхи усного виступу і недоречності презентацій під час захисту результатів дисертаційного дослідження (<https://ipood.com.ua/razovi-specializovani-vcheni-radi/>).

Завдання 5. Ознайомтеся з текстом доповіді під час захисту дисертації В. Акатріні «Просвітницько-педагогічна діяльність родини Мандичевських у розвитку освіти Буковини» та презентацією для її супроводу за покликанням.

Тестові завдання⁵

1. Успіх наукової доповіді залежить від

А) від ретельної підготовки до виступу;

Б) від ґрунтовно підготовленої доповіді і електронної презентації;

В) лінгвістичних і екстралінгвістичних факторів: стрункої логіко-композиційної побудови мовлення, доказовості, аргументованості, уміння взаємодії з аудиторією, використовувати різні прийоми прилучення й активізації уваги, високої мовної культури доповідача, мовних (метафори, тропи, фігури, фразеологізми, приказки) і позамовних (поза, манери, жести, міміка) засобів виразності, техніки мовлення.

⁵ Тести підготовлені на основі ресурсів: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/dfaebca3-10a3-4e46-88e4-380f695669b9/content>; <https://surl.li/syqpee>; <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/surmin.pdf>; <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2023/09/nastavnyctvo-posibnyk.pdf>.

2. Основними етапами підготовки наукової доповіді є:

А) інтенція (винайдення); диспозиція (розташування); елокуція (словесне оформлення думки); меморія (запам'ятовування); акція (публічне виголошення виступу); релаксація (ослаблення напруження);

Б) зібрання матеріалів; підготовка тексту; візуалізація у формі презентації; виголошення;

В) опрацювання ресурсів; підготовка доповіді; опрацювання презентації; виголошення доповіді; підбиття висновків.

3. Електронні презентації виконують функції (обрати 3 варіанти):

А) привернення уваги (виділення назви електронного тексту за допомогою зміни кольору та шрифту);

Б) інформування (повідомлення, ознайомлення з текстом);

В) презентація власних досягнень;

Г) перехід від пасивного до активного засвоєння поданої в тексті інформації;

Г) візуалізація наукового продукту.

4. Основними видами наукових презентацій є (обрати 3 варіанти):

А) ознайомча;

Б) науково-дослідна;

В) науково-технічна;

Г) супроводжуюча;

Г) публікаційна;

Д) консультаційна.

5. Основні рекомендації до використання графічних об'єктів у презентації (обрати 3 варіанти):

А) не використовуйте малюнки, фотографії поганої якості;

Б) коректно застосовуйте ілюстративний матеріал на слайді;

В) можна змінити масштаб об'єктів з урахуванням загального обсягу презентації;

Г) найважливіша інформація має розміщуватися зверху ліворуч;

Г) важливо увиразнювати кольорами графічні об'єкти у презентації.

6. Найважливіші принципи розробки електронних презентацій:

А) оптимальний обсяг; урахування вікових особливостей і рівня підготовки глядачів, науковість і достовірність, урахування особливостей сприйняття інформації з екрана; співвідношення кількості різних елементів презентації та їх послідовність; застосування ефекту раптовості і розмаїття анімаційних прийомів з допомогою Power Point XP; естетичність;

Б) кольорове поєднання, витриманість стилю в оформленні слайдів, теплі кольори;

В) естетичність, використання графічних об'єктів, обов'язкове покликання на джерела інформації, дотримання принципу академічної доброчесності.

7. Основними функціями наукової комунікації є:

- А) презентація результатів дослідження та їх імплементація у практику;
- Б) презентація (представлення науковому співтовариству результатів наукового дослідження); експертиза (проведення експертної оцінки якості дослідження і його результатів); кваліфікація (присвоєння авторові або автором дослідження відповідної кваліфікації); упровадження в науку (упровадження в науку дослідження і його результатів);
- В) обмін досвідом між науковцями, ознайомлення з результатами досліджень у віртуальному просторі.

8. Ключовими функціями академічної онлайн комунікації визначено:

- А) комунікативна, партнерська, ресурсна;
- Б) комунікативна (забезпечує комунікацію між науковцями, професійними спільнотами); довідково-консультаційна; комерційна; презентаційна; ресурсна; навчальна; дослідницька;
- В) обмін дослідницькими результатами; наставництво; консультації.

9. Способами електронної презентації є:

- А) усний, онлайн, письмовий;
- Б) онлайн; офлайн;
- В) індивідуальний; колективний.

10. Цінностями у сфері академічного наставництва є:

- А) професійні;
- Б) педагогічна майстерність, людяність, професіоналізм;
- В) загальнолюдські, професійні, корпоративні.

Індивідуальне дослідницьке завдання

Виконання індивідуального дослідницького завдання передбачає підготовку усного виступу і презентації за темою дисертаційного дослідження.

Питання до підсумкового контролю

1. Сутність понять «наукова мова», «фахова мова», «мова науки».
2. Анотація як жанр наукового стилю.
3. Принципи розробки наукової презентації.
4. Вимоги до культури наукового мовлення викладача-дослідника.
5. Особливості написання наукової статті.
6. Етапи підготовки до наукового виступу.
7. Науковий стиль української мови: мета, ознаки, різновиди, мовні засоби.
8. Академічний і науково-навчальний різновиди наукового стилю.
9. Вимоги до підготовки наукової доповіді.
10. Ознаки наукового стилю української мови.
11. Особливості оформлення цитат та покликань (посилань) у наукових текстах.
12. Структура наукового виступу.
13. Функціональні різновиди наукових текстів.
14. Рецензія – жанр академічного наукового підстилю.

15. Специфіка підготовки тез наукової доповіді чи статті.
16. Композиція наукового тексту.
17. Лексичні засоби наукового тексту.
18. Жанри наукового текстотворення.
19. Вимоги до написання наукової статті.
20. Підстилі наукового стилю.
21. Особливості написання навчально-наукових видань.
22. Функції наукового стилю.
23. Загальна характеристика академічного наукового підстилю.
24. Наукова рецензія як жанр академічного підстилю.
25. Структура усної наукової доповіді.
26. Електронна презентація наукового виступу.
27. Вимоги до мовного оформлення методологічної і теоретичної основи дисертаційної роботи.
28. Наукова мова як комунікативний феномен.
29. Особливості усного наукового мовлення.
30. Вимоги до оформлення цитат.
31. Лексика наукового мовлення.
32. Особливості написання анотації до наукової статті.
33. Вимоги до оформлення посилань (покликань).
34. Жанри наукових текстів.
35. Особливості вживання іменників у наукових текстах.
36. Етапи підготовки наукової доповіді.
37. Культура читання наукових текстів.
38. Особливості вживання прикметників у наукових текстах.
39. Вимоги до оформлення списку використаних джерел.
40. Основні функції наукового стилю.
41. Особливості вживання дієслів у наукових текстах.
42. Специфіка використання наукової термінології у дисертаційному дослідженні.
43. Мовні одиниці наукових текстів.
44. Синтаксис наукового мовлення.
45. Індивідуальний стиль науковця.
46. Академічне наставництво у науковій сфері.
47. Публікаційна етика у реалізації політики академічної доброчесності.
48. Міжнародні стилі оформлення цитат і бібліографії.
49. Відкрита наука і принципи академічної доброчесності.

Рекомендовані ресурси до дисципліни **Основні**

1. Вовк М.П. Технологія розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах поєднання формального і неформального навчання. *Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти*: практичний посібник / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. 320 с. С.93-152. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715790/>
2. Вовк М.П. Тренінг з розвитку мовної культури майбутнього педагога-дослідника в умовах формальної освіти. Тренінгові технології навчання дорослих в умовах

формальної і неформальної освіти: метод. рек. / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти імені Івана Зязюна. Київ, 2019. 109 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718751/>

3. Вовк М., Семенов О. Постать Неллі Ничкало у вимірах педагогіки праці. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2024. С. 9–24. <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.30.320898>.

4. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>

5. Закон України «Про авторське право і суміжні права». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> 20.

6. Закон України «Про академічну доброчесність». Проект. URL: <http://surl.li/dstdm>

7. Закон України «Про вищу освіту». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

8. Закон України «Про інформацію». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.

9. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19>

10. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.

11. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.

12. Національний репозитарій академічних текстів. Наукові фахові видання. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/category/naukovi-periodychni-fahovi-vydannya/>

13. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.

14. Мовна особистість в освітньому просторі: монографія / І.Д. Пасічник та ін. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021.

15. Порядок денний EUA Open Science Agenda 2025. URL: <https://www.eua.eu/publications/positions/the-eua-open-science-agenda-2025.html>

16. Про затвердження вимог до оформлення дисертацій. Наказ Міністерства освіти і науки № 40 від 12.01.2017 р., із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>

17. Про затвердження національного плану щодо відкритої науки. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 892-р від 08.10.2022 р. <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-natsionalnoho-planu-shchodo-vidkrytoi-nauky-892-081022>

18. Рижко О. Плагіат як соціально-мунікаційне явище: монографія. Київ: Паливода А. В., 2017. 387с.

19. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>

20. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: монографія. Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.

21. Семенов О. Лінгвоперсонологія: навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 192 с.

22. Семенов О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>

23. Семенов О.М. Наукова українська мова (для іноземних аспірантів): навчальний посібник. Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2025. 78 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/items/863aed74-30af-411d-aaa-e9e737714a31>

24. Семенов О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. К.: ВЦ «Академія», 2012. 216 с.

25. Стратулат Н.В., Яслик В.І. Нормативність як основний аспект наукового мовлення. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Т. 31(70). № 4. Ч. 1. 2020. С. 125–130. URL: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-1/23>
26. Український правопис. Довідник. Київ : Видавництво: Центр учбової літератури. 2020. 352 с.
27. Google Академія: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>
28. Index Copernicus (IC): <https://indexcopernicus.com/index.php/pl/>
29. Nauka.gov.ua. Порядок формування переліку наукових фахових видань України. URL: <https://nauka.gov.ua/information/poriadok-formuvannia-pereliku-naukovykh-fakhovykh-vydan-ukrainy/>
30. Nauka.gov.ua. Розбудова іміджу науковця засобами сучасної наукової комунікації (ідентифікація науковця). URL: <https://nauka.gov.ua/information/rozbudova-imidzhu-naukovtsia-zasobamy-suchasnoi-naukovoi-komunikatsii-identyfikatsiia-naukovtsia/>
31. Scopus. URL: <https://www.elsevier.com/products/scopus>
32. Web of Science. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/basic-search>

Додаткові

1. Академічне письмо та бібліографія. Назва з екрану. URL: bibliosynergy.ula.org.ua/index.php/proekt1.
2. Батаєва Є. Оформлення наукових джерел – нічне жахіття більшості вчених. 2020. URL: <https://nim.media/articles/mizhnarodni-stili-oformlennya-dzherel-naukovykh-publikatsiy>
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови. URL: <http://www.slovnyk.net>
4. Воропай О.К., Пічик К.В., Чала Н.Д. Наукова робота: легко, із задоволенням. Київ : НаУКМА, 2017. 88 с.
5. Гарбар М., Навчук Г., Хававчак О. Лінгвопоетика наукового дискурсу: аналіз мовних засобів побудови наукових текстів. *Лінгвістичні студії*. 2024. С. 61-72. URL: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.48.5>
6. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. URL: http://library.snu.edu.ua/2017/dstu_8302-2015_z_vnesenimi_popravkami.pdf.
7. Електронні версії словників термінографічної серії Слово Світ. URL: <http://slovo.ridne.net>
8. Костусяк Н. М. Академічна риторика та письмо : методичні рекомендації. Луцьк: Надстир'я, 2022. 44 с. URL: <https://surli.cc/usuqip>
9. Медіавчительський кампус. URL: https://www.youtube.com/channel/UCx-AL3lm3wYbt_E2dRLsLyQ
10. Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах: методичні рекомендації / автори-уклад.: О. Боженко та ін. ; редкол.: В.С. Пашкова, О.В. Воскобойнікова-Гузева, Я.Є. Сошинська, О.М. Бруй. Науково-технічна бібліотека ім. Г.І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; Українська бібліотечна асоціація. Київ: УБА, 2016. 117 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18681>
11. Мультимедійна презентація як складник комплексного методичного забезпечення освітнього процесу : електронний навчальний курс / уклад. О. Петрушак. Біла Церква: БІНПО, 2022. 33 с. URL: <https://surli.lu/lkyasj>
12. Наукові публікації. Правила оформлення графічних матеріалів. 2023. URL: <https://spubl.com.ua/uk/blog/rules-of-design-of-graphic-materials>
13. Наумовець А. Г. Ви віч-на-віч з аудиторією – дещо про «технологію» підготовки наукових доповідей, популярних лекцій, дисертаційних промов і конкурсних проєктів. 2016. URL: http://ifbg.org.ua/~files/books/Naumovec_-_Vy-vich-na-vich-z-audytorieyu.pdf
14. Проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP). Американські Ради. Назва з екрану. URL: <http://www.saiup.org.ua/>.

15. Рекомендації до пошуку наукової інформації за допомогою інтернет-ресурсів. Назва з екрану. URL: <https://docs.google.com/document/d/1sUBDV-qvUxuAfoi1yNW47y.../edit?hl=uk>.
16. Семеног О.М. Академічна лекція і академічний учитель в цифрову епоху: праксеологічний підхід. *Фізико-математична освіта*: збірник наукових праць. 2017. Вип. 2 (12). С. 140–146. URL : <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/2245>
17. Семеног О.М. Наставництво в науці і освіті дорослих. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Серія: Педагогічні науки. 2017. Вип.152. С. 46–51.
18. Семеног О.М. Семен Устимович Гончаренко як акмеособистість у царині методології науково-педагогічних досліджень. *Фізико-математична освіта*: науковий журнал. 2016. Вип. 4 (10). С. 117–120. URL: <http://fmojournal.fizmatsspu.sumy.ua/publ/4-1-0-127>
19. Семеног О.М., Козлова О. Г. Науково-педагогічний портрет ректора: ціннісні виміри. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. Вип. 2. С. 112-127. URL: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.2.15>
20. Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. / за ред. Л.І. Мацько. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2008. 252 с. URL: <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/131.pdf>
21. Семеног О.М. Постать мовознавиці в об'єктиві науково-академічного дискурсу. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2024. Вип. 4 (138). С. 124-139.
22. Сервіс для складання бібліографічних посилань – Citebook. URL: <https://citebook.net> (дата звернення 02.09.2020).
23. Словники України. URL: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua>
24. Соціальне у мові та мова в соціумі : колективна монографія / О. Доценко та ін. ; наук. ред. та упоряд. Н. Ясакова. Київ : НаУКМА, 2023.
25. Стили оформлення бібліографічних посилань для міжнародних публікацій. Ч. 1. Назва з екрану. URL: www.library.ukma.edu.ua/.../Styli_oformlennya_bibliohrafichnykh.
26. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посіб. К.: НАДУ, 2008. 184 с. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/surmin.pdf>
27. Сусліков Л.М., Студеняк І.П. Презентація наукових результатів: навч. посіб. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2019. 300 с. URL: <https://surl.li/kgtnxtx>
28. Як мені писати без академічного плагиату? Академічна доброчесність. 2019. Вип. 1. URL: <https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/Integrity-bulletin-all-issues.pdf>
29. Як написати наукову статтю. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iEsk7N0spNI&t=249s>
30. Committee on Publication Ethics: (COPE): Promoting integrity in research publication. Назва з екрану. URL: publicationethics.org/.
31. Українська мова : Енциклопедія. URL: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>
32. Академічний російсько-український словник за ред. А. Кримського. URL: <http://r2u.org.ua>; <http://krym.linux.org.ua>
33. Modern teaching methods in pedagogy and philology: collective monograph / Azarenkov V. etc. International Science Group. Boston : Primedia eLaunch, 2023. 580 p. Available at : DOI – 10.46299/ISG.2023.MONO.PED.1. URL: <https://isg-konf.com/wp-content/uploads/2023/03/Monograph/PED/ISG.2023.MONO.PED.1.pdf>
34. Nauka.gov.ua. Керівництво для рецензентів. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/kerivnytstvo-dlia-retsensentiv/>
35. Nauka.gov.ua. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/mizhnarodni-pravyla-tsytuvannia-ta-posylannia-v-naukovykh-robotakh/>
36. Plagiarism.org Best Practices for Ensuring Originality in Written Work. Назва з екрану. URL: www.plagiarism.org/ .
37. Prometheus. URL: https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+AI101+2021_T2/home

ДИСЦИПЛІНА «ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»: ІННОВАЦІЙНИЙ КОНТЕНТ

Змістовий модуль 1.

Педагогічна освіта в Україні і зарубіжжі: тенденції розвитку.

Тема 1.1. Сутність тенденцій розвитку педагогічної освіти в Україні і зарубіжних країнах (лекція).

Питання до лекції

1. Дефінітивний аналіз тенденцій розвитку педагогічної освіти.
2. Досвід підготовки вчителів у зарубіжних країнах.
3. Євроінтеграційний вектор педагогічної освіти в Україні.

Відеоконтент / презентація до лекції

Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні і зарубіжних країнах (М.П. Вовк).

<https://drive.google.com/drive/folders/1YGUMMSiYkaDIsNQ42oCMoHW9vOjFBaed?usp=sharing>

Рекомендовані джерела до лекції:

1. Вовк М. П. Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні: виклики та перспективи. *Естетика і етика педагогічної дії: збірник наукових праць*. Вип. 22. С. 150-165. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. 2020. URL: <http://aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua/index.php/2226-4051/article/view/222>
2. Закон України «Про вищу освіту». 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Закон України «Про освіту». 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
4. Закон України «Про повну загальну середню освіту». 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
5. Зарубіжний досвід професійної підготовки педагогів : аналітичні матеріали / Н.М. Авшенюк та ін. Київ : ДКС «Центр», 2017. 83 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/naukovo-analitichni-materiali/zarubijniy-dosvid-profesiyno-pidgotovki-pedagogiv/>
6. Енциклопедія освіти / за ред. В.Г. Кременя. 2-ге вид., допов. та перероб. Національна академія педагогічних наук України. Київ. Юрінком Інтер, 2021.
7. Лазаренко Н. Професійна підготовка вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції: монографія. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2019. 365 с.
8. Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика : словник / укл. М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 328 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731691/>
9. Топузов О.М. Освітня сфера України: національні пріоритети, проблеми і перспективи: монографія. Серія «Наукова школа». Київ: Педагогічна думка, 2024. 208 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2024/09/Topuzov_2024.pdf
10. Положення про педагогічну інтернатуру. 2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-polozhennya-pro-pedagogichnu-internaturu>

11. Положення про сертифікацію педагогічних працівників. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2018-%D0%BF#Text>
12. Положення про Центри професійного розвитку педагога. 2020. URL: <http://man.osv.org.ua/news/1620385712/>
13. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти. 2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
14. Про затвердження плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа». 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2017-p/ed20171213#n10>
15. Про затвердження Професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». 2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchitelya-pochatkovih-klasiv-vchitelya-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i-vchitelya-z-pochatkovoyi-osviti>
16. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України № 1225 від 29 серпня 2024 р. https://osvita.ua/doc/files/news/929/92993/646-ilovepdf_merged_1.pdf

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Мережа закладів освіти з підготовки майбутніх учителів: українські реалії і зарубіжний досвід	Ничкало Н., Лук'янова Л., Хомич Л. Професійна підготовка вчителя: українські реалії, зарубіжний досвід : наук.-аналіт. доп. / за ред. В. Кременя. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Вид-во ТОВ «Юрка Любченка», 2021. 54 с. URL: http://ipood.com.ua/e-library/naukovo-analitichni-materiali/profesiyna-pidgotovka-vchitelya-ukranski-reali,-zarubijniy-dosvid/

Тема 1.1. Тенденція входження педагогічної освіти у європейський простір (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Інтернаціоналізація, модернізація у сфері педагогічної освіти.
2. Сучасні виклики у сфері педагогічної освіти в Україні.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / М.П. Вовк. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025. [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/>
2. Зарубіжний досвід професійної підготовки педагогів : аналітичні матеріали / Н.М. Авшениук та ін. Київ : ДКС «Центр», 2017. 83 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/naukovo-analitichni-materiali/zarubijniy-dosvid-profesiyno-pidgotovki-pedagogiv/>
3. Енциклопедія освіти / за ред. В.Г. Кременя. 2-ге вид., допов. та перероб. Національна академія педагогічних наук України. Київ. Юрінком Інтер, 2021.
4. Лазаренко Н. Професійна підготовка вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції: монографія. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2019. 365 с.
5. Ничкало Н., Лук'янова Л., Хомич Л. Професійна підготовка вчителя: українські реалії, зарубіжний досвід : наук.-аналіт. доп. / за ред. В. Кременя. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка», 2021. 54 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/naukovo-analitichni-materiali/profesiyna-pidgotovka-vchitelya-ukranski-reali-zarubijniy-dosvid/>
6. Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика : словник / укл. М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 328 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731691/>
7. Практична підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти: українські реалії і перспективи: науково-аналітична доповідь / Л.Б. Лук'янова та ін. / за наук. ред. Н.Г. Ничкало. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ – Чернівці: Букрек, 2023. 80 с. URL: <https://surl.lu/otfswu>
8. Топузов О.М. Освітня сфера України: національні пріоритети, проблеми і перспективи: монографія. Серія «Наукова школа». Київ: Педагогічна думка, 2024. 208 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2024/09/Topuzov_2024_.pdf
9. Університет як простір психосоціальної підтримки про психічне здоров'я. Проект за підтримки Олени Зеленської / А.А. Голотенко та ін. К., 2025. 106 с. URL: <https://howareu.com/materials/haid-universytet-iak-prostir-psykhosotsialnoi-pidtrymky-ta-turboty-pro-psykhichne-zdorovia>

Додаткові

1. Вовк М. П. Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні: виклики та перспективи. *Естетика і етика педагогічної дії: збірник наукових праць*. 2020. Вип. 22. С. 150-165. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. URL: <http://aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua/index.php/2226-4051/article/view/222>
2. Войтович А. Освіта в Україні в умовах війни: виклики та реалії підготовки вчителів. *Освітні обрії*. 2024. No 2 (59). С. 72-78. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/obrii/article/view/8919/8938>
3. Закон України «Про вищу освіту». 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
4. Закон України «Про освіту». 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
5. Закон України «Про повну загальну середню освіту». 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>

6. Затверджено стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-standart-na-grupu-profesij-vikladachizakladiv-vishoyi-osviti>
7. Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». 2021. URL: <https://cutt.ly/BRhRiXK>
8. Освіта і наука України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник. Інститут освітньої аналітики. К., 2023. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2023/22.08.2023/Inform-analytic.zbirn-Osvita.v.umovah.voyennogo.stanu-vykl.rozv.povoyen.perspekt.22.08.2023.pdf>
9. Семеног О.М., Вовк М.П. Педагогічне партнерство в умовах воєнних реалій: Досвід взаємодії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України і Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. Вип. 4(2). С. 1-14. URL: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4214>
10. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти. 2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
11. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України № 1225 від 29 серпня 2024 р. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/929/92993/646-ilovepdf_merged_1.pdf
12. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. 2015. URL: https://osvita.kpi.ua/files/downloads/Standart_EPVO.pdf.
13. Тенденції професійного розвитку вчителів у країнах Європейського Союзу і Сполучених Штатах Америки: монографія / Л.М. Дяченко та ін. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2016. 282 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/tendenci-profesiynogo-rozvitku-vchiteliv-u-kranah-vropeyskogo-soyuzu-i-spoluchenih-shtativ-ameriki/tendenci-profesiynogo-rozvitku-vchiteliv-u-kranah-vropeyskogo-soyuzu-i-spoluchenih-shtatah-ameriki/>
14. Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти: практичний посібник / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. 320 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715790/>

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Диференціація педагогічної освіти за спеціальностями: філологічна педагогічна освіта, мистецька педагогічна освіта, математична педагогічна освіта та ін.	Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025. Електронний ресурс. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/

Виклики реформування педагогічної освіти в Україні в умовах війни.	Войтович А. Освіта в Україні в умовах війни: виклики та реалії підготовки вчителів. Освітні обрії, 2024. № 2 (59). С. 72-78. URL: https://journals.pnu.edu.ua/index.php/obrii/article/view/8919/8938
Ментальне здоров'я у політиках педагогічної освіти: наскрізність компонента	Університет як простір психосоціальної підтримки про психічне здоров'я. Проект за підтримки Олени Зеленської / А.А. Голотенко та ін. К., 2025. 106 с. URL: https://howareu.com/materials/haid-universytet-iak-prostir-psykhosotsialnoi-pidtrymky-ta-turboty-pro-psykhichne-zdorovia

Практикум

Завдання 1. Схарактеризуйте сутнісні ознаки поняття «педагогічна освіта» на основі словникової статті.

Педагогічна освіта – сфера підготовки педагогічних кадрів для всіх закладів освіти, що реалізується у фахових передвищих та вищих закладах педагогічної освіти, класичних університетах, галузевих наукових установах та передбачає формування у них спектру загальних і фахових компетентностей відповідно до Національної рамки кваліфікацій та відповідних стандартів, затверджених Міністерством освіти і науки України на всіх рівнях (молодший спеціаліст, бакалавр, магістр, доктор філософії). У наукових працях дефініції педагогічної освіти розглядають П.о. як багатозначне поняття, що означає: 1) підготовку фахівців для загальноосвітніх шкіл, дошкільних дитячих закладів, навчально-виховних установ у педагогічних закладах вищої освіти, класичних університетах тощо; 2) підготовку педагогічних та науково-педагогічних працівників для закладів освіти усіх типів: загальної освіти, професійної освіти; 3) сукупність знань та навичок, здобутих в результаті цієї підготовки. Сучасні науковці розглядають П.о. як «систему підготовки педагогічних кадрів у вищих навчальних закладах всіх форм власності, закладів післядипломної педагогічної освіти та органів управління у сфері освіти. Мережу вищих навчальних закладів в Україні, що забезпечують підготовку та підвищення кваліфікації науково-педагогічних, педагогічних кадрів, складають педагогічні коледжі, академії, університети, класичні університети, а також інші вищі навчальні заклади за умови виконання ними вимог стандартів вищої освіти» (Г. Сотська, 2015).

В умовах сучасних реформаційних змін здійснюється удосконалення П.о. з урахуванням українського і зарубіжного досвіду, що передбачає акредитацію освітніх програм підготовки вчителів на всіх рівнях за всіма спеціальностями; приведення у відповідність освітнього процесу до Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (2015), удосконалення системи післядипломної педагогічної освіти, упровадження сертифікації вчителів, організації неформального навчання тощо.

Л-ра: Зарубіжний досвід професійної підготовки педагогів: аналітичні матеріали / Н.М. Авшенюк та ін. Київ: ДКС «Центр», 2017; Концепція розвитку педагогічної освіти в

Україні. 2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>; Лук'янова Л.Б. Про взаємодію Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України з університетами у реалізації Концепції розвитку педагогічної освіти. Вісник НАПН України. 2020. Вип. 2 (1). URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/70/99>; Сотська Г.І. Проблеми сучасної педагогічної освіти в Україні у вимірах Євроінтеграційних процесів. Освіта для сучасності – Edukacja dla współczesności. 2015. Т. 1; Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. 2015. URL: https://osvita.kpi.ua/files/downloads/Standart_EPVO.pdf (За джерелом: Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика : словник / укл. М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 328 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731691/>).

Завдання 2. Окресліть специфіку тенденції євроінтеграції за джерелом: Вовк М. П. Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні: виклики та перспективи. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2020. Вип. 22. С. 150-165. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. URL: <http://aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua/index.php/2226-4051/article/view/222>

Завдання 3. Визначте особливості педагогічної освіти в умовах війни за джерелом:

Освіта і наука України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник. Інститут освітньої аналітики. К., 2023. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2023/22.08.2023/Inform-analytic.zbirn-Osvita.v.umovah.voyennogo.stanu-vykl.rozv.povoyen.perspekt.22.08.2023.pdf>

Завдання 4. Поміркуйте, як реалізується євроінтеграційна тенденція у сфері педагогічної освіти з урахуванням Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти (2015) (за джерелом: Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. 2015. URL: https://osvita.kpi.ua/files/downloads/Standart_EPVO.pdf). Окресліть роль Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти у цьому процесі.

Завдання 5. Поміркуйте, які напрями підтримки ментального здоров'я в умовах війни доцільно розвивати у закладах освіти, зокрема у педагогічних університетах.

Освіта та професійна підготовка фахівців: заклади вищої освіти готують фахівців у сфері психічного здоров'я (психологів, соціальних працівників, психотерапевтів, медичних працівників тощо), формуючи у них професійні знання, практичні навички та етичні орієнтири. Крім того, університети мають включати теми ментального здоров'я у загальноосвітні курси для здобувачів освіти інших спеціальностей, сприяючи формуванню культури турботи про психічне здоров'я в різних галузях. Важливим елементом цього компонента є впровадження підходу «освіта протягом життя», що передбачає створення можливостей для безперервного професійного розвитку, підвищення кваліфікації та актуалізації знань з тематики психічного здоров'я і психосоціальної підтримки як для працівників університету, так і для випускників, фахівців різних галузей.

Дослідження, інновації та центри передового досвіду: університети виступають осередками наукових досліджень у сфері психічного здоров'я, розробляють нові підходи до профілактики, діагностики й підтримки ментального здоров'я, упроваджують інноваційні моделі інтервенцій і цифрові рішення. Важливу роль у цьому відіграють центри передового досвіду (*centres of excellence*), які спеціалізуються на вивченні окремих аспектів психічного здоров'я, тестуванні сучасних практик і розробці політик, що можуть бути масштабовані на рівні державної системи. Такі центри також можуть виступати майданчиками для професійного розвитку, міжсекторального діалогу й формування стандартів якості у сфері психосоціальної підтримки.

Компонент психічного здоров'я та психосоціальної підтримки пронизує всі рівні функціонування університету: від безпосередньої допомоги здобувачам освіти і працівникам через підготовку фахівців, здатних працювати з темами ментального здоров'я, до створення нових знань, практик і моделей підтримки, які можуть бути задіяні як всередині, так і поза межами університету (Університет як простір психосоціальної підтримки про психічне здоров'я. Проєкт за підтримки Олени Зеленської / А.А. Голотенко та ін. К., 2025. 106 с. URL: <https://howareu.com/materials/haid-universytet-iak-prostir-psykhosotsialnoi-pidtrymky-ta-turboty-pro-psykhichne-zdorovia>).

Тема 1.1. Тенденція утвердження компетентнісної парадигми у сфері педагогічної освіти (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Реформаційні зміни у сфері української педагогічної освіти: європейський вектор.
2. Професійні компетентності сучасного вчителя.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Зарубіжний досвід професійної підготовки педагогів : аналітичні матеріали / Н.М. Авшенюк та ін. Київ: ДКС «Центр», 2017. 83 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/naukovo-analitichni-materiali/zarubijniy-dosvid-profesiyno-pidgotovki-pedagogiv/>
2. Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025. [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/>
3. Енциклопедія освіти / за ред. В.Г. Кременя. 2-ге вид., допов. та перероб. Національна академія педагогічних наук України. Київ. Юрінком Інтер, 2021.
4. Лазаренко Н. Професійна підготовка вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції: монографія. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2019. 365 с.
10. Практична підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти: українські реалії і перспективи: науково-аналітична доповідь / Л.Б. Лук'янова та ін. / за наук.

ред. Н.Г. Ничкало. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ – Чернівці: Букрек, 2023. 80 с. URL: <https://surl.lu/otfswu>

11. Ничкало Н., Лук'янова Л., Хомич Л. Професійна підготовка вчителя: українські реалії, зарубіжний досвід : наук.-аналіт. доп. / за ред. В. Кременя. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка», 2021. 54 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/naukovo-analitichni-materiali/profesiyna-pidgotovka-vchitelya-ukranski-reali,-zarubijniy-dosvid/>

5. Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика : словник / укл. М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 328 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731691/>

6. Топузов О.М. Освітня сфера України: національні пріоритети, проблеми і перспективи: монографія. Серія «Наукова школа». Київ: Педагогічна думка, 2024. 208 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2024/09/Topuzov_2024_.pdf

Додаткові

1. Білоус О. Розвиток «м'яких» навичок учителя початкових класів нової української школи: методологічні орієнтири. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2024. Вип. 29. С. 63-75. URL: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.29.306136>

2. Вовк М. П. Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні: виклики та перспективи. *Естетика і етика педагогічної дії: збірник наукових праць*. 2020. Вип. 22. С. 150-165. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. URL: <http://aesthetichpedaction.pnpu.edu.ua/index.php/2226-4051/article/view/222>

3. Грона Н., Семеног О. Розвиток Soft skills майбутніх учителів в умовах закладів фахової передвищої та вищої освіти: міжрегіональний проєкт. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*: наук. журнал. 2021. № 7. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка. URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/07/6.pdf>

4. Закон України «Про вищу освіту». 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

5. Закон України «Про освіту». 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

6. Закон України «Про повну загальну середню освіту». 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>

7. Затверджено стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-standart-na-grupu-profesij-vikladachizakladiv-vishoyi-osviti>

8. Палецька-Юкало А., Рак Т., Волошин В. Розвиток м'яких навичок в цифрову епоху: досвід вищих навчальних закладів. *Вісник кафедри ЮНЕСКО «Професійна освіта протягом життя у XXI столітті»*. 2024. Вип. 2 (10). С. 114-126. [https://doi.org/10.35387/ucj.2\(10\).2024.0009](https://doi.org/10.35387/ucj.2(10).2024.0009)

9. *Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти*. 2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>

10. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України №1225 від 29 серпня 2024 р. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/929/92993/646-ilovepdf_merged_1.pdf

11. Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». 2021. URL: <https://cutt.ly/BRhRiXK>

12. Семеног О., Кульбабська О. Формування м'яких навичок студентів-філологів у міжрегіональному проєкті з інфомедійної грамотності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2021. № 4 (108). С. 231–248. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2193>

13. *Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти*. 2015. URL: https://osvita.kpi.ua/files/downloads/Standart_EPVO.pdf

14. Тенденції професійного розвитку вчителів у країнах Європейського Союзу і Сполучених Штатах Америки: монографія / Л.М. Дяченко та ін. Київ: Інститут педагогічної

освіти і освіти дорослих НАПН України, 2016. 282 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/tendenci-profesiynogo-rozvitku-vchiteliv-u-kranah-vropeyskogo-soyuzu-i-spoluchenihshtativ-ameriki/tendenci-profesiynogo-rozvitku-vchiteliv-u-kranah-vropeyskogo-soyuzu-i-spoluchenihshtatah-ameriki/>

Завдання для самостійної роботи:

Завдання	Рекомендований ресурс
Розвиток «м'яких» навичок учителів як тенденція розвитку педагогічної освіти.	Білоус О. Розвиток «м'яких» навичок учителя початкових класів нової української школи: методологічні орієнтири. <i>Естетика і етика педагогічної дії</i> . 2024. Вип. 29. С. 63–75. URL: https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.29.306136 Семенов О., Кульбабська О. Формування м'яких навичок студентів-філологів у міжрегіональному проєкті з інфомедійної грамотності. <i>Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології</i> . Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2021. № 4(108). С. 231–248. URL: https://archer.chnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2193

Практикум

Завдання 1. Окресліть відмінність у сутності понять «компетентність» і «компетенція» педагога за джерелом: Гончаренко С.У. *Український педагогічний словник*. Київ: Либідь, 1997. URL: <https://surl.li/nrvgfe>

Завдання 2. За матеріалами платформи «Всеосвіта» визначте основні положення компетентнісного підходу у педагогічній освіті (<https://vseosvita.ua/library/kompetentnisnyi-pidkhid-v-suchasni-osviti-867903.html>).

Завдання 3. На основі вивчення ресурсів Інституту модернізації змісту освіти МОН України, насамперед модельних програм закладів загальної середньої освіти певної галузі (мовно-літературної, математичної, природничої, соціальної і здоров'язбережувальної, мистецької, фізичної, інформатичної) окресліть специфіку формування компетентностей учнів та схарактеризуйте можливості розвитку відповідних компетентностей у майбутніх учителів (<https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/>).

Завдання 4. Схарактеризуйте досвід формування «м'яких» навичок у підготовці вчителя на основі студіювання праць (на вибір):

Семенов О., Кульбабська О. Формування м'яких навичок студентів-філологів у міжрегіональному проєкті з інфомедійної грамотності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми: Вид-во СумДПУ

Грона Н., Семеног О., Розвиток Soft skills майбутніх учителів в умовах закладів фахової передвищої та вищої освіти: міжрегіональний проєкт. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*: наук. журнал. 2021. №7. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка. URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/07/6.pdf>

Тема 1.1. Зміст і практична складова підготовки майбутніх учителів у закладах вищої педагогічної освіти (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Змістова складова підготовки сучасного вчителя: загальногуманітарна, психолого-педагогічна, практична підготовка.
2. Специфіка практичної підготовки сучасного вчителя.
3. Тенденція забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії майбутнього педагога.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025. [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/>
2. Лазаренко Н. Професійна підготовка вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції: монографія. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2019. 365 с.
3. Практична підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти: українські реалії і перспективи: науково-аналітична доповідь / Л.Б. Лук'янова та ін. / за наук. ред. Н.Г. Ничкало. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ – Чернівці: Букрек, 2023. 80 с. URL: <https://surl.lu/otfswu>
4. Ничкало Н., Лук'янова Л., Хомич Л. Професійна підготовка вчителя: українські реалії, зарубіжний досвід : наук.-аналіт. доп. / за ред. В. Кременя. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка», 2021. 54 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/naukovo-analitichni-materiali/profesiyna-pidgotovka-vchitelya-ukranski-reali-zarubijniy-dosvid/>
5. Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика : словник / укл. М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 328 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731691/>
6. Фахова практика вчителя: національний досвід та європейські цінності: посіб. / Л. Лук'янова та ін. Київ: Талком, 2023. 237 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/13504>

Додаткова

1. Вовк М. П. Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні: виклики та перспективи. *Естетика і етика педагогічної дії: збірник наукових праць*. 2020. Вип. 22. С. 150–165. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. URL: <http://aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua/index.php/2226-4051/article/view/222>
2. Григоренко Т. В., Семеног О. М. Від контенту до компетентностей: як проєктна діяльність змінює парадигму навчання у закладі вищої освіти. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*. 2025. № 2. С. 5–12. DOI: 10.31651/2524-2660-2025-2-5-12

3. Закон України «Про вищу освіту». 2014.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
4. Закон України «Про освіту». 2017.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
5. Закон України «Про повну загальну середню освіту». 2020.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
6. Затверджено стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-standart-na-grupu-profesij-vikladachizakladiv-vishoyi-osviti>
7. Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». 2021. URL: <https://cutt.ly/BRhRiXK>
8. Матвієнко О.В., Попова Л.М. Академічна мобільність як складова частина підготовки майбутніх учителів до міжкультурної комунікації в умовах євроінтеграції. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 21. Т. 2. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgglefindmkaj/http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/21/part_2/35.pdf
9. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти. 2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
10. Про затвердження плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа». 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2017-p/ed20171213#n10>
11. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України № 1225 від 29 серпня 2024 р. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/929/92993/646-ilovepdf_merged_1.pdf
12. Результати онлайн-опитування «Впровадження автономності українських закладів вищої освіти в контексті європейського досвіду університетської автономії». Інститут модернізації змісту освіти. 2025. URL: <https://imzo.gov.ua/rezul-taty-onlayn-opytuvannia-vprovadzhennia-avtonomnosti-ukrains-kykh-zakladiv-vyshchoi-osvity-v-konteksti-ievropeys-koho-dosvidu-universytets-koi-avtonomii/>
13. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. 2015. URL: https://osvita.kpi.ua/files/downloads/Standart_EPVO.pdf.

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Тенденція употужнення автономії закладів вищої педагогічної освіти.	Результати онлайн-опитування «Впровадження автономності українських закладів вищої освіти в контексті європейського досвіду університетської автономії». Інститут модернізації змісту освіти. 2025. URL: https://imzo.gov.ua/rezul-taty-onlayn-opytuvannia-vprovadzhennia-avtonomnosti-ukrains-kykh-zakladiv-vyshchoi-osvity-v-konteksti-ievropeys-koho-dosvidu-universytets-koi-avtonomii/

Тенденція забезпечення академічної мобільності майбутніх учителів у закладах вищої педагогічної освіти.	Матвієнко О.В., Попова Л.М. Академічна мобільність як складова частина підготовки майбутніх учителів до міжкультурної комунікації в умовах євроінтеграції. <i>Інноваційна педагогіка</i> . 2020. Вип. 21. Т. 2. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/21/part_2/35.pdf

Практикум

Завдання 1. Ознайомтеся з результатами наукового дослідження науковців ІПОД імені Івана Зязюна НАПН України за ресурсом: Апробація результатів наукового дослідження «Розвиток змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів на компетентнісних засадах» (РК 0123U100447) у Любліні (Республіка Польща): <https://zenodo.org/records/15325806>. Схарактеризуйте особливості змісту підготовки сучасних учителів в Україні.

Завдання 2. За аналітичною науково-аналітичною доповіддю (Практична підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти: українські реалії і перспективи: науково-аналітична доповідь / Л. Б. Лук'янова та ін. / за наук. ред. Н. Г. Ничкало. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ – Чернівці: Букрек, 2023. 80 с.: рис., табл. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735301/>) окресліть особливості організації практичної підготовки майбутніх учителів в Україні з урахуванням викликів воєнного стану.

Завдання 3. Узагальніть особливості змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх учителів за джерелом: Вовк М., Грищенко Ю., Соломаха С. Зміст психолого-педагогічної підготовки майбутніх вчителів у педагогічних вищих навчальних закладах України. *Вісник кафедри ЮНЕСКО «Професійна освіта протягом життя у XXI столітті»*. 2024. Вип. 1 (9). С. 43-54. URL: [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(9\).2024.0003](https://doi.org/10.35387/ucj.1(9).2024.0003) На вашу думку, які зміни варто запровадити в підготовку майбутніх учителів?

Завдання 4. Поміркуйте, як реалізується процедура врахування індивідуальної освітньої траєкторії майбутнього педагога у закладах вищої освіти відповідно до Положення про акредитацію освітніх програм, за яким здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України № 686 від 15.05.2024 р. <http://surl.li/owpqcx>).

Тема 1.2. Законодавчо-нормативне врегулювання розвитку педагогічної освіти в Україні і зарубіжжі (лекція).

Питання до лекції

1. Законодавчий контекст трансформаційних змін у педагогічній освіті України.
2. Стратегічні документи модернізації української педагогічної освіти.
3. Законодавчо-нормативний дискурс неперервної педагогічної освіти.

Відеоконтент / презентація до лекції

Педагогічна освіта в Україні: законодавчо-нормативне врегулювання (М.П. Вовк). https://drive.google.com/drive/folders/1YGUMMSiYkaDIsNQ42oCMoHW9vOjFBaed?usp=sharing	

Рекомендовані джерела до лекції:

1. Вовк М. П. Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні: виклики та перспективи. *Естетика і етика педагогічної дії: збірник наукових праць*. 2020. Вип. 22. С. 150-165. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. URL: <http://aesthetichpedaction.pnpu.edu.ua/index.php/2226-4051/article/view/222>
2. Закон України «Про вищу освіту». 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Закон України «Про освіту». 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
4. Закон України «Про повну загальну середню освіту». 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
5. Затверджено стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-standart-na-grupu-profesij-vikladachizakladiv-vishoyi-osviti>
6. Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025. [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/>
7. Лазаренко Н. Професійна підготовка вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції: монографія. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2019. 365 с.
7. Практична підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти: українські реалії і перспективи: науково-аналітична доповідь / Л.Б. Лук'янова та ін. / за наук. ред. Н.Г. Ничкало. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ – Чернівці: Букрек, 2023. 80 с. URL: <https://surl.lu/otfswu>
12. Ничкало Н., Лук'янова Л., Хомич Л. Професійна підготовка вчителя: українські реалії, зарубіжний досвід: наук.-аналіт. доп. / за ред. В. Кременя. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка», 2021. 54 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/naukovo-analitichni-materiali/profesiynna-pidgotovka-vchitelya-ukranski-reali-zarubijniy-dosvid/>
8. Новий Професійний стандарт вчителя: аналізуємо нові зміни. URL: <https://nus.org.ua/2024/10/25/novyj-profesijnyj-standart-vchytelya-analizuyemo-osnovni-zminy/>

9. Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика : словник / укл. М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 328 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731691/>
10. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти. 2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
11. Про затвердження плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа». 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2017-p/ed20171213#n10>
12. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України № 1225 від 29 серпня 2024 р. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/929/92993/646-ilovepdf_merged_1.pdf
13. Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». 2021. URL: <https://cutt.ly/BRhRiXK>
14. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. 2015. URL: https://osvita.kpi.ua/files/downloads/Standart_EPVO.pdf.

Задання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Професійний стандарт вчителя.	Новий Професійний стандарт вчителя: аналізуємо нові зміни. URL: https://nus.org.ua/2024/10/25/novyj-profesijnyj-standart-vchytelya-analizuyemo-osnovni-zminy/ Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України № 1225 від 29 серпня 2024 р. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/929/92993/646-ilovepdf_merged_1.pdf
Професійний стандарт викладача.	Затверджено стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». URL: https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-standart-na-grupu-profesij-vikladachizakladiv-vishoyi-osviti Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». (2021). URL: https://cutt.ly/BRhRiXK

Тема 1.2. Механізми врегулювання педагогічної освіти в Україні: законодавче підґрунтя (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Основні положення законів України у сфері освіти: імплементація у неперервній педагогічній освіті.
2. Концепція розвитку педагогічної освіти України. Педагогічна Конституція Європи. Основні стратегічні вектори розвитку педагогічної освіти.
3. Концепція Нової української школи. Упровадження профільного навчання в школі. Зміна векторів у підготовці сучасного вчителя для сучасної школи.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Зарубіжний досвід професійної підготовки педагогів: аналітичні матеріали / Н.М. Авшенюк та ін. Київ: ДКС «Центр», 2017. 83 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/naukovo-analitichni-materiali/zarubijniy-dosvid-profesiyno-pidgotovki-pedagogiv/>
15. Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025. [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/>
2. Енциклопедія освіти / за ред. В.Г. Кременя. 2-ге вид., допов. та перероб. Національна академія педагогічних наук України. Київ. Юрінком Інтер, 2021.
3. Лазаренко Н. Професійна підготовка вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції: монографія. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2019. 365 с.
13. Ничкало Н., Лук'янова Л., Хомич Л. Професійна підготовка вчителя: українські реалії, зарубіжний досвід: наук.-аналіт. доп. / за ред. В. Кременя. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка», 2021. 54 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/naukovo-analitichni-materiali/profesiyna-pidgotovka-vchitelya-ukranski-reali-zarubijniy-dosvid/>
4. Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика : словник / укл. М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 328 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731691/>

Додаткові

1. Андрущенко В. Ефективність європейського вчителя (проблема впровадження «Педагогічної Конституції Європи»). *Вища освіта України*. 2020. Вип. 3. С. 5-18. URL: <https://journals.udu.kyiv.ua/index.php/vou/article/view/128/99>
2. Вовк М. П. Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні: виклики та перспективи. *Естетика і етика педагогічної дії: збірник наукових праць*. 2020. Вип. 22. С. 150-165. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. URL: <http://aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua/index.php/2226-4051/article/view/222>
3. Головні закони вчених і науковців: академічна доброчесність. Наукові публікації. 2025. URL: <https://spubl.com.ua/uk/blog/the-main-laws-of-scientists-and-scholars-academic-integrity>
4. Закон України «Про вищу освіту». 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
5. Закон України «Про освіту». 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
6. Закон України «Про повну загальну середню освіту». 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
7. Затверджено стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-standart-na-grupu-profesij-vikladachizakladiv-vishoyi-osviti>

8. Педагогічна Конституція Європи. Преамбула. Вища освіта України. 2013. № 3. С. 111-116. http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2013_3_17
9. Положення про педагогічну інтернатуру. 2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-polozhennya-pro-pedagogichnu-internaturu>
10. Положення про сертифікацію педагогічних працівників. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2018-%D0%BF#Text>
11. Положення про Центри професійного розвитку педагога. 2020. URL: <http://man.osv.org.ua/news/1620385712/>
12. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти. 2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
13. Про затвердження плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа». 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2017-p/ed20171213#n10>
14. Про затвердження Професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». 2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchitelya-pochatkovih-klasiv-vchitelya-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i-vchitelya-z-pochatkovoyi-osviti>
15. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України № 1225 від 29 серпня 2024 р. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/929/92993/646-ilovepdf_merged_1.pdf
16. Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». 2021. URL: <https://cutt.ly/BRhRiXK>
17. Тенденції професійного розвитку вчителів у країнах Європейського Союзу і Сполучених Штатах Америки: монографія / Л.М. Дяченко та ін. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2016. 282 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/tendenci-profesiynogo-rozvitku-vchiteliv-u-kranah-vropeyskogo-soyuzu-i-spoluchenih-shtativ-ameriki/tendenci-profesiynogo-rozvitku-vchiteliv-u-kranah-vropeyskogo-soyuzu-i-spoluchenih-shtatah-ameriki/>

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Педагогічна Конституція Європи: ініціатива європейського значення.	Педагогічна Конституція Європи. Преамбула. Вища освіта України. 2013. № 3 С. 111-116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2013_3_17 Андрущенко В. Ефективність європейського вчителя (проблема впровадження «Педагогічної Конституції Європи»). <i>Вища освіта України</i> . 2020. Вип. 3. С. 5-18. URL: https://journals.udu.kyiv.ua/index.php/vou/article/view/128/99
Законодавчі механізми утвердження принципів академічної доброчесності у сфері педагогічної освіти.	Головні закони вчених і науковців: академічна доброчесність. Наукові публікації. 2025. URL: https://spubl.com.ua/uk/blog/the-main-laws-of-scientists-and-scholars-academic-integrity

Практикум

Завдання 1. На основі віртуального ресурсу (Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/) схарактеризуйте основні положення реформування початкової і середньої освіти з метою утвердження компетентнісного підходу в навчанні учнів на основі дитиноцентризму, партнерської взаємодії, уваги і поваги до особистості дитини, стимулювання вчителів до професійного розвитку в інноваційному середовищі закладу загальної середньої освіти.

Завдання 2. Визначте стратегічні пріоритети Концепції розвитку педагогічної освіти в Україні (2018, <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>). Поміркуйте, яке значення мала Концепція для реформування педагогічної освіти в українських закладах вищої освіти? Як цей документ сприяв імплементації європейських стандартів якості вищої педагогічної освіти?

Завдання 3. Проаналізуйте, які інновації у підготовці вчителя та його професійній діяльності передбачені відповідно до Законів України «Про освіту» (2017, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>), «Про повну загальну середню освіту» (2020, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>).

Завдання 4. Які зміни у підготовці вчителя мають бути запроваджені з урахуванням Державного стандарту базової середньої освіти (2020, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>), Державного стандарту профільної середньої освіти (2024, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text>).

Тема 1.2. Зарубіжний досвід законодавчого врегулювання розвитку педагогічної освіти (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Концепції підготовки вчителя у європейських країнах.
2. Моделі підготовки вчителя в зарубіжних країнах.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025. [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/>
2. Зарубіжний досвід професійної підготовки педагогів : аналітичні матеріали / Н.М. Авшенюк та ін. Київ : ДКС «Центр», 2017. 83 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/naukovo-analitichni-materiali/zarubijniy-dosvid-profesiyno-pidgotovki-pedagogiv/>
3. Енциклопедія освіти / за ред. В.Г. Кременя. 2-ге вид., допов. та перероб. Національна академія педагогічних наук України. Київ. Юрінком Інтер, 2021.
4. Лазаренко Н. Професійна підготовка вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції: монографія. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2019. 365 с.
5. Ничкало Н., Лук'янова Л., Хомич Л. Професійна підготовка вчителя: українські реалії, зарубіжний досвід: наук.-аналіт. доп. / за ред. В. Кременя. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Вид-во ТОВ «Юрка Любченка», 2021. 54 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/naukovo-analitichni-materiali/profesiyna-pidgotovka-vchitelya-ukranski-reali,-zarubijniy-dosvid/>
6. Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика : словник / укл. М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 328 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731691/>

Додаткові

1. Василенко І. Тенденції професійної підготовки вчителів початкових класів у США. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2024. Вип. 29. С. 251–262. URL: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.29.306176>
15. Вовк М. П. Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні: виклики та перспективи. *Естетика і етика педагогічної дії: збірник наукових праць*. 2020. Вип. 22. С. 150–165. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. URL: <http://aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua/index.php/2226-4051/article/view/222>
2. Дяченко Л. М., Марусинць М. М. Особливості забезпечення якості підготовки вчителів в Австрії та Німеччині: метод. рек. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2021. 82 с.
3. Жерновникова О., Наливайко О. Особливості підготовки вчителів у Китайській Народній Республіці. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка*. 2023. Вип. 1(2). С. 51–56. URL: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.22.2.6>

4. Забезпечення якості педагогічної освіти у зарубіжних країнах: монографія / Н.М. Авшенюк та ін. Київ: ІПОД НАПН України, 2022. 373 с. URL: <https://surli.cc/qfanqh>
5. Закон України «Про вищу освіту». 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
6. Закон України «Про освіту». 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
7. Закон України «Про повну загальну середню освіту». 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
8. Колісник-Гуменюк Ю.І Особливості вищої освіти у Японії : наук.-метод. розробка. Львів: ЛІНЦПО, 2022. 18 с. URL: <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b777ddae-7e68-445d-b4bc-c95f6fc07de0/content>
9. Мукан Н.В. Стандарти професійного розвитку педагогів у США. URL: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN1/r4/07mnvrps.pdf>
10. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти. 2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
11. Про затвердження плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа». 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2017-p/ed20171213#n10>
12. Сапогов М. Підготовка вчителя у Великій Британії. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. 2024. Вип. 80. С. 75-82. URL: <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2024-80-75-82>
13. Тенденції професійного розвитку вчителів у країнах Європейського Союзу і Сполучених Штатах Америки: монографія / Л.М. Дяченко та ін. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2016. 282 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/tendenci-profesiynogo-rozvitku-vchiteliv-u-kranah-vropeyskogo-soyuzu-i-spoluchenih-shtativ-ameriki/tendenci-profesiynogo-rozvitku-vchiteliv-u-kranah-vropeyskogo-soyuzu-i-spoluchenih-shtatah-ameriki/>

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Специфіка підготовки вчителів у США.	Василенко І. Тенденції професійної підготовки вчителів початкових класів у США. <i>Естетика і етика педагогічної дії</i>. 2024. Вип. 29. С. 251–262. URL: https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.29.306176 Мукан Н.В. Стандарти професійного розвитку педагогів у США. URL: http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN1/r4/07mnvrps.pdf

Особливості підготовки вчителів у Німеччині й Австрії.	Дяченко Л.М., Марусинць М.М. Особливості забезпечення якості підготовки вчителів в Австрії та Німеччині: метод. рек. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2021. 82 с.
Підготовка вчителя у Великій Британії.	Сапогов М. Підготовка вчителя у Великій Британії. <i>Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія.</i> 2024. Вип. 80. С. 75-82. URL: https://doi.org/10.31652/2415-7872-2024-80-75-82
Досвід підготовки вчителя у Китаї і Японії.	Жерновникова О., Наливайко О. Особливості підготовки вчителів у Китайській Народній Республіці. <i>Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка.</i> 2023. Вип. 1(2). С. 51–56. URL: https://doi.org/10.25128/2415-3605.22.2.6 Колісник-Гуменюк Ю.І. Особливості вищої освіти у Японії: наук.-метод. розробка. Львів: ЛННЦПО, 2022. 18 с. URL: https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b777ddae-7e68-445d-b4bc-c95f6fc07de0/content

Практикум

Завдання 1. Ознайомтеся з основними концепціями підготовки майбутніх учителів в зарубіжних університетах за джерелом: Лазаренко Н. Професійна підготовка вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2019. Наведіть аргументи на користь пріоритетності концепції підготовки вчителя.

Концепції підготовки вчителя – сформовані системи поглядів, ідей, теорій щодо підготовки вчителя, які уніфіковано з урахування історичного досвіду підготовки педагогічних кадрів та інноваційних процесів, зумовлених сучасними тенденціями розвитку педагогічної освіти у певній країні, у європейському просторі, у світі. Сучасні науковці виокремлюють орієнтовно такі концепції підготовки сучасного вчителя:

– концепція загальноосвітня – передбачає, що вчитель має здобути під час навчання всебічні знання, широку ерудицію, ґрунтовну загальну підготовку, що забезпечують успіх у професійній діяльності;

– концепція персоналістична – спрямована на особистість учителя, на формування необхідних для учительської професії якостей, що допомагає в розвитку інтересів, здібностей, мотивацій;

- концепція прагматична – зацікавлена на здобутті майбутнім педагогом різноманітних умінь, потрібних у професійній діяльності;
- концепція спеціальна, згідно з якою разом із посиленою спеціалізацією науки й потребою вибору напрямів предметних знань сформувалися вимоги до підготовки вчителя-спеціаліста відносно вузького профілю, який дає поглиблені знання загальної освіти;
- концепція прогресивна, що має на меті підготовку вчителя до розв'язання педагогічних проблем; передбачається, що в процесі фахової підготовки потрібно створювати проблемні ситуації і спонукати майбутніх учителів до їх розв'язання. Від учителя очікують насамперед глибокої психологічної компетентності, доповненої особистісними схильностями, такими, як: гнучкість мислення і чіткість дій у нових ситуаціях.

Завдання 2. На основі студіювання словникової статті про моделі педагогічної освіти, сформовані у зарубіжних країнах, аргументуйте доцільність запровадження конкретної моделі в Україні:

Моделі педагогічної освіти – моделі підготовки вчителя, сформовані у результаті утвердження традицій навчання педагогів та імплементації інновацій у світовому досвіді підготовки фахівців педагогічного фаху. В сучасному освітньому просторі наявні три М. підготовки педагогічних кадрів з урахуванням європейських стандартів.

1. Традиційно-академічна М. (Данія, Франція, Норвегія, Іспанія, Австрія, Чехія, Велика Британія, Фінляндія, Ірландія, Ізраїль): зміст підготовки вчителів (традиційне опанування базових педагогічних умінь і навичок шляхом практичних тренувань в умовах ЗВО; теоретичні знання основ дитячої психології, дидактики, історії педагогіки); організаційно-педагогічні умови реалізації (значний обсяг теоретичної підготовки; послідовна модель підготовки: вивчення майбутніми вчителями спеціальних та загальних дисциплін на першому етапі навчання, а дисциплін психолого-педагогічного циклу і проходження виробничої практики – на другому етапі, переваги (сприяє формуванню професійної ідентичності, становлення «м'яких» навичок, підготовці ефективного вчителя класу).

2. М. динамічної професіоналізації (Естонія): зміст підготовки вчителів (динамічна концепція педагогічної діяльності, сконцентрованої на професійній автономії і професійних стандартах; посилена увага до вивчення вікової та спеціальної психології, дидактики, теорії виховання, основ освітнього моніторингу; моделювання професійної діяльності для опанування професійно-педагогічних цінностей), організаційно-педагогічні умови реалізації (інтегрована модель: вивчення всіх складових освітньої програми здійснюється не лише одночасно, а й у взаємозв'язках із фокусом під час вивчення найбільш актуальних фахових тем; інтеграція теорії з практикою), переваги (динамічна концепція педагогічної діяльності, сконцентрована на професійній автономії та професійних стандартах; посилена увага до вивчення вікової та спеціальної психології, дидактики, теорії виховання, основ освітнього моніторингу; моделювання професійної діяльності для опанування професійно-педагогічних цінностей).

16. *Альтернативна М. (Польща, Франція): зміст підготовки вчителів (навчання базується на оволодінні способами дії, що є результатами в освітніх програмах; джерела знань – особистий досвід і досвід творчої діяльності, у якій відбувається становлення особистості педагога; опанування різних алгоритмів діяльності реалізуються у процесі виробничої практики, широко практикують супервізію; незначний обсяг теоретичних знань із вікової та педагогічної психології, дидактики, практично відсутні модулі з історії педагогіки і теорії виховання; формування навичок розв'язання проблем і конфліктів через систему прецедентів у шкільній практиці), організаційно-педагогічні умови реалізації (диверсифікаційна модель: підтримка наявних відмінностей у програмах та функціях різних педагогічних і непедагогічних ЗВО; ураховані можливості різної тривалості навчання; його інтенсивності і профільна специфіка), переваги (економічно вигідна, оскільки дозволяє через індивідуалізацію освітніх траєкторій швидко збільшити кількість учителів відповідно до нагальних соціально-освітніх потреб) (Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025. [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/>).*

3.

Завдання 3. На основі аналізу монографічного видання (Забезпечення якості педагогічної освіти у зарубіжних країнах: монографія / Н.М. Авшенюк та ін. Київ: ІПООД НАПН України, 2022. 373 с. <https://surli.cc/qfanqh>) схарактеризуйте інноваційні практики підготовки сучасних учителів.

Завдання 4. На основі аналізу монографічного видання (Забезпечення якості педагогічної освіти у зарубіжних країнах: монографія / Н.М. Авшенюк та ін. Київ: ІПООД НАПН України, 2022. 373 с. <https://surli.cc/qfanqh>) узагальніть конструктивні ідеї зарубіжного досвіду для педагогічної освіти України. Обґрунтуйте доцільність застосування цінних європейських практик у підготовці вчителів у закладах вищої освіти України.

Тестові завдання

1. Тенденція входження у європейський простір у сфері педагогічної освіти . Її прояви.

А) ратифікації Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти; імплементації критеріїв якості вищої освіти, забезпечення їх відповідності світовим стандартам, утвердження принципів академічної доброчесності; уніфікації рівнів освіти, упровадження спільних принципів функціонування національних освітніх систем;

Б) активізації проектної діяльності;

В) утвердження принципів академічної доброчесності;

Г) активізації міжнародних відносин.

2. Тенденція утвердження компетентнісної парадигми у сфері педагогічної освіти. З чим пов'язують?

- А) реалізацією Законів України в освітній сфері;
- Б) затвердженням стандартів вищої освіти упродовж 2019-2021 рр., що цілісно визначають професійні, фахові, загальні компетентності учителя, предметні результати навчання; узагальненням компетентностей у Національній рамці кваліфікацій для освітніх рівнів; затвердженням і ратифікацією Професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» (2020); Професійного стандарту на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» (2021);
- В) унормуванням спектру відповідних професійних компетентностей, предметних результатів навчання в освітньо-професійних, освітньо-наукових програмах, що реалізуються у закладах вищої педагогічної освіти, на засадах автономії;
- Г) вивченням зарубіжного досвіду підготовки вчителя.

3. Тенденція модернізації у сфері педагогічної освіти. У чому виявляється?

- А) створенні віртуальних платформ;
- Б) формуванні інформаційної культури педагога, його цифрової компетентності;
- В) забезпеченні системи електронного оцінювання;
- Г) створенні інноваційного освітнього середовища в закладі вищої педагогічної освіти; забезпеченні умов для інтерактивного навчання за допомогою різних технологій навчання, насамперед інформаційно-комунікаційних; використанні інноваційних форм і методів навчання у дистанційному і змішаному форматі; реалізації діалогічно-комунікаційної стратегії навчання шляхом використання мережових технологій; підтримці відкритої науки й освіти, заснуванні «віртуальних» університетів, оснащення сучасними пристроями лабораторій, навчальних аудиторій, створенні віртуальних платформ, забезпеченні системи електронного оцінювання тощо.

4. Тенденція утвердження принципів академічної доброчесності у сфері педагогічної освіти. Назвіть процедури:

- А) реалізація принципів етичності, відповідальності, наукової етики;
- Б) реалізація положень кодексу етики педагогічного працівника як сукупності вимог до педагогічного працівника (вчителя, викладача) на основі дотримання етичних принципів у професійній діяльності; розроблення заходів щодо уможливлення проявів академічної недоброчесності; встановлення програмного забезпечення для перевірки усіх результатів навчальної, дослідницької діяльності на плагіат тощо;
- В) внутрішня потреба викладачів, студентів у реалізації принципів етичності, відповідальності, наукової етики;
- Г) платна перевірка текстів на академічний плагіат.

5. Визначення поняття «педагогічна освіта».

- А) сфера підготовки педагогічних кадрів для всіх закладів освіти
- Б) сфера підготовки педагогічних кадрів для всіх закладів освіти, що реалізується у фахових передвищих та вищих закладах педагогічної освіти, класичних університетах, галузевих наукових установах та передбачає

формування у них спектру загальних і фахових компетентностей відповідно до Національної рамки кваліфікацій та відповідних стандартів, затверджених Міністерством освіти і науки України на всіх рівнях (молодший спеціаліст, молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії);
В) підготовка педагогічних кадрів на всіх рівнях освіти;
Г) підготовка вчителів-предметників в умовах формальної і неформальної освіти.

6. Коли було вперше здійснено законодавче врегулювання неформальної освіти педагогів ?

- А) Законі України «Про освіту» (2017);
- Б) Законі України «Про вищу освіту» (2014)
- В) Професійному стандарті вчителя (2020)
- Г) немає такого нормативного документу.

7. Нормативний документ, зміст якого становлять: основна мета професійної діяльності вчителя; назва виду економічної діяльності, секції, розділу, групи та класу економічної діяльності та їхній код; узагальнена назва професії; назви типових посад; місце професії (посади, професійної назви роботи) в організаційно-виробничій структурі підприємства (установи, організації); умови праці; умови допуску до роботи за професією; навчання та професійний розвиток (підвищення кваліфікації); основні документи, які регулюють професійну діяльність; загальні компетентності; перелік трудових функцій:

- А) Закон України «Про освіту» (2017);
- Б) Національна рамка кваліфікацій;
- В) Професійний стандарт вчителя загальної середньої освіти (2020);
- Г) такий документ відсутній.

8. Сертифікацію як процес зовнішнього оцінювання якості професійного досвіду педагогів з метою виявлення професіоналів, агентів змін в освітньому просторі, що здійснюється добровільно упродовж трьох етапів (незалежне тестування, самооцінювання, спостереження експерта) і передбачає у результаті матеріальне заохочення на результатами ефективної інноваційної педагогічної діяльності, унормовано у документі:

- А) Законі України «Про вищу освіту» (2014);
- Б) Національній рамці кваліфікацій;
- В) такий документ відсутній;
- Г) у Законі України «Про освіту» (2017), у Положенні про сертифікацію педагогічних працівників (2018).

9. Різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності – це мета...

- А) Концепції Нової української школи;
- Б) Концепції розвитку педагогічної освіти;
- В) Державного стандарту профільної середньої школи.

10. Основними моделями педагогічної освіти у зарубіжних країнах є:

- А) академічна, практична, змішана;
- Б) академічна, динамічної професіоналізації, альтернативна;
- В) обов'язкова й альтернативна.

Змістовий модуль 2.

Теорія і практика професійного розвитку вчителя.

Тема 2.1. Професійний розвиток сучасного вчителя (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Законодавча основа неперервного професійного розвитку вчителів в Україні.
2. Проблема професійного розвитку вчителів в європейських країнах.
3. Формальна, неформальна, інформальна освіта педагогів: можливості для професійного розвитку.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Державна служба якості освіти України. URL: <https://sqe.gov.ua/>
2. Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025. [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/>
3. Кайдалова Л.Г., Щокіна Н.Б., Вахрушева Т.Ю. Педагогічна майстерність викладача: навч. посіб. Х.: Вид-во НФаУ, 2009. 140 с.
4. Енциклопедія освіти / за ред. В.Г. Кременя. 2-ге вид., допов. та перероб. Національна академія педагогічних наук України. Київ. Юрінком Інтер, 2021.
14. Ничкало Н., Лук'янова Л., Хомич Л. Професійна підготовка вчителя: українські реалії, зарубіжний досвід : наук.-аналіт. доп. / за ред. В. Кременя. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка», 2021. 54 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/naukovo-analitichni-materiali/profesiyna-pidgotovka-vchitelya-ukranski-reali,-zarubijnyi-dosvid/>
5. Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика : словник / укл. М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 328 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731691/>
6. Семенов О. Інтегративні основи розвитку педагогічної майстерності вчителя-словесника: навч. посіб. 2-ге вид., доп. Суми : Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 234 с.
7. Топузов О.М. Освітня сфера України: національні пріоритети, проблеми і перспективи: монографія. Серія «Наукова школа». Київ: Педагогічна думка. 2024 208 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2024/09/Topuzov_2024_.pdf

Додаткові

1. Вовк М. П. Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні: виклики та перспективи. *Естетика і етика педагогічної дії: збірник наукових праць*. 2020. Вип. 22. С. 150-165. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. URL: <http://aesthetichpedaction.pnpu.edu.ua/index.php/2226-4051/article/view/222>
2. Закон України «Про вищу освіту». 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Закон України «Про освіту». 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

4. Закон України «Про повну загальну середню освіту». 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
5. Затверджено стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-standart-na-grupu-profesij-vikladachizakladiv-vishoyi-osviti>
6. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії: *монографія*. Київ; Черкаси: Вид. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008.
7. Каденко І. В. Феномен професійного розвитку в сучасному освітньому середовищі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. Вип. 67. Т. 2. URL: http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/67/part_2/7.pdf
8. Кучерявий О. Г. Якість педагогічної освіти України: тенденції і перспективи: навчальний посібник. Київ: Талком, 2019.
9. Положення про педагогічну інтернатуру. 2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-polozhennya-pro-pedagogichnu-internaturu>
10. Положення про сертифікацію педагогічних працівників. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2018-%D0%BF#Text>
11. Положення про Центри професійного розвитку педагога. 2020. URL: <http://man.osv.org.ua/news/1620385712/>
12. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти. 2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
13. Про затвердження плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа». 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2017-p/ed20171213#n10>
14. Про затвердження Професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». 2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchitelya-pochatkovih-klasiv-vchitelya-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i-vchitelya-z-pochatkovoyi-osviti>
15. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України № 1225 від 29 серпня 2024 р. https://osvita.ua/doc/files/news/929/92993/646-ilovepdf_merged_1.pdf
16. Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». 2021. URL: <https://cutt.ly/BRhRiXK>
17. Сотська Г. І., Тринус О. В. Андрагогічні аспекти професійного самовиховання сучасного вчителя. *Імідж сучасного педагога*. 2020. Вип. 4(193). С. 5–9. URL: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-4\(193\)-5-9](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-4(193)-5-9)
18. Тенденції професійного розвитку вчителів у країнах Європейського Союзу і Сполучених Штатах Америки: монографія / Л.М. Дяченко та ін. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2016. 282 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/tendenci-profesiynogo-rozvitku-vchiteliv-u-kranah-vropeyskogo-soyuzu-i-spoluchenihshtativ-ameriki/tendenci-profesiynogo-rozvitku-vchiteliv-u-kranah-vropeyskogo-soyuzu-i-spoluchenihshtatah-ameriki/>
19. Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти: практичний посібник / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. 320 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715790/>
20. Універсальні навички XXI століття: педагогічні акценти професійної підготовки і вищої освіти: монографія / Н.М. Авшенюк, Г.В. Товканець та ін. / за заг. ред. Н.М. Авшенюк, Г.В. Товканець. Мукачево: Редакційно-видавничий центр МДУ, 2022. 227 с. URL: <https://sal0.li/0c262f6>

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Андрагогічні засади підготовки сучасного вчителя.	Сотська Г.І., Тринус О.В. Андрагогічні аспекти професійного самовиховання сучасного вчителя. <i>Імідж сучасного педагога</i> . 2020. Вип. 4(193). С. 5–9. URL: https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-4(193)-5-9
Моделі професійного розвитку сучасного вчителя в Україні і Європі.	Універсальні навички ХХІ століття: педагогічні акценти професійної підготовки і вищої освіти: монографія / Н.М. Авшенюк, Г.В. Товканець та ін. / за заг. ред. Н.М. Авшенюк, Г.В. Товканець. Мукачево: Редакційно-видавничий центр МДУ, 2022. 227 с. URL: https://salon.li/0c262f6

Практикум

Завдання 1. Ознайомтеся з дефініціями понять «формальна освіта», «неформальна освіта», «інформальна освіта». Складіть порівняльну таблицю переваг і недоліків кожної з форм освіти.

Неформальна освіта – будь-яка організована і безперервна освітня діяльність, що не відповідає точно наведеному вище визначенню формальної освіти. Така освіта може здійснюватися в межах і поза межами освітніх закладів та доступна для осіб будь-якого віку. Вона охоплює освітні програми для надання грамотності дорослим, базової освіти дітям, не охопленим школою, життєвих навичок, трудових умінь і загальної культури. Програми неформальної освіти не обов'язково вибудовуються в систему «сходинок» і можуть мати різну тривалість (International Standard Classification of Education). Глосарій ОЕСР містить дефініцію інформальної освіти як освіти, яка неорганізована.

Л-ра: Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика: словник / М.П. Вовк та ін. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731691/>; Луговий В. Світовий досвід професіоналізації освіти: концептуальні засади і практична реалізація. Безперервна професійна освіта в контексті європейської інтеграції: теорія, досвід, прогноз. 2010. Матеріали методологічного семінару, 17 березня 2010 р. Ч. 1. Київ: Пед. думка; Навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти: теорія і практика: монографія / М.П. Вовк та ін. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718748/>; International Standard Classification of Education. ISCED 1997. UNESCO. URL: www.uis.unesco.org/en/pub/pub

Формальна освіта – освіта, яка здійснюється в системі шкіл, коледжів, університетів, інших офіційних освітніх закладів, що, як правило, утворюють неперервні «сходинок» денної освіти для дітей і молоді і зазвичай розпочинається від п'яти до семи років та продовжується до віку від 20 до 25 років. У деяких країнах ці «сходинок» визначають програми, що поєднують часткову зайнятість з певною участю у звичайній шкільній чи університетській системі відповідно до Міжнародної стандартної класифікації освіти (International Standard Classification of Education).

Л-ра: Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика: словник / М.П. Вовк та ін. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731691/>; Луговий В. Світовий досвід професіоналізації освіти: концептуальні засади і практична реалізація. Безперервна професійна освіта в контексті європейської інтеграції: теорія, досвід, прогноз. 2010. Матеріали методологічного семінару, 17 березня 2010 р. Ч. 1. Київ: Пед. думка; Навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти: теорія і практика: монографія / М.П. Вовк та ін. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718748/>; International Standard Classification of Education. ISCED 1997. UNESCO. URL: www.uis.unesco.org/en/pub/pub

Інформальна освіта – тип освіти, спрямований на самостійне опанування інформації. І.о. може бути організована (присутність на окремих лекціях або читання книг, журналів) і випадкова (*Education at a Glance 2009: OECD Indicators. Glossary, 2009*). В. Луговий трактує інформальну освіту не як окремий різновид освіти, а як повсякденне позаосвітнє навчання. Хоча за певних умов навмисну інформальну освіту можна розглядати як самоосвіту, оскільки навмисність потребує певної особистої цілеспрямованості та відповідної організованості. Загалом родовою ознакою інформальної освіти є її ситуаційність, спонтанність, великою мірою безсистемність (Луговий, 2010).

Л-ра: Луговий В. Світовий досвід професіоналізації освіти: концептуальні засади і практична реалізація. Безперервна професійна освіта в контексті європейської інтеграції: теорія, досвід, прогноз. 2010. Матеріали методологічного семінару, 17 березня 2010 р. Ч. 1. Київ: Пед. думка; Навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти: теорія і практика: монографія / М.П. Вовк та ін. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718748/>; International Standard Classification of Education. ISCED 1997. UNESCO. URL: www.uis.unesco.org/en/pub/pub

(Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025. [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/>).

Завдання 2. На основі Положення про сертифікацію педагогічних працівників (2019, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2018-%D0%BF#Text>) і сайту Державної служби якості освіти України (<https://sqe.gov.ua/>) окресліть специфіку етапів проходження сертифікації учителями в різних регіонах України.

Завдання 3. Ознайомтеся із зарубіжним досвідом наставництва у професійному розвитку педагогів. Узагальніть цінні практики для українських учителів.

У багатьох країнах Європи наставництво є неодмінною складовою системи підтримки професійного розвитку педагогічних працівників. Наприклад, у Фінляндії наставництво є обов'язковим для всіх учителів протягом перших років роботи, а в подальшому вчителі, за потреби, можуть самостійно звертатися за порадами та Загалом, наставництво є важливим інструментом для забезпечення розвитку педагогічних працівників, зокрема, у досягненні ними професійних цілей та розвитку особистісних якостей. Відправною точкою в цьому процесі є співпраця між наставником та підопічним, яка базується на довірі та взаєморозумінні.

У Німеччині наставництво розглядається як ключовий інструмент професійної підтримки вчителів, а педагоги-наставники мають певні кваліфікаційні вимоги та проходять спеціальну підготовку. У цій країні наставництво є обов'язковим для педагогів на всіх рівнях освіти та передбачає щорічне оцінювання наставника. У Швеції наставництво також є обов'язковим для вчителів-початківців та проводиться в рамках спеціальних менторських програм.

У Нідерландах наставництво розглядається як допоміжна послуга, яку можуть замовити вчителі за своїм бажанням. Здебільшого у країнах Європи наставництво є обов'язковим елементом системи підтримки професійного розвитку педагогічних працівників. У таких країнах, як Німеччина, Франція, Нідерланди, у Скандинавських країнах наставництво здійснюється на різних рівнях освіти: починаючи від початкової освіти та закінчуючи вищою освітою. У кожній країні є встановлені стандарти наставництва, які регулюють процес та забезпечують високу якість наставництва. Так, наставництво у Європейських країнах здійснюється за принципом парного підходу, коли наставник співпрацює зі своїм підопічним упродовж певного періоду, надаючи йому різні види підтримки та допомогу в професійному розвитку. Важливим є те, що наставництво організовано у вигляді мережі, де кожен наставник також має свого власного наставника, який допомагає та консультує за потреби. Така система дозволяє педагогічним працівникам бути в постійному контакті з фахівцями та отримувати необхідну підтримку. Зазвичай у цих країнах наставництво включає такі елементи, як спостереження за роботою вчителя, аналіз його уроків/занять, співбесіди та консультації.

Особливості наставництва в європейській освіті полягають у специфіці підходу до формування наставницької діяльності, забезпеченні наставництва дієвими засобами та ресурсами, а також у дотриманні встановлених стандартів. Значна увага приділяється розвитку професійних компетентностей самих наставників. У багатьох країнах є спеціальні програми підвищення кваліфікації для наставників, які дозволяють їм отримувати нові знання та навички для забезпечення високої якості наставництва. Під час підвищення кваліфікації активно використовуються інноваційні підходи до наставництва, такі як використання інноваційних технологій, інтерактивного навчання та менторингу. Ще однією важливою особливістю наставництва в європейській освіті є підхід «наука-практика», який передбачає співпрацю між вченими і практикаками в освіті. Такий підхід дозволяє комбінувати теоретичні знання з практичним досвідом, що дає змогу більш ефективно розвивати професійні навички педагогів. Загалом, у європейських країнах наставництво є важливою складовою професійного розвитку педагогічних працівників. Відмінність полягає в підходах та форматах реалізації, проте мета залишається незмінною: підвищення якості освіти та підтримка розвитку педагогічної галузі (Новик І., Венгловська О. Наставництво: професійна підтримка та розвиток педагогів. Київ. УІРО. 2023. 111 с. URL: <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2023/09/nastavnyctvo-posibnyk.pdf>).

Завдання 4. Схарактеризуйте особливості впровадження педагогічної інтернатури в Україні. Які перешкоди виникають у реалізації цієї ініціативи?

Педагогічна інтернатура – форма професійного розвитку молодого вчителя, що передбачає «входження» у педагогічну професію через наставництво досвідченого вчителя упродовж одного року після отримання кваліфікації. Відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту» (2020) П.і. – система заходів, спрямованих на підтримку педагогічного працівника закладу освіти, призначеного на посаду вперше, у провадженні ним педагогічної діяльності та набутті (вдосконаленні) його фахової майстерності.

У Концепції розвитку педагогічної освіти в Україні (2018) акцентовано увагу на підвищенні вимог до програм П.і. («входження» (допуску) до професійної діяльності) та до кваліфікаційних іспитів для присвоєння професійної кваліфікації педагогічного працівника закладом вищої чи післядипломної освіти або відповідним кваліфікаційним центром після не менше ніж одного року роботи на посадах педагогічних працівників у системі загальної середньої освіти (відповідно до кваліфікаційних вимог до посади педагогічного працівника чи відповідного професійного стандарту з урахуванням спеціальності, предметної спеціальності), а також в дошкільній, позашкільній, професійній (професійно-технічній), фаховій передвищій освіті та спеціалізованій освіті відповідних рівнів.

Упровадження П.і. пов'язане з необхідністю опанування фаховою майстерністю вчителя-початківця. Формами її організації може бути формальне і неформальне навчання. Наставником молодого вчителя має бути досвідчений учитель з педагогічним стажем не

менше 5 років за відповідною спеціальністю (такою самою або спорідненою предметною спеціальністю або спеціалізацією).

Ст. 23 Закону України «Про повну загальну середню освіту» (2020) передбачає, що особи, які не мають досвіду педагогічної діяльності та приймаються на посаду педагогічного працівника, протягом першого року роботи повинні пройти П.і. Положення про П.і. затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки. П.і. організовується відповідно до наказу керівника закладу освіти, що видається в день призначення особи на посаду педагогічного працівника. П.і. має передбачати заходи, що забезпечать здобуття та/або вдосконалення професійних компетентностей і педагогічної майстерності протягом першого року професійної діяльності педагогічного працівника, зокрема: супровід та підтримка у педагогічній діяльності з боку досвідченого педагогічного працівника (педагога-наставника); різні форми професійного розвитку (відвідування навчальних занять, опрацювання відповідної літератури тощо). Виконання обов'язків педагога-наставника покладається на педагогічного працівника з досвідом педагогічної діяльності, як правило, не менше п'яти років за відповідною спеціальністю (такою самою або спорідненою предметною спеціальністю або спеціалізацією). Відповідно до рішення керівника закладу освіти педагогічному працівникові за виконання обов'язків педагога-наставника призначається доплата у граничному розмірі 20 % його посадового окладу (ставки заробітної плати) в межах фонду оплати праці закладу освіти. Л-ра: Закон України «Про вищу освіту». 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>; Закон України «Про освіту». 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>; Закон України «Про повну загальну середню освіту». 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>; Концепція розвитку педагогічної освіти в Україні. 2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>

(Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика : словник / укл. М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 328 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731691/>).

Завдання 5. На основі студіювання Положення про Центри професійного розвитку педагога (2020, <http://man.osv.org.ua/news/1620385712/>) узагальніть функції центрів та окресліть можливості для професійного вдосконалення вчителів.

Тема 2.1. Педагогічна майстерність сучасного вчителя (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Сутність і складові педагогічної майстерності вчителя.
2. Педагогічна техніка. Техніка і культура мовлення.
3. Зовнішні чинники педагогічної майстерності. Педагогічний такт.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025. [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/>

2. Кайдалова Л.Г., Щокіна Н.Б., Вахрушева Т.Ю. Педагогічна майстерність викладача: навчальний посібник. Х.: Вид-во НФаУ, 2009. 140 с.

3. Енциклопедія освіти / за ред. В.Г. Кременя. 2-ге вид., допов. та перероб. Національна академія педагогічних наук України. Київ. Юрінком Інтер, 2021.
4. Лавріненко О. А. Розвиток педагогічної майстерності викладачів закладів вищої освіти в цифровому освітньому середовищі у повоєнний час. Київ: Вид-во ТОВ «Юрка Любченка», 2024. Електронне видання. 125 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739606/>
5. Лавріненко, О. (2020). Сценічна мова в обрисах педагогічної майстерності. *Овітньо-науковий портал «Педагогічна майстерність викладача вищої школи»*. Видавництво: «Бондаренко М.О. URL: <https://www.pedagogic-master.com.ua/test-2/>
6. Ничкало Н., Лук'янова Л., Хомич Л. Професійна підготовка вчителя: українські реалії, зарубіжний досвід : наук.-аналіт. доп. / за ред. В. Кременя. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка», 2021. 54 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/naukovo-analitichni-materiali/profesiyna-pidgotovka-vchitelya-ukranski-reali-zarubijnyi-dosvid/>
7. Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика : словник / укл. М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 328 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731691/>
8. Семеног О. Інтегративні основи розвитку педагогічної майстерності вчителя-словесника: навчальний посібник. 2-ге вид., доп. Суми: Видавництво СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2020. 234 с.
9. Топузов О.М. Освітня сфера України: національні пріоритети, проблеми і перспективи: монографія. Серія «Наукова школа». Київ: Педагогічна думка. 2024 208 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2024/09/Topuzov_2024_.pdf

Додаткові

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: навчальний посібник. Київ: Академія, 2006.
2. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії: монографія. Київ; Черкаси: Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008.
3. Крамушенко Л. В., Кривонос І. Ф. Педагогічна майстерність: підручник. 3-тє вид., допов. і переробл. / за ред. І.А. Зязюна. Київ: СПД Богданова А. М., 2008.
4. Каденко І. В. Феномен професійного розвитку в сучасному освітньому середовищі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. Вип. 67. Т. 2. URL: http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/67/part_2/7.pdf
5. Ковальчук В.А. Педагогіка партнерства у професійній діяльності вчителя: навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2023. 100 с. URL: <https://surl.lu/ilrliu>
6. Кучерявий О. Г. *Якість педагогічної освіти України: тенденції і перспективи: навчальний посібник*. Київ: Талком, 2019.
7. Семеног О.М., Вовк М.П. Педагогічне партнерство в умовах воєнних реалій: Досвід взаємодії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України і Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. Вип. 4(2). С. 1-14. URL: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4214>
8. Семеног О.М., Вовк М.П. Педагогічне партнерство в умовах воєнних реалій: Досвід взаємодії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України і Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2021. Вип. 3(2). URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/download/212/256>
9. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. 2015. URL: https://osvita.kpi.ua/files/downloads/Standart_EPVO.pdf.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання	Рекомендований ресурс
Педагогічне партнерство як чинник розвитку особистості учня: роль учителя.	Семенов О.М., Вовк М.П. Педагогічне партнерство в умовах воєнних реалій: Досвід взаємодії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України і Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка. <i>Вісник Національної академії педагогічних наук України</i> . 2022. Вип. 4(2). С. 1-14. URL: https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4214 Ковальчук В.А. Педагогіка партнерства у професійній діяльності вчителя: навч. посіб. Житомир: Вид-во ЖДУ, 2023. 100 с. URL: https://surl.lu/ilrliu
Стилі педагогічного спілкування.	Лавріненко О. Сценічна мова в обрисах педагогічної майстерності. <i>Овітньо-науковий портал «Педагогічна майстерність викладача вищої школи»</i> . 2020. Видавництво: «Бондаренко М.О.». URL: https://www.pedagogic-master.com.ua/test-2/

Практикум

Завдання 1. Ознайомившись з уривком, «намалюйте» психологічний портрет учительки. У чому «педагогічний секрет» виховательки?

«Коли випадє так, що під час занять з дівчатами буде Віра Костянтинівна, улюблена викладачка, то юні медички свою увагу більше віддаватимуть їй... Голос її спокійний, для них це голос фронтовички, тієї, що фото її – усміхненої, зовсім юної дівчини в шапці – вушанці – можна побачити на Дошці слави в їхньому медучилищі. Такою вона була, їхня Віра Костянтинівна, що, посріблена тепер сивиною, з поглядом пригаслим, сидить серед них, з обличчям аж ніяк не першої молодості. Невже мине час, і вони, її вихованки, теж стануть такими? Віра Костянтинівна особа самолюбива, з неї тепер не скоро видобудеш слово, проте дівчатам далі мовби вгадуються її думки: для доброго діла серця не шкодує, казала вам і кажу. Можє, випадє, дівоньки, так, що котрійсь із вас самій незабаром доведеться звідати тих тропіків, – тоді переконаєтесь, на що людське серце здатне...» (Гончар О. Берег любові. Вибрані твори. К.: Дніпро, 1984. С. 310).

Завдання 2. Визначте елементи педагогічної майстерності у наративах, зібраних проф. В. Сидоренко.

*«VIA EST VITA (життя є дорога)», – казали мудрі, от і я їду **дорогою** пошуку нового, апробую, досліджую і дарую школярам радість самопізнання.*

***Дорога** до успіху в житті – уроки добра та відкриття світу через образне слово.*

***Дорога** до серця дитини – любов до неї, повага до особистості, бути поруч і на крок попереду.*

***Дорога** до професійного зростання – уроки вільного спілкування, на яких ми разом з учнями вирішуємо життєві проблеми через літературні образи.*

***Дорога** до себе – щоранку зустрічати сонце посмішкою, з оптимізмом дивлюся в очі*

дітей – і очима всім кажу: люблю...

«Якби було краще життя, я б віршів не писав, а робив би коло землі», – писав Василь Стус. А мені доля подарувала роботу на землі, а ще – словом будити душі дітей, що прагнуть стати креативними особистостями, вирушаючи у світ власними життєвими шляхами, завжди повертаються до Берега Дитинства: батьківщини, рідної домівки, школи. І на початку цієї стежини стоїть Учитель.

«Учитель – майстер життя» – кажуть у народі. Основне моє покликання – навчити дітей бути людьми на землі. А щоб бути справжнім учителем і хорошим організатором, треба мати талант від Бога! Мої уроки – це постійний пошук шляхів удосконалення навчально-виховного процесу, проблемний виклад матеріалу, практичне впровадження новинок педагогічної науки, постійне і безперервне трудове виховання школярів. Учитель – це лікар дитячих душ. Учитель – це дослідник. Він постійно експериментує, аналізує, вносить виправлення у свою діяльність. Безперечно, важливо й те, як ти заходиш до класу, як будеш одягнений, як будеш усміхатися, засмучуватися, радіти».

(Сидоренко В.В. Педагогічна майстерність учителя української мови і літератури в системі післядипломної освіти : акме-синергетичний аспект : термінологічний словник-довідник. Донецьк:Витоки, 2013. 100 с.).

Завдання 3. Прочитайте текст. Укладіть таблицю «Психомічна техніка та педагогічна техніка: порівняльна характеристика»

Психомічна техніка та педагогічна техніка не тотожні поняття. Педагогічна техніка – це вміння вчителя використовувати власний психофізичний апарат як інструмент педагогічного впливу, уміння емоційної саморегуляції, спілкування, культура і техніка мовлення. Психомічна техніка опосередковано впливає на ефективність педагогічного процесу. З іншого боку, психомічна техніка, на відміну від педагогічної, охоплює вміння усвідомлювати і враховувати закономірності підсвідомості (психічні захисти, програми реагування, потреби, мотиви...), високий рівень спостережливості; самостійність мислення та оперативність прийняття рішень; володіння психотерапевтичними прийомами саморегуляції; уміння вербального та невербального емпатичного спілкування; володіння психомічними прийомами сугестивно- інформаційного впливу на підсвідомість співбесідника. Психомічна техніка дає змогу досягати максимально можливих у конкретній ситуації результатів за мінімальний термін і, головне, з мінімальною витратою власних психофізичних сил, тобто оптимально, здійснюючи психотерапевтичний вплив на всіх суб'єктів педагогічного процесу.

Завдання 4. Які мовні засоби використані в тексті для демонстрації стилістичного багатства мовлення вчителя та його здатності яскраво, образно, емоційно донести до свідомості учнів духовні цінності народу?

«Сьогодні до школи вперше прийшли малюки.

Завтра їм починати навчання, а сьогодні їх привели матері, щоб познайомити з учителем.

Матері пішли додому. Діти залишились з учителем на зеленій галявині, під високою липою.

Старий учитель Іван Пилипович сьогодні зустрічає десяте покоління своїх вихованців. Доведе оцих малюків до четвертого класу, і сповниться йому сорок років роботи в школі.

Ласкаві, привітні очі дивляться в чорні, сірі, сині, блакитні очі своїх вихованців. Діти усміхаються.

– *Діти, ви бачили, як задовго до світанку сходить ранкова зоря? – запитав Іван Пилипович, і його лагідна усмішка викликала в малюків таку ж теплу усмішку.*

– *Ні, не бачили, - відповіли діти.*

– *А не бачили ви, як соловейко п'є росу?*

– *Ні, не бачили...*

– *А як джміль чистить крильця – перед тим, як злетіти з квітки, в якій він спав*

уночі?

— Не бачили...

— Які ви щасливі, діти... — сказав Іван Пилипович. — Щасливі, бо вам є що побачити. Щасливі, бо ви побачите багато прекрасного. Я поведу вас на берег ставка, і ви побачите, як сходить ранкова зоря. Ми сядемо в кущах, затамуємо подих і побачимо, як соловейко, прокинувшись, п'є краплину роси. Прийдемо до схід сонця до великої гарбузової квітки і застукаємо там ледачого джмеля, що, переночувавши в квітці, прокинувся й чистить крильця. Підемо напровесні до нагрітого сонцем стовбура й побачимо, як сонечко з під кори виглядає й здивовано дивиться на сніг: що ж це воно таке — жарко вже спати в ліжку, а надворі сніги лежать...

— Ви щасливі, діти, бо все це побачите...»

(Сухомлинський В.О. Які ж ви щасливі! Серце віддаю дітям. К.: Рад. школа, 1973. С.12).

Завдання 5. Змодельуйте педагогічні ситуації, що демонструють певний стиль педагогічного спілкування. Науковці (Г. Васянович, О. Лавріненко та ін.) виділяють такі:

діалогічний: активність, контактність і висока ефективність спілкування; педагогічний оптимізм, опора на позитивний потенціал особистості школяра (студента) і учнівського (студентського) колективу, поєднання доброзичливої вимогливості з довірою до самостійності молодшої людини; впевнена відкритість, щирість і природність у спілкуванні; безкорислива чуйність і емоційне сприйняття учнів (студентів) як партнерів зі спілкування, прагнення до взаєморозуміння і співпраці; глибоке й адекватне сприйняття й розуміння поведінки індивіда, його особистісної проблематики, врахування полімотивованості його вчинків; цілісний вплив на особистість вихованця та його ціннісно-смыслову орієнтацію; висока імпровізованість у спілкуванні, готовність до новизни, орієнтація на діалог, дискусію, обговорення; прагнення до власного професійного особистісного зростання; достатньо висока й адекватна самооцінка, розвинуте почуття гумору;

альтруїстичний: повне підпорядкування себе завданням професійної діяльності, відданість роботі та студентам у поєднанні з недовірою до їхньої самостійності, підміна їхніх зусиль власною активністю, формування у вихованців залежності від себе; потреба в емоційній близькості, чуйність і навіть жертвовність у поєднанні з байдужістю до того, як його розуміють; відсутність прагнення до власного професійного особистісного зростання; низький рівень рефлексії власної поведінки;

конформістський: поведінкове, депроблематизоване і безконфліктне спілкування з вихованцями без чітко визначених педагогічних і комунікативних цілей, яке часто переходить у пасивне реагування на зміни ситуацій; відсутність прагнення до глибокого розуміння учнів (студентів), підміна його орієнтацією на некритичну «злагоду» (інколи — зменшення необхідної дистанції до панібратства), зовнішня формальна доброзичливість при внутрішній байдужості або підвищеному занепокоєнні; орієнтація на репродуктивну діяльність, прагнення відповідати існуючим стандартам; поступливість, невпевненість, недостатня вимогливість, відсутність ініціативи; лабільна або низька самооцінка;

пасивний: холодна відчуженість, гранична стриманість, підкреслена дистантність, орієнтація на поверхневе рольове спілкування; відсутність потреби в емоційному включенні у спілкування, замкненість і байдужість до

вихованців, низька сенситивність щодо емоційно-психічних станів («емоційна глухота»); висока самооцінка у поєднанні з прихованою незадоволеністю спілкуванням;

маніпулятивний: егоцентрична спрямованість, висока потреба у досягненні успіху; підкреслена вимогливість, замасковане приховане самолюбство; високий рівень розвитку комунікативних умінь і вміле використання останніх для прихованого маніпулювання партнерами зі спілкування; добре знання сильних і слабких сторін вихованців у поєднанні з власною закритістю, нещирістю; достатньо розвинена рефлексія власної поведінки, високі самооцінка і самоконтроль;

авторитарно-монологічний: прагнення до домінування, орієнтація на «виховання примушування», домінування дисциплінарних методів і прийомів над організуючими; егоцентризм, нетерпимість до помилок, заперечень із боку співрозмовників, відсутність педагогічного такту, агресивність; суб'єктивізм в оцінках, жорстока поляризація останніх; ригідність, орієнтація на репродуктивну діяльність, стерео типізація педагогічних впливів; низька сенситивність і рефлексія власної поведінки, висока самооцінка;

конфліктний: неприйняття спілкування у своїй професійній діяльності, педагогічний песимізм, роздратовано-імпульсивне відштовхування вихованців, скарги на їхню ворожість, прагнення звести спілкування з ними до мінімуму; емоційні «зриви», інформативне перекладання відповідальності за невдачі у спілкуванні на співрозмовників або на об'єктивні обставини; низька самооцінка і самоконтроль.

Тема 2.2. Імідж сучасного вчителя (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Сутність понять «імідж вчителя», «бренд вчителя».
2. Цифровий етикет у професійному спілкуванні вчителя.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025. [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/>
2. Кайдалова Л.Г., Щокіна Н.Б., Вахрушева Т.Ю. Педагогічна майстерність викладача: навч. посіб. Х.: Вид-во НФаУ, 2009. 140 с.
3. Енциклопедія освіти / за ред. В.Г. Кременя. 2-ге вид., допов. та перероб. Національна академія педагогічних наук України. Київ. Юрінком Інтер, 2021.
4. Лавріненко О. А. Розвиток педагогічної майстерності викладачів закладів вищої освіти в цифровому освітньому середовищі у повоєнний час. Київ: Вид-во ТОВ «Юрка Любченка», 2024. Електронне видання. 125 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739606/>
5. Лавріненко О. Сценічна мова в обрисах педагогічної майстерності. *Овітньо-науковий портал «Педагогічна майстерність викладача вищої школи»*. Видавництво: «Бондаренко М.О., 2020. URL: <https://www.pedagogic-master.com.ua/test-2/>
15. Ничкало Н., Лук'янова Л., Хомич Л. Професійна підготовка вчителя: українські реалії, зарубіжний досвід: наук.-аналіт. доп. / за ред. В. Кременя. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка

Любченка», 2021. 54 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/naukovo-analitichni-materiali/profesiyna-pidgotovka-vchitelya-ukranski-reali-zarubijniy-dosvid/>

6. Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика : словник / укл. М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 328 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731691/>

7. Топузов О.М. Освітня сфера України: національні пріоритети, проблеми і перспективи: монографія. Серія «Наукова школа». Київ: Педагогічна думка, 2024. 208 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2024/09/Topuzov_2024_.pdf

Додаткові

1. Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки. Державна служба якості освіти України. 2025. URL: <https://sqe.gov.ua/bezpechne-osvitnie-seredovishhe-novi-vim/>

2. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: навчальний посібник. Київ: Академія, 2006.

3. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії: монографія. Київ; Черкаси: Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008.

4. Крамущенко Л. В., Кривонос І. Ф. Педагогічна майстерність: підручник. 3-тє вид., допов. і переробл. / за ред. І.А. Зязюна. Київ: СПД Богданова А. М., 2008.

5. Каденко І. В. Феномен професійного розвитку в сучасному освітньому середовищі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. Вип. 67. Т. 2. URL: http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/67/part_2/7.pdf

6. Кучерявий О. Г. *Якість педагогічної освіти України: тенденції і перспективи: навчальний посібник*. Київ: Талком, 2019.

7. Семеног О.М., Вовк М.П. Педагогічне партнерство в умовах воєнних реалій: Досвід взаємодії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України і Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2021. Вип. 3(2). URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/download/212/256>

8. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. 2015. URL: https://osvita.kpi.ua/files/downloads/Standart_EPVO.pdf.

9. Універсальний навчальний посібник з академічної доброчесності для вчителів /за заг. Ред. О.О. Гужви. К., 2017. 30 с. URL: <https://surl.li/vrdaq5>

Завдання для самостійної роботи:

Завдання	Рекомендований ресурс
Академічна доброчесність сучасного вчителя.	Універсальний навчальний посібник з академічної доброчесності для вчителів /за заг. ред. О.О. Гужви. К., 2017. 30 с. URL: https://surl.li/vrdaq5
Етикет педагогічного спілкування у дистанційному і змішаному форматі.	Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки. Державна служба якості освіти України. 2025. URL: https://sqe.gov.ua/bezpechne-osvitnie-seredovishhe-novi-vim/

Практикум

Завдання 1. Прокоментуйте вислови відомих освітян, науковців щодо значення освіти, ролі вчителя.

«Освіта почала сприйматися державами і народами як найвище право і ціннісний скарб Людини, а якісна освіта має бути необхідною умовою сталого розвитку», – слушно зауважує Г. Філіпчук, – і стратегією нарощування людського капіталу, що розглядається розвинутими країнами світу в контексті

головного складника національної безпеки. Чим сильніший і досконаліший людський капітал (освіта, знання, кваліфікація, досвід, здоров'я, мотивація, продуктивність праці), тим більше можливостей для розвитку і саморозвитку в держави й особистості».

«Покликання учителя є навчання учнів своєю Поведінкою, своїми Знаннями, своєю Людяністю, своєю Свободою, своєю Любов'ю, своїм Щастям, своїм Талантом» (І. Зязюн).

«Найвища насолода життя у творчій праці, що чимось наближається до мистецтва» (В. Сухомлинський).

Завдання 2. Прочитайте роздуми українського мовознавця Р. Зорівчак щодо ролі голосу. Поміркуйте, яке значення має голос для педагога, котрий виголошує доповідь? Які ознаки такого голосу?

«...Словозахисник, професор Львівського національного університету імені Івана Франка, дійсний член НТШ О. Сербенська вважає голос найкращим інструментом, що його створив Господь Бог: «Голос – це сукупність різних щодо висоти, сили й тембру звуків, які видає людина за допомогою голосового апарату. У кожної людини голос має свій тембр - своєрідне забарвлення, силу, звучність, які багато в чому залежать не лише від фізіологічних, вроджених особливостей, а й від того, чи людина вдосконалює свій голос, дбає про добру, чітку дикцію. Звертаючи велику увагу на писемне мовлення, ми часто не зосереджуємося на тому, щоб гарно висловлюватися, виробляти свій голос, уміти, так би мовити, «ставити» його, пізнавати його діапазон, знати дію резонаторів, голосових зв'язок, визначати оптимальну тональність. Не забуваймо, що успіх спілкування часто залежить від якості голосу, його тембру. Голос має широку палітру характеристик. Недаремно у «Словнику епітетів української мови» (За ред. С.Я.Єрмоленко. – К.: Довіра, 1998.) зафіксовано понад 300 означень до слова «голос» (і цей ряд ще не є вичерпаний!)... Вочевидь, диктори, актори, промовці, поети та вчителі повинні бути надзвичайно уважні до свого голосу та постійно над ним працювати.

Завдання 3. Прочитайте текст. Визначте найважливіші думки. А як ви досягаєте тональності?

Тональність – одне зі стрижневих понять процесу спілкування... Порушення тональності може стати причиною непорозуміння, образ, навіть комунікативних не- вдач. Ще давньогрецький учений Аристотель свого часу зауважив: «Якщо промовець говорить жорстким тоном ніжні речі, або ніжним тоном жорсткі, він перестає бути переконливим». Важливим складником тональності спілкування є індивідуальна манера побудови висловлювання, зокрема вимовляння звуків, інтонування фраз, темп мовлення, паузи тощо. Вибір мовцем необхідної тональності залежить від його характеру, настрою, оточення, мети розмови, особи співрозмовника тощо. Правильна тональність спілкування – основа успішного формування власного іміджу і джерело досягнення потрібного комунікативного ефекту.

Динамічність усного мовлення досягається висотою, силою, гучністю, тембром звучання тощо. Разом з іншими чинниками (психологічними, соціальними, етичними, естетичними, ситуативними тощо) названі вище

складники створюють сприятливу для спілкування атмосферу (За Ф. Бацевичем).

Завдання 4. Прочитайте текст. Що створює бесіду? Чи є в роздумах Андрія Содомори відповідь на ваше питання? Слова яких частин мови зазвичай стимулюють, спрямовують, виступають засобом відтворення певних емоцій, почуттів, допомагають відтінювати індивідуальне мовлення і надають йому виразного національного колориту?

«Бесіда, як і пряжа, снується: тут нелегко визначити, де початок, а де кінець. Навіть зачин бесіди – це сполучники, частки, що служать для продовження чогось раніше початого: «А знаєте... Отож... Так от...» Тільки-но в одного бесідника закінчується «нитка» - непомітно приточує інший, аби далі снувалось: «А я от...» Приточує не будь-що, а лиш те, що в'яжеться з попереднім, що «товаришує» йому. Бесіда – то мистецтво» (А. Содомора).

Завдання 5. Яким змальовує автор учителя? Які форми спілкування обирає вчитель з учнями? Які наслідки такого спілкування? У чому виявляється виразність і багатство мови вчителя? Поміркуйте, які риси характеру вчителя, описані в тексті, важливі для вас?

*«Нам кожному дісталась часточка Учителя
А весь він був широкий, наче степ,
По артезіанському глибокий...
Як зараз пам'ятаю:
Шлях від школи...
Нам так подобалось проводити його після уроків!..
У степу холола прозора тиша, що не ранила –
Голубила нам слух.
Пшениці теплий дух. Під хмарами високими Такі звичайні
Архіпелаги соняшників, материки гречані... Степ думок.
Учитель мов продовжував урок, -
Він нам казав:
– Міцне і дуже, мудре і веселе, що в книгах, -
від народу взяте! – Він знав, що мовив.
Він пройшов крізь час, А час - крізь нього...
Чого учив нас він? Як добрим бути
І вдячним за добро, За хліб людський...
І співчуття нас, людяності вчив, Хоча ж за людяність не платять.
Ліниві хитруни ще й поглузують з доброти
Ні-ні, добреньким він не був. Учитель наш!
Ненавидів людей з глухою совістю й смілим сумлінням
І зневажав тих, що мріяти не хочуть, Казав про них він:
- Животоголови!.. О, чуєш земле, добра й тепла
Із травами щасливими і птахами, З пшеничним степом,
З трудовою радістю людською, Ти чуєш голос нашого Учителя?
– Будь сильним, але й мудрим, багатим, але й щедрим, -
він учив...
А ми йшли із ним, -
Проводили ж його, любили! –
І вперше думали про несумісність зла й добра, Брехні і правди...
І вчилися розуміти гарне в людях»*
(Коломієць В. Учитель. Твори. К.: Дніпро, 1991).

Завдання 6. Змодельуйте ситуації для демонстрації типів педагогів, які демонструють малоефективні моделі спілкування:

«Монблан». Педагог підноситься над класом, наче гірська вершина. Він відірваний від учнів, мало цікавиться їх інтересами та взаєминами з ними. Спілкування зводиться лише до інформування учнів, що зумовлює їх пасивність.

«Китайська стіна». Спілкування, за якого вчитель постійно наголошує на своїй перевазі над учнями, виявляє до них зневажливе ставлення.

«Локатор». За цієї моделлю переважає вибірковість учителя в організації взаємовідносин з учнями. Він зосереджує свою увагу на групі або слабких, або сильних учнів, що руйнує цілісну й безперервну систему спілкування.

«Робот». Характеризує поведінку педагога, який цілеспрямовано й послідовно діє на підставі певної програми, незважаючи на обставини, що вимагають змін у спілкуванні.

«Я сам». Сутність поведінки в тому, що вчитель постає в ролі головної дійової особи, нерідко гальмуючи ініціативу учнів.

«Гамлет». Діям такого вчителя властиві постійні сумніви: чи правильно його зрозуміють, чи адекватно відреагують на його зауваження тощо.

«Друг». Може спричинити для вчителя втрату ділового контакту в спілкуванні.

«Тетерук». Характеризує педагога, який під час взаємодії з учнями чує лише себе, не реагує на учня, не усвідомлює його переживань та потреб.

Тестові завдання⁶

1. Законодавчо врегульована норма професійної діяльності науково-педагогічних, педагогічних працівників та здобувачів педагогічного фаху, що полягає у дотриманні принципів об'єктивності, чесності, самостійності під час виконання професійних функцій, оцінювання результатів освітньої чи наукової діяльності

- А) неперервний професійний розвиток педагога;
- Б) дотримання академічної доброчесності у сфері педагогічної освіти;
- В) забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії.

2. Особистісно-професійна якість педагога, що виявляється у вмотивованості до неперервного професійного розвитку у педагогічній професії, спрямованості на використання можливостей формальної, неформальної та інформальної освіти задля розвитку, вдосконалення професійних компетентностей; компетентність, визначена у чинному Професійному стандарті «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024):

- А) здатність до навчання впродовж життя педагога;

⁶ Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025. [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/>; Лаврінченко О. Сценічна мова в обрисах педагогічної майстерності. Овітньо-науковий портал «Педагогічна майстерність викладача вищої школи». 2020. Видавництво: «Бондаренко М.О. URL: <https://www.pedagogic-master.com.ua/test-2/>

- Б) здатність до професійного розвитку в умовах неформальної освіти;
- В) загальна професійна компетентність педагога.

3. Шлях особистісного і професійного розвитку педагога в умовах формальної (у системі післядипломної освіти), неформальної (неінституалізовані форми професійного вдосконалення) та інформальної (самоосвіта) освіти з метою реалізації власного потенціалу, розвитку набутих компетентностей, саморозвитку та самовдосконалення упродовж життя згідно з Законом України «Про освіту» (2017):

- А) напрям професійного зростання;
- Б) кар'єрне сходження педагога;
- В) індивідуальна освітня траєкторія педагога

4. Знайдіть продовження визначення «Інформальна освіта педагога».

- А) спрямований на самостійне опанування інформації, повсякденне позаосвітнє навчання;
- Б) пов'язаний з проходженням курсів підвищення кваліфікації;
- В) відвідування тренінгів, майстер-класів тощо.

5. Концептуальні засади реформування початкової і середньої освіти з метою утвердження компетентісного підходу в навчанні учнів на основі дитиноцентризму, партнерської взаємодії, уваги і поваги до особистості дитини, стимулювання вчителів до професійного розвитку в інноваційному середовищі закладу загальної середньої освіти – це основні положення:

- А) Професійного стандарту вчителя;
- Б) Концепції «Нова українська школа»;
- В) Концепції розвитку педагогічної освіти в Україні.

6. Знайдіть продовження визначення Неформальна освіта – організоване неперервне навчання, що».

- А) передбачає професійне стажування онлайн;
- Б) проходження тренінгів, майстер-класів, інших форм навчання, спрямованих на удосконалення професійних і особистісних якостей;
- В) самостійне навчання.

7. Комплекс якостей особистості, які забезпечують педагогу самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі, ґрунтується на здатності педагога виявити творчу ініціативу на підставі реалізації власної системи цінностей, педагогічної культури і досвіду; структуру якостей складають гуманістична спрямованість, професійна компетентність, педагогічні здібності, педагогічна техніка – це...

- А) педагогічна майстерність;
- Б) професіоналізм;
- В) викладацька майстерність.

8. Знайдіть продовження визначення «Практична підготовка вчителя – важлива складова професійної підготовки вчителя у закладах вищої педагогічної освіти,

фахової передвищої освіти, що полягає у»:

- А) набутті викладацької майстерності;
- Б) формування методичної компетентності;
- В) у набутті практичних умінь педагогічної діяльності, опанування елементами педагогічної майстерності, методичної компетентності, іншими професійними якостями.

9. Знайдіть продовження визначення «Формальна педагогічна освіта – освіта, що відбувається»:

- А) у системі шкіл, коледжів, університетів, закладів післядипломної педагогічної освіти;
- Б) у центрах професійного розвитку вчителів у різних регіонах;
- В) у регіональних представництвах Державної служби якості освіти України.

10. Використання педагогом можливостей формальної, неформальної та інформальної освіти у процесі розвитку професійних компетентностей з урахуванням інновацій у сфері загальної середньої, профільної освіти:

- А) удосконалення окремих професійних компетентностей;
- Б) професійний розвиток педагога;
- В) здатність до навчання упродовж життя.

Індивідуальне дослідницьке завдання (у межах самостійної роботи)

1. Підготувати глосарій до теми дисертаційного дослідження на основі використання довідникових, енциклопедичних видань, монографічних праць (10-15 термінів, терміносполук) з проєкцією на законодавчі зміни у сфері освіти, педагогічної освіти.

2. Підготувати презентацію з проблеми теорії і практики педагогічної освіти на одну з тем:

- 1) Євроінтеграція педагогічної освіти в Україні.
- 2) Імплементация стандартів якості у сфері педагогічної освіти України.
- 3) Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України.
- 4) Система неперервного професійного розвитку педагогів.
- 5) Формальна і неформальна освіта педагогів: українські реалії, зарубіжний досвід.

Питання до підсумкового контролю

- 1. Сутність тенденцій розвитку педагогічної освіти.
- 2. Підготовка вчителів у зарубіжних країнах: загальні тенденції.
- 3. Розвиток педагогічної освіти в Україні: євроінтеграційний вектор.
- 4. Мережа закладів освіти з підготовки майбутніх учителів в Україні.
- 5. Мережа закладів освіти з підготовки майбутніх учителів в європейських країнах.
- 6. Імплементация стандартів якості європейської освіти у систему підготовки вчителів в Україні.
- 7. Інтернаціоналізація у сфері педагогічної освіти.
- 8. Модернізація як тенденція поступу української педагогічної освіти.
- 9. Виклики у сфері педагогічної освіти в Україні: внутрішні і зовнішні.

10. Спеціальності в освітній, педагогічній галузі.
11. Специфіка філологічної педагогічної освіти в Україні.
12. Мистецька педагогічна освіта: особливості підготовки вчителів мистецького фаху.
13. Математична педагогічна освіта в Україні.
14. Виклики реформування педагогічної освіти в Україні в умовах війни.
15. Тенденція утвердження компетентнісної парадигми у сфері педагогічної освіти.
16. Фахові компетентності сучасного вчителя.
17. Розвиток «м'яких» навичок учителів за освітньо-професійними програмами.
18. Специфіка змісту підготовки сучасного вчителя в Україні.
19. Практична підготовка сучасного вчителя.
20. Тенденція забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії майбутнього педагога у ЗВО України.
21. Употужнення автономії закладів вищої педагогічної освіти як тенденція удосконалення системи підготовки вчителя.
22. Тенденція забезпечення академічної мобільності майбутніх учителів у контексті інтернаціоналізації.
23. Законодавчо-нормативне врегулювання розвитку педагогічної освіти в Україні.
24. Досвід законодавчих механізмів підготовки вчителя в зарубіжних країнах.
25. Стратегічні документи модернізації української педагогічної освіти.
26. Законодавчо-нормативне забезпечення неперервної педагогічної освіти в Україні.
27. Професійний стандарт вчителя: основні компетентності
28. Професійний стандарт викладача ЗВО: фахові компетентності, трудові функції.
29. Концепція розвитку педагогічної освіти України.
30. Педагогічна Конституція Європи: стратегічні вектори модернізації педагогічної освіти.
31. Концепція Нової української школи. Державні стандарти базової і профільної школи та їх вплив на реформування сучасної педагогічної освіти.
32. Законодавчі процедури утвердження принципів академічної доброчесності у підготовці сучасного вчителя.
33. Концепції підготовки вчителя у європейських країнах.
34. Моделі підготовки вчителя в зарубіжних країнах.
35. Специфіка підготовки вчителів в англomовних країнах.
36. Досвід європейських країн у підготовці вчителів.
37. Неперервна педагогічна освіта у Китаї і Японії.
38. Законодавчі механізми неперервного професійного розвитку вчителів в Україні.
39. Особливості професійного розвитку вчителів у країнах Європи.
40. Можливості для професійного розвитку педагогів в умовах формальної, неформальної, інформальної освіти педагогів.
41. Андрагогічні засади підготовки сучасного вчителя.

42. Моделі професійного розвитку сучасного вчителя в Україні і Європі: компаративістський аспект.
43. Сутнісні ознаки педагогічної майстерності вчителя.
44. Сутність поняття «педагогічна техніка».
45. Вербальні і невербальні аспекти розвитку педагогічної майстерності вчителя.
46. Педагогічний такт: сутність, особливості прояву у професійній діяльності вчителя.
47. Педагогічне партнерство як чинник розвитку особистості учня: роль учителя.
48. Різновиди стилів педагогічного спілкування.
49. Імідж сучасного вчителя: характеристика поняття.
50. Цифровий етикет у професійному спілкуванні вчителя.
51. Академічна доброчесність сучасного вчителя.
52. Етикет педагогічного спілкування у цифровому середовищі.

Рекомендовані ресурси до дисципліни

Основні

1. Вітвицька С. С. Педагогіка вищої школи: практикум. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. 174 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/36984/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%202023%20-%20%D0%A5%D0%86%D0%9C%D0%86%D0%AF%202023.pdf>
2. Вовк М., Грищенко Ю., та Соломаха С. Зміст психолого-педагогічної підготовки майбутніх вчителів у педагогічних вищих навчальних закладах України. *Вісник кафедри ЮНЕСКО «Професійна освіта протягом життя у XXI столітті»*. 2024. Вип. 1 (9). С. 43-54. URL: [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(9\).2024.0003](https://doi.org/10.35387/ucj.1(9).2024.0003)
3. Вовк М. П. Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні: виклики та перспективи. *Естетика і етика педагогічної дії: збірник наукових праць*. 2020. Вип. 22. С. 150-165. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. URL: <http://aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua/index.php/2226-4051/article/view/222>
4. Державна служба якості освіти України. <https://sqe.gov.ua/>
5. Державний стандарт базової середньої освіти. 2020. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. №898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>;
6. Закон України «Про вищу освіту». 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
7. Закон України «Про освіту». 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
8. Закон України «Про повну загальну середню освіту». 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
9. Зарубіжний досвід професійної підготовки педагогів : аналітичні матеріали / Н.М. Авшенюк та ін. Київ: ДКС «Центр», 2017. 83 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/naukovo-analitichni-materiali/zarubijniy-dosvid-profesiyno-pidgotovki-pedagogiv/>
10. Затверджено стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-standart-na-grupu-profesij-vikladachizakladiv-vishoyi-osviti>
11. Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025. [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/>

12. Кайдалова Л.Г., Щокіна Н.Б., Вахрушева Т.Ю. Педагогічна майстерність викладача: навч. посіб. Х.: Вид-во НФаУ, 2009. 140 с.
13. Енциклопедія освіти / за ред. В.Г. Кременя. 2-ге вид., допов. та перероб. Національна академія педагогічних наук України. Київ. Юрінком Інтер, 2021.
14. Лавріненко О. А. Розвиток педагогічної майстерності викладачів закладів вищої освіти в цифровому освітньому середовищі у повоєнний час / Київ: Вид-во ТОВ «Юрка Любченка», 2024. Електронне видання. 125 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739606/>
15. Лавріненко О. Сценічна мова в обрисах педагогічної майстерності. *Овітньо-науковий портал «Педагогічна майстерність викладача вищої школи»*. Видавництво: «Бондаренко М.О., 2020. URL: <https://www.pedagogic-master.com.ua/test-2/>
16. Лазаренко Н. Професійна підготовка вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції: монографія. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2019. 365 с.
17. Практична підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти: українські реалії і перспективи: науково-аналітична доповідь / Л.Б. Лук'янова та ін. / за наук. ред. Н.Г. Ничкало. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ – Чернівці: Букрек, 2023. 80 с. URL: <https://surl.lu/otfswu>
18. Ничкало Н., Лук'янова Л., Хомич Л. Професійна підготовка вчителя: українські реалії, зарубіжний досвід: наук.-аналіт. доп. / за ред. В. Кременя. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка», 2021. 54 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/naukovo-analitichni-materiali/profesiyna-pidgotovka-vchitelya-ukranski-reali-zarubijniy-dosvid/>
19. Новик І., Венгловська О. Наставництво: професійна підтримка та розвиток педагогів. Київ. УІРО. 2023. 111 с. URL: <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2023/09/nastavnytstvo-posibnyk.pdf.pdf>
20. Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика : словник / укл. М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 328 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731691/>
21. Про затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти. 2024. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 р. №851. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text>
22. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти. 2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
23. Про затвердження плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа». 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2017-p/ed20171213#n10>
24. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/
25. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України №1225 від 29 серпня 2024 р. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/929/92993/646-ilovepdf_merged_1.pdf
26. Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». (2021). URL: <https://cutt.ly/BRhRiXK>
27. Семенов О. Інтегративні основи розвитку педагогічної майстерності вчителя-словесника: Навчальний посібник. 2-ге вид., доп. Суми : Видавництво СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2020. 234 с.
28. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. 2015. URL: https://osvita.kpi.ua/files/downloads/Standart_EPVO.pdf.
29. Топузов О.М. Освітня сфера України: національні пріоритети, проблеми і перспективи: монографія. Серія «Наукова школа». Київ: Педагогічна думка. 2024. 208 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2024/09/Topuzov_2024_.pdf

Додаткові

1. Андрущенко В. Ефективність європейського вчителя (проблема впровадження «Педагогічної Конституції Європи»). *Вища освіта України*. 2020. Вип. 3. С. 5-18. URL: <https://journals.udu.kyiv.ua/index.php/vou/article/view/128/99>
2. Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки. Державна служба якості освіти України. 2025. URL: <https://sqe.gov.ua/bezpechne-osvitnie-seredovishhe-novi-vim/>
3. Білоус О. Розвиток «м'яких» навичок учителя початкових класів нової української школи: методологічні орієнтири. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2024. Вип. 29. С. 63–75. URL: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.29.306136>
4. Василенко І. Тенденції професійної підготовки вчителів початкових класів у США. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2024. Вип. 29. С. 251–262. URL: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.29.306176>
5. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: навчальний посібник. Київ: Академія, 2006.
6. Головні закони вчених і науковців: академічна доброчесність. Наукові публікації. 2025. URL: <https://spubl.com.ua/uk/blog/the-main-laws-of-scientists-and-scholars-academic-integrity>
7. Університет як простір психосоціальної підтримки про психічне здоров'я. Проект за підтримки Олени Зеленської / А.А. Голотенко та ін. К., 2025. 106 с. URL: <https://howareu.com/materials/haid-universytet-iak-prostir-psykhosotsialnoi-pidtrymky-ta-turboty-pro-psykhihne-zdorovia>
8. Грона Н., Семенов О., Розвиток Soft skills майбутніх учителів в умовах закладів фахової передвищої та вищої освіти: міжрегіональний проєкт. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2021. №7. авт- 0,6 д.а <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/07/6.pdf>
9. Дяченко Л.М., Марусинь М.М. Особливості забезпечення якості підготовки вчителів в Австрії та Німеччині: метод. рек. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2021. 82 с.
10. Жерновникова, О., Наливайко, О. Особливості підготовки вчителів у Китайській Народній Республіці. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка*. 2023. Вип. 1(2). С. 51–56. URL: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.22.2.6>
11. Забезпечення якості педагогічної освіти у зарубіжних країнах: монографія / Н.М. Авшенюк та ін. Київ: ПООД НАПН України, 2022. 373 с. URL: <https://surli.cc/qfanqh>
12. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії: монографія. Київ; Черкаси: Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008.
13. Крамущенко Л. В., Кривонос І. Ф. Педагогічна майстерність: підручник. 3-тє вид., допов. і переробл. / за ред. І.А. Зязюна. Київ: СПД Богданова А. М., 2008.
14. Каденко І. В. Феномен професійного розвитку в сучасному освітньому середовищі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. Вип. 67. Т. 2. URL: http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/67/part_2/7.pdf
15. Ковальчук В.А. Педагогіка партнерства у професійній діяльності вчителя: навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2023. 100 с. URL: <https://surl.lu/ilrliu>
16. Колісник-Гуменюк Ю.І Особливості вищої освіти у Японії: наук.-метод. розробка. Львів: ЛННЦПО, 2022. 18 с. URL: <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b777ddae-7e68-445d-b4bc-c95f6fc07de0/content>
17. Кучерявий О. Г. Якість педагогічної освіти України: тенденції і перспективи: навчальний посібник. Київ: Талком, 2019.
18. Логінов А. Ю. Професійний розвиток вчителя та післядипломна освіта: сучасні реалії. 2021. URL: <https://surl.lu/lyiccp>
19. Фахова практика вчителя: національний досвід та європейські цінності : посіб. / Л. Лук'янова та ін. Київ: Талком, 2023. 237 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/13504>

20. Матвієнко О.В., Попова Л.М. Академічна мобільність як складова частина підготовки майбутніх учителів до міжкультурної комунікації в умовах євроінтеграції. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 21. Т.2. URL: chrome-extension://efaidnbmninnibpcapjpcglclefindmkaj/http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/21/part_2/35.pdf
21. Муқан Н.В. Стандарти професійного розвитку педагогів у США. URL: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN1/r4/07mnvrps.pdf>
22. Освіта і наука України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник. Інститут освітньої аналітики. К., 2023. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2023/22.08.2023/Inform-analytic.zbirn-Osvita.v.umovah.voyennogo.stanu-vykl.rozv.povoyen.perspekt.22.08.2023.pdf>
23. Палецька-Юкало А., Рак Т., Волошин В. Розвиток м'яких навичок в цифрову епоху: досвід вищих навчальних закладів. *Вісник кафедри ЮНЕСКО «Професійна освіта протягом життя у XXI столітті»*. 2024. Вип. 2 (10). С. 114-126. URL: [https://doi.org/10.35387/ucj.2\(10\).2024.0009](https://doi.org/10.35387/ucj.2(10).2024.0009)
24. Педагогічна Конституція Європи. Преамбула. Вища освіта України. 2013. №3 С.111-116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2013_3_17
25. Положення про педагогічну інтернатуру. 2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-polozhennya-pro-pedagogichnu-internaturu>
26. Положення про сертифікацію педагогічних працівників. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2018-%D0%BF#Text>
27. Положення про Центри професійного розвитку педагога. 2020. URL: <http://man.osv.org.ua/news/1620385712/>
28. Результати онлайн-опитування «Впровадження автономності українських закладів вищої освіти в контексті європейського досвіду університетської автономії». Інститут модернізації змісту освіти. 2025. URL: <https://imzo.gov.ua/rezul-taty-onlayn-opytuvannia-vprovadzhennia-avtonomnosti-ukrains-kykh-zakladiv-vyshchoi-osvity-v-konteksti-ievropeys-koho-dosvidu-universytets-ko-i-avtonomii/>
29. Сапогов М. Підготовка вчителя у Великій Британії. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. 2024. Вип. 80. С. 75-82. URL: <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2024-80-75-82>
30. Семенов О., Кульбабська О. Формування м'яких навичок студентів-філологів у міжрегіональному проєкті з інфомедійної грамотності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2021. № 4(108). С. 231–248. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2193>
31. Семенов О.М., Вовк М.П. Педагогічне партнерство в умовах воєнних реалій: Досвід взаємодії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України і Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. Вип. 4(2). С. 1-14. URL: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4214>
32. Семенов О. М., Вовк, М. П. Педагогічне партнерство як пріоритет сучасної педагогічної освіти: Досвід взаємодії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України і Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2021. Вип. 3(2). URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/download/212/256>
33. Сотська Г.І., Тринус О.В. Андрагогічні аспекти професійного самовиховання сучасного вчителя. *Імідж сучасного педагога*. 2020. Вип. 4(193). С. 5–9. URL: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-4\(193\)-5-9](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-4(193)-5-9)
34. Тенденції професійного розвитку вчителів у країнах Європейського Союзу і Сполучених Штатах Америки: монографія / Л.М. Дяченко та ін. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2016. 282 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/tendenci-profesiynogo-rozvitku-vchiteliv-u-kranah-vropeyskogo-soyuzu-i-spoluchenih->

[shtativ-ameriki/tendenci-profesiynogo-rozvitku-vchiteliv-u-kranah-vropeyskogo-soyuzu-i-spoluchenih-shtatah-ameriki/](#)

35. Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти: практичний посібник / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. 320 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715790/>

36. Універсальний навчальний посібник з академічної доброчесності для вчителів / за заг. ред. О.О. Гужви. К., 2017. 30 с. URL: <https://surl.li/vrdaqs>

37. Універсальні навички XXI століття: педагогічні акценти професійної підготовки і вищої освіти: монографія / Н.М. Авшенюк, Г.В. Товканець та ін. / за заг. ред. Н.М. Авшенюк, Г.В. Товканець. Мукачево: Редакційно-видавничий центр МДУ, 2022. 227 с. URL: <https://salo.li/0c262f6>

ДИСЦИПЛІНА «АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ДОСЛІДНИКА»: НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД

Змістовий модуль 1.

Академічна доброчесність сучасного дослідника в умовах сучасного інформаційного суспільства: теоретичний і практичний контекст.

Тема 1.1. Законодавчо-нормативні механізми реалізації політики академічної доброчесності (лекція).

Питання до лекції

1. Сутність академічної доброчесності дослідника.
2. Законодавчо-нормативні документи у сфері врегулювання академічної доброчесності у науковій діяльності.
3. Принципи та норми академічної доброчесності.
4. Кодекс академічної доброчесності учасників освітнього процесу.

Відеоконтент / презентація

Академічна доброчесність сучасного дослідника в умовах сучасного інформаційного суспільства: теоретичний і практичний контекст (М.П.Вовк, О.М. Семеног). https://zenodo.org/records/15325121/files/Vovk_Semenog_Academic_Integrity.pdf?download=1	

Рекомендовані джерела до лекції:

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених / за заг. ред. Н.Г. Сорокіної, А.Є. Артюхова, І.О. Дегтярьової. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с. URL: http://www.immsp.kiev.ua/postgraduate/Biblioteka_trudy/AkademichnaDobrochesnist_2021.pdf
2. Грицаєнко Л. М. Принципи академічної доброчесності в системі внутрішнього забезпечення якості освіти. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2020. Вип. 77. С. 63-67. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/33308/Hrytsaenko.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
3. Кодекс академічної доброчесності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. URL: <https://naqa.gov.ua/wpcontent/uploads/2019/07/Кодекс-академічноїдоброчесності.pdf>
4. Колесніков А. Академічна доброчесність в українському освітньо-науковому просторі: проблеми та соціальні загрози. Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України. 2019. Вип. 24. URL: <https://surl.lu/yevrhg>
5. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/recomendatsii.pdf>
6. Національний репозитарій академічних текстів: відкритий доступ до наукової інформації: монографія / О.С. Чмир та ін. К.: ДНУ «УкрІНТЕІ», 2017. 200 с.
7. Закон України «Про академічну доброчесність». 2024 (проект). <https://surl.lu/yevrhg>

8. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

9. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26.11.2015 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>

10. Закон України «Про освіту» від 5 вер. 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

Задання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Академічна доброчесність в освіті і науці.	Шинкарук О.В. Академічна доброчесність: міжнародні етичні принципи в освіті і науці. 2023. Вип. 60. 2023. С. 25-29. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/60/4.pdf
Зарубіжні практики реалізації академічної доброчесності у дослідницькій діяльності.	Шестакова С., Сухомлинова О. Академічна доброчесність: практика дотримання у зарубіжних країнах. Молодь і ринок. 2023. Вип. 9 (217). URL: http://mir.dspu.edu.ua/article/view/287676/285300
Кодекс професійної етики: поняття та юридичне значення.	Галуцько в.в. академічна доброчесність як об'єкт правових відносин academic integrity as an object of legal relations. науковий вісник публічного та приватного права. 2022. Вип. 1. URL: http://nvppp.in.ua/vip/2022/1/13.pdf
Вплив цифрових технологій на академічну доброчесність.	Закрижевська І., Овод Л. Роль освіти у формуванні цифрової етики та підтримці академічної доброчесності. <i>Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences</i> . 2024. № 334(5). Р. 232-237. URL: https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-334-33
Рада Європи про недоброчесність у педагогічній професії.	«Якої думки Рада Європи про етичні стандарти у педагогічній професії». <i>Академічна доброчесність</i> . 2022. Вип. 29. URL: https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/Integrity-bulletin-29.pdf

Тема 1.1. Види порушень академічної доброчесності (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Види відповідальності за порушення академічної доброчесності.
2. Авторське право, процедура оформлення на інтелектуальну продукцію.
3. Нормативно-правові механізми врегулювання встановлення, захисту та порушення інтелектуальної власності.
4. Самоплагіат: порушення чи норма?

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: кол. моногр. / за заг. ред. Н.Г. Сорокіної, А.Є. Артюхова, І.О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
2. Академічне письмо та доброчесність: навчально-методичний посібник / автори-укладачі: І. Насмінчук, Л. Громик. Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ», 2024. 256 с. URL: <http://188.190.43.194:7980/jspui/handle/123456789/13387>
3. Академічне письмо: 20 порад щодо написання академічних текстів та представлення результатів дослідження: [презентація] / В. Дроздов. Ізмаїльський державний гуманітарний університет, 2019. 22 слайди. URL: <https://drive.google.com/file/d/1IsLV3ZIXN3d4q0OtEm5st1b2BIARka1h/view>
4. Бахрушин В.О. Академічний плагіат і самоплагіат в науці та вищій освіті: нормативна база і світовий досвід. 2018. URL: <http://educationua.org/ru/articles/1128-akademichnij-plagiat-i-samoplgiat-v-nautsi-ta-vishchijosviti-normativna-baza-isvitovij-dosvid>
5. Костусяк Н. М. Академічна риторика та письмо : методичні рекомендації. Луцьк: Надстир'я, 2022. 44 с.
6. Кришталь А. О. Актуальні кейси з академічної доброчесності: навчальний посібник. Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2023. 75 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/23100>
7. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти: навчальний посібник. Херсон, ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с. URL: <http://surl.li/rdjee>
8. Проєкт «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» (Academic Integrity and Quality Initiative – Academic IQ) / Американські Ради з міжнародної освіти. URL: <https://academiq.org.ua>
9. Публікаційна етика, авторство та штучний інтелект. Український державний університет імені М.П. Драгоманова. URL: <https://lib.npu.edu.ua/novyny/publikatsijna-etika-avtorstvo-ta-shtuchnij-intelekt>
10. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>
11. Семеног О. Розвиток академічної культури здобувачів PhD в освітньо-культурному просторі ЗВО в умовах воєнного часу. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2024. То.12. № 10. С. 103-109. URL: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i10-016>.
12. Семеног О. Європейський та національний контексти академічної культури дослідника: досвід реалізації проєкту ЕРАЗМУС+ЖАН МОНЕ МОДУЛЬ'. Український Щорічник з Європейських Інтеграційних Студій: Україна – Європейський союз: від партнерства до асоціації. Луцьк, Терен, 2019. С. 320- 330.
13. Семеног О.М. Академічне культура дослідника: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2021. 220 с.

Додаткові

1. Красюк, Т., Притягнення до академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності: теоретико-прикладні проблеми регламентування. Право та інновації, 2023, Вип. 1 (41). URL: <https://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/view/952>
2. Осадченко І., Маслюк Р. Сутність та дискусійні питання проблеми академічної доброчесності. Гірська школа українських Карпат. 2020. № 22. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/msuc/article/download/4272/4839/>
3. Сайт Державної системи правової охорони інтелектуальної власності. URL: <https://ukrpatent.org/uk/articles/copyright>
4. Стандарти у сфері інтелектуальної власності, Конституція України, Укази Президента України, кодекси України, закони України, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, міжнародні договори та угоди у сфері інтелектуальної власності, відомчі нормативно-правові акти). URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=f282e17e-9c14-4b88-9450-8f7cc12c158e&title=ZakonodavstvoVSferiIntelektualnoiVlasnosti>

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Етичні аспекти університетських цінностей.	Бойченко Н.М. Етичні аспекти університетських цінностей. СОФІЯ. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник. 2014. № 1(1). URL: https://surl.luvbwvub ; Бойченко Н.М. Етичні цінності сучасної університетської освіти: філософська рефлексія: автореф. дис. ... докт. філософ. наук: 09.00.10, 09.00.07. Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України. Київ, 2016.

Практикум

Завдання 1. Опрацювати кейс «Плагіат = порушення авторських прав?» за електронним виданням «Академічна доброчесність» (2019 р., вип. 2. <https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/Integrity-bulletin-02.pdf>). З'ясувати, у чому відмінність між порушенням авторського права і академічним плагіатом.

Ознака	АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ	ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА
Суб'єкти, чий інтерес потерпають	Потенційно численні дослідники: порушується право на одержання достовірної інформації	Власник авторських прав: він втрачає частину потенційного доходу
Матеріальні інтереси	Плагіат зазвичай не має прямих матеріальних наслідків	Порушення авторських прав часто тягне втрату доходу правовласником
Природа явища	Переважає етична: інтелектуальна нечесність	Переважає правова: злочин
Винятки, на які не поширюється порушення	Загальновідомі факти	Загальновідомі факти, тексти нормативно-правових актів, фольклор тощо
Об'єкт, у зв'язку з яким можливе порушення	Як ідеї, так і форми їх вираження	Тільки конкретні форми вираження певної ідеї
Інтерпретація у різних суспільствах	Розуміння як сутності й форм академічного плагіату, так і доречних санкцій за його вчинення різняться у різних країнах, суспільствах, традиціях	Загальна рамка розуміння авторських прав задана Бернською конвенцією та іншими міжнародними договорами
Часові обмеження	Відсутні	Захист майнових авторських прав здійснюється упродовж певного терміну, встановленого законодавчо
Дозвіл автора (правовласника)	Плагіат є порушенням етичних норм навіть за наявності дозволу автора	Правовласник може надати вам дозвіл використовувати об'єкт
Хто визначає санкції	Академічні установи, викладачі, етичні комісії, суд	Суд

Завдання 2. Ознайомитися з кейсом «Як вижити без самоплагіату?» за електронним виданням «Академічна доброчесність» (2019 р, вип. 3, <https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/Integrity-bulletin-03.pdf>). Дайте відповіді на питання: чи доцільно у тексті дисертації оформлювати покликання на власні статті і чи можна у тезах доповіді і у фахових статтях використовувати однотипні текстові фрагменти?

Завдання 3. Ознайомтеся зі словничком «Академічна доброчесність» Перевірте, чи є серед запропонованих речень та перекладів різниця. У разі потреби відкорегуйте речення⁷.

Термін	Приклад речення українською	Term	Example Sentence
Академічна доброчесність	Аспірант має дотримуватися принципів академічної доброчесності під час написання дисертації.	Academic integrity	A PhD student must follow the principles of academic integrity when writing the dissertation.
Плагіат	Використання чужих текстів без зазначення джерела є плагіатом.	Plagiarism	Using someone else's texts without citing the source is considered plagiarism.
Цитування	У своїй роботі я використав цитування праць українських педагогів.	Quotation	In my work, I used quotations from Ukrainian educators' research.
Фабрикація	Фабрикація даних є	Data	Data fabrication is a violation

⁷ Семеног О.М. Наукова українська мова (для іноземних аспірантів): навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2025. 78 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/items/863aed74-30af-411d-aaae-e9e737714a31>

Термін	Приклад речення українською	Term	Example Sentence
даних	порушенням академічної доброчесності.	fabrication	of academic integrity.
Фальсифікація даних	Фальсифікація результатів дослідження може вплинути на виконання дослідження аспіранта.	Data falsification	Falsifying research results can lead to disqualification of a PhD student.
Антиплагіат	Перед захистом аспірант має перевірити свою дисертацію на наявність текстових збігів.	Anti-plagiarism	Before the defense, a PhD student must check their dissertation using anti-plagiarism software.

Завдання 4. Прочитайте текст. Запропонуйте власну характеристику академічної доброчесності.

Академічна доброчесність є комплексним і багатовимірним явищем, яке регулює взаємовідносини між учасниками освітньо-наукового процесу та ґрунтується на системі цінностей, з-поміж яких – чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність і мужність («Фундаментальні цінності академічної доброчесності» (2019). Ці цінності створюють основу для сталого розвитку освіти і науки, забезпечуючи правдивість, відкритість, об’єктивність, повагу, усвідомлення відповідальності та етичну стійкість (Семеног О. Розвиток академічної культури здобувачів PhD в освітньо-культурному просторі ЗВО в умовах воєнного часу. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2024. Т. 12. № 10. С. 103-109. URL: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i10-016>).

Завдання 5. Прочитайте текст «Нормативно-правова база академічної доброчесності в закладі вищої освіти». Запропонуйте відповіді на запитання після тексту.

Розроблена в ЗВО нормативно-правова база чітко визначає політику, стандарти й процедури дотримання академічної доброчесності (Положення про систему академічної доброчесності в освітньо-науковій діяльності (<http://surl.li/mcmw>), Кодекс академічної доброчесності (<http://surl.li/mcns>), Положення про комісію з питань етики та академічної доброчесності (<http://surl.li/mcmv>), Порядок перевірки академічних та наукових текстів на плагіат (<http://surl.li/qidpx>) тощо). Політика щодо дотримання академічної доброчесності імплементована в систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти ЗВО (<http://surl.li/ahvu>).

В Університеті запроваджено практику підписання Декларації про академічну доброчесність здобувача вищої освіти та Декларації про академічну доброчесність науково-педагогічного, наукового, педагогічного працівника СумДПУ імені А.С.Макаренка (<http://surl.li/efvsk>).

Обов’язковою є процедура перевірки академічних та наукових текстів (рукописів дисертацій, які подаються до захисту у спеціалізовані вчені ради Університету, монографій, навчальних підручників та посібників, поданих на розгляд вченої ради для рекомендації до друку, а також статей, поданих до публікації в редколегії наукових періодичних видань) на плагіат за допомогою антиплагіатної системи StrikePlagiarism (Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка. 2022. Звіт «Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми». Освітня програма 51175 Освітні, педагогічні науки. Рівень вищої освіти – Доктор філософії. Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки.

https://sspu.edu.ua/images/2022/docs/akreditacia/011_opn_58f79.pdf).

Завдання 6. Перегляньте відео на Youtube щодо політики інтелектуальної власності й авторського права в Україні. Підготуйте коротке повідомлення про основні пріоритети у цій сфері для дослідників.

Інтелектуальна власність та авторське право

<https://www.youtube.com/watch?v=dkBAeXWAKIU>

День інтелектуальної власності. Як українське законодавство захищає інтелектуальну власність?

<https://www.youtube.com/watch?v=8-5Cn2lXZa0>

Про інтелектуальну власність.

<https://www.youtube.com/watch?v=i7jNWjHjTXc>

https://www.youtube.com/watch?v=47Qz1Nr8_L4

<https://www.youtube.com/watch?v=RXqUYO9MAOI>

Завдання 7. Підготуйте кілька питань до засідання круглого столу осінньої школи «Вплив відкритої науки на академічну доброчесність». З урахуванням концепції відкритої науки та її цілей, спрямованих на покращення якості, ефективності та швидкості досліджень через ранній обмін знаннями та даними, обговоріть, як принципи відкритої науки (наприклад, відкриті дані, відкритий обмін знаннями) можуть допомогти у боротьбі з порушеннями академічної доброчесності та підвищити довіру до наукових результатів.

Завдання 8. Ознайомтеся зі статтею «Як у СумДУ використовують ШІ». URL: <https://cukr.city/news/2025/sumdu-shi/>

Опираючись на подану інформацію та інформацію про етичні вимоги до використання ШІ в наукових дослідженнях та його переваги і ризики, розробіть короткий «кодекс етичного використання ШІ» для аспірантів. У ньому окресліть, як ШІ може бути використаний для підвищення ефективності дослідження (наприклад, для інноваційних методів навчання), а також сформулюйте правила щодо уникнення плагіату та забезпечення оригінальності наукової роботи при взаємодії з ШІ.

Завдання 9. На основі поданої інформації підготуйте порівняльний аналіз редакційних політик щодо використання штучного інтелекту (ШІ) у наукових журналах. Зосередьтеся на відмінностях та спільних рисах між міжнародними виданнями (індексованими у Scopus та Web of Science) та українськими науковими виданнями в галузі освіти.

Завдання 10. Уявіть, що ви є членом редакційної колегії українського наукового журналу в галузі освіти. Використовуючи «Проект редакційної політики використання ШІ», адаптуйте його, додавши власні рекомендації або конкретизувавши певні положення. Окрему увагу приділіть механізмам перевірки доброчесності та підвищенню кваліфікації редакторів і рецензентів.

Тема 1.1. Академічний плагіат. Цитування у науковому тексті (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Вимоги до змісту наукових статей.
2. Правила оформлення покликань на різні джерела (архівні, довідникові, періодичні, монографічні тощо).
3. Процедури перевірки на академічний плагіат.
4. Системи для перевірки текстів на ознаки плагіату. StrikePlagiarism: протоколи подібності.
5. Етичні вимоги до використання ШІ у наукових дослідженнях.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Академічне письмо та доброчесність : навчально-методичний посібник / автори-укладачі : І. Насмінчук, Л. Громик. Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ», 2024. 256 с. URL: <http://188.190.43.194:7980/jspui/handle/123456789/13387>
2. Академічне письмо: 20 порад щодо написання академічних текстів та представлення результатів дослідження: [презентація] / В. Дроздов. Ізмаїльський державний гуманітарний університет. 2019. 22 слайди. URL: <https://drive.google.com/file/d/1IsLV3ZIXN3d4q0OtEm5st1b2BIARka1h/view>
3. Бахрушин В.О. Академічний плагіат і самоплагіат в науці та вищій освіті: нормативна база і світовий досвід. 2018. URL: <http://educationua.org/ru/articles/1128-akademichnij-plagiat-i-samoplgiat-v-nautsi-ta-vishchijosviti-normativna-baza-isvitovij-dosvid>
4. Кришталь А.О. Актуальні кейси з академічної доброчесності: навчальний посібник. Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2023. 75 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/23100>
5. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти: навчальний посібник. Херсон, ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с. URL: <http://surl.li/rdjee>
6. Публікаційна етика, авторство та штучний інтелект. Український державний університет імені М.П. Драгоманова. URL: <https://lib.npu.edu.ua/novyny/publikatsijna-etika-avtorstvo-ta-shtuchnij-intelekt>
7. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>
8. Семенов О.М. Академічне культура дослідника: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2021. 220 с.

Додаткові

1. Лупаренко Л. А. Інструментарій виявлення плагіату в наукових роботах: аналіз програмних рішень. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2014. Т. 40. № 2. URL: <https://surl.lu/wvttna>

2. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. Лист МОН України №1/9-650 від 23.10.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18#n211>

3. Наукова стаття: метод. рек. / уклад. Г.Р. Мацюк. М-во освіти і науки України, Тернопіл. нац. техн. ун-т ім. Івана Пулюя. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2022. 56 с. URL: <https://surl.gd/iehbnn>

Завдання для самостійної роботи:

Завдання	Рекомендований ресурс
Академічна чесність у наукових дослідженнях.	Сопова Д. Поняття академічної чесності: науковий дискурс. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Серія: педагогічні науки. 2017. Вип. №3-4 (52-53). URL: https://journals.uran.ua/index.php/1609-8595/article/download/182094/182003
Етичний кодекс вченого за С. Гончаренком.	Гончаренко С. Етичний кодекс ученого. <i>Естетика і етика педагогічної дії</i> . Київ-Полтава, 2011. С. 25-34. URL: http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/558/1/Gonchar.pdf

Практикум

Завдання 1. Ознайомтеся з вимогами до наукових статей за матеріалами сайтів фахових видань: «Естетика і етика педагогічної дії», «Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи», «Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» (<http://ipood.com.ua/naukovi-vidannya-274/>). Схарактеризуйте узагальнені процедури написання наукової статті, її структуру, зміст.

Завдання 2. За сайтами антиплагіатних програм ознайомтеся з інструкціями перевірки праць на плагіат і самоплагіат: StrikePlagiarism (<https://strikeplagiarism.com/ua/>); Unicheck (<https://unicheck.com/uk-ua>)

Завдання 3. За інструкцією для інтерпретації звіту подібності у антиплагіатній системі StrikePlagiarism.com. (https://library.sumdu.edu.ua/images/FTP_materials/Strikeplagiarism_com_UA_Similarity_Report_Interpretation_guide.pdf) схарактеризуйте фрагменти звітів подібності у дисертаційній роботі.

Перелік можливих спроб маніпуляцій з текстом

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції з текстом. Спотворення в тексті можуть мати намісний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв	Б	27
Інтервали	A→	66
Мікропробіли	0	1871
Білі знаки	3	0
Парафрази (SmartMarks)	a	783

Обсяг знайдених подібностей

Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

Подібності за списком джерел

Прокрутіть список та аналізуйте, особливо, фрагменти, які перевищують КП 2 (позначено жирним шрифтом). Скористайтесь посиланням "Позначити фрагмент" та перепляньте, чи є вони короткими фразами, розкиданими в документі (випадкові схожості), численними короткими фразами поруч з іншими (мозаїчний плагіат) або великими фрагментами без зазначення джерела (прямий плагіат).

ВСТУП

Актуальність проблеми дослідження. У сфері неперервної педагогічної освіти України набуває актуальності проблема професійного розвитку вчителя на компетентнісних засадах, зумовлених ратифікацією Професійного стандарту вчителя загальної освіти (2020), реалізацією Концепції Нової української школи (2018). Відповідно стратегічним пріоритетом є використання ресурсів формальної, неформальної та інформальної освіти з метою розвитку професіоналізму вчителя-практика, який має бути гнучким, динамічним, компетентним, здатним до продукування інновацій в освітньому процесі, спрямованим на культуротворчу діяльність відповідно до сучасних суспільних викликів.

Особливу соціокультурну місію виконує вчитель української мови і літератури, який є ретранслятором традицій національної культури, філологічних знань, цінностей мови, літератури, фольклору в освітній практиці, власним життєвим і професійним прикладом формує учня як українського особистість, наділену громадянською позицією, високим рівнем національної ідентичності й української самосвідомості. Означена місія увиразнюється в умовах культурно-інформаційної війни у зв'язку з військовою агресією РФ на території України. Відповідно вчитель української мови і літератури має демонструвати ціннісне сходження до вершин професіоналізму, що передбачає насамперед використання потенціалу неформальної освіти, яка забезпечує якісно нові можливості для професійного розвитку вчителя філологічного фаху.

Законодавчо-нормативне врегулювання розвитку професіоналізму вчителя, його професійного **удосконалення в умовах формальної і неформальної освіти** здійснено у державних документах: **Законах України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), «Про повну загальну середню освіту» (2020), Концепції розвитку педагогічної освіти в Україні (2018), «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (2019), Професійному стандарті за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» (2020), Положеннях Про Центри професійного розвитку педагога (2020), Про сертифікацію педагогічних працівників (2019), Про педагогічну інternатуру (2021) та ін. У міжнародних документах (**Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти** (2003), **Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти** (2015), **Про основні компетенції для навчання протягом усього життя: Рекомендація No 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС), Рамкова програма ЄС щодо оновлених ключових компетентностей (2018)** та ін.), акцентовано увагу на необхідності реалізації концепції навчання упродовж життя шляхом використання потенціалу **формальної, неформальної та інформальної освіти**.**

З-поміж українських і зарубіжних педагогічних розвідок вирізняються дослідження, у яких розкрито методологічні і теоретичні засади професійного розвитку вчителя (В[Андрущенко], З[Язюн], В[Кремень], В[Луговий], Н[Ничкало], О[Кучерявий], С[Лаврінченко], Л[Лук'янова], Г[Сотська], Л[Хомич та ін.]; представлено специфіку розвитку професіоналізму педагога в умовах післядипломної освіти (С[Дубасенко], С[Лехота], В[Сидоренко], Т[Сорочан], Ш[Шингоф], Т[Федірчук та ін.]; з'ясовано можливості неформальної освіти у професійному становленні педагога (С[Аніщенко], С[Лаврінченко], Л[Савченко], Т[Скорик], М[Солдатенко], О[Оник], Н[Орйчук та ін.]; представлено зарубіжних досвід розвитку професіоналізму вчителів в умовах формальної і неформальної освіти (Н[Авшенко], Г[Коган], Н[Муқан], Н[Носовець], К[Карченко], П[Джарвіс (P[Jarvis]), М[Браун (M[Brown]), С[Ларссон (S[Larsson]), М[Нортон (M[Norton]), А[Грейс (A[Grace) та ін.); характеризовано особливості формування і розвитку фахових компетентностей **учителів української мови і літератури** (Л[Базиль], Н[Бідюк], М[Бовк], Н[Голуб], В[Гордієнко], С[Земка], Ю[Карташова], Л[Мацько], С[Семенов], В[Шуляр та ін.). **Водночас у сфері теорії і методики професійної освіти відсутні цілісні дослідження проблеми** розвитку професіоналізму вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти.

Вивчення наукових праць з проблем професійного розвитку вчителів, а також аналіз освітньої практики використання потенціалу формальної і неформальної освіти у професійному удосконаленні педагогів філологічного фаху уможливили визначення низки суперечностей між:

- наявним станом професійного розвитку вчителів в Україні і необхідністю дотримання законодавчо-нормативних вимог у процесі неперервного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти;
- вимогами до професійної компетентності вчителів-філологів та дискретністю використання потенціалу неформальної освіти задля розвитку професіоналізму педагогів філологічного фаху;
- потребою системного розвитку професіоналізму вчителя української мови і літератури і несистемністю організації їх неформального навчання з урахуванням сучасних викликів.

Необхідність розв'язання суперечностей соціально значущість проблеми, недостатня розробленість теоретичних і практико-орієнтованих засад організації неформального навчання у процесі професійного розвитку вчителів-філологів уможливили вибір теми дисертаційного дослідження «Розвиток професіоналізму вчителів української мови і літератури в умовах неформальної освіти».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація є складовою комплексної науково-дослідної теми відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна НАПН України «Технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти» (РК 0117U001072). Тему дисертації затверджено вченою радою Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна НАПН України (протокол No 011 від 28 листопада 2017р.) та узгоджено рішенням Бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол No 12 від 27 березня 2018р.).

Завдання 4. Розкрийте сутність і специфіку відсоткових показників текстових збігів за матеріалом «Скільки відсотків можна?» електронного видання «Академічна доброчесність» (2019, вип. 4 <https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/Integrity-bulletin-04.pdf>).

Завдання 5. За текстом фрагменту фахової статті ознайомтеся з перевагами використання ІІІ в освітньому процесі, науковій діяльності. Доповніть текст, узагальнивши виклики застосування ІІІ в науці і освіті.

До основних сучасних технологій ІІІ, що вже частково використовуються в освіті, належать: експертні системи, чат-боти, інтелектуальні репетитори, персоналізовані системи навчання, візуалізації та віртуальні навчальні середовища, технології машинного навчання. Отже, можна виокремити основні напрями використання ІІІ в освіті, розвиток яких сприяє підтримці освітньої галузі.

Персоналізація навчання. Системи ІІІ можуть аналізувати дані про успішність, поведінку та навчальні стилі здобувачів для індивідуалізації освітніх програм. Адаптивні освітні системи, керовані технології ІІІ підлаштовуються під потреби кожного здобувача освіти.

Інтелектуальні системи-помічники. Чат-боти, віртуальні асистенти та інші ІІІ-агенти можуть до помагати з навчальними завданнями, відповідаючи на питання та надаючи додаткові пояснення. Такі системи також можуть допомагати викладачам у підготовці занять, оцінюванні робіт тощо.

Аналітика навчання. ІІІ-системи можуть збирати та аналізувати дані про освітній процес, виявляючи закономірності та надаючи рекомендації для покращення освіти. Такі аналітичні інструменти допомагають адміністрації та викладачам приймати обґрунтовані рішення.

Автоматизація рутинних завдань. Використання ІІІ дозволяє автоматизувати деякі рутинні завдання, такі як складання розкладу, перевірка домашніх робіт, адміністративна діяльність тощо. Це звільняє викладачів від рутинної роботи, даючи їм можливість більше приділяти увагу безпосередньо навчальному процесу.

Інноваційні методи навчання. Застосування технологій ІІІ відкриває нові можливості для проведення інтерактивних, ігрових та віртуальних навчальних заходів. Наприклад, використання віртуальної та доповненої реальності, створення інтелектуальних навчальних ігор тощо.

Загалом, впровадження інструментарію ІІІ в освіту має на меті зробити освітній процес більш персоналізованим, ефективним та інноваційним. Однак важливо також розглядати виклики та можливі ризики, пов'язані з використанням ІІІ в освітньому середовищі» (Гриценчук О. Використання штучного інтелекту в освіті: тенденції та перспективи в Україні та за кордоном. *Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*. 2024. Вип. 2 (10). С. 152-161. URL: [https://doi.org/10.35387/ucj.2\(10\).2024.0012](https://doi.org/10.35387/ucj.2(10).2024.0012)).

Завдання 6. Перегляньте відеозапис заняття для аспірантів в рамках курсу «Філософія та етика наукового дослідження» (проф. О. Кулик «Етичні питання публікації результатів наукового дослідження»: <https://www.youtube.com/watch?v=RxsZ7TAZQZ4>) та запропонуйте власне ставлення до академічної доброчесності, її дотримання в науковій роботі, науковій комунікації.

Завдання 7. Прочитайте фрагмент Рекомендацій Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти щодо припинення (обмеження) використання джерел інформації держави-агресора в наукових публікаціях. Спроектуйте, яким чином необхідно уникати відповідних цитувань, які способи правильного цитування наявні.

Війна, яку веде росія проти України, укотре підтверджує її антигуманну експансіоністську сутність. Інформаційне середовище, освіта, наука держав-агресорів постають одним із засобів реалізації політики злочинного режиму. Інформаційно-літературні й наукові джерела, створені у суспільстві, яке здебільшого підтримує агресивні дії свого уряду, несуть і моральну, і матеріальну шкоду українському народу, а російська наукова спільнота не становить тут винятку.

Здебільшого маючи можливість працювати з вітчизняними та зарубіжними неросійськими, особливо західними, джерелами, освітяни та науковці в силу різних причин продовжують приділяти надто велику увагу російським джерелам, при цьому часто невиправдано.

Використання інформаційно-літературних і наукових джерел держав-агресорів, а отже посилання на них, підвищує їхню соціальну значущість та наукову вагу, рейтинги їхніх авторів, легітимізує викладене в цих джерелах й російську науку загалом. Подібний факт у багатьох випадках може не відповідати юридичній та моральній позиції нашого суспільства й держави, міжнародної спільноти, яка підтримує нас у нашій боротьбі.

Наведені обставини зумовили підготовку Комітетом з питань етики Національного агентства Рекомендацій щодо припинення (обмеження) використання джерел інформації держави-агресора в наукових публікаціях, з якими ви можете ознайомитись за посиланням: <https://bit.ly/3T8iKiW>

Завдання 8. Прочитайте статтю: Семеніхіна О., Різник В., Шамоня В. Використання штучного інтелекту в наукових дослідженнях в контексті академічної доброчесності. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2025. Т. 13. № 6. С. 63-68. URL: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i6-009>

Завдання 9 Прочитайте фрагменти, що стосуються ризиків та проблем використання ШІ у наукових дослідженнях та публікаціях. Наведіть три гіпотетичні сценарії (кейси) використання ШІ науковцями, які можуть призвести до порушення академічної доброчесності (наприклад, плагіат, фабрикація даних, маніпуляція результатами). Для кожного сценарію:

Поясніть, яке саме етичне порушення має місце.

Запропонуйте, які принципи та вимоги, описані в джерелах, були порушені.

Визначте потенційні наслідки для автора та наукової спільноти.

Тема 1.2. Академічна доброчесність дослідника: вимоги до наукових публікацій у фахових виданнях (лекція).

Питання до лекції

1. Вимоги до наукових публікацій у фахових виданнях: етичні засади.
2. Проблема використання штучного інтелекту для написання наукових публікацій.

Відеоконтент / презентація

Академічна доброчесність дослідника: вимоги до наукових публікацій у фахових виданнях (М.П. Вовк, О.М. Семеног). https://zenodo.org/records/15325121/files/Vovk_Semenog_Academic_Integrity.pdf?download=1	

Рекомендовані джерела до лекції:

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених / за заг. ред. Н.Г. Сорокіної, А.Є. Артюхова, І.О. Дегтярьової. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с. URL: http://www.immsp.kiev.ua/postgraduate/Biblioteka_trudy/AkademichnaDobrochesnist_2021.pdf
2. Академічне письмо та доброчесність: навчально-методичний посібник / автори-укладачі: І. Насмінчук, Л. Громик. Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ», 2024. 256 с. URL: <http://188.190.43.194:7980/jspui/handle/123456789/13387>
3. Академічне письмо: 20 порад щодо написання академічних текстів та представлення результатів дослідження: [презентація] / В. Дроздов. Ізмаїльський державний гуманітарний університет, 2019. 22 слайди. URL: <https://drive.google.com/file/d/1IsLV3ZIXN3d4q0OtEm5st1b2BIARka1h/view>
4. Бахрушин В.О. Академічний плагіат і самоплагіат в науці та вищій освіті: нормативна база і світовий досвід. 2018. URL: <http://educationua.org/ru/articles/1128-akademichnij-plagiat-i-samoplgiat-v-nautsi-ta-vishchijosviti-normativna-baza-isvitovij-dosvid>
5. Дубняк М.В. Проблеми використання GhatGPT у науковій діяльності: роль етичних і правових норм. *Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, присвяченої Міжнар. дню інтелектуальної власності* (Київ, 26 квіт. 2023 р.). Київ, 2023. С. 64–68. URL: <http://cpdcipr.kpi.ua/article/view/278520/273209>
6. Костусяк Н. М. Академічна риторика та письмо: методичні рекомендації. Луцьк: Надстир'я, 2022. 44 с.
7. Кришталь А. О. Актуальні кейси з академічної доброчесності: навчальний посібник. Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2023. 75 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/23100>
8. Методика підготовки наукових праць, аналіз та інтерпретація результатів дослідження: метод. рек. з освітньої компоненти / уклад.: В. Горбунова, та ін. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2022. 23 с. URL: <https://surl.li/fyzebk>
9. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/recomendatsii.pdf>
10. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти: навчальний посібник. Херсон, ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с. URL: <http://surl.li/rdjee>

11. Проект «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» (Academic Integrity and Quality Initiative – Academic IQ) / Американські Ради з міжнародної освіти. URL: <https://academiq.org.ua>
12. Публікаційна етика, авторство та штучний інтелект. Український державний університет імені М.П. Драгоманова. URL: <https://lib.npu.edu.ua/novyny/publikatsijna-etika-avtorstvo-ta-shtuchnij-intelekt>
13. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>
14. Семеніхіна О., Різник В., Шамо́ня В. Використання штучного інтелекту в наукових дослідженнях в контексті академічної доброчесності. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2025. Т.13. № 6. С. 63-68. URL: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i6-009>
15. Семеног О.М. Академічне культура дослідника: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2021. 220 с.

Задання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Текстові запозичення, оформлення посилань і цитувань у наукових роботах.	Кудінов І.О. Основи наукового цитування. 2019. URL: https://www.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2019/08/Kudinov-I.O.-Osnovi-naukovogo-czituvannya.pdf
Стандарти та міжнародні стилі оформлення бібліографічних списків: особливості їх використання відповідно до сфери діяльності та спеціальності.	Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах [Електронний ресурс]: методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко та ін.; редколегія: В.С. Пашкова, О.В. Воскобойнікова-Гузева, Я.Є. Сошинська, О.М. Бруй. Науково-технічна бібліотека ім. Г.І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» ; Українська бібліотечна асоціація. Київ: УБА, 2016. 117 с. Шкіцька І.Ю. Аналітико-синтетичне опрацювання інформації: навч. посібник. 3-є вид., оновлене та доповнене. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 260 с. С.68-106, 107-139.

Оформлення літератури за стилем АРА.	Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах [Електронний ресурс]: методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко та ін.; редколегія: В.С. Пашкова, О.В. Воскобойнікова-Гузєва, Я.Є. Сошинська, О.М. Бруй. Науково-технічна бібліотека ім. Г.І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» ; Українська бібліотечна асоціація. Київ: УБА, 2016. 117 с. 2. Правила оформлення списку використаних джерел за міжнародним стандартом АРА. ГО «Європейська наукова платформа», Національний університет «Львівська політехніка», 2019. URL: https://ukrlogos.in.ua/documents/apa_style_ua.pdf 3. Шкіцька І.Ю. Аналітико-синтетичне опрацювання інформації: навч. посібник. 3-є вид., оновлене та доповнене. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 260 с. С.68-106, 107-139.

Тема 1.2. Етичні і формальні вимоги до оформлення наукових статей (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Структура наукової статті: способи уникнення плагіату.
2. Міжнародні онлайн-ресурси: пошук інформації в Google, Google Scholar, Google Books.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Академічне письмо та доброчесність: навчально-методичний посібник / автори-укладачі : І. Насмінчук, Л. Громик. Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ», 2024. 256 с. URL: <http://188.190.43.194:7980/jspui/handle/123456789/13387>
2. Академічне письмо: 20 порад щодо написання академічних текстів та представлення результатів дослідження: [презентація] / В. Дроздов. Ізмаїльський державний гуманітарний університет, 2019. 22 слайди. URL: <https://drive.google.com/file/d/1IsLV3ZIXN3d4q0OtEm5st1b2BIARka1h/view>
3. Костусяк Н. М. Академічна риторика та письмо : методичні рекомендації. Луцьк: Надстир'я, 2022. 44 с.

4. Кришталь А.О. Актуальні кейси з академічної доброчесності: навчальний посібник. Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2023. 75 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/23100>
5. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти: навчальний посібник. Херсон, ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с. URL: <http://surl.li/rdjee>
6. Проект «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» (Academic Integrity and Quality Initiative – Academic IQ) / Американські Ради з міжнародної освіти. URL: <https://academiq.org.ua>
7. Публікаційна етика, авторство та штучний інтелект. Український державний університет імені М.П. Драгоманова. URL: <https://lib.npu.edu.ua/novyny/publikatsijna-etika-avtorstvo-ta-shtuchnij-intelekt>
8. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>
9. Семеног О. Європейський та національний контексти академічної культури дослідника: досвід реалізації проекту ЕРАЗМУС+ЖАН МОНЕ МОДУЛЬ. Український Щорічник з Європейських Інтеграційних Студій: Україна – Європейський союз: від партнерства до асоціації. Луцьк: Терен, 2019. С. 320- 330.
10. Семеног О.М. Академічне культура дослідника: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2021. 220 с.

Додаткові

1. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. МОН України. 2018. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/recomendatsii.pdf>.
2. Наукова бібліотека Державного біотехнологічного університету. <https://library.btu.kharkov.ua/resursy/internet-resursy/poshukovi-systemy-naukovoi-informatsii.html>

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Процедура пошуку об'єктивної наукової інформації.	Наукометричні бази даних та Google Scholar: спільні та відмінні риси 2023. URL: https://spubl.com.ua/uk/blog/scientometric-databases-and-google-scholar-similar-and-different

Практикум

Завдання 1. Складіть перелік правил уникнення академічного плагіату у наукових текстах на основі кейсу «Як мені писати без академічного плагіату?» в електронному виданні «Академічна доброчесність» (2019 р., вип. 1. URL: <https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/Integrity-bulletin-01.pdf>).

Завдання 2. Оформіть список використаних джерел за стилем ДСТУ 8302:2015.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко, С.У. (1997). Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 373 с.
2. Державний заклад вищої освіти. Університет менеджменту освіти Національної академії педагогічних наук України. (2021). Взято з <http://umo.edu.ua/news/vidbulasja-ii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferencija-shkola-sinerghiji-osviti-i-dukhovnosti-novi-viklikitrendi-i-mozhливosti>
3. Ковалевський С.В., Кошева Л.В. (2023). Вектор духовності в підготовці фахівців з відбудови України. *Науковий журнал «Духовність особистості: методологія, теорія і практика» СНУ ім. В. Даля*. Том 1, № 2 (106), 95-106.
4. Куций О.А. (2022). Синергія в загально-науковому та організаційно-психологічному тлумаченнях: аналіз теорії та експериментів. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Психологія*. Випуск 3 (56), 72-77.
5. Лимаренко Л.І. (2022). Сертифікатна програма «Організація та режисура культурно-мистецьких проєктів» в освітньому процесі Херсонського державного університету. *Естетика і етика педагогічної дії*. Вип. 26, 241–249.
6. Lymarenko Lidiia. (2023). Spiritual values of student youth in today's realities: analysis of cultural and artistic projects. *Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава; Київ*. Вип. 28. 89–99.
7. Оніщенко О.І. (2001). Художня творчість у контексті гуманітарного знання: Монографія. К.: Вища школа, 179 с.
8. Синергетика і творчість : монографія / За ред. В. Г. Кременя. (2014). К. : Інститут обдарованої дитини. 314 с. ISBN 978-966-2633-31-3.
9. Українське суспільство в умовах війни: Колективна монографія / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін. ; за ред. член.-кор. НАН України, д. філос. н. Є. Головахи, д. соц. н. С. Макеєва. (2022). Київ : Інститут соціології НАН України, 410 с.

Завдання 3. Оформіть список використаних джерел за стилем АРА, застосовуючи «Правила оформлення списку використаних джерел за міжнародним стандартом АРА» (https://ukrlogos.in.ua/documents/apa_style_ua.pdf).

Список використаних джерел:

1. Вовчак А., Довгалюк І. Документування фольклорної традиції. Засади організації і проведення польового фольклористичного дослідження, транскрибування й архівування зібраного фольклорного матеріалу: метод. реком. для студентів філологічного фак-ту спеціалізації «фольклористика» / Андрій Вовчак, Ірина Довгалюк. – Львів, 2014. – 60 с.
2. Вовчак А.С. Українська фольклористика у німецькомовних джерелах кінця ХІХ – поч. ХХ ст.: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд.. філол. наук: 10.00.07 – фольклористика / Андрій Степанович Вовчак; Львівський нац. ун-т імені Івана Франка. – Львів, 2001. – 20 с.
3. Возняк М. Невидана стаття М.П. Драгоманова про фольклорну літературу / Михайло Возняк // Первісне громадянство. – 1926. – Вип. 1/2. – С. 118-122.
4. Гончаренко С.У. Український педагогічний енциклопедичний словник / Семен Устимович Гончаренко. – Вид. друге, доп. й випр. – Рівне: Волинські обереги, 2011. – 519, [1] с.
5. Горболіс Л.М. Інтерпретаційне поле українського художнього тексту (кінець ХІХ – початок ХХ ст.): навч. посіб. для студентів-філологів / Л.М. Горболіс. – Суми: Мрія, 2012. – 208 с.

6. Грицай М.С. Давня українська проза. Роль фольклору у формуванні образного мислення українських прозаїків XVI – початку XVIII ст.: [монографія] / Михайло Семенович Грицай. – К.: Вища школа, 1975. – 151 с.

Завдання 4. За допомогою пошукової системи Google Scholar підберіть 10 публікацій, дотичних до проблеми вашого дисертаційного дослідження.

Завдання 5. Опрацюйте кейс «Як протидіяти неправдивому авторству?» за матеріалами електронного видання «Академічна доброчесність» (2021 р., вип. 13. URL: <https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/Integrity-bulletin-13.pdf>). Схарактеризуйте такі явища, як неправдиве авторство, зловживання авторством, статусне авторство, примарне авторство.

Завдання 6. Прочитайте уривок тез. Поміркуйте, який заголовок/назву доцільно запропонувати цьому уривку. Виділіть 5 ключових слів (keywords) у тексті та поясніть їх значення.

Академічна доброчесність є основоположним принципом вищої освіти, що наголошує на чесності, справедливості й відповідальності в усіх видах академічної діяльності. Вона захищає довіру до освітніх ступенів, сприяє етичному розвитку та гарантує, що студенти отримують досягнення завдяки власним зусиллям. У різних країнах світу існують різні підходи до визначення політики академічної доброчесності, що зумовлено культурними цінностями, інституційною політикою та особливістю функціонування освітніх систем. Вивчаючи міжнародні практики, ми можемо краще зрозуміти, як створити міцне академічне середовище, засноване на доброчесності.

У західних країнах, таких, як США, Канада, Велика Британія та Австралія, академічна доброчесність просувається за допомогою офіційних кодексів поведінки. Університети використовують програмне забезпечення для виявлення плагіату, чітко визначають академічну недоброчесність і вживають відповідні заходи за порушення. Багато закладів декларують шість основних цінностей, визначених Міжнародним центром академічної доброчесності: чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність і сміливість (Бойченко Є. Академічна доброчесність здобувача вищої освіти: аналіз зарубіжного. Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції досвіду. 2025. Видавництво Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. С. 76–77.).

Завдання 7. Ознайомтеся з текстами. Проаналізуйте огріхи, наявні в оформленні цитат і покликань.

1. На думку О. Пермякова, освіта «є процесом і результатом засвоєння людиною досвіду поколінь у вигляді системи знань, умінь та навичок, оволодіння способами пізнавальної діяльності й формування системи поглядів і переконань, становлення громадської позиції; цілеспрямованим процесом виховання й навчання в інтересах людини, суспільства й держави, що супроводжується констатацією досягнень тих, які навчаються, за встановленими державою освітніми цензами» [102, с. 91]. Багато сучасних науковців-педагогів трактують освіту як процес і результат передачі культурних цінностей від одного покоління до іншого, що здійснюється через наслідування, навчання та виховання [105, с. 7].

2. На основі опанування метафорично-символічного потенціалу, художніх технік відтворення дійсності в історичному контексті формувалися мистецькі школи, які ґрунтувались на розвитку ідей окремих персоналій, наставницька позиція яких впливала на становлення художньо-мистецьких традицій, стилістичної манери тощо. Йдеться про створені у певні періоди мистецькі школи, які розвивались на основі вищих навчальних

закладів, спеціалізованих закладів освіти тощо. І. Красюк розглядає мистецьку школу як «стійкий механізм реалізації зображальної грамоти за допомогою формальних і неформальних правил, принципів, норм та організації, покликаний збагатити людину знаннями видів мистецтва та галузей художньої діяльності, озброїти її вміннями та навичками, необхідними для духовного, професійного та творчого саморозвитку у створенні, розповсюдженні та вивченні художніх цінностей» [104, с. 213]. На думку Р. Шмагала, у широкому значенні поняття «мистецька школа» найчастіше виступає як певний навчальний заклад або напрям у мистецтві, побудований на засадах організаційно-творчих принципів, поглядів, традицій; ґрунтується на характеристиці особливостей, естетичного ставлення до матеріалу, відчуття пластичної і колористичної гармонії, ритму, орнаменту [252, с. 10].

Підсумовуючи думки вчених щодо значення мистецьких шкіл для розвитку мистецької освіти, зокрема художньої, можемо зазначити, що поняття «мистецька школа» вживається для трактування умовних узагальнених рис образно-пластичної мови, яка притаманна певному осередку, регіону окремо взятої нації (національна школа) або окремому навчальному закладу. Становлення мистецьких шкіл становить вагомий чинник розвитку художньої освіти у регіональному вимірі.

Завдання 8. Схарактеризуйте поняття «компіляція» й «плагіат» на основі електронних лексикографічних видань, монографій, публікацій, розміщених у Електронній бібліотеці НАПН України. Прокоментуйте ознаки плагіату на основі поданого фрагменту тексту.

Компіляція (лат. *compilatio* – пограбування, накопичення виписок) – текст, що створений на основі запозичення в інших авторів матеріалів без самостійного їх створення.

Плагіат – копіювання чужих ідей, тексту без посилання на першоджерело. Плагіат визначають кількома способами: дослівне копіювання інформації з іншого джерела без його зазначення у бібліографії; перефразування інформації з першоджерела без його зазначення (автор використовує свої власні слова для передачі тієї ж самої інформації, взятої із джерела).

Тестові завдання⁸

- Знайдіть продовження визначення «Академічна доброчесність – це...»
 - сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень;
 - сукупність правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності;
 - сукупність етичних принципів, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження творчої діяльності.
- Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками (*оберіть 3 правильні відповіді*)...:
 - посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
 - дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
 - контроль за списуванням здобувачів освіти під час контрольних заходів;

⁸ У змісті тестів використано матеріали сайту «Наука і метрика»: <https://nim.media/>

Г) надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

Д) оцінювання результатів навчання.

3. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти (*оберіть 3 правильні відповіді*):

А) самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

Б) посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

В) дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

Г) дотримання норм цитування наукових праць;

Г) надання достовірної інформації про себе;

4. Знайдіть продовження визначення «Академічна культура – багатозначне поняття, яке означає»:

А) інтелектуально-етична система цінностей, мотивацій, переконань та сприйняття, які визначають професійну діяльність в освіті та науці;

Б) система цінностей, традицій, норм, правил, зразків поведінки проведення наукового дослідження, способів діяльності, принципів спілкування, що ґрунтується на педагогічно адаптованому досвіді наукової пізнавальної діяльності; культура високої духовності і моралі, культура особливої поведінки і спілкування людей, які професійно покликані забезпечувати трансляцію культурних цінностей; культура високої якості праці і відповідальності за її результати;

В) культура толерантності і педагогічного оптимізму.

5. Знайдіть продовження визначення «Академічний плагіат — це...»

А) дослівне запозичення текстових фрагментів без оформлення їх як цитат;

Б) оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства»;

В) подання як власних робіт (дисертацій, монографій тощо).

6. Академічний плагіат відрізняється від порушень авторського права. Знайдіть відповідь:

А) це відповідальність, що встановлюється цивільним кодексом;

Б) захищає тих, кому на певний момент часу належать майнові чи немайнові права на твір, і це не обов'язково будуть справжні автори твору;

В) це порушення етичних норм академічної спільноти, а не юридичних.

7. Основний документ, що врегульовує політику академічної доброчесності в освітній і науковій сферах в Україні:

А) Бухарестська декларація етичних цінностей і принципів вищої освіти в Європі (10 серпня 2005 р. ЮНЕСКО);

Б) Закон України «Про освіту». Стаття 42 «Академічна доброчесність». URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page3>;

В) Рекомендації з академічної доброчесності для закладів вищої освіти, розроблені у межах Проекту сприяння академічної доброчесності в Україні – SAIUP за підтримки Посольства США;

Г) Розширений глосарій термінів та понять із академічної доброчесності (<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>).

8. Академічний плагіат потрібно відрізнити від помилок цитування. Найбільш типова помилка цитування:

А) відсутність лапок при використанні текстових фрагментів;

Б) посилання на інше джерело;

В) неправильне оформлення посилання, що ускладнює пошук джерела;

Г) відсутність лапок при використанні текстових фрагментів і покликання на джерело.

9. Основні правила наукового цитування *(оберіть 3 відповіді)*:

А) Оформлюйте цитату переважно одним реченням. Уникайте занадто довгих цитат (особливо, що дорівнюють абзацу).

Б) Використовуйте цитати з авторитетних наукових джерел (монографій, наукових фахових журналів, міжнародних індексованих видань тощо).

В) Супроводжуйте цитати покликаннями на джерело інформації.

Г) У наукових текстах можна використовувати цитати з загальнодоступної вільної онлайн-енциклопедії «Вікіпедія» і подібних електронних видань.

Г) Використовуючи цитати, обов'язково потрібно викласти її трактування з урахуванням Вашої думки.

Д) Для більшої аргументації доцільно нанизувати цитати одна на одну, адже думки авторитетних учених важливі для Вашого дослідження.

10. Чи правильним є твердження: «Цитату в науковому тексті обов'язково супроводжують внутрішньотекстовим покликанням на джерело інформації. Переважно покликання ставлять після цитати в квадратних або круглих дужках залежно від стилю оформлення бібліографічного опису джерел»:

А) так;

Б) ні;

В) не впевнений.

Змістовий модуль 2.

Публікаційна і видавнича етика: основні процедури, якісні практики.

Тема 2.1. Сутність понять «публікаційна етика», «видавнича етика», «публікаційна стратегія» (лекція).

Питання до лекції

1. Публікаційна етика: сутність поняття.
2. Видавнича етика: основні процедури.
3. Публікаційна стратегія: якісні практики.

Відеоконтент /презентація

Сутність понять «публікаційна етика», «видавнича етика», «публікаційна стратегія»
(М.П. Вовк, О.М. Семенов).
https://zenodo.org/records/15325121/files/Vovk_Semenov_Academic_Integrity.pdf?download=1

Рекомендовані джерела до лекції:

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених / за заг. ред. Н.Г. Сорокіної, А.Є. Артюхова, І.О. Дегтярьової. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с. URL: http://www.immsp.kiev.ua/postgraduate/Biblioteka_trudy/AkademichnaDobrochesnist_2021.pdf
2. Академічне письмо та доброчесність: навчально-методичний посібник / автори-укладачі : І. Насмінчук, Л. Громик. Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ», 2024. 256 с. URL: <http://188.190.43.194:7980/jspui/handle/123456789/13387>
3. Академічне письмо: 20 порад щодо написання академічних текстів та представлення результатів дослідження: [презентація] / В. Дроздов. Ізмаїльський державний гуманітарний університет. 2019. 22 слайди. URL: <https://drive.google.com/file/d/1IsLV3ZIXN3d4q0OtEm5st1b2BIARka1h/view>
4. Асоціація українських редакторів. 2024. URL: <https://www.uaredactor.com.ua/vydavnychi-standarty/>
5. Гребенюк Б. Наукова стаття сучасної епохи: від друку до оцифрування. 2021. URL: <https://nim.media/articles/naukova-stattya-suchasnoyi-epokhi-vid-druku-do-otsifrovuvannya>
6. Дубняк М.В. Проблеми використання GhatGPT у науковій діяльності: роль етичних і правових норм. *Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності*: матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, присвяченої Міжнар. дню інтелектуальної власності, м. Київ, 26 квіт. 2023 р. Київ, 2023. С. 64–68. URL: <http://cpdcipr.kpi.ua/article/view/278520/273209>
7. Кришталь А.О. Актуальні кейси з академічної доброчесності: навчальний посібник. Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2023. 75 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/23100>
8. Методика підготовки наукових праць, аналіз та інтерпретація результатів дослідження: метод. рек. з освітньої компоненти / уклад. : В. Горбунова та ін. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2022. 23 с. URL: <https://surl.li/fyzebk>
9. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/recomendatsii.pdf>

10. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти: навчальний посібник. Херсон, ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с. URL: <http://surl.li/rdjee>
11. Публікаційна етика, авторство та штучний інтелект. Український державний університет імені М.П. Драгоманова. URL: <https://lib.npu.edu.ua/novyny/publikatsijna-etika-avtorstvo-ta-shtuchnij-intelekt>
12. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>
13. Семеног О.М. Академічне культура дослідника: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2021. 220 с.

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Ресурси</i>
Пошук за автором, тематичний пошук у БД Web of Science глобальні підходи та виклики, пов'язані з академічною етикою, зокрема через призму педагогічної практики та культурних відмінностей.	Лупаренко Л.А. Електронні відкриті журнальні системи в науково-педагогічних дослідженнях: навчально-методичний посібник / за наук. ред. проф. О.М. Спіріна. Київ: Компринт, 2019. 311 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/717033/1/posibnyk_Luparenko_L.pdf Наукове покриття Scopus і Web of Science. 2020. URL: https://nim.media/articles/naukove-pokrittya-scopus-ta-web-of-science

Тема 2.1. Етична політика фахових наукометричних видань (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Процедури дотримання видавничої етики.
2. Типи статей (оглядова, аналітична, дослідницька статті).
3. Оформлення метаданих статті.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Академічне письмо та доброчесність : навчально-методичний посібник / автори-укладачі : І. Насмінчук, Л. Громик. Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ», 2024. 256 с. URL: <http://188.190.43.194:7980/jspui/handle/123456789/13387>
2. Академічне письмо: 20 порад щодо написання академічних текстів та представлення результатів дослідження: [презентація] / В. Дроздов; Ізмаїльський державний гуманітарний університет, 2019. 22 слайди. URL: <https://drive.google.com/file/d/1IsLV3ZIXN3d4q0OtEm5st1b2BIARka1h/view>
3. Галян О.В. Методологія наукових досліджень та академічна доброчесність. Видання друге, перероблене і доповнене. Луцьк : Вежа-Друк, 2023. 38 с.
4. Гребенюк Б. Наукова стаття сучасної епохи: від друку до оцифрування. 2021. URL: <https://nim.media/articles/naukova-stattya-suchasnoyi-epokhi-vid-druku-do-otsifrovuvannya>

5. Діденко Ю.В., Радченко А.І. Публікаційна активність як спосіб наукової комунікації та гонитви за рейтингами. *Visnik Nacional Noi Akademii Nauk Ukrai Ni*. 2017. № 9. Р. 83–99. URL: <https://doi.org/10.15407/vism2017.09.082>
6. Дубняк М.В. Проблеми використання GhatGPT у науковій діяльності: роль етичних і правових норм. *Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності*: матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, присвяченої Міжнар. дню інтелектуальної власності, м. Київ, 26 квіт. 2023 р. Київ, 2023. С. 64–68. URL: <http://cpdcipr.kpi.ua/article/view/278520/273209>
7. Костусяк Н. М. Академічна риторика та письмо : методичні рекомендації. Луцьк: Надстир'я, 2022. 44 с.
8. Кришталь А. О. Актуальні кейси з академічної доброчесності: навчальний посібник. Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2023. 75 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/23100>
9. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти: навчальний посібник. Херсон, ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с. URL: <http://surl.li/rdjee>
10. Публікаційна етика, авторство та штучний інтелект. Український державний університет імені М.П. Драгоманова. URL: <https://lib.npu.edu.ua/novyny/publikatsijna-etika-avtorstvo-ta-shtuchnij-intelekt>
11. Семеног О.М. Академічне культура дослідника: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2021. 220 с.

Додаткові

1. Асоціація українських редакторів. 2024. URL: <https://www.uaredactor.com.ua/vydavnychi-standarty/>
2. Соседко К. Метадані наукової статті – наріжний камінь роботи, що будуть цитувати. 2021. URL: <https://nim.media/articles/nazva-anotatsiya-klyuchovi-slova-narizhny-kamin-statti-shcho-budut-tsituvati>
3. Типи наукових статей. Чи існує одна думка щодо їх класифікації? URL: <https://nim.media/articles/yakchi-isnuye-odna-dumka-shchodo-yikhnoyi-klasifikatsiyi>

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
«Шахрайські», «хижацькі» видання	Журнали-хижаки: що це та де знайти їх перелік? 2024. URL: https://statti.in.ua/zhurnali-hizhaki-shho-ce-ta-de-znajti-ih-perelik/

Практикум

Завдання 1. Ознайомтеся з інформацією щодо видавничої етики фахових видань: «Естетика і етика педагогічної дії», «Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття» (<http://ipood.com.ua/naukovi-vidannya-274/>). Сформулюйте узагальнені положення щодо реалізації академічно доброчесної видавничої політики видань.

Завдання 2. Опрацюйте кейс «Як уберегтися від лабетів фабрик наукових публікацій?» за матеріалами електронного видання «Академічна доброчесність» (2022, вип. 25, <https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/Integrity-bulletin-25.pdf>)

Завдання 3. Ознайомтеся з можливим варіантом оглядової статті: Вовк М., Семенов О. Постать Неллі Ничкало у вимірах педагогіки праці. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2024. Вип. 30. С. 9–24. URL: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.30.320898>. Узагальніть особливості структури і змісту такого типу статей.

Завдання 4. Поясніть специфіку експериментальної наукової статті, проаналізувавши зміст і структуру прикладу.

Вовк М., Грищенко Ю., Соломаха С.О. Психолого-педагогічна і практична підготовка сучасного вчителя: результати моніторингового дослідження. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2022. Вип. 26. С. 30–57. URL: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2022.26.273086>

Завдання 5. За матеріалами сайту фахового видання «Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» (<https://unesco-journal.com.ua/index.php/journal/issue/view/12>) окресліть практичне застосування вимог щодо оформлення метаданих статей. У чому полягає особливість їх оформлення?

Тема 2.2. Публікаційна стратегія дослідника. Публікаційна етика (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Сутність публікаційної стратегії.
2. Публікаційна етика: зовнішні і внутрішні чинники реалізації.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Академічне письмо та доброчесність : навчально-методичний посібник / автори-укладачі : І. Насмінчук, Л. Громик. Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ». 2024. 256 с. URL: <http://188.190.43.194:7980/jspui/handle/123456789/13387>
2. Академічне письмо: 20 порад щодо написання академічних текстів та представлення результатів дослідження: [презентація] / В. Дроздов; Ізмаїльський державний гуманітарний університет, 2019. 22 слайди. URL: <https://drive.google.com/file/d/1IsLV3ZIXN3d4q0OtEm5st1b2BIARka1h/view>
3. Гребенюк Б. Наукова стаття сучасної епохи: від друку до оцифрування. 2021. URL: <https://nim.media/articles/naukova-stattya-suchasnoyi-epokhi-vid-druku-do-otsifrovuvannya>
4. Дубняк М.В. Проблеми використання GhatGPT у науковій діяльності: роль етичних і правових норм. *Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності*: матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, присвяченої Міжнар. дню інтелектуальної власності, м. Київ, 26 квіт. 2023 р. Київ, 2023. С. 64–68. URL: <http://cpdcipr.kpi.ua/article/view/278520/273209>
5. Костусяк Н. М. Академічна риторика та письмо : методичні рекомендації. Луцьк: Надстир'я, 2022. 44 с.

6. Кришталь А. О. Актуальні кейси з академічної доброчесності: навчальний посібник. Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2023. 75 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/23100>
7. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти: навчальний посібник. Херсон, ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с. URL: <http://surl.li/rdjee>
8. Публікаційна етика, авторство та штучний інтелект. Український державний університет імені М.П. Драгоманова. URL: <https://lib.npu.edu.ua/novyny/publikatsijna-etika-avtorstvo-ta-shtuchnij-intelekt>
9. Семеног О.М. Академічне культура дослідника: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2021. 220 с.
10. Соседко К. Метадані наукової статті – наріжний камінь роботи, що будуть цитувати. 2021. URL: <https://nim.media/articles/nazva-anotatsiya-klyuchovi-slova-narizhny-kamin-statti-shcho-budut-tsituvati>

Додаткові

1. Діденко Ю. В., Радченко А. І. Публікаційна активність як спосіб наукової комунікації та гонитви за рейтингами. *Visnik Nacional Noi Akademii Nauk Ukrai Ni*. 2017. №9. С. 83–99. URL: <https://doi.org/10.15407/visn2017.09.082>
2. Настояща К. Практики самопрезентації в інтернет-просторі: форми і тенденції. *Науково-теоретичний альманах Грані*. 2019. Вип. 22(1). С. 20-28. URL: <https://doi.org/10.15421/17193>

Завдання для самостійної роботи

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Фабрикація і фальсифікація у наукових дослідженнях.	Новіков Д.О., Поляков А.О. Юридичне розуміння фабрикації та фальсифікації як форм порушення академічної доброчесності. <i>Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «ПРАВО»</i> . 2021. Вип. 33. URL: https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/61d4b361-fb8f-482f-a984-268261ec0e00/content

Практикум

Завдання 1. Опрацюйте кейс з інформаційного бюлетеня «Академічна доброчесність» (вип. 16, 2021, <https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/Integrity-bulletin-16.pdf>) «Якими бувають фальсифікації та фабрикації?» Схарактеризуйте поняття «маніпуляція даними». Наведіть приклади фальсифікацій, які можуть застосовувати викладачі, науковці для підняття показників рейтингу.

Завдання 2. Ознайомтеся з анотаціями до наукових статей з гуманітарних проблем. Проаналізуйте їх за структурою, змістом, призначенням, мовним оформленням, обсягом.

1. У статті характеризується стан мовної культури викладача вищої школи, окреслюються чинники, що впливають на професійне мовлення, ознаки вірцевого мовлення, викладача, означено можливі шляхи розвитку мовної культури викладача в умовах неперервної освіти.

2. Академічна культура піаніста є однією зі спеціалізованих форм культури. Вона обумовлена процесами поділу праці та розмежування різних сфер духовно-практичної діяльності, а її формування починається в академічному середовищі закладу освіти та розвивається протягом усього життя. Рівень розвитку академічної культури музиканта залежить від особливостей побудови освітньої діяльності. Тому дослідження принципів навчання майбутніх піаністів, які б сприяли формуванню в них академічної культури, є важливим елементом наукового пошуку при вирішенні проблеми академічної підготовки музикантів.

Для вирішення проблеми дослідження використано теоретичні методи наукового пізнання: аналіз і систематизацію наукових джерел, а також моделювання для прогнозування успішності професійної підготовки при дотриманні обраних принципів. Проведено аналіз актуальних досліджень на предмет виявлення ефективних принципів навчання фахівців загалом і майбутніх піаністів, зокрема. Доведено, що для успішного формування академічної культури майбутніх піаністів варто дотримуватися низки провідних принципів, якими є принципи гуманістичної спрямованості, академічності знань, професійної спрямованості, інтеграції, музичної свідомості.

Обґрунтовано, що: реалізація принципу гуманістичної спрямованості вимагає визнання самоцінності особистості музики; дотримання принципу академічності допомагає сформувати в них глибоке розуміння музичних аспектів та відповідальний підхід до виконання музики; принцип професійної спрямованості забезпечує умови для підготовки студентів до професійної адаптації вже на етапі університетської освіти; залучення принципу інтеграції дозволяє врахувати різнобічну професійну діяльність майбутніх піаністів; принципу музичної свідомості формує цінності музичної освіти.

(Чуаньцзе Т. (Принципи навчання у формуванні академічної культури майбутніх піаністів. Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи. 2024. Вип. 1(11). С. 54–61. URL: [https://doi.org/10.31499/2706-6258.1\(11\).2024.304911](https://doi.org/10.31499/2706-6258.1(11).2024.304911))

Завдання 3. Напишіть стислу анотацію (50-70 слів) для статті з педагогіки на тему «Педагогічна підготовка майбутнього вчителя в умовах сучасних викликів».

Завдання 4. Підготуйте словник бажаних словосполучень для використання у науковій статті. Скористайтеся такими тезами:

Аналіз останніх праць, у яких розглянуто актуальне питання, важливий для розуміння предмета дослідження. В огляді літератури подають наукові джерела, що висвітлюють історію розвитку проблеми: теоретичні роботи, які повною мірою чи частково розкривають проблему, виокремлюють потребу у власному дослідженні.

Мовні засоби огляду літератури такі: з указаної, названої, цієї проблеми існує...; наявна значна кількість..., недостатня кількість публікацій, робіт, досліджень. Проблемі...присвячена значна кількість публікацій. Останнім часом цій проблемі надавалася значна увага у таких працях, як Висвітлення проблеми знайшло відображення у монографіях, низці статей, дисертаціях... .

Для передавання мотивації актуальності теми і важливості дослідження використовують такі мовні кліше: серед проблем, пов'язаних із...; Уважного ставлення дослідників останнім часом вимагає питання ...; заслуговує на особливу увагу... ; ... давно є на часі...;... фрагментарно висвітлювалася в...; не була об'єктом спеціального вивчення...

Мету і завдання статті допомагають сформулювати такі мовні засоби: окреслимо...,

з'ясуємо...; мета статті - дослідити..., простежити, ... визначити..., підсумувати... здійснити опис, ... узагальнити..., ... вивчити..., ... систематизувати..., ... схарактеризувати..., ... експериментально перевірити...тощо.

(Семеног О. М. *Культура наукової української мови: навч. посіб.* 216 с.)

Завдання 5. Проаналізуйте статтю, подану у фаховому журналі (на вибір):

- визначте тему, основну проблему, головну думку;
- з'ясуйте мету і завдання автора;
- поміркуйте, чи узгоджується назва статті з основним змістом;
- проаналізуйте композицію статті, висновки;
- оцініть доречність застосування мовних засобів.

Завдання 6. Складіть список праць (до 10 найменувань) відповідно до теми вашого дослідження. Оформіть його стилем APA, користуючись методичними рекомендаціями

(http://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/International%20style%20citations_2017.pdf?id=d1b22a28-96eb-4ca4-9ac7-8e29a393b9fb)

Тема 2.2. Мовна культура дослідника. Процедура рецензування (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Ознаки мовної культури дослідника.
2. Академічний діалог наукового керівника й аспіранта.
3. Основні вимоги до рецензування наукових праць.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Академічне письмо та доброчесність : навчально-методичний посібник / автори-укладачі : І. Насмінчук, Л. Громик. Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ», 2024. 256 с. URL: <http://188.190.43.194:7980/jspui/handle/123456789/13387>
2. Академічне письмо: 20 порад щодо написання академічних текстів та представлення результатів дослідження: [презентація] / В. Дроздов. Ізмаїльський державний гуманітарний університет, 2019. 22 слайди. URL: <https://drive.google.com/file/d/1IsLV3ZIXN3d4q0OtEm5st1b2BIARka1h/view>
3. Гребенюк Б. Наукова стаття сучасної епохи: від друку до оцифрування. 2021. URL: <https://nim.media/articles/naukova-stattya-suchasnoyi-epokhi-vid-druku-do-otsifrovuvannya>
4. Дубняк М.В. Проблеми використання GhatGPT у науковій діяльності: роль етичних і правових норм. *Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності: матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, присвяченої Міжнар. дню інтелектуальної власності, м. Київ, 26 квіт. 2023 р. Київ, 2023. С. 64–68. URL: <http://cpdcipr.kpi.ua/article/view/278520/273209>*
5. Костусь Н. М. Академічна риторика та письмо : методичні рекомендації. Луцьк: Надтир'я, 2022. 44 с.
6. Кришталь А. О. Актуальні кейси з академічної доброчесності: навчальний посібник. Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2023. 75 с. URL: <http://repositc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/23100>
7. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти: навчальний посібник. Херсон, ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с. URL: <http://surl.li/rdjee>

8. Публікаційна етика, авторство та штучний інтелект. Український державний університет імені М.П. Драгоманова. URL: <https://lib.npu.edu.ua/novyny/publikatsijna-etika-avtorstvo-ta-shtuchnij-intelekt>
9. Семенов О.М. Академічне культура дослідника: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2021. 220 с.
10. Соседко К. Метадані наукової статті – наріжний камінь роботи, що будуть цитувати. 2021. URL: <https://nim.media/articles/nazva-anotatsiya-klyuchovi-slova-narizhny-kamin-statti-shcho-budut-tsituvati>

Додаткові

1. Кравець І. Як написати рецензію? Поради редактора. 2021. URL: <https://nim.media/articles/yak-napisati-retsenziyu-poradi-naukovogo-redaktora>
2. Попович О.С. Наукова етика і проблеми цілеспрямованого формування здорового дослідницького середовища. *Наука та наукознавство*. 2022. Вип. 2, С. 3-11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NNZ_2022_2_3
3. Шліхта Н., Шліхта І. Основи академічного письма: метод. рек. та програма курсу. К., 2016. 61 с. URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/Academic_Writing_Course.pdf

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Основи академічного письма.	Шліхта Н., Шліхта І. Основи академічного письма: Методичні рекомендації та програма курсу. К., 2016. 61 с. URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/Academic_Writing_Course.pdf
Наукова етика: сутність і механізми.	Попович О.С. Наукова етика і проблеми цілеспрямованого формування здорового дослідницького середовища. <i>Наука та наукознавство</i> . 2022. Вип. 2, С. 3-11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NNZ_2022_2_3

Практикум

Завдання 1. Ознайомтеся зі словничком. Випишіть слова, які, на вашу думку, характеризують процес рецензування. Побудуйте кілька речень.

Англійська	Українська	Англійська	Українська
review	рецензувати	significant	значущий
scientific literature	наукова література	accuracy	точність
article	стаття	clarity	ясність
journal	журнал	structure	структура
publish	публікувати	objective	об'єктивний
research	дослідження	subjective	суб'єктивний
author	автор	bias	упередження
title	назва	assess	оцінювати
abstract	анотація	strengths	сильні сторони

Англійська	Українська	Англійська	Українська
introduction	вступ	weaknesses	слабкі сторони
methods	методи	improve	покрещувати
results	результати	quality	якість
discussion	обговорення	submit	подати
conclusion	висновок	revise	переглядати
references	посилання	accept	приймати
evaluate	оцінювати	reject	відхиляти
critical	критичний	feedback	зворотний зв'язок
analysis	аналіз	ethical	етичний
relevant	релевантний	plagiarism	плагіат
reliable	надійний	citation	цитування
methodology	методологія	source	джерело
data	дані	summarize	підсумовувати
findings	знахідки	original	оригінальний
argument	аргумент	impact	вплив
evidence	докази	scope	обсяг
support	підтримувати	purpose	мета
claim	твердження	background	передумови
peer review	експертна оцінка	hypothesis	гіпотеза
contribution	внесок	experiment	експеримент
field	галузь	sample	вибірка
significant	значущий	variable	змінна
accuracy	точність	analyze	аналізувати
clarity	ясність	interpret	інтерпретувати
structure	структура	compare	порівнювати
objective	об'єктивний	previous studies	попередні дослідження
subjective	суб'єктивний	gap	прогалина
bias	упередження	address	вирішувати
assess	оцінювати	limitation	обмеження
strengths	сильні сторони	recommendation	рекомендація
weaknesses	слабкі сторони	future research	майбутні дослідження
improve	покрещувати	peer-reviewed journal	рецензований журнал
quality	якість	primary source	первинне джерело
submit	подати	secondary source	вторинне джерело
revise	переглядати	theoretical framework	теоретична база

Завдання 2. Відредагуйте текст рецензії, опираючись на зміст і структуру рецензованого видання – збірник «Естетика і етика педагогічної дії» (вип. 31 2025, <https://aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua/issue/view/19344>).

РЕЦЕНЗІЯ

*на рукопис збірника наукових праць
«Естетика і етика педагогічної дії»*

Вип. 31. 2025 рік

У матеріалах представленого на рецензування збірника чільне місце займають статті присвячені осмисленню трансформаційних процесів в освіті у контексті цифрових технологій, штучного інтелекту і глобалізації ринку. Наприклад, Bogusław Śliwerski, Aleksandra Szczygieł, Тетяна Айзенберг та ін. у своїх публікаціях підкреслюють, що використання цих технологій пов'язане з етичними викликами та ризиками упередженості. Для мінімізації цих ризиків необхідний комплексний підхід, що включає ретельний підбір технологій, підвищення прозорості та впровадження гібридних рішень. Відповідальне використання цифрових технологій та ІІІ у сфері освіти сприятиме створенню можливостей для діалогового спілкування тих, хто навчається з тими, хто навчає.

У статтях Н. Пазюри, З. Гнатів, Є. Шуневича, О. Гордєєвої, Я. Вишпінської, О. Лавріненка, М. Вовк, С. Рудан, Н. Дем'янка, О. Лобової, В. Бутенко, М. Шинкаренко визначено й узагальнено актуальні питання про необхідність збереження національної освіти, через акцентуацію освітньо-культурного спрямування навчально-виховного процесу. На думку авторів, є природним, що вагомість цих питань зростає у мистецьких сферах, котрі розкривають емоційно-почуттєвий і художньо-естетичний творчий потенціал людини, визначають її здатність конкурувати/ співпрацювати зі штучним інтелектом, інтеграція якого як у життєвий, так і в освітній простір стала очевидною.

Таким чином, збірник наукових праць «Естетика і етика педагогічної дії» (Вип. 31, 2025) є вагомим науковим доробком науковців і педагогів-практиків, оформлений згідно з вимогами до фахових видань і має бути надрукованим.

Рецензент

доктор педагогічних наук, професор

О.Г. Симоненко

Завдання 3. Підготуйте текст рецензії на фахову статтю за вибором.

Завдання 4. Ознайомтеся з текстом щодо норм наукової етики. Доповніть принципи наукової етики з урахуванням сучасних реалій у публікаційному середовищі.

*Норми наукової етики, сформульовані Р. Мертоном у 1942 р., ґрунтувалися на соціальній стабільності науки, захищеної від впливу суспільних процесів, і на традиціях, які послідовно формувалися в науковому середовищі ще з часів Арістотеля, відтоді коли виникла невелика вчена спільнота, яка усвідомила свою головну відмінність від інших соціальних груп — безмежну відданість пошуку істини. Р. Мертон спочатку звів їх до чотирьох основних імперативів (універсалізм, колективізм, безкорисливість, організований скептицизм), а потім додав до них ще дві інституційні норми — «оригінальність» і «смирнення» (інтелектуальна скромність). Американський політик і письменник Бенджамін Р. Барбер запропонував включити ще дві норми — «раціональність» та «емоційну нейтральність» [2]. Дотримання цієї сукупності норм, названих ним етосом науки, на думку Р. Мертона, дозволяє вченому стати легітимним членом наукової спільноти і забезпечує узгоджене функціонування науки як соціального інституту (Попович О.С. Наукова етика і проблеми цілеспрямованого формування здорового дослідницького середовища. *Наука та наукознавство*. 2022. Вип. 2. С. 3-11. URL:*

http://nbuv.gov.ua/UJRN/NNZ_2022_2_3)

Тестові завдання⁹

1. Перед тим, як розпочати роботу над написанням наукової статті, потрібно насамперед визначитися. Продовжіть речення:

- А) з авторською публікаційною стратегією;
- Б) з обранням видання;
- В) з формулюванням назви статті;
- Г) з обранням виду статті (оглядової, експериментальної тощо).

2. Зміст анотації наукової статті має включати. Продовжіть речення:

- А) короткий зміст статті, методи, ключові слова;
- Б) виклад актуальності, стану дослідженості проблеми, висновків;
- В) опис стратегії реалізації мети і завдань дослідження, представленого у межах статті; ключові слова;

3. Поріг самоцититування у науковій статті має складати. Продовжіть речення:

- А) 20-30%;
- Б) 25-35%;
- В) 35-50%.

4. Основними принципами публікаційної етики є...: Продовжіть речення:

- А) відповідність наукової статті вимогам певного журналу;
- Б) наявність авторства кількох осіб, які відповідають за певні змістові складові статті;
- В) об'єктивність, незаангажованість, оригінальність тексту (не менше 85%), принцип авторства, заборона одночасного подання статті у різні видання;

5. Публікаційна стратегія необхідна для того, щоб: Продовжіть речення:

- А) окреслити наукові цілі і пріоритети перед початком написання статті;
- Б) уникнути стилістичних помилок у тексті статті;
- В) уніфікувати текст статті за обраним виданням;
- Г) не порушувати принципи публікаційної етики.

6. Причини відкликання статті відповідно до видавничої етики (визначити 3 варіанти відповіді):

- А) наявність плагіату у статті;
- Б) наявність мовних огріхів;
- В) дублювання статті в декількох виданнях;
- Г) хабарництво;
- Г) фальсифікації або фабрикації у статті;

7. Згідно з політикою рецензування редакційна колегія (рада) може відмовити науковцю в опублікуванні статті (обрати 3 правильні варіанти відповіді):

- А) стаття не відповідає тематиці видання повною мірою;
- Б) у статті відсутні покликання на сучасні дослідження з певної проблеми;
- В) стаття не є актуальною та важливою;

⁹ У змісті тестів використано матеріали сайту «Наука і метрика». URL: <https://nim.media/>

- Г) дослідження порушує публікаційну етику;
Г) невміння авторів етично спілкуватися з редакторами, рецензентами.

8. Шахрайське видання – це...: Продовжіть речення:

- А) видання, яке може індексуватися у наукометричній базі даних, оскільки не встигло потрапити на щорічну перевірку журналів; термін індексації може тривати декілька років; журнал «хижак» бере гроші та публікує якомога більше статей;
Б) видання, термін індексації якого може тривати декілька років;
В) журнал «хижак» бере гроші та публікує якомога більше статей.

9. Журнал-«клон» – це... Продовжіть речення:

- А) видання одного й того ж журналу у різних країнах у
Б) «видання», яке повністю копіює дані оригінального журналу, що індексується в одній з баз даних, а саме його сайт, ISSN, редакційну колегію, систему подачі, конфіденційну етику та інші розділи, для того, щоб було складно відрізнити «клон» від оригіналу і від його імені збирати гроші за публікації;
В) видання, що має аналог на різних відкритих платформах.

10. Специфікою «фейкового» видання є: Продовжіть речення:

- А) зазвичай він не має індексації у наукометричній базі даних, вихідних даних про редакційну колегію, систему подачі та інших розділів; має нелогічний шлях посилання, який ніяким чином не пов'язаний зі статтею; ледь помітні зміни у назві (одна буква чи прийменник), URL-посиланні або в логотипі;
Б) у такому видання відсутня політика об'єктивного рецензування;
В) редакційна колегія такого видання не проводить рецензування, не здійснює літературного і наукового редагування статей.

Індивідуальне дослідницьке завдання (у межах самостійної роботи)

1. Академічна доброчесність дослідника: історія розвитку поняття.
2. Кодекс академічної доброчесності учасника освітнього процесу: досвід провідних університетів.
3. Проблема етики наукової діяльності у зарубіжній практиці.
4. Юридичні і моральні аспекти академічної доброчесності науковців.
5. Колізії самоцитування у правовій сфері.
6. Європейський досвід утвердження політики академічної доброчесності.
7. Авторське право: український і європейський досвід.
8. Академічний плагіат: процедури перевірки текстів.
9. Термінологічне поле проблеми академічної культури дослідника.
10. Міжнародні проєкти з утвердження принципів академічної доброчесності в науці.
11. Українські дослідники про етику дослідницької діяльності.
12. Сучасні розвідки про доброчесне цитування у наукових текстах.
13. Індивідуальний науковий стиль та способи уникнення текстового плагіату.
14. Розвиток традицій академічної культури в університетах України.

15. Виклики у використанні ІІІ у науковій діяльності.

Питання для підсумкового контролю

1. Академічна доброчесність дослідника: сутність поняття.
2. Види порушень академічної доброчесності.
3. Законодавчо-нормативні механізми дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності.
4. Академічна відповідальність та її види.
5. Кодекс академічної доброчесності учасника освітнього процесу
6. Що таке плагіат і академічний плагіат?
7. Види академічного плагіату.
8. Цитування в науковому тексті.
9. Як перевірити науковий текст на унікальність?
10. Сутність поняття «академічна культура».
11. Нормативні механізми врегулювання встановлення, захисту та порушення інтелектуальної власності.
12. Авторське право. Об'єкти авторського права.
13. Міжнародні онлайн-ресурси: пошук інформації в Google, Google Scholar, Google Books.
14. Наукометричні бази даних Scopus, Web of Science та ін.
15. Вимоги до змісту наукових статей.
16. Правила оформлення покликань на наукові джерела.
17. Стандарти та міжнародні стилі оформлення бібліографічних списків: особливості їх використання відповідно до сфери діяльності та спеціальності.
18. Кодекс професійної етики: поняття та юридичне значення.
19. Етичні аспекти університетських цінностей.
20. Процедура запобігання плагіату.
21. Системи для перевірки текстів на ознаки плагіату.
22. Текстові запозичення, оформлення посилань і цитувань у наукових роботах.
23. Академічна чесність у наукових дослідженнях.
24. Основи академічного письма.
25. Академічний плагіат: сутність, способи виявлення.
26. Самоплагіат: як продовжувати власні ідеї?
27. Як протидіяти неправдивому авторству?
28. Фабрикація і фальсифікація у наукових дослідженнях.
29. Рада Європи про недоброчесність у педагогічній професії.
30. Академічні і «шахрайські» видання з освітніх наук.
31. Етична політика фахових наукометричних видань.
32. Наукова етика: сутність, механізми.
33. Мовна культура дослідника: сутність поняття.
34. Термінологічна культура дослідника.
35. Принципи академічної доброчесності науковця.
36. Вимоги до публікаційної етики фахових видань.
37. Видавнича етика: норми і цінні практики.
38. Етичний кодекс вченого за С.У.Гончаренком.
39. Використання ІІІ у науковій діяльності: виклики і ризики.

Рекомендовані джерела до дисципліни Основні

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: кол. моногр. / за заг. ред. Н.Г. Сорокіної, А.Є. Артюхова, І.О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
2. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету. Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики» / за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. Київ: Таксон, 2016. 234 с.
3. Академічне письмо та доброчесність : навчально-методичний посібник / автори-укладачі: І. Насмінчук, Л. Громик. Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ», 2024. 256 с. URL: <http://188.190.43.194:7980/jspui/handle/123456789/13387>
4. Академічне письмо: 20 порад щодо написання академічних текстів та представлення результатів дослідження: [презентація] / В. Дроздов. Ізмаїльський державний гуманітарний університет, 2019. 22 слайди. URL: <https://drive.google.com/file/d/1IsLV3ZIXN3d4q0OtEm5st1b2BIARka1h/view>
5. Бахрушин В.О. Академічний плагіат і самоплагіат в науці та вищій освіті: нормативна база і світовий досвід. 2018. URL: <http://educationua.org/ru/articles/1128-akademichnij-plagiat-i-samoplgiat-v-nautsi-ta-vishchijosviti-normativna-baza-isvitovij-dosvid>
6. Вимоги до оформлення дисертації : затверджено наказом МОН України від 12 січня 2017 р. № 40. *Офіційний вісник України*. 2017. № 20. С. 136-141.
7. Галян О.В. Методологія наукових досліджень та академічна доброчесність. Видання друге, перероблене і доповнене. Луцьк : Вежа-Друк, 2023. 38 с.
8. Гончаренко С. Етичний кодекс ученого. *Естетика і етика педагогічної дії*. Київ-Полтава, 2011. С. 25-34. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/558/1/Gonchar.pdf>
9. Гребенюк Б. Наукова стаття сучасної епохи: від друку до оцифрування. 2021. URL: <https://nim.media/articles/naukova-stattya-suchasnoyi-epokhi-vid-druku-do-otsifrovuvannya>
10. Гриценчук О. Використання штучного інтелекту в освіті: тенденції та перспективи в Україні та за кордоном. *Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*. 2024. Вип. 2 (10). С. 152-161. URL: [https://doi.org/10.35387/ucj.2\(10\).2024.0012](https://doi.org/10.35387/ucj.2(10).2024.0012)
11. Діденко Ю. В., Радченко А. І. Публікаційна активність як спосіб наукової комунікації та гонитви за рейтингами. *Visnik Nacional Noi Akademii Nauk Ukraini*. 2017. Вип. 9. С. 83–99. URL: <https://doi.org/10.15407/visn2017.09.082>
12. Дубняк М.В. Проблеми використання GhatGPT у науковій діяльності: роль етичних і правових норм. *Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності* : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, присвяченої Міжнар. дню інтелектуальної власності, м. Київ, 26 квіт. 2023 р. Київ, 2023. С. 64-68. URL: <http://cpdcipr.kpi.ua/article/view/278520/273209>
13. Закон України «Про авторське право і суміжні права». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
14. Закон України «Про академічну доброчесність». Проект. URL: <http://surl.li/dstdm>
15. Закон України «Про вищу освіту». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
16. Закон України «Про інформацію». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
17. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
18. Колесніков А. Академічна доброчесність в українському освітньо-науковому просторі: проблеми та соціальні загрози. Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України. 2019. Вип. 24. URL:

<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38304/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2.pdf>

19. Костусьяк Н. М. Академічна риторика та письмо : методичні рекомендації. Луцьк: Надстир'я, 2022. 44 с.

20. Красюк Т., Притягнення до академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності: теоретико-прикладні проблеми регламентування. *Право та інновації*. 2023. Вип. 1 (41). URL: <https://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/view/952>

21. Кришталь А. О. Актуальні кейси з академічної доброчесності: навчальний посібник. Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2023. 75 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/23100>

22. Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах [Електронний ресурс]: методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко та ін.; редколегія: В.С. Пашкова, О.В. Воскобойнікова-Гузєва, Я. Є. Сошинська, О.М. Бруй. Науково-технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; Українська бібліотечна асоціація. Київ: УБА, 2016. 117 с.

23. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти: навчальний посібник. Херсон, ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с. URL: <http://surl.li/rdjee>

24. Про Етичний кодекс ученого України. URL: www.nas.gov.ua/legaltexts/DocPublic/P-090415-2-0.pdf.

25. Проект «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» (Academic Integrity and Quality Initiative – Academic IQ) / Американські Ради з міжнародної освіти. URL: <https://academiq.org.ua>

26. Публікаційна етика, авторство та штучний інтелект. Український державний університет імені М.П. Драгоманова. URL: <https://lib.npu.edu.ua/novyny/publikatsijna-etika-avtorstvo-ta-shtuchnij-intelekt>

27. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>

28. Семеног О. Європейський та національний контексти академічної культури дослідника: досвід реалізації проекту ЕРАЗМУС+ЖАН МОНЕ МОДУЛЬ. Український Щорічник з Європейських Інтеграційних Студій: Україна – Європейський союз: від партнерства до асоціації. Луцьк, Терен, 2019. С. 320-330.

29. Семеног О. Розвиток академічної культури здобувачів PhD в освітньо-культурному просторі ЗВО в умовах воєнного часу. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2024. Т. 12. № 10. С. 103-109. URL: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i10-016>.

30. Семеног О., Вовк М. Академічна культура дослідника в освітньо-культурному просторі університету: монографія. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 284 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/items/7c8353e8-f21f-4b19-8388-ab335768b281>

31. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2021. 220 с.

32. Шкіцька І.Ю. Аналітико-синтетичне опрацювання інформації: навч. посібник. 3-є вид., оновлене та доповнене. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 260 с. С.68-106, 107-139.

33. Google Академія: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>

34. Index Copernicus (IC). URL: <https://indexcopernicus.com/index.php/pl/>

35. Nauka.gov.ua. Порядок формування переліку наукових фахових видань України. URL: <https://nauka.gov.ua/information/poriadok-formuvannia-pereliku-naukovykh-fakhovykh-vydan-ukrainy/>

36. Nauka.gov.ua. Розбудова іміджу науковця засобами сучасної наукової комунікації (ідентифікація науковця). <https://nauka.gov.ua/information/rozbudova-imidzhu-naukovtsia-zasobamy-suchasnoi-naukovoi-komunikatsii-identyfikatsiia-naukovtsia/>

37. Scopus. URL: <https://www.elsevier.com/products/scopus>

38. Web of Science. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/basic-search>

Додаткові

1. Аналітична довідка за результатами досліджень практик академічної доброчесності у вищих навчальних закладах України / Міністерство освіти і науки України, Інститут освітньої аналітики. Київ, 2016. 43 с.
2. Асоціація українських редакторів. 2024. <https://www.uaredactor.com.ua/vydavnychi-standarty/>
3. Бабух І., Нікіфоров П. Академічна доброчесність як імператив освітнього процесу в системі вищої школи. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2024. Вип. 2 (112). С. 60-65. URL: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2024-2-9>.
4. Бережна С. В. Академічна доброчесність в професійній етиці вченого. *Освітній дискурс : зб. наук. пр.* Київ, 2024. Вип. 50 (7–9). С. 101–105.
5. Бойченко Н. М. Етичні аспекти університетських цінностей. *СОФІЯ. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник*. 2014. № 1(1). URL: <https://surl.lu/vbwvub>;
6. Бойченко Н. М. Етичні цінності сучасної університетської освіти: філософська рефлексія: автореф. дис. ... доктора філософ. наук: 09.00.10, 09.00.07. Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України. Київ, 2016.
7. Бойченко Є. Академічна доброчесність здобувача вищої освіти: аналіз зарубіжного досвіду. *Академічна культура дослідника в освітньому просторі: Європейський та національний досвід*: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції. Видавництво Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. С. 76–77.
8. Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. URL: <https://www.unesco-journal.com.ua/index.php/journal>
9. Гребенюк Т. В. Академічна доброчесність. Запоріжжя : ЗДМУ, 2021. 108 с.
10. Діденко Ю. В., Радченко А. І. Публікаційна активність як спосіб наукової комунікації та гонитви за рейтингами. *Visnik Nacional Noi Akademii Nauk Ukrai Ni*. 2017. №9. Р. 83–99. URL: <https://doi.org/10.15407/visn2017.09.082>
11. Естетика і етика педагогічної дії. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2025. URL: <https://aesthetichpedaction.pnpu.edu.ua/>
12. Журнали-хижаки: що це та де знайти їх перелік? 2024. <https://statti.in.ua/zhurnali-hizhaki-shho-ce-ta-de-znajti-ih-perelik/>
13. Кравець І. Як написати рецензію? Поради редактора. 2021. URL: <https://nim.media/articles/yak-napisati-retsenziyu-poradi-naukovogo-redaktora>
14. Красницька О. В. Основи ораторського мистецтва та риторичної комунікації: практикум. Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняхівського, каф. сусп. наук. Київ: Компринт, 2019. 109 с
15. Крилова С., Крилова В. Феномен академічної харизми вченого в науці та освіті. *Вища освіта України*. 2023. Вип. 2. С. 46-52. URL: [https://doi.org/10.32782/UDUVOU.2023.2\(89\).06](https://doi.org/10.32782/UDUVOU.2023.2(89).06)
16. Кудінов І.О. Основи наукового цитування. 2019. URL: <https://www.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2019/08/Kudinov-I.O.-Osnovi-naukovogo-czitivannya.pdf>
17. Лист Міністерства освіти і науки України № 1/9-263 від 20 травня 2020 року «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/do-pitannya-uniknennya-problem-i-pomilok-upraktikah-zabezpechennya-akademichnoyi-dobrochesnosti>.
18. Лупаренко Л. А. Інструментарій виявлення плагіату в наукових роботах: аналіз програмних рішень. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2014. Т. 40. №2. URL: <https://surl.lu/wvttnna>

19. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/recomendatsii.pdf>
20. Настояща К. Практики самопрезентації в інтернет-просторі: форми і тенденції. *Науково-теоретичний альманах Грані*. 2019. Вип. 22(1). С. 20-28. URL: <https://doi.org/10.15421/17193>
21. Наукова стаття: метод. рек. / уклад. Г.Р. Мацюк. М-во освіти і науки України, Тернопіл. нац. техн. ун-т ім. Івана Пулюя. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2022. 56 с. URL: <https://surl.gd/iehbnn>
22. Наукове покриття Scopus і Web of Science. 2020. URL: <https://nim.media/articles/naukove-pokrittya-scopus-ta-web-of-science>
23. Наукометричні бази даних та Google Scholar: спільні та відмінні риси. 2023. URL: <https://spubl.com.ua/uk/blog/scientometric-databases-and-google-scholar-similar-and-different>
24. Національний репозитарій академічних текстів. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/polityka-nrat>
25. Новіков Д.О., Поляков А.О. Юридичне розуміння фабрикації та фальсифікації як форм порушення академічної доброчесності. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «ПРАВО»*. 2021. Вип. 33. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/61d4b361-fb8f-482f-a984-268261ec0e00/content>
26. Осадченко І., Маслюк Р. Сутність та дискусійні питання проблеми академічної доброчесності. *Гірська школа українських Карпат*. 2020. № 22. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/msuc/article/download/4272/4839/>
27. Попович О.С. Наукова етика і проблеми цілеспрямованого формування здорового дослідницького середовища. *Наука та наукознавство*. 2022. Вип. 2. С. 3-11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NNZ_2022_2_3
28. Семенов О., Біличенко О. Розвиток академічного партнерства в умовах воєнних реалій на засадах етичних цінностей Пізанського університету. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2023. Вип. 27. С. 65–77. DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2023.27.282102>
29. Семенов О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. К.: ВЦ «Академія», 2012. 216 с.
30. Соседко К. Метадані наукової статті – наріжний камінь роботи, що будуть цитувати. 2021. URL: <https://nim.media/articles/nazva-anotatsiya-klyuchovi-slova-narizhny-kamin-statti-shcho-budut-tsituvati>
31. Типи наукових статей. Чи існує одна думка щодо їх класифікації? URL: <https://nim.media/articles/yakchi-isnuye-odna-dumka-shchodo-yikhnoyi-klasifikatsiyi>
32. Фініков Т.В., Артюхов А.Є., Гужва О.О. Академічна доброчесність на варті якісної освіти: відверта розмова про чесне навчання. Київ: Таксон, 2019. 68 с.
33. Шкіцька І.Ю. Аналітико-синтетичне опрацювання інформації: навч. посіб. 3-є вид., оновлене та доповнене. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 260 с. С.68-106, 107-139.
34. Nauka.gov.ua. Керівництво для рецензентів. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/kerivnytstvo-dlia-retsensentiv/>
35. Nauka.gov.ua. Міжнародні правила цитування та посилення в наукових роботах 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/mizhnarodni-pravyta-tsytuvannia-ta-posylannia-v-naukovykh-robotakh/>
36. Plagiarism.org Best Practices for Ensuring Originality in Written Work. Назва з екрану. URL: www.plagiarism.org/
37. Semenog O., Tomashevskaya I. Training in the speciality 01 «Education / pedagogy» : Ukrainian Experience in dimensions of priorities for European integration. *Third education level: quality control over scientific-professional training of a PhD: individual issues: collective monograph*. Riga, Latvia: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2021. P.86-121. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-149-7-3>

ДИСЦИПЛІНА «ІМІДЖ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА-ДОСЛІДНИКА»: ЗАВДАННЯ ТА ІННОВАЦІЇ

Змістовий модуль 1. Імідж сучасного викладача-дослідника у науково-практичному дискурсі.

Тема 1.1. Чинники розвитку іміджу сучасного викладача-дослідника (лекція).

Питання до лекції:

1. Сутнісні характеристики іміджу сучасного викладача-дослідника.
2. Дефінітивний аналіз теоретичного дискурсу проблеми.
3. Мовнокомунікативна, інформаційно-цифрова компетентності викладача-дослідника.
4. Публікаційна активність як чинник розвитку іміджу сучасного викладача-дослідника.

Відеоконтент / презентація до лекції

Імідж сучасного викладача-дослідника у науково-практичному дискурсі (М.П. Вовк, О.М. Семеног).
<https://drive.google.com/drive/folders/1rjXioywabVnvzngrX53rHWicevxYrUNz?usp=sharing>

Рекомендовані джерела до лекції:

1. Ван Ці, Химич М. Імідж педагога в умовах сучасного освітнього простору: виклики та можливості. *Освітньо-науковий простір*. 2024. Вип. 7. Т. 2. С. 29-36. URL: <https://ess.npu.edu.ua/index.php/ess/article/view/134/150>
2. Варнавська І., Чепок Р. Основні чинники професійного іміджу педагога. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2024. Вип. 20. С. 228-233. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.27>
3. Довга Т.Я. Особистісно-професійний імідж майбутнього вчителя початкової школи: теоретико-технологічний аспект: монографія. Дніпро: Середняк Т.К., 2020. 484 с.
4. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
5. Національний репозитарій академічних текстів. Наукові фахові видання. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/category/naukovi-periodychni-fahovi-vydannya/>
6. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
7. Паласевич І., Федорович А. Сутність мовно-комунікативної компетентності сучасного вчителя. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*. 2024. Вип. 18(50). С. 32–37. doi: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.18/50.4>
8. Мовна особистість в освітньому просторі: монографія / І.Д. Пасічник та ін. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021.
9. Порядок денний EUA Open Science Agenda. 2025. URL: <https://www.eua.eu/publications/positions/the-eua-open-science-agenda-2025.html>
10. Про затвердження вимог до оформлення дисертацій. Наказ Міністерства освіти і науки № 40 від 12.01.2017 р., із змінами, внесеними згідно з Наказом

11. Про затвердження національного плану щодо відкритої науки. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 892-р від 08.10.2022 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/nras/pro-zatverdzhennia-natsionalnoho-planu-shchodo-vidkrytoi-nauky-892-081022>

12. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>

13. Цифрова компетентність вчителя: інструмент самооцінювання та особливості використання: методичні рекомендації / В.Ю. Биков та ін. К.: ІЦО НАПН України, 2022. 57 с. URL: <https://surl.li/qgtrpx>

Завдання для самостійної роботи:

Завдання	Рекомендований ресурс
Сутність мовнокомунікативної компетентності викладачів-дослідників.	Паласевич І., Федорович А. Сутність мовно-комунікативної компетентності сучасного вчителя. <i>Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»</i> . 2024. Вип. 18(50). С. 32–37. https://doi.org/10.24919/2413-2039.18/50.4
Можливості розвитку цифрової компетентності викладача-дослідника для створення власного іміджу.	Цифрова компетентність вчителя: інструмент самооцінювання та особливості використання: методичні рекомендації / В.Ю. Биков та ін. К. : ІЦО НАПН України. 2022. 57 с. URL: https://surl.li/qgtrpx

Тема 1.1. Професійний образ викладача-педагога (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Поняття «професійний імідж», «педагогічний імідж», «бренд дослідника».
2. Цифровий етикет викладача-дослідника.
3. Авторитет, репутація, професійний статус педагога: сутнісні характеристики.

Рекомендовані джерела до практичного заняття

Основні

1. Ван Ці, Химич М. А Імідж педагога в умовах сучасного освітнього простору: виклики та можливості. *Освітньо-науковий простір*. 2024. Вип. 7 (2). Т. 2. С. 29-36. URL: <https://ess.npu.edu.ua/index.php/ess/article/view/134/150>

2. Варнавська І., Чепок Р. Основні чинники професійного іміджу педагога. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2024. Вип. 20. С. 228-233. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.27>

3. Довга Т.Я. Особистісно-професійний імідж майбутнього вчителя початкової школи: теоретико-технологічний аспект: монографія. Дніпро: Середняк Т.К., 2020. 484 с.

4. Іванова С.М. Електронне портфоліо як засіб презентації результатів науково-педагогічної роботи викладачів. Інститут цифровізації освіти НАПН України. URL: <https://surl.li/stacwm>

5. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
6. Національний репозитарій академічних текстів. Наукові фахові видання. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/category/naukovi-periodychni-fahovi-vydannya/>
7. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
8. Пискун О., Джевага Г., Носовець Н. Діджитал-етикет: правила комунікації в умовах онлайн-навчання. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка*. 2023. Т. 178. С. 37-45. URL: <https://visnyk.chnpu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/172>
9. Порядок денний EUA Open Science Agenda. 2025. URL: <https://www.eua.eu/publications/positions/the-eua-open-science-agenda-2025.html>
10. Про затвердження національного плану щодо відкритої науки. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 892-р від 08.10.2022 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/pro-zatverdzhennia-natsionalnoho-planu-shchodo-vidkrytoi-nauky-892-081022>
11. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти: навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>
12. Сокальська Н.Л., Дмитрієва Н.Б., Крикляс В.Г., Крикляс К.В., Третякова Т.М. Актуалізація комунікаційної компетентності педагога у цифровому форматі діяльності. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Т. 71 (2). С. 23-29. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2024/71/part_2/6.pdf
13. Червінська І., Атаманюк Я., Червінський А., Пінчук Н. Професійний імідж менеджера освіти як психолого-педагогічний феномен та предмет наукових студій. *Освітні обрії*. 2023. Вип. 2(57). Ч. 1. С. 33-37. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/obrii/article/download/7543/7742>

Додаткові

1. Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025. [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/>
2. Концептуально-референтна Рамка цифрової компетентності педагогічних й науково-педагогічних працівників. 2021 (проєкт). URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/2622-ramka_cifrovoi_kompetentnosti_pedagogicnih_j_naukovo_pedagogicnih.pdf
3. Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика : словник / укл. М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 328 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731691/>
4. Смірнова В.А. Рейтинг дослідницької діяльності науково-педагогічних працівників закладу вищої освіти як інструмент забезпечення прозорості результатів досліджень. *Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету»*. 2022. Вип. 13. С. 129–140. URL: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2022.1311>

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Рейтингування професійних досягнень викладачів-дослідників у закладах вищої освіти / наукових установах.	Смірнова В. А. Рейтинг дослідницької діяльності науково-педагогічних працівників закладу вищої освіти як інструмент забезпечення прозорості результатів досліджень. <i>Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету»</i> . 2022. Вип. 13. С. 129-140. URL: https://doi.org/10.28925/2414-0325.2022.1311
Портфоліо викладача-дослідника: вебпортфоліо, електронне портфоліо, презентаційне портфоліо.	Іванова С.М. Електронне портфоліо як засіб презентації результатів науково-педагогічної роботи викладачів. 2024. Інститут цифровізації освіти НАПН України. URL: https://surl.li/stacwm

Практикум

Завдання 1. Складіть таблицю сутнісних характеристик понять: «професійний імідж», «педагогічний імідж», «бренд дослідника».

Завдання 2. Узагальніть основні правила цифрового етикету викладача-дослідника під час організації освітнього процесу в онлайн-форматі та комунікації у віртуальному просторі з колегами.

Завдання 3. Доберіть по 3 визначення понять «авторитет», «репутація», «професійний статус педагога». Аргументуйте, у чому полягає відмінність сутності наведених понять.

Завдання 4. Ознайомтеся з рейтингами професійних досягнень викладачів-3-5 університетів. Узагальніть, які критерії рейтингування професійних досягнень викладачів є спільними для ЗВО.

Завдання 5. Схарактеризуйте переваги вебпортфоліо, електронного портфоліо, презентаційного портфоліо. Аргументуйте доцільність укладання кожного з видів портфоліо.

Тема 1.1. Імідж педагога у соціальних мережах (практичне заняття).

Питання для обговорення

1. Культура формування цифрового етикету педагога.
2. Основні правила формування професійної педагогічної етики педагога під час віртуальної комунікації, електронного листування.

Рекомендовані джерела до практичного заняття

Основні

1. Ван Ці, Химич М. А Імідж педагога в умовах сучасного освітнього простору: виклики та можливості. *Освітньо-науковий простір*. 2024. Вип. 7 (2). Т. 2. С. 29-36. URL: <https://ess.npu.edu.ua/index.php/ess/article/view/134/150>
2. Варнавська І., Чепок Р. Основні чинники професійного іміджу педагога. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2024. Вип. 20. С. 228-233. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.27>
3. Дмитренко М., Чубіна Т., Проценко О. Цифрова репрезентація особистості і цифровий етикет. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2023. Вип. 47. С. 61.66. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/47_2023/7.pdf
4. Довга Т.Я. Особистісно-професійний імідж майбутнього вчителя початкової школи: теоретико-технологічний аспект: монографія. Дніпро: Середняк Т.К., 2020. 484 с.
5. Іванова С.М. Електронне портфоліо як засіб презентації результатів науково-педагогічної роботи викладачів. Інститут цифровізації освіти НАПН України. URL: <https://surl.li/stacwm>
6. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін./ за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
7. Національний репозитарій академічних текстів. Наукові фахові видання. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/category/naukovi-periodychni-fahovi-vydannya/>
8. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС. 2021. 80 с.
9. Пискун О., Джевага Г., Носовець Н. Діджитал-етикет: правила комунікації в умовах онлайн-навчання. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка*. 2023. Т. 178. С. 37-45. URL: <https://visnyk.chnpu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/172>
10. Порядок денний EUA Open Science Agenda. 2025. URL: <https://www.eua.eu/publications/positions/the-eua-open-science-agenda-2025.html>
11. Про затвердження національного плану щодо відкритої науки. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 892-р від 08.10.2022 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-natsionalnoho-planu-shchodo-vidkrytoi-nauky-892-081022>
12. Семенов О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>
13. Сокальська Н.Л., Дмитрієва Н.Б., Крикляс В.Г., Крикляс К.В., Третьякова Т.М. Актуалізація комунікаційної компетентності педагога у цифровому форматі діяльності. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Т. 71 (2). С. 23-29. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2024/71/part_2/6.pdf
14. Червінська І., Атаманюк Я., Червінський А., Пінчук Н. Професійний імідж менеджера освіти як психолого-педагогічний феномен та предмет наукових студій. *Освітні обрії*. 2023. Вип. 2(57). Ч. 1. С. 33-37. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/obrii/article/download/7543/7742>
15. Nauka.gov.ua. Розбудова іміджу науковця засобами сучасної наукової комунікації (ідентифікація науковця). URL: <https://nauka.gov.ua/information/rozbudova-imidzhu-naukovtsia-zasobamy-suchasnoi-naukovoi-komunikatsii-identyfikatsiia-naukovtsia/>

Додаткові

1. Андрійченко Ж., Близнюк Т., Майстренко О. Digital етикет та комунікації: тенденції та вимоги сьогодення. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 34. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-24>
2. Ворожбіт-Горбатюк В. В., Зеленська Л. Д., Собченко Т. М. Імідж науковця – історія і сучасні тренди спільного дослідницького простору. *Привабливість навчального закладу: складові та тренди* : матеріали XXI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 10 лют. 2023 р. Ін-т вищої освіти НАПН України, Харк. гуманітарний ун-т «Нар. укр. акад.». Харків : Вид-во НУА, 2023. С. 58–60.
3. Довга Я. Імідж-дизайн особистості педагога як елемент педагогічного дизайну. *Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки*. 2022. Вип. 11. С. 50-57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sbfasps_2022_11_9
4. Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025. [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/>
5. Концептуально-референтна Рамка цифрової компетентності педагогічних й науково-педагогічних працівників. 2021 (проект). URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/2622-ramka_cifrovoi_kompetentnosti_pedagogicnih_j_naukovo_pedagogicnih.pdf
6. Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика : словник / укл. М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 328 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731691/>
7. Пищик О. В. Роль соціальних мереж у трансформації сучасної освітньої парадигми. *Імідж сучасного педагога*. 2024. Вип. 2(215). С. 45–50. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-2\(215\)-45-50](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-2(215)-45-50)
8. Смірнова В. А. Рейтинг дослідницької діяльності науково-педагогічних працівників закладу вищої освіти як інструмент забезпечення прозорості результатів досліджень. *Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету»*. 2022. Вип. 13. С. 129–140. URL: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2022.1311>

Завдання для самостійної роботи:

Завдання	Рекомендований ресурс
Можливості соціальних мереж для професійного розвитку педагога.	Пищик О. В. Роль соціальних мереж у трансформації сучасної освітньої парадигми. <i>Імідж сучасного педагога</i> . 2024. Вип. 2 (215). С. 45–50. URL: https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-2(215)-45-50
Імідж-дизайн як проектування образу педагога.	Довга Я. Імідж-дизайн особистості педагога як елемент педагогічного дизайну. <i>Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки</i> . 2022. Вип. 11. С. 50-57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sbfasps_2022_11_9

Вербальний імідж педагога, науковця.	Ворожбіт-Горбатюк В.В., Зеленська Л.Д., Собченко Т.М. Імідж науковця – історія і сучасні тренди спільного дослідницького простору. <i>Привабливість навчального закладу: складові та тренди</i> : матеріали XXI Міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 10 лют. 2023 р. Ін-т вищої освіти НАПН України, Харк. гуманітарний ун-т «Нар. укр. акад.». Харків : Вид-во НУА, 2023. С. 58–60.

Практикум

Завдання 1. Сформулюйте визначення понять «цифрова репрезентація особистості», «цифровий етикет».

Завдання 2. Окресліть мету особистісної цифрової етики і корпоративної цифрової етики (на прикладі ЗВО, де ви працюєте / навчаєтеся) за наведеною таблицею (джерело: Андрійченко Ж., Близнюк Т., Майстренко О. Digital етикет та комунікації: тенденції та вимоги сьогодення. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 34. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-24>).

Основні види та характеристика цифрової етики

Види	Характеристика	Моральні зобов'язання
Персональна (особиста)	окремі користувачі поважають право один одного на самовизначення в Інтернеті. Що робить їх унікальними в порівнянні з типовою етикою, яка визначає міжособистісну поведінку, так це те, що, враховуючи природу мережевої інфраструктури, спілкування зазвичай є особистим інтересом або третьою стороною. Це означає посередництво. Наприклад, у реальному світі місце мало впливає на те, як ставляться до інших (будь то державна чи приватна власність), очікування ввічливості, по суті, ті самі. А ось, керувати кимось за допомогою електронної пошти чи Facebook – це велика зміна у зобов'язаннях	потрібно діяти таким чином, щоб інші користувачі мали можливість вибору їхньої конфіденційності та безпеки
Корпоративна	в основному він зосереджений на пошуку онлайн-платформ, таких як соціальні мережі, які збирають конфіденційну інформацію про користувачів. Ця колекція часто потрібна платформам для надання досвіду роботи з продуктом, але немає єдиних очікувань щодо того, що можна чи потрібно робити з цією інформацією. Компанії, як правило, вважають, що продавати дані користувача «партнеру» можна з будь-якої причини, навіть якщо угода користувача є конфіденційною, якщо вони дозволяють продавати дані користувача. Коли прихильники конфіденційності не погоджуються з цим, компанії зазвичай змушені якимось чином отримувати дохід, щоб надавати послуги безкоштовно, і користувачі повинні знати, що краще не очікувати чогось безкоштовно	коли йдеться про цифрову етику компаній, користувач зобов'язаний не завдавати шкоди іншим, але він не повинен завдавати шкоди супутнім послугам. Перше, що вам потрібно знати, розглядаючи онлайн-платформу, це те, як вона заробляє гроші. По-друге, якщо компанія збирає (і, ймовірно, це робить) особисту інформацію, чи довіряєте ви цій компанії.

Завдання 3. Виокремте складові імідж-дизайну педагога на основі наведеної дефініції: *«Імідж-дизайн особистості педагога – особистісно-професійне утворення, яке поєднує в собі процес та результат проектування та вдосконалення візуального іміджу, що відбувається під впливом сучасної моди, індивідуальних уподобань і творчих можливостей та реалізується з урахуванням суспільних вимог до професійного вигляду педагога. Імідж-дизайн особистості педагога є дієвим інструментом самопрезентації та ефективним засобом професійної діяльності»* (Довга Я. Імідж-дизайн особистості педагога як елемент педагогічного дизайну. Науковий вісник Львівської академії. Серія: Педагогічні науки. 2022. Вип. 11. С. 50-57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sbfasps_2022_11_9).

Завдання 4. Охарактеризуйте власну сторінку у соціальних мережах чи сторінку свого колеги щодо дотримання вимог цифрової професійної етики. На основі самоаналізу визначте недоліки і переваги.

Завдання 5. На основі офіційного ресурсу Nauka.gov.ua. Розбудова іміджу науковця засобами сучасної наукової комунікації (ідентифікація науковця). (<https://nauka.gov.ua/information/rozbudova-imidzhu-naukovtsia-zasobamy-suchasnoi-naukovo-komunikatsii-identyfikatsiia-naukovtsia/>) окресліть тенденцію створення іміджу сучасного науковця та можливі ресурси наукової комунікації для просування власного наукового бренду.

Тема 1.2. Публікаційна активність дослідника: сутність, специфіка, якісні і кількісні характеристики (лекція).

Питання до лекції

1. Сутнісні характеристики публікаційної активності педагога-дослідника.
2. Вимоги до якості публікацій.
3. Метадані статті.
4. Індекс цитування як показник публікаційної активності.

Відеоконтент / презентація до лекції

Публікаційна активність дослідника: сутність, специфіка, якісні і кількісні характеристики
(М.П. Вовк, О.М. Семенов).
<https://drive.google.com/drive/folders/1rjXioywabVnvzngrX53rHWicevxYrUNz?usp=sharing>

Рекомендовані джерела до лекції:

1. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
2. Національний репозитарій академічних текстів. Наукові фахові видання. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/category/naukovi-periodychni-fahovi-vydannya/>
3. Національний репозитарій академічних текстів. Як оформити метадані наукового дослідження. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/yak-oformyty-metadani-naukovogo-doslidzhennya/>
4. Порядок денний EUA Open Science Agenda. 2025. URL: <https://www.eua.eu/publications/positions/the-eua-open-science-agenda-2025.html>
5. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>
6. Швед В.В. Аналіз практики використання наукометричних платформ в Україні. Інформаційні технології і засоби навчання. 2019. Т. 69. № 1. С. 235-245. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_69_1_22
7. Google Академія. URL: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>
8. Nauka.gov.ua. Порядок формування переліку наукових фахових видань України. URL: <https://nauka.gov.ua/information/poriadok-formuvannia-pereliku-naukovykh-fakhovykh-vydan-ukrainy/>
9. Scopus. URL: <https://www.elsevier.com/products/scopus>
10. Web of Science. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/basic-search>

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Якість наукових публікацій: критеріальні характеристики.	Критерії відбору наукових статей: погляд ізсередини редакційного процесу. Наукові публікації. 2025. https://spubl.pl/uk/blog/criteria-for-the-selection-of-scientific-articles-a-view-from-inside-the-editorial-process
Сучасні наукометричні видання: вимоги до публікацій.	Швед В.В. Аналіз практики використання наукометричних платформ в Україні. Інформаційні технології і засоби навчання. 2019. Т. 69. №1. С. 235-245. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_69_1_22

Тема 1.2. Публікаційна активність дослідника: показники іміджу педагога (практичне заняття).

Питання для обговорення

1. Державні політики для підвищення рівня публікаційної активності дослідника.
2. Рекомендації для підвищення рівня публікаційної активності викладача-дослідника.

Рекомендовані джерела до практичного заняття

Основні

1. Національний репозитарій академічних текстів. Наукові фахові видання. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/category/naukovi-periodychni-fahovi-vydannya/>
2. Порядок денний EUA Open Science Agenda. 2025. URL: <https://www.eua.eu/publications/positions/the-eua-open-science-agenda-2025.html>
3. Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану: монографія / Ю. Скиба та ін.; за ред. Ю. Скиби. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2022. 99 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2023/02/potentsial-univ_IVO-2022-99p.pdf
4. Теоретичні основи підвищення дослідницької спроможності університетів України в контексті імплементації концепції «Відкрита наука»: аналітичні матеріали / В. Луговий та ін.; за ред. В. Лугового, О. Петрос. Електронне видання. Київ, 2021. 206 с. (Препринт: Інститут вищої освіти НАПН України). URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/doslidn-univ_2021-206p.pdf
5. Як оформити метадані наукового дослідження. Національний репозитарій академічних текстів. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/yak-oformyty-metadani-naukovogo-doslidzhennya/>
6. Nauka.gov.ua. Порядок формування переліку наукових фахових видань України. URL: <https://nauka.gov.ua/information/poriadok-formuvannia-pereliku-naukovykh-fakhovykh-vydan-ukrainy/>

Додаткові

1. Швед В.В. Аналіз практики використання наукометричних платформ в Україні. Інформаційні технології і засоби навчання. 2019. Т. 69. № 1. С. 235-245. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_69_1_22
2. Гуменюк Т. Публікаційна активність науково-педагогічних працівників в міжнародних наукометричних базах даних. *RS Global. Social and Economic Aspects of Education in Modern Society*. 2021. Р. 48-53. URL: <https://conferences.rsglobal.pl/index.php/conf/catalog/view/7/11/269-1>
3. Гарагуля С. С. Наукометричний профіль дослідника та установи у Google Scholar: Інструкція для співробітників НАН України. Київ: НБУВ, 2021. 10 с. URL: <http://irbisnbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004042>

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Способи стимулювання публікаційної активності викладача-дослідника на рівні закладу вищої освіти.	Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану: монографія / Ю. Скиба та ін.; за ред. Ю. Скиби. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2022. 99 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2023/02/potential-univ_IVO-2022-99p.pdf

Практикум

Завдання 1. Схарактеризуйте сутність тенденції відритої науки у контексті утвердження європейських практик публікаційної діяльності за поданим фрагментом препринта:

Для просування політики ЄС щодо відкритої науки Європейською Комісією представлено ключовими положеннями якої є:

- *відкрита наука є пріоритетом політики Європейської Комісії та стандартним методом роботи в рамках її програм фінансування досліджень та інновацій, оскільки вона покращує якість, ефективність та швидкість реагування на дослідження; якомога більш ранній обмін знаннями та даними досліджень, що допомагає розповсюдити новітні знання;*
- *залучення до дослідження партнерів з наукових кіл, промисловості, органів державної влади та громадських груп, що сприяє розвитку творчості й підвищенню довіри до науки;*
- *публікації мають відповідати вимогам «відкрито наскільки можливо, закрито наскільки необхідно» («as open as possible, as closed as necessary»);*
- *визнання та винагородження участі в дослідженнях громадян і кінцевих споживачів;*
- *дотримання прав інтелектуальної власності.*
- *Цілі з розвитку відкритої науки в Європейському дослідницькому просторі, які є підґрунтям для розроблення політик і процедур на європейському, національному та інституційному рівнях, представлено в документі Єврокомісії Open Science 17, прийнятого 03 грудня 2019 року. Ключові положення зазначеного документа: 1. відкрита наука — це зміна системи, що дозволяє вдосконалити науку завдяки відкритим і спільним способом виробництва та обміну знаннями й даними як можна раніше у процесі дослідження, а також для спілкування та обміну результатами;*
- *вісім амбітних цілей Open Science: відкриті дані: принципи FAIR 18 та відкритий обмін даними повинні стати умовою фінансування наукових досліджень у країнах ЄС; розвиток European Open Science Cloud (EOSC) (Європейської хмари відкритої науки); показники нового покоління; • усі*

рецензовані наукові публікації мають бути у вільному доступі; системи оцінки наукової кар'єри повинні повністю визнавати відкритість наукової діяльності; дослідницька доброчесність; усі вчені в Європі повинні мати необхідні навички та підтримку для навчання процедурам і практикам відкритої науки; • наука для громадян: широка громадськість повинна мати можливість зробити значний внесок у виробництво наукових знань у Європі¹⁰.

Завдання 2. Укладіть poradnik для підвищення рівня публікаційної активності викладача-дослідника (до 10 порад).

Завдання 3. Ознайомтеся з досвідом стимулювання публікаційної активності викладача-дослідника в різних закладах вищої освіти на основі інформації з офіційних сайтів. Узагальніть, які саме способи стимулювання публікаційної активності є доцільними.

Завдання 4. Доповніть перелік помилок під час вибору наукового журналу:

1. **Невідповідність тематичному профілю журналу.** Для успішної публікації важливо, щоб зміст статті відповідав науковим інтересам журналу. Якщо журнал не спеціалізується на вашій темі, це може призвести до відмови навіть до початку рецензування.
2. **Якість та репутація видання.** Часто виникає проблема вибору журналу, який не відповідає рівню дослідження або має низькі показники діяльності, наприклад, імпакт-фактор. Разом з тим спроби подати статтю в журнал з надто високими вимогами можуть також завершитися відмовою, якщо рівень дослідження не відповідає вимогам журналу.
3. **Ненадійні журнали.** Вибір так званих «хижих журналів», які не дотримуються академічної етики, не забезпечують належного процесу рецензування і не роблять реального внеску в науку, може призвести до проблем з публікацією та репутацією автора (<https://nim.media/articles/vibir-naukovogo-zhurnalu-na-shcho-zvertati-uvagu>).

Завдання 5. Систематизуйте вимоги до оформлення метаданих статті на основі джерела: Як оформити метадані наукового дослідження? Національний репозитарій академічних текстів. <https://nrat.ukrintei.ua/yak-oformyty-metadani-naukovogo-doslidzhennya/>

Завдання 6. Ознайомтеся з фрагментом статті щодо показників наукової активності сучасного дослідника. Оцініть показники публікаційної продуктивності свої або колеги.

¹⁰ Теоретичні основи підвищення дослідницької спроможності університетів України в контексті імплементації концепції «Відкрита наука»: аналітичні матеріали / В. Луговий та ін.; за ред. В. Лугового, О. Петрос. Електронне видання. Київ, 2021. 206 с. (Препринт: Інститут вищої освіти НАПН України). URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/doslidn-univ_2021-206p.pdf

Індекс Гірша (або h-index) є одним з основних та найбільш впливових наукометричних критеріїв. Цей показник використовується для оцінки діяльності окремих науковців, а також ефективності організацій і колективів через призму їх наукових досягнень. Індекс, що ґрунтується на числі публікацій та їх цитувань, був запропонований фізиком Хорхе Гіршем у 2005 році.

H-index відображає кількісну оцінку наукової продуктивності вченого за весь період його роботи в науці. Крім таких платних ресурсів, як Scopus та Web of Science, цей показник можна обчислити безплатно через онлайн-платформу Google Scholar. Індекс Гірша визначається за спеціальною формулою:

$$h\text{-index} = N$$

Якщо N статей процитовано не менше N разів.

Наприклад, h-index 10 означає, що автор має щонайменше 10 робіт, кожна з яких процитована щонайменше 10 разів.

i10-index був введений компанією Google у липні 2011 року. Цей показник цитування автоматично оновлюється, коли пошукові системи знаходять нові посилання на статті з повним текстом, доступні у відкритому доступі. Основною перевагою цього індексу є його легкість у розрахунку. Однак, методологічною вадою цього індексу є його невідповідність для оцінки публікаційної активності молодих науковців або наукових колективів, які мають низьку кількість цитувань і ще не досягли порогу $h=10$ для жодної з публікацій.

i10-index є ще одним популярним наукометричним показником, який активно використовують автори, науковці та дослідники. Цей індекс автоматично генерується на платформі Google Scholar і відображає кількість публікацій, які мають щонайменше 10 цитувань. Наприклад, якщо i10-index вченого дорівнює 6, це означає, що 6 його публікацій мають не менше 10 цитувань. i10-index також може підвищити значущість профілю науковця.

Для більш точного вимірювання глобальної цитованості наукових публікацій Лео Егг у 2006 році запропонував «**g-індекс**» як вдосконалення h-індексу.

Для впорядкованого списку статей за спаданням кількості цитувань g-індекс – це найбільше число g , при якому g найцитованіших статей мають у сумі щонайменше g^2 цитувань.

Наприклад: якщо g-індекс = 20, це означає, що у вченого є принаймні 20 статей, які разом набрали щонайменше 400 цитувань.

На відміну від h-індексу, g-індекс надає більшу вагу високоцитованим статтям, навіть якщо деякі роботи майже не мають цитувань. Зазначимо, що g-індекс дослідника завжди буде більшим за його h-індекс.

e-індекс – це наукометричний показник, який доповнює h-індекс та враховує «надлишкові» цитування статей, що перевищують мінімальний рівень для обчислення h-індексу. e-індекс, запропонований Чун-Тіном Чжаном у 2009 році, усуває обмеження h-індексу, зосереджуючи увагу на високоцитованих публікаціях.

Він допомагає краще оцінювати дослідників з подібними h-індексами, але різною загальною кількістю цитувань. На відміну від g-індексу, e-індекс враховує

надмірні цитування, що не потрапили до *h*-індексу або не охоплені іншими методами оцінки. Водночас одним із недоліків *e*-індексу є те, що він не підходить для дослідників з обмеженою кількістю публікацій чи цитувань.

e-індекс є додатковим інструментом до *h*-індексу, що дозволяє точніше оцінити вплив дослідника, особливо якщо його роботи мають велику кількість цитувань, зосереджених у кількох статтях.

Загалом, наукометричні показники, такі як *H-index*, *i10-index*, *G-index* та *e-index*, є важливими інструментами для оцінки наукової діяльності та продуктивності вчених. Завдяки цим показникам можна отримати більш об'єктивну та всебічну оцінку роботи науковців, що сприяє покращенню наукового процесу та розвитку науки в цілому (<https://nim.media/articles/otsinka-naukovoyi-produktivnosti-h-index-i10-index-g-index-ta-e-index>).

Тестові завдання¹¹

1. Цілеспрямовано сформований емоційно забарвлений образ, що базується на сукупності індивідуально-особистісних, соціально-комунікативних якостей і професійних характеристик особистості, обумовлених вимогами його професійного і соціального оточення – це...

А) цифровий імідж викладача-дослідника;

Б) публікаційна активність викладача-дослідника;

В) професійний імідж викладача-дослідника.

2. Інтегративна якість особистості педагога, яку визначають мотиваційно-ціннісна (спрямованість на опанування ціннісного потенціалу мовних явищ, усвідомлення необхідності використання аксіокультурних ресурсів мови у взаємозв'язку з іншими явищами культури), когнітивно-змістова (володіння знаннями щодо різних рівнів мови, стратегічних прийомів моделювання можливих поведінкових і мовних контекстів) і діяльнісно-рефлексивна (спектр умінь писемного і усного використання мовного матеріалу, дослідницькі, творчо-пошукові, аналітичні здатності, вміння визначати перспективи міждисциплінарного, контекстного, функціонального використання мовних

¹¹ Тести укладено на основі джерел: Варнавська І., Чепок Р. Основні чинники професійного іміджу педагога. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2024. Вип. 20. С. 228-233. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.27>; Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025 [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/>; Пискун О., Джевага Г., Носовець Н. Діджитал-етикет: правила комунікації в умовах онлайн-навчання. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка*. 2023. Т. 178. С. 37-45. URL: <https://visnyk.chnpu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/172>; Nauka.gov.ua. Метрики сучасної науки. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/metryky-suchasnoi-nauky/>; Діденко Ю. В., Радченко А. І. Публікаційна активність як спосіб наукової комунікації та гонити за рейтингами. *Вісник Національної Академії Наук України*. 2017. №9. Р. 83–99. URL: <https://doi.org/10.15407/visn2017.09.082>; Що таке метадані статті? Як вони впливають на її індексацію? Наука і метрика. 2020. URL: <https://nim.media/articles/shcho-take-metadani-statti-yak-voni-vplyvayut-na-yi-indeksatsiyu>; ResearchUA. Цифровий проєкт НБУ імені В.Вернадського. <http://research.nbuv.gov.ua/open-science>; Рецензування наукових статей: що потрібно знати авторам? Наукові публікації. 2024. URL: <https://spubl.com.ua/uk/blog/reviewing-scientific-articles-aspects-that-are-important-for-authors-to-know>; Web of Science: шлях до міжнародного визнання вчених. 2025. URL: <https://nim.media/articles/web-of-science-shlyakh-do-mizhnarodnogo-viznannya-vchenikh>

ресурсів в освітній практиці, здатність до самоаналізу, самонавчання у напрямі опанування інноваційних технологій вивчення мови) складові – це...

- А) цифрова компетентність педагога;
- Б) мовнокомунікативна компетентність педагога;
- В) лексична компетентність педагога.

3. Важлива фахова компетентність педагога, що виявляється у вмотивованості до використання інформаційних сервісів, спрямованості на впровадження у педагогічній діяльності інформаційно-комунікаційних технологій, сформованості медіаграмотності, критичних умінь щодо пошуку і обробки інформації у цифровому середовищі, здатності до ефективної професійної комунікації за допомогою цифрових засобів, усвідомленості потреби у професійному вдосконаленні власних цифрових навичок – це...

- А) мовнокомунікативна компетентність педагога;
- Б) інформаційно-цифрова компетентність педагога;
- В) здатність педагога до комунікації.

4. Мета цифрового етикету викладача-дослідника – це...

- А) зробити онлайн-спілкування більш організованим, зрозумілим, комфортним, зручним, приємним, продуктивним; правила цифрового етикету обумовлені психологічними закономірностями людського спілкування, мають великий виховний вплив і безпосередньо залежать від технічних параметрів відеосервісів Zoom, Google Meet, Skype, Microsoft Teams та інших, які застосовуються в освітньому процесі;
- Б) ввічливо спілкуватися в онлайн-форматі;
- В) толерантно комунікувати у віртуальному просторі з колегами.

5. Продуктивність науковця, установи та їх співпраці з іншими установами і науковцями різних країн, а також порівняння з показниками інших країн;; керований процес, який варто розглядати як координовані зусилля, спрямовані на підвищення кількості «видимих» і потенційно цитованих наукових публікацій:

- А) публікаційна активність дослідника;
- Б) публікаційна діяльність дослідника;
- В) результат професійної комунікації науковця.

6. Показник впливовості науковця, колективу науковців, наукового закладу або наукового журналу, заснований на кількості публікацій та їх цитуваннях. Індекс був запропонований американським фізиком Хорхе Гіршем в 2005 році та покликаний виміряти продуктивність та цитування результатів досліджень певного автора, дослідницької групи чи журналу – це...

- А) Індекс Гірша (або h-index);
- Б) i10-index;
- В) e-індекс.

7. Назва статті, анотація, ключові слова, інформація про автора – ці відомості ідексуються наукометричними базами даних; за цими параметрами колеги, заклади освіти, наукові установи здійснюють пошук необхідної інформації про діяльність науковця. Йдеться про...

- А) профіль ученого;
- Б) афіліацію статті;
- В) метадані статті.

8. Процес незалежної експертної оцінки наукової статті, який використовується для визначення її якості, новизни та відповідності вимогам журналу – це...

- А) редагування;
- Б) рецензування;
- В) коректура.

9. Публікація в базах даних Web of Science надає такі переваги (оберіть найбільш вичерпну відповідь):

- А) статті, опубліковані в журналах, що ідексуються у цій базі, здобувають широку популярність і стають доступними науковцям по всьому світу; для науковців публікації у Web of Science є важливим індикатором їх кваліфікації під час атестацій та кар'єрного зростання; журнали, що ідексуються у Web of Science, проходять ретельний відбір і рецензування, що підтверджує правдивість дослідження та підкреслює значення публікації; наукові статті отримують більше цитувань, що позитивно позначається на індексі цитувань (індексі Гірша); можливість участі у грантових проєктах;
- Б) авторство у наукометричній базі; для науковців публікації у Web of Science є важливим індикатором їх кваліфікації під час атестацій та кар'єрного зростання; дотримання норм академічної доброчесності;
- В) журнали, що ідексуються у Web of Science, проходять ретельний відбір і рецензування, що підтверджує правдивість дослідження та підкреслює значення публікації.

10. Основним критерієм при виборі журналу для публікації статті є:

- А) тематика видання;
- Б) цільова аудиторія;
- В) репутація видання; дотримання правил видавничої і публікаційної етики.

Змістовий модуль 2. Імідж сучасного викладача-дослідника у вимірах публікаційної діяльності.

Тема 2.1. Дефінітивний дискурс публікаційної діяльності особистості педагога-дослідника (лекція).

Питання до лекції

1. Сутність понять «публікаційна діяльність», «публікаційна стратегія», «відкрита наука».
2. Публікаційна політика фахових видань в Україні.
3. Видавнича етика фахових наукометричних видань.
4. Етапи рецензування наукових статей.

Відеоконтент / презентація до лекції

Імідж сучасного викладача-дослідника у вимірах публікаційної діяльності (М.П. Вовк, О.М. Семенов). https://drive.google.com/drive/folders/1rjXioywabVnvzngrX53rHWicevxYrUNz?usp=sharing	

Рекомендовані джерела до лекції:

1. Гарагуля С. С. Наукометричний профіль дослідника та установи у Google Scholar: Інструкція для співробітників НАН України. Київ: НБУВ, 2021. 10 с. URL: <http://irbisnbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004042>
2. Гуменюк Т. Публікаційна активність науково-педагогічних працівників в міжнародних наукометричних базах даних. RS Global. Social and Economic Aspects of Education in Modern Society. 2021. Р. 48-53. URL: <https://conferences.rsglobal.pl/index.php/conf/catalog/view/7/11/269-1>
3. Національний репозитарій академічних текстів. Наукові фахові видання. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/category/naukovi-periodychni-fahovi-vydannya/>
4. Порядок денний EUA Open Science Agenda. 2025. URL: <https://www.eua.eu/publications/positions/the-eua-open-science-agenda-2025.html>
5. Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану : монографія / Ю. Скиба та ін.; за ред. Ю. Скиби. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2022. 99 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2023/02/potentsial-univ_IVO-2022-99p.pdf
6. Теоретичні основи підвищення дослідницької спроможності університетів України в контексті імплементації концепції «Відкрита наука»: аналітичні матеріали / В. Луговий та ін.; за ред. В. Лугового, О. Петроє. Електронне видання. Київ, 2021. 206 с. (Препринт: Інститут вищої освіти НАПН України). URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/doslidn-univ_2021-206p.pdf
7. Швед В.В. Аналіз практики використання наукометричних платформ в Україні. Інформаційні технології і засоби навчання. 2019. Т. 69. №1. С. 235-245. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_69_1_22
8. Nauka.gov.ua. Порядок формування переліку наукових фахових видань України. URL: <https://nauka.gov.ua/information/poriadok-formuvannia-pereliku-naukovykh-fakhovykh-vydan-ukrainy/>
9. Nauka.gov.ua. Порядок формування переліку наукових фахових видань України. URL: <https://nauka.gov.ua/information/poriadok-formuvannia-pereliku-naukovykh-fakhovykh-vydan-ukrainy/>

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Потенціалу українських фахових видань для розвитку публікаційної діяльності дослідників.	Національний репозитарій академічних текстів. Наукові фахові видання. https://nrat.ukrintei.ua/category/naukovi-periodychni-fahovi-vydannya/ Nauka.gov.ua. Порядок формування переліку наукових фахових видань України. https://nauka.gov.ua/information/poriadok-formuvannia-pereliku-naukovykh-fakhovykh-vydan-ukrainy/

Тема 2.1. Публікаційна стратегія: сутність, проєктування (практичне заняття).

Питання для обговорення

1. Публікаційні політики українських фахових видань.
2. Стратегії публікацій у базах Scopus і WoS.

Рекомендовані джерела до практичного заняття

Основні

1. Гуменюк Т. Публікаційна активність науково-педагогічних працівників в міжнародних наукометричних базах даних. RS Global. Social and Economic Aspects of Education in Modern Society. 2021. Р. 48-53. URL: <https://conferences.rsglobal.pl/index.php/conf/catalog/view/7/11/269-1>
2. Національний репозитарій академічних текстів. Наукові фахові видання. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/category/naukovi-periodychni-fahovi-vydannya/>
3. Порядок денний EUA Open Science Agenda. 2025. URL: <https://www.eua.eu/publications/positions/the-eua-open-science-agenda-2025.html>
4. Сусліков Л.М., Студеняк І.П. Презентація наукових результатів: навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2019. 300 с. URL: <https://surl.luhgckb>
5. Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану: монографія / Ю. Скиба та ін.; за ред. Ю. Скиби. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2022. 99 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2023/02/potential-univ_IVO-2022-99p.pdf
6. Теоретичні основи підвищення дослідницької спроможності університетів України в контексті імплементації концепції «Відкрита наука»: аналітичні матеріали / В. Луговий та ін.; за ред. В. Лугового, О. Петроє. Електронне видання. Київ, 2021. 206 с. (Препринт: Інститут вищої освіти НАПН України). URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/doslidn-univ_2021-206p.pdf
7. Google Академія. URL: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>
8. Index Copernicus (IC). URL: <https://indexcopernicus.com/index.php/pl/>
9. Nauka.gov.ua. Порядок формування переліку наукових фахових видань України. URL: <https://nauka.gov.ua/information/poriadok-formuvannia-pereliku-naukovykh-fakhovykh-vydan-ukrainy/>
10. Nauka.gov.ua. Як написати статтю для публікації в базах Web of Science та Scopus. URL: <https://nauka.gov.ua/information/yak-napysaty-stattiu-dlia-publikatsii-v-bazakh-web-of-science-ta-scopus/>
11. Scopus. URL: <https://www.elsevier.com/products/scopus>
12. Web of Science. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/basic-search>

Додаткові

1. Гарагуля С. С. Наукометричний профіль дослідника та установи у Google Scholar : Інструкція для співробітників НАН України. Київ: НБУВ, 2021. 10 с. URL: <http://irbisnbnv.gov.ua/everlib/item/er-0004042>
2. Діденко Ю. В., Радченко А. І. Публікаційна активність як спосіб наукової комунікації та гонитви за рейтингами. *Visnik Nacional Noi Akademii Nauk Ukraini*. 2017. Вип. 9. Р. 83–99. URL: <https://doi.org/10.15407/vism2017.09.082>
3. Швед В.В. Аналіз практики використання наукометричних платформ в Україні. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 69, №1. С. 235-245. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_69_1_22

Завдання для самостійної роботи:

Завдання	Рекомендований ресурс
Спроектувати стратегію наукової статті за темою дисертації.	Сусліков Л.М., Студеняк І.П. Презентація наукових результатів: навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2019. 300 с. URL: https://surl.lu/dhgckb

Практикум

Завдання 1. На основі студіювання ресурсів Національного репозитарію академічних текстів узагальніть досвід публікаційної політики наукових фахових видань (<https://nrat.ukrintei.ua/category/naukovi-periodychni-fahovi-vydannya/>). Схарактеризуйте основні політики видань з освітніх наук.

Завдання 2. Схарактеризуйте специфіку публікаційної діяльності науковця зокрема й установи загалом за наведеним фрагментом статті:

Суб'єктів (активних учасників) публікаційної діяльності є три: науковець — той, хто продукує наукові результати та готує їх до оприлюднення у вигляді публікацій; установа, яка надає науковцеві можливість виконувати до-слідження й оприлюднювати результати (як власне наукова чи навчальна установа, так і будь-який фонд, організація, яка фінансує дослідження); видавець — той, хто забезпечує оприлюднення результатів і їх поширення технічно й методично. Три учасники нерозривно пов'язані між собою: цитованість науковця за-лежить не тільки від якості дослідження, а й від видання, де його результати оприлюднені, що, своєю чергою, залежить від установи, яка надала фінансування, в тому числі й на опублікування результатів, а також від активної позиції видавця. Цитованість науковця впливає на його рейтинг і фінансування подальших проєктів, а отже, і на цитованість установи, де він працює чи викладає. Установа, в якій працює багато добре відомих і цитованих науковців — продукувачів рейтингових публікацій, може впевнено розраховувати на підтримку держави і фінансових установ, участь бізнесових структур у прикладних розробках, зрештою — на залучення до подальших досліджень науковців із вищими рейтингами. Вони зможуть обирати найвпливовіші у відповідній царині видання, принесуть нові високоцитовані публікації і, відповідно, гроші та стабільний поступ, сприятимуть створенню актуальних наукових шкіл і спадковості наукових традицій (Діденко Ю. В., Радченко А. І. Публікаційна активність як спосіб наукової комунікації та гонитви за рейтингами. Visnik Nacional Noi Akademii Nauk Ukraini. 2017. №9. Р. 83–99. URL: <https://doi.org/10.15407/visn2017.09.082>).

Завдання 3. На основі наведених етапів реалізації стратегії написання наукової статті наведіть приклад можливого застосування алгоритмів написання наукової статті за темою вашої дисертації.

Визначення цілей

Одна з ключових причин стратегічного планування публікацій полягає в можливості чітко окреслити наукові цілі та пріоритети. Завдяки продуманій стратегії можна визначити, які дослідження мають бути опубліковані в першу чергу, а також які журнали найкраще підходять для представлення результатів. Визначення правильної аудиторії для кожної публікації дозволяє досягти максимального впливу та підтримки в науковій спільноті. Такий підхід допомагає уникнути хаотичного процесу публікацій, який може призвести до втрати часу та ресурсів. Зосереджуючись на найбільш важливих аспектах наукової діяльності, ви забезпечуєте досягнення довгострокових цілей і підтримку своєї репутації як професіонала в обраній галузі.

Підвищення впливу та репутації

Стратегічне планування публікацій є важливим інструментом для підвищення наукової репутації. Постійне публікування у престижних журналах відображає ваш прогрес у вибраній сфері, що сприяє зміцненню довіри до вашої роботи серед колег і підвищує рівень визнання вашої експертності. Кожна публікація, що має наукову цінність і привертає увагу міжнародної спільноти, є підтвердженням вашої кваліфікації, що відкриває нові перспективи для участі в конференціях, наукових колабораціях та міжнародній співпраці. Це також позитивно впливає на ваш професійний розвиток та підвищує шанси на подальші кар'єрні досягнення. Важливою перевагою є покращення цитованості, що є одним із ключових критеріїв наукового успіху. Таким чином, правильно сплановані публікації є основою для збільшення вашого наукового впливу та професійного зростання.

Тайм-менеджмент і розподіл ресурсів

Уміння правильно організувати час допомагає зосередитись на основних аспектах роботи, уникнути затримок та зробити процес публікації більш прозорим і контрольованим. Для науковців важливим є також раціональний розподіл ресурсів, як-от дослідницьких матеріалів, фінансів на публікацію та часу, що залишається до кінця року. Розподіливши ресурси за пріоритетами, можна забезпечити своєчасну публікацію статей, не відволікаючись на другорядні завдання. Для цього важливо мати чітке уявлення про терміни подачі статей у журналах, етапи рецензування та необхідність врахування відгуків, щоб мати можливість встигнути завершити публікації до кінця року (<https://spubl.com.ua/uk/blog/scientific-publications-by-the-end-of-the-year-the-importance-of-strategy-for-scientists>).

Завдання 4. Простудіюйте наукометричну базу Scopus, попередньо авторизуючись: <https://www.elsevier.com/products/scopus>

Доберіть 10 джерел для списку літератури до вашої дисертації за ключовими словами.

Завдання 5. Ознайомтеся з офіційними вимогами до статей у WoS. Спроектуйте стратегію і структуру авторської статті за окресленими вимогами.

Журнали WoS мають власний імпакт-фактор, що характеризується високим статусом і відіграє важливу роль у розвитку сучасної наукової сфери. Цим визначається жорсткість критеріїв відбору статей, адже одна з обов'язкових умов – відповідність структурі.

Наукова стаття умовно поділяється на стандартні елементи:

- вступну частину з обґрунтуванням доцільності вибору теми дослідження конкретної проблеми;
- основну частину з розкриттям суті вихідної проблематики, проведенням аналізу і синтезу вихідних даних;
- заключну частину з логічним підсумком зробленої праці та зазначенням подальших напрямів дій у теоретичній і практичній площинах.

Наукова стаття обов'язково включає такі блоки: актуальність проблеми, аргументованість результатів, наукова значущість, результати й висновки проведеного дослідження. Це умовна схема викладу матеріалу.

Матеріал повинен всебічно висвітлювати проблему. У структурі важливо дотримуватися логічної послідовності, висловлювати думки точно, доступно, достовірно.

Велике значення в публікаціях Web of Science мають використані джерела. Вони повинні бути реальними, актуальними, свіжими (останніх трьох років), різнобічними. Перелік вказується в кінці статті. По тексту оформлюються відповідні посилання.

Вимоги журналу Web of Science до статті

Єдиним на 100% достовірним джерелом актуальної інформації з вимогами є офіційний сайт видання. Усі версії представлені англійською мовою, але деякі вже мають

російськомовні версії. Важливо звертати увагу на достовірність даних з оновлених сторінок. Перелік індексованих журналів постійно змінюється, також актуалізуються вимоги в самих виданнях. Сайт пошуку й перевірки журналу – <https://mjl.clarivate.com>.

Суттєвою проблемою є поширені шахрайські схеми. Ідеться про недобросовісних посередників і сайти-клони. Нерідко трапляються випадки замовлення послуги публікації WoS, оплати, отримання гарантій, однак урешити-реши з'ясовується, що йшлося не про оригінальне джерело. На перший погляд джерела можуть здаватися ідентичними.

Найчастіше об'єктом шахрайства стають мультидисциплінарні журнали. Статистика свідчить, що саме на такі майданчики найчастіше створюються сайти-клони.

Ще один важливий аспект: написання наукової статті вимагає певних часових витрат. Потрібно уточнювати інформацію не тільки на початку підготовки, але й конкретно на момент подачі заявки.

Рекомендується писати наукові статті під конкретне видання. Ця схема вважається оптимальною й спрощує завдання автору. Зробити так, як годиться, з першого разу легше, ніж перероблювати після відхилення заявки.

Етапи написання статті WoS

Процес підготовки наукової статті WoS умовно можна представити у вигляді послідовного алгоритму дій:

Пошук літературних джерел.

Всебічне дослідження проблеми на предмет вивченості та актуальності.

Вибір конкретного журналу, вивчення його вимог.

Складання плану.

Формулювання теми.

Написання тексту.

Вичитка й коригування.

Складання списку літератури та оформлення посилань.

Переклад на англійську мову.

Підготовка рецензії (Nauka.gov.ua. Як написати статтю для публікації в базах Web of Science та Scopus <https://nauka.gov.ua/information/yak-napysaty-stattiu-dlia-publikatsii-v-bazakh-web-of-science-ta-scopus/>).

Тема 2.1. Рецензування статей під час подання статей (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Етапи підготовки рецензії відповідно до політики видання.
2. Причини відмови у публікації після рецензування.

Рекомендовані джерела до практичного заняття

Основні

1. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>
2. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
3. Національний репозитарій академічних текстів. Як оформити метадані наукового дослідження. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/yak-oformyty-metadani-naukovogo-doslidzhennya/>
4. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
5. Про затвердження національного плану щодо відкритої науки. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 892-р від 08.10.2022 р. URL:

<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-natsionalnoho-planu-shchodo-vidkrytoi-nauky-892-081022>

6. Рижко О. Плагіат як соціальнокомунікаційне явище: монографія. Київ: Паливода А. В., 2017. 387 с.

7. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>

8. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація : навч.-метод. посіб.К. : НАДУ, 2008. 184 с. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/surmin.pdf>

9. Сусліков Л.М., Студеняк І.П. Презентація наукових результатів: навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2019. 300 с. URL: <https://surl.li/kgntnx>

10. Google Академія: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>

11. Index Copernicus (IC): <https://indexcopernicus.com/index.php/pl/>

12. Nauka.gov.ua. Керівництво для рецензентів (2025). <https://nauka.gov.ua/information/kerivnytstvo-dlia-retsensentiv/>

13. Nauka.gov.ua. Порядок формування переліку наукових фахових видань України. <https://nauka.gov.ua/information/poriadok-formuvannia-pereliku-naukovykh-fakhovykh-vydan-ukrainy/>

14. Scopus: <https://www.elsevier.com/products/scopus>

15. Web of Science. <https://www.webofscience.com/wos/woscc/basic-search>

Додаткові

1. Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. <https://www.unesco-journal.com.ua/index.php/journal>

2. Естетика і етика педагогічної дії. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2025. URL: <https://aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua/>

3. Імідж сучасного педагога. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавська академія неперервної освіти ім.М.В.Остроградського. 2025. URL: <https://isp.pano.pl.ua/index>

4. Сонджін Хонг. «Мою роботу, ймовірно, переглянув штучний інтелект – і це серйозна проблема». 2025. URL: <https://surl.li/zmbvol>.

5. Шпак В. І. Видавничий бізнес: книга редактора : навч. посіб. К.: ДП «Експрес-об'ява». 2022. 2-ге вид. доп. і перероб. 292 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41832/1/V_SHPAK_VBKR_IZH.pdf

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Написати рецензію на фахову статтю (статтю можна обрати на сайті фахових видань: «Імідж сучасного педагога», «Естетика і етика педагогічної дії», «Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» та ін.).	Естетика і етика педагогічної дії. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2025. URL: https://aesthetethicpedaction.pnpn.edu.ua/ Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. URL: https://www.unesco-journal.com.ua/index.php/journal Імідж сучасного педагога. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавська академія неперервної освіти ім.М.В.Остроградського, 2025. URL: https://isp.pano.pl.ua/index

Практикум

Завдання 1. Нині спостерігається активне використання ШІ у публікаційному просторі. Ознайомтеся з негативним досвідом отримання автором статті рецензії від фахівців, текст якої свідчить про застосування ШІ: Сонджін Хонг (2025). «Мою роботу, ймовірно, переглянув штучний інтелект – і це серйозна проблема» <https://surl.li/zmbvol>. Узагальніть рекомендації, як розпізнати у тексті можливе застосування ШІ.

Завдання 2. Доповніть вимоги до проходження рецензування наукових матеріалів у фахові видання.

Рецензенти, використовуючи визначений редколегією вид рецензування, аналізують рукопис щодо відповідності змісту статті його назві та тематичному спрямуванню, актуальності, якості опрацювання літератури з теми, доцільності використаних методів та методології дослідження, міри реалізації мети та завдань роботи, правдивості висновків, коректності посилань на використані джерела тощо. У визначений редакцією строк, вони мають передати рецензію відповідальному редактору з висновком про рекомендацію рукопису до публікації без змін або про рекомендацію рукопису до публікації за умови врахування рекомендацій та зауважень рецензентів, або повернути рукопис на доопрацювання з наступним повторним рецензуванням, або не рекомендувати і відмовити автору у публікації. Комунікатором у трикутнику автор, рецензенти, редакція є відповідальний редактор. Остаточне рішення про публікацію рукопису ухвалює редколегія видання (Шпак В.І. Видавничий бізнес: книга редактора : навч. посіб. К.: ДП «Екс-прес-об'ява». 2022. 2-ге вид. доп. і перероб. 292 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41832/1/V_SHPAK_VBKR_IZH.pdf).

Завдання 3. Схарактеризуйте етапність проходження статті до друку у фахове видання з освітніх наук, якщо у статті:

- 1) неправильно оформлені метадані статті;
- 2) не обґрунтовано актуальність проблеми дослідження;
- 3) відсутні декілька структурних елементів статті;
- 4) стаття не відповідає профілю видання.

Завдання 4. Проаналізуйте політику рецензування статей відповідно до вимог відкритої науки на основі практики «Вісника кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» (<https://www.unesco-journal.com.ua/index.php/journal>).

Завдання 5. Узагальніть причини відмови у публікації після рецензування за ресурсами: <https://spubl.pl/uk/blog/reasons-for-rejecting-a-scientific-article-for-publication>; <https://nim.media/articles/10-prichin-vidmovi-redaktsiyeyu-u-publikatsiyi-naukovoyi-statti>

Тема 2.2. Публікаційна етика. Видавнича етика (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Підготовка до написання різних типів статей (науково-теоретичної, науково-практичної, аналітичної) з урахуванням принципів публікаційної етики.
2. Принципи публікаційної етики під час написання статті.
3. Видавнича етика наукових видань в Україні.

Рекомендовані джерела до практичного заняття

Основні

1. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>
2. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
3. Національний репозитарій академічних текстів. Як оформити метадані наукового дослідження. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/yak-oformyty-metadani-naukovogo-doslidzhennya/>
4. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
5. Перелік наукових фахових видань України. Категорії А і Б. Open Science in Ukraine. 2025. URL: <https://openscience.in.ua/ab-journals>
6. Про затвердження національного плану щодо відкритої науки. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 892-р від 08.10.2022 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-natsionalnoho-planu-shchodo-vidkrytoi-nauky-892-081022>
7. Рижко О. Плагіат як соціальнокомунікаційне явище: монографія. Київ : Паливода А. В., 2017. 387с.
8. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>
9. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація : навч.-метод. посіб. К. : НАДУ, 2008. 184 с. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/surmin.pdf>

10. Сусліков Л.М., Студеняк І.П. Презентація наукових результатів: навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2019. 300 с. URL: <https://surl.li/kgntnx>
11. Google Академія. URL: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>
12. Index Copernicus (IC). URL: <https://indexcopernicus.com/index.php/pl/>
13. Nauka.gov.ua. Вимоги до публікаційної етики наукового журналу. URL: <https://nauka.gov.ua/information/vymohy-do-publikatsiinoi-etyky-naukovoho-zhurnalu/>
14. Nauka.gov.ua. Керівництво для рецензентів. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/kerivnytstvo-dlia-retsensentiv/>
15. Nauka.gov.ua. Порядок формування переліку наукових фахових видань України. URL: <https://nauka.gov.ua/information/poriadok-formuvannia-pereliku-naukovykh-fakhovykh-vydan-ukrainy/>
16. Scopus. URL: <https://www.elsevier.com/products/scopus>
17. Web of Science. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/basic-search>

Додаткові

1. Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. URL: <https://www.unesco-journal.com.ua/index.php/journal>
2. Естетика і етика педагогічної дії. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2025. URL: <https://aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua/>
3. Імідж сучасного педагога. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавська академія неперервної освіти ім.М.В.Остроградського, 2025. URL: <https://isp.pano.pl.ua/index>
4. Сонджін Хонг. «Мою роботу, ймовірно, переглянув штучний інтелект – і це серйозна проблема». 2025. URL: <https://surl.li/zmbvol>.
5. Шпак В. І. Видавничий бізнес: книга редактора: навч. посіб. 2-ге вид. доп. і перероб. К.: ДП «Екс-прес-об'ява», 2022. 292с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41832/1/V_SHPAK_VBKR_IZH.pdf

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Ознайомлення з публікаційними політиками фахових видань («Імідж сучасного педагога», «Естетика і етика педагогічної дії», «Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» та ін.).	Естетика і етика педагогічної дії. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2025. URL: https://aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua/ Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. URL: https://www.unesco-journal.com.ua/index.php/journal Імідж сучасного педагога. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавська академія неперервної

	освіти ім.М.В.Остроградського, 2025. URL: https://isp.pano.pl.ua/index
Видавнича етика фахових видань України у сфері освітніх наук.	Перелік наукових фахових видань України. Категорії А і Б. Open Science in Ukraine, 2025. URL: https://openscience.in.ua/ab-journals

Практикум

Завдання 1. Узагальніть основні рекомендації до написання науково-теоретичної статті на основі ресурсу, враховуючи вимоги до публікаційної етики: Соседко К. Матеріали та методи у теоретичній статті: основні проблеми та рекомендації. 2021. URL: <https://nim.media/articles/materiali-ta-metodi-u-teoretichniy-statti-osnovni-problemi-ta-rekomendatsiyi>

Завдання 2. Ознайомтеся з алгоритмом написання науково-практичної (експериментальної) статті на основі ресурсу: Вовк М., Грищенко Ю., Соломаха С. Психолого-педагогічна і практична підготовка сучасного вчителя: результати моніторингового дослідження. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2022. Вип. 26. С. 30–57. URL: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2022.26.273086>. Схарактеризуйте особливості написання статті експериментального спрямування.

Завдання 3. З урахуванням принципів публікаційної етики складіть план-проспект аналітичної статті за темою Вашого дисертаційного дослідження.

Завдання 4. Доповніть принципи публікаційної етики під час написання статті на основі поданого тексту:

1. Інтелектуальна власність.

Наукова етика забороняє плагіат. Всі науковці повинні поважати працю інших дослідників. Використання даних, які ще не були опубліковані, категорично заборонено. Якщо під час дослідження використовуються матеріали, методи тощо інших дослідників, обов'язково слід зазначити кожне першоджерело, з якого було взято інформацію.

2. Добросовісність.

У своїй діяльності науковці повинні дотримуватися своїх обіцянок і всіх домовленостей. Вони повинні бути чесними та послідовними у своїх міркуваннях і діях.

3. Повага до колег і відсутність дискримінації.

Необхідно проявляти повагу до своїх колег і ставитися до них з уважністю і справедливістю в усіх аспектах наукової співпраці та дослідницької діяльності. За нормами наукової етики, під час проведення дослідження не допускається будь-яка форма дискримінації серед колег та студентів за расовим, статевим та етнічними ознаками, а також за іншими ненауковими критеріями. Всі учасники повинні мати рівні можливості та однаковий доступ до ресурсів та підтримки для проведення досліджень.

4. Прозорість.

Для оцінки дослідження важливо та необхідно враховувати контекст, обґрунтування вибору методів та їхню відповідність поставленим цілям, а також висновки та можливі перспективи подальших досліджень. Саме тому автор повинен повністю розкрити зазначені аспекти.

5. Конфіденційність.

Всі важливі документи, гранти, матеріали для публікації, комерційну та військову таємницю, медичні дані пацієнтів (при відповідних дослідженнях) і кадрові записи та інші види конфіденційної інформації потрібно зберігати у безпеці, аби запобігти витоку інформації.

6. Об'єктивність.

Під час написання матеріалу за результатами проведеного дослідження для подальшої публікації автори повинні дотримуватись такого принципу, як об'єктивність. Необхідно уникати упередженості та самообману при оцінці власної роботи. Це стосується аналізу даних та їх інтерпретації, свідчень експертів, кадрових рішень та інших аспектів роботи.

7. Відкритість.

Авторам слід дотримуватися принципу відкритості, бути відкритими до критики та нових ідей. Це також охоплює обмін даними, результатами, використаними ресурсами, інструментами та ідеями.

8. Захист людей та догляд за тваринами.

Під час проведення досліджень за участі людей та тварин необхідно дотримуватись належної турботи та уваги. Необхідно наскільки можливо мінімізувати можливі ризики та шкоду. При дослідях на тваринах важливо уникати проведення непотрібних або погано спланованих експериментів. При дослідженнях за участі людей потрібно поважати приватне життя, гідність і автономію осіб, що беруть участь у дослідженні, і застосовувати спеціальні заходи для захисту вразливих груп населення.

9. Чесність.

Дослідники повинні чесно надавати отримані результати, використані методи та дані під час дослідження. Науковою етикою категорично забороняється вигадкування, спотворення чи фальсифікація даних у наукових дослідженнях та роботах.

10. Законність.

Під час проведення дослідження та написання роботи важливо керуватись та дотримуватись нормативно-правових актів, а також політики урядових та інституційних організацій (<https://nim.media/articles/golovni-printsipi-akademichnoyi-dobrochesnosti>).

Завдання 5. . Ознайомтеся з процедурами видавничої етики на сайтах 2-3 фахових видань України (за ресурсом: Перелік наукових фахових видань України. Категорії А і Б. Open Science in Ukraine. 2025. URL: <https://openscience.in.ua/ab-journals>).

Тема 2.2. . Відкриті ресурси наукових даних (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Можливості наукометричних баз даних для науковців.
2. Ресурси відкритого доступу. Open Journal Systems.
3. Потенціал Електронної бібліотеки НАПН України.

Рекомендовані джерела до практичного заняття

Основні

1. Електронна бібліотека НАПН України. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/>
2. Лупаренко Л. А. Електронні відкриті журнальні системи в науково-педагогічних дослідженнях: навчально-методичний посібник / за наук. ред. проф. О.М. Спіріна. Київ: Компринт, 2019. 311 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717033/1/posibnyk_Luparenko_L.pdf
3. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.С. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.С. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
4. Національний репозитарій академічних текстів. Як оформити метадані наукового дослідження. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/yak-oformyty-metadani-naukovogo-doslidzhennya/>
5. Перелік наукових фахових видань України. Категорії А і Б. Open Science in Ukraine. 2025. URL: <https://openscience.in.ua/ab-journals>
6. Про затвердження національного плану щодо відкритої науки. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 892-р від 08.10.2022 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-natsionalnoho-planu-shchodo-vidkrytoi-nauky-892-081022>
7. Google Академія. URL: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>
8. Nauka.gov.ua. Вимоги до публікаційної етики наукового журналу. URL: <https://nauka.gov.ua/information/vymohy-do-publikatsiinoi-etyky-naukovoho-zhurnalu/>
9. Web of Science. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/basic-search>

Додаткові

1. Інструкція зі створення профілю автора в Google Scholar. Науково-технічна бібліотека ім. Г.І.Денисенка НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського». К., 2020. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/56ce4263-f413-4e3b-ad97-cbb3ede413d2/content>
2. Лорейн Н. Боротьба з хижацьким видавництвом за допомогою сили глобального волонтерства. 2025. URL: <https://blog.doaj.org/2025/06/22/fighting-predatory-publishing-with-the-power-of-global-volunteerism/>
3. Ярошенко Т., Сербін О., Ярошенко О. Відкрита наука: роль університетів та бібліотек у сучасних змінах наукової комунікації. *Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері*. 2022. Вип. 5(2). С. 277–292. URL: <https://doi.org/10.31866/2617796X.5.2.2022.2701327>

Завдання для самостійної роботи:

Завдання	Рекомендований ресурс
«Шахраї» у публікаційному просторі.	Лорейн Н. Боротьба з хижацьким видавництвом за допомогою сили глобального волонтерства. 2025. URL: https://blog.doaj.org/2025/06/22/fighting-predatory-publishing-with-the-power-of-global-volunteerism/

Практикум

Завдання 1. . Визначте основні напрями відкритої науки у сучасному публікаційному просторі за ресурсом: Порядок денний EUA Open Science Agenda 2025. URL: <https://www.eua.eu/publications/positions/the-eua-open-science-agenda-2025.html>

Завдання 2. Ознайомтеся з процедурою формування політик видання для Open Journal Systems.

Важливим кроком є формування політик видання, що відповідатимуть світовим видавничим стандартам, зокрема:

- політика редакційної етики може бути створена на основі положень *Code of Conduct*, розробленому *Committee on Publication Ethics (COPE)*;
- положення щодо конфлікту інтересів: всі особи, які мають відношення або працюють з рукописом (автори, редактори, рецензенти і читачі), повинні задекларувати відсутність конфлікту інтересів;
- політика журналу щодо попередження плагіату: редакторам слід визначити оптимальний програмний засіб пошуку текстових збігів у наукових роботах; ґрунтовний аналіз інструментарію виявлення плагіату, що може бути використаний в роботі наукових установ та редакцій фахових видань представлено у роботах;
- положення щодо етики проведення педагогічних досліджень: може базуватись на положеннях *AERA Code of Ethics* та *BERA Ethical Guidelines for Educational Research*;
- політика щодо процесу рецензування: необхідно покроково описати, у який спосіб здійснюватиметься процес рецензування (редакторами чи зовнішніми експертами, провадитиметься одностороннє анонімне рецензування, відкрите рецензування науковою спільнотою або двостороннє анонімне рецензування, що нині вважається «золотим стандартом»);
- положення про авторські права: зазначається, кому належатимуть авторські права на опубліковані статті (авторам чи видавцю) і чи надаються автору ці права одразу після публікації та без обмежень;
- політика відкритого доступу: зазначається чи мають право користувачі вільно читати, завантажувати, копіювати і роздруковувати представлені матеріали, здійснювати пошук контенту та посилатись на опубліковані статті, поширювати їх повний текст і використовувати з будь-якою законною некомерційною метою (в тому числі з навчальною або науковою) та з обов'язковим посиланням на авторів робіт і первинну публікацію у журналі;
- політика ліцензування контенту: зазначається один з шести типів ліцензії *Creative Commons* (<https://creativecommons.org>), на умовах якої дозволено здійснювати зазначені вище дії (CC BY, CC BY-NC, CC BY-NC-ND, CC BY-NC-SA, CC BY-ND, CC BY-SA); альтернативно редактори можуть розробити власну політику використання опублікованих матеріалів;
- політика архівування: зазначається чи архівує редакція архіви журналу в бібліотеках або електронних репозитаріях з метою збереження та подальшого відновлення матеріалів у

випадку їх втрати. В ЕВЖС Open Journal Systems реалізоване підтримування LOCKSS – Lots of Copies Keep Stuff Safe (<http://lockss.org>), а також можуть використовуватись системи CLOCKSS – Controlled LOCKSS (<https://www.clockss.org>), Portico (<http://www.portico.org/digitalpreservation>), національні наукові бібліотеки (наприклад НБУ імені В. І. Вернадського) або інституційні e-print репозитарії;

– політика депонування: вказується, чи дозволяє редакція розміщення авторами препринтів (версій рукописів до рецензування), постпринтів (версій рукописів, схвалених до друку в процесі рецензування) або опублікованих видавцем PDF-версій статей у мережі Інтернет (у репозитаріях установ або на особистих вебсайтах) та чи мають право автори укладати самостійні додаткові угоди щодо їх розповсюдження. Задекларовану політику депонування журналу необхідно розмістити в одній із спеціалізованих директорій – Sherpa/Romeo.

Обов'язковою є наявність у фахового видання окремого номеру ISSN – International Standard Serial Number, який можна отримати, заповнивши форму на сайті <http://www.issn.org>. У випадку, якщо журнал має друковану і електронну версії, йому може бути присвоєно два номери ISSN та e-ISSN. Додатково, рекомендовано присвоїти електронному виданню, окремим його випускам та/або всім опублікованим статтям унікальний цифровий ідентифікатор DOI – Digital Object Identifier (<https://www.doi.org>), з метою підвищення їх видимості в мережі Інтернет (Лупаренко Л. А. Електронні відкриті журнальні системи в науково-педагогічних дослідженнях: навчально-методичний посібник / за наук. ред. проф. О. М. Спіріна. Київ: Компрінт, 2019. 311 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717033/1/posibnyk_Luparenko_L.pdf).

Завдання 3. Доберіть 15-20 ресурсів до дисертаційного дослідження за ключовими словами на основі ресурсів Електронної бібліотеки НАПН України. (URL: <https://lib.iitta.gov.ua/>).

Завдання 4. Створіть власний профіль ученого на платформі Google Scholar на основі ресурсу: Інструкція зі створення профілю автора в Google Scholar. Науково-технічна бібліотека ім. Г.І.Денисенка НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського». К., 2020. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/56ce4263-f413-4e3b-ad97-cbb3ede413d2/content>. Зверніть увагу на рекомендації щодо використання можливостей платформи:

- зробіть ваш профіль відкритим;
- налаштуйте сповіщення на електронну пошту;
- використовуйте функцію збереження матеріалів для формування власної бібліотеки;
- досліджуйте профілі колег;
- встановіть розширення Google Scholar для браузера;
- формуйте бібліографію за допомогою сервісу;
- слідкуйте за показниками діяльності автора (цитовання та індекс Гірша);
- уважно ставтесь до відомостей, вказаних у вашому профілі, актуалізуйте їх (<https://nim.media/articles/yak-vikoristovuvati-mozhливosti-google-scholar-na-maksimum>)

Завдання 5. Визначте специфічні ознаки виявлення «хижацьких видань», «шахрайських видань», «журналів-клонів» (URL: <https://nim.media/articles/chiznayete-vi-riznitsyu-mizh-vidanniam-khizhakom-feykom-abo-klonom>).

Тестові завдання¹²

1. Підхід до реалізації всього циклу наукового дослідження, заснований на нових способах поширення знань з використанням цифрових технологій і нових засобах спільної роботи дослідників, високих стандартах прозорості й відкритості, пошуку нових знань і отриманні наукових результатів з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних сервісів і систем.

- А) відкрита наука;
- Б) системний підхід;
- В) практико орієнтований підхід.

2. Міжнародний мультидисциплінарний каталог журналів відкритого доступу, який індексує і забезпечує вільний доступ до повних текстів рецензованих наукових та академічних журналів з різних галузей знань; засновником є Університет Лунда у Швеції:

- А) Web of Science;
- Б) DOAJ ([Directory of Open Access Journals](https://doaj.org/))
- В) Scopus.

3. Європейська електронна інфраструктура відкритої наукової комунікації. В її основі лежить дослідний граф OpenAire, який пов'язує публікації, дослідні дані, дослідницькі програми з дослідниками, їх організаціями, фінансуючими агентствами та дослідницькими спільнотами. Для пов'язування наукових даних широко використовуються цифрові ідентифікатори DOI та ORCID.

- А) Scopus;
- Б) Open Journal Systems;
- В) DOI.

4. Продуманий план підготовки, написання та публікації наукових робіт, який враховує наукову спеціалізацію, цільову аудиторію, вимоги до індексації та пріоритетні журнали; це системне бачення того, як досягати поставлених цілей і розвивати наукову кар'єру через публікаційну активність.

- А) публікаційна стратегія;

¹² Гайкова Т. Методичні вказівки щодо практичних занять з навчальної дисципліни «Публікаційна активність і наукометричні бази даних» для підготовки докторів філософії. Кременчук, 2019. 31 с. URL: https://www.kdu.edu.ua/new/PHD/MV_PZ_PA%20NBD.pdf; Важливість публікаційної стратегії для вченого. *Наукові публікації*. 2025. URL: <https://spubl.com.ua/uk/blog/the-importance-of-publication-strategy-for-researchers>; Киричок І.В. Публікаційна активність науковця: ключові моменти успішності. *Публікаційна кар'єра науковця: наукометричний підхід*: семінар для науковців, ХНМУ, 9 квітня 2019 р. Наукова бібліотека. URL: <https://repo.knmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/df45611b-18b8-4732-86b2-95fb8c0713e6/content>; ResearchUA. Цифровий проєкт НБУ імені В.Вернадського. URL: <http://research.nbuv.gov.ua/open-science>; Типи наукових статей. Чи існує єдина думка щодо їз класифікації. *Наука і метрика*. 2021. URL: <https://nim.media/articles/yakchi-isnuye-odna-dumka-shchodo-yikhnoyi-klasifikatsiyi>; Nauka.gov.ua. Вимоги до публікаційної етики наукового журналу. URL: <https://nauka.gov.ua/information/vymohy-do-publikatsiinoi-etyky-naukovoho-zhurnalu/>

- Б) публікаційна діяльність;
- В) публікаційна активність.

5. Доступна пошукова система, яка індексує повний текст наукових публікацій усіх форматів; включає статті, що опубліковані в журналах, що зберігаються в репозиторіях або знаходяться на сайтах; за допомогою єдиної форми запиту можна виконувати пошук за різними джерелами, включаючи рецензовані статті, дисертації, книги, реферати і звіти, опубліковані видавництвами наукової літератури, професійними асоціаціями, вищими навчальними закладами та іншими науковими організаціями. дозволяє здійснювати

- А) Google Академія;
- Б) Open Journal Systems;
- В) DOI.

6. Одна з найбільших у світі наукометричних баз даних, що дає змогу відстежувати цитування статей, опублікованих у наукових виданнях; власником бази є видавнича корпорація Elsevier найбільша у світі універсальна реферативна база даних з можливостями відстеження наукової цитованості публікацій – це...

- А) Open Journal Systems;
- Б) DOI.
- В) Scopus;

7. Цифровий ідентифікатор об'єкту – засіб, прийнятий в англomовному науковому середовищі для обміну даними між вченими; це шлях до документа в загальному інформаційно-віртуальному просторі (як правило, в Інтернеті), для отримання необхідної інформації; в електронних журналах, розташованих на платформі Open Journal System, його можна знайти на сторінці статті поряд з іншими метаданими, тобто елементами опису.

- А) DOI;
- Б) Scopus;
- В) Open Journal Systems.

8. Стаття, у якій теоретично досліджено певну проблему, зроблено огляд літератури з поставленої проблеми. Автор такої статті систематизує та узагальнює теоретичні праці науковців, подає власне тлумачення раніше зроблених досліджень.

- А) дослідницька;
- Б) аналітична;
- В) науково-теоретична (оглядова).

9. Видавці та редактори повинні вжити необхідних заходів для виявлення та запобігання публікації документів, в яких було виявлено порушення норм поведінки; ні в якому разі журнал або його редактори не повинні свідомо допускати або заохочувати зловживання стандартами публікаційної етики; в разі, якщо видавцеві або редакторам журналу стало відомо про будь-які неправомірні дії щодо дослідження, видавець або редактор повинні відповідним чином зреагувати на це та прийняти відповідні міри; журнал повинен мати доступні, добре прописані на сайті

рекомендації та умови, при яких здійснюється скорочення (виправлення) матеріалу; видавці та редактори повинні бути готові публікувати виправлення, роз'яснення, ретракції і вибачення, коли це необхідно. Це норми...

А) академічної доброчесності;

Б) публікаційної етики;

В) видавничої етики.

10. Редакційна колегія (або читачі) мають право вжити визначених заходів за умов будь-якого порушення етики публікації; редакційна колегія або рецензент за умов порушення етичних положень діють відповідно до правил, встановлених Комітетом з етики публікацій (COPE)

(<https://publicationethics.org/>); редколегія, орієнтуючись на принцип пріоритету наукової дискусії, надає можливість авторам критикованих статей відповісти на критику на сторінках збірника; редакційна колегія гарантує забезпечення належного проведення розслідування етичних порушень, а також оперативне й конструктивне вирішення проблеми. Це принципи....

А) академічної доброчесності;

Б) публікаційної етики;

В) видавничої етики.

Індивідуальне дослідницьке завдання

Підготовка статті за темою дисертації з урахуванням розробленої публікаційної стратегії.

Питання до підсумкового контролю

1. Імідж сучасного викладача-дослідника.
2. Мовнокомунікативна компетентність викладача-дослідника.
3. Інформаційно-цифрова компетентність сучасного викладача-дослідника
4. Публікаційна активність у розвитку іміджу сучасного викладача-дослідника.
5. Сутність поняття «професійний імідж викладача».
6. Дефінітивний аналіз поняття «педагогічний імідж».
7. Бренд дослідника у вимірах педагогічної теорії і практики.
8. Цифровий етикет викладача-дослідника.
9. Характеристики професійного статусу педагога.
10. Особливості рейтингування професійних досягнень викладачів-дослідників у закладах вищої освіти / наукових установах.
11. Портфоліо викладача-дослідника: вебпортфоліо, електронне портфоліо, презентаційне портфоліо.
12. Культура формування цифрового етикету педагога в соціальних мережах.
13. Основні правила педагогічної етики педагога під час віртуальної комунікації, електронного листування.
14. Потенціал соціальних мереж для професійного розвитку викладача.
15. Сутнісні характеристики поняття імідж-дизайну викладача.
16. Вербальний імідж викладача-дослідника.
17. Якісні характеристики публікаційної активності викладача-дослідника.

18. Вимоги до якості наукових публікацій у сфері освітніх наук.
19. Метадані статті: особливості оформлення.
20. Індекс цитування як показник публікаційної активності викладача-дослідника.
21. Сучасні наукометричні видання: вимоги до публікацій.
22. Державні політики для підвищення рівня публікаційної активності дослідника.
23. Рекомендації для підвищення рівня публікаційної активності викладача-дослідника.
24. Способи стимулювання публікаційної активності викладача-дослідника на рівні закладу вищої освіти.
25. Зарубіжні практики стимулювання публікаційної активності викладача-дослідника.
26. Сутність понять «публікаційна діяльність», «публікаційна стратегія», «відкрита наука».
27. Публікаційна політика фахових видань в Україні.
28. Видавнича етика фахових наукометричних видань.
29. Етапи рецензування наукових статей.
30. Публікаційні політики українських фахових видань.
31. Стратегії публікацій у базах Scopus s WoS.
32. Причини відмови у публікації після рецензування.
33. Стратегія написання науково-теоретичної статті.
34. Особливості підготовки науково-практичної статті у фахове видання.
35. Специфіка аналітичної статті.
36. Принципи публікаційної етики під час написання статті.
37. Видавнича етика наукових видань в Україні.
38. Можливості наукометричних баз даних для науковців.
39. Ресурси відкритого доступу. Open Journal Systems.
40. Потенціал Електронної бібліотеки НАПН України.
41. «Шахраї» у публікаційному просторі.
42. Можливості профілю ученого на платформі Google Scholar.

Рекомендовані ресурси до дисципліни

Основні

1. Ван Ці, Химич М. А. Імідж педагога в умовах сучасного освітнього простору: виклики та можливості. *Освітньо-науковий простір*. 2024. Вип. 7 (2). Т. 2. С. 29-36. URL: <https://ess.npu.edu.ua/index.php/ess/article/view/134/150>
2. Варнавська І., Чепок Р. Основні чинники професійного іміджу педагога. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2023. Вип. 20. С. 228-233. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.27>
3. Гарбар І. В., Гарбар А. І. Культура мовлення : навч. посіб. Миколаїв: НУК, 2023. 228 с. URL: <https://rep.nuos.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f77fe6ac-0be5-48bb-bbe8-e1de984579c6/content>
4. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми: Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>
5. Довга Т.Я. Особистісно-професійний імідж майбутнього вчителя початкової школи: теоретико-технологічний аспект: монографія. Дніпро: Середняк Т.К., 2020. 484 с.
6. Електронна бібліотека НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/>

7. Закон України «Про авторське право і суміжні права». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> 20.
8. Закон України «Про академічну доброчесність». Проект. URL: <http://surl.li/dstdm>
9. Закон України «Про вищу освіту». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
10. Закон України «Про інформацію». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
11. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
12. Іванова С.М. Електронне портфоліо як засіб презентації результатів науково-педагогічної роботи викладачів. Інститут цифровізації освіти НАПН України. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740047/1/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7.%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0_07.02.2024.pdf
13. Лупаренко Л. А. Електронні відкриті журнальні системи в науково-педагогічних дослідженнях: навчально-методичний посібник / за наук. ред. проф. О. М. Спіріна. Київ: Компринт, 2019. 311 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717033/1/posibnyk_Luparenko_L.pdf
14. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
15. Національний репозитарій академічних текстів. Наукові фахові видання. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/category/naukovi-periodychni-fahovi-vydannya/>
16. Національний репозитарій академічних текстів. Як оформити метадані наукового дослідження. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/yak-oformyty-metadani-naukovogo-doslidzhennya/>
17. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
18. Паласевич І., Федорович А. Сутність мовно-комунікативної компетентності сучасного вчителя. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*. 2024. Вип. 18(50). С. 32–37. doi: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.18/50.4>
19. Мовна особистість в освітньому просторі: монографія / І.Д. Пасічник та ін. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021.
20. Перелік наукових фахових видань України. Категорії А і Б. Open Science in Ukraine. 2025. URL: <https://openscience.in.ua/ab-journals>
21. Пискун О., Джевага Г., Носовець Н. Діджитал-етикет: правила комунікації в умовах онлайн-навчання. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка*. 2023. Т. 178. С. 37-45. URL: <https://visnyk.chnpu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/172>
22. Порядок денний EUA Open Science Agenda. 2025. URL: <https://www.eua.eu/publications/positions/the-eua-open-science-agenda-2025.html>
23. Про затвердження вимог до оформлення дисертацій. Наказ Міністерства освіти і науки № 40 від 12.01.2017 р., із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
24. Про затвердження національного плану щодо відкритої науки. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 892-р від 08.10.2022 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-natsionalnoho-planu-shchodo-vidkrytoi-nauky-892-081022>
25. Рижко О. Плагіат як соціальнокомунікаційне явище: монографія. Київ : Паливода А. В., 2017. 387с.
26. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>
27. Сокальська Н.Л., Дмитрієва Н.Б., Крикляс В.Г., Крикляс К.В., Третякова Т.М. Актуалізація комунікаційної компетентності педагога у цифровому форматі діяльності.

Інноваційна педагогіка. 2024. Т. 71 (2). С. 23-29. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2024/71/part_2/6.pdf

28. Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану : монографія / Ю. Скиба та ін.; за ред. Ю. Скиби. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2022. 99 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2023/02/potentsial-univ_IVO-2022-99p.pdf

29. Теоретичні основи підвищення дослідницької спроможності університетів України в контексті імплементації концепції «Відкрита наука»: аналітичні матеріали / В. Луговий та ін.; за ред. В. Лугового, О. Петроє. Електронне видання. Київ, 2021. 206 с. (Препринт: Інститут вищої освіти НАПН України). URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/doslidn-univ_2021-206p.pdf

30. Цифрова компетентність вчителя: інструмент самооцінювання та особливості використання: методичні рекомендації / В.Ю.Биков та ін. К.: ІЦО НАПН України, 2022. 57 с. URL: <https://surl.li/qgtpeh>

31. Червінська І., Атаманюк Я., Червінський А., Пінчук Н. Професійний імідж менеджера освіти як психолого-педагогічний феномен та предмет наукових студій. *Освітні обрії*. 2023. Вип. 2(57). Ч. 1. С. 33-37. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/obrii/article/download/7543/7742>

32. Google Академія. URL: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>

33. Index Copernicus (IC). URL: <https://indexcopernicus.com/index.php/pl/>

34. Nauka.gov.ua. Вимоги до публікаційної етики наукового журналу. URL: <https://nauka.gov.ua/information/vymohy-do-publikatsiinoi-etyky-naukovoho-zhurnalu/>

35. Nauka.gov.ua. Керівництво для рецензентів. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/kerivnytstvo-dlia-retsensentiv/>

36. Nauka.gov.ua. Порядок формування переліку наукових фахових видань України. URL: <https://nauka.gov.ua/information/poriadok-formuvannia-pereliku-naukovykh-fakhovykh-vydan-ukrainy/>

37. Scopus. URL: <https://www.elsevier.com/products/scopus>

38. Web of Science. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/basic-search>

Додаткові

1. Батаєва Є. Оформлення наукових джерел – нічне жахіття більшості вчених. 2020. URL: <https://nim.media/articles/mizhnarodni-stili-oformlennya-dzherel-naukovykh-publikatsiy>

2. Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. URL: <https://www.unesco-journal.com.ua/index.php/journal>

3. Ворожбіт-Горбатюк В. В., Зеленська Л. Д., Собченко Т. М. Імідж науковця – історія і сучасні тренди спільного дослідницького простору. *Привабливість навчального закладу: складові та тренди* : матеріали XXI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 10 лют. 2023 р. Ін-т вищої освіти НАПН України, Харк. гуманітарний ун-т «Нар. укр. акад.». Харків : Вид-во НУА, 2023. С. 58–60.

4. Гарагуля С. С. Наукометричний профіль дослідника та установи у Google Scholar: Інструкція для співробітників НАН України. Київ: НБУВ, 2021. 10 с. URL: <http://irbisnbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004042>

5. Гарбар М., Навчук Г., Хававчак О. Лінгвопоетика наукового дискурсу: аналіз мовних засобів побудови наукових текстів. *Лінгвістичні студії*. 2024. С. 61-72. URL: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.48.5>

6. Гуменюк Т. Публікаційна активність науково-педагогічних працівників в міжнародних наукометричних базах даних. *RS Global. Social and Economic Aspects of Education in Modern Society*. 2021. Р. 48-53. URL: <https://conferences.rsglobal.pl/index.php/conf/catalog/view/7/11/269-1>

7. Діденко Ю.В., Радченко А.І. Публікаційна активність як спосіб наукової комунікації та гонитви за рейтингами. *Visnik Nacional Noi Akademii Nauk Ukrai Ni*. 2017. №9. Р. 83–99. URL: <https://doi.org/10.15407/visn2017.09.082>
8. Дмитренко М., Чубіна Т., Проценко О. Цифрова репрезентація особистості і цифровий етикет. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2023. Вип. 47. С. 61.66. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/47_2023/7.pdf
9. Довга Я. Імідж-дизайн особистості педагога як елемент педагогічного дизайну. *Науковий вісник Львівської академії. Серія: Педагогічні науки*. 2022. Вип. 11. С. 50-57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sbfasps_2022_11_9
10. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше; чинний від 2016-07-01]. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. URL: http://library.snu.edu.ua/2017/dstu_8302-2015_z_vnesenimi_popravkami.pdf
11. Естетика і етика педагогічної дії. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2025. URL: <https://aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua/>
12. Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025. [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/>
13. Концептуально-референтна Рамка цифрової компетентності педагогічних й науково-педагогічних працівників. 2021 (проект). URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/2622-ramka_cifrovoi_kompetentnosti_pedagogicnih_j_naukovo_pedagogicnih.pdf
14. Лорейн Н. Боротьба з хижацьким видавництвом за допомогою сили глобального волонтерства. 2025. URL: <https://blog.doaj.org/2025/06/22/fighting-predatory-publishing-with-the-power-of-global-volunteerism/>
15. Медіавчительський кампус. URL: https://www.youtube.com/channel/UCx-AL3lm3wYbt_E2dRLsLyQ
16. Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах: методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко та ін.; редколегія: В.С. Пашкова, О.В. Воскобойнікова-Гузєва, Я.Є. Сошинська, О.М. Бруй. Науково-технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; Українська бібліотечна асоціація. Київ: УБА, 2016. 117 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18681>
17. Петрушак О. Мультимедійна презентація як складник комплексного методичного забезпечення освітнього процесу: електронний навчальний курс. Біла Церква: БІНПО, 2022. 33 с. URL: <https://surl.lu/lkyasj>
18. Наукові публікації. Правила оформлення графічних матеріалів. 2023. URL: <https://spubl.com.ua/uk/blog/rules-of-design-of-graphic-materials>
19. Наумовець А. Г. Ви віч-на-віч з аудиторією – дещо про «технологію» підготовки наукових доповідей, популярних лекцій, дисертаційних промов і конкурсних проєктів. 2016. URL: http://ifbg.org.ua/~files/books/Naumovec_-_Vy-vich-na-vich-z-audytorieyu.pdf
20. Основи наукового цитування. Наукова бібліотека Сумського державного університету імені А.С. Макаренка. URL: <https://library.sspu.edu.ua/czytuvannya-ta-posylannya/>
21. Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика: словник / укл. М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 328 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731691/>
22. Пищик О. В. Роль соціальних мереж у трансформації сучасної освітньої парадигми. *Імідж сучасного педагога*. 2024. Вип. 2(215). С. 45–50. URL: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-2\(215\)-45-50](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-2(215)-45-50)
23. Підготовка наукових публікацій та презентація результатів наукових досліджень: конспект лекцій до самостійної та дистанційної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії. [Електронний ресурс] / уклад. В.О. Ананьїн та ін.; за ред.

- В.О. Ананьїна. Київ: ІСЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 64 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/dfaebca3-10a3-4e46-88e4-380f695669b9/content>
24. Рекомендації до пошуку наукової інформації за допомогою інтернет-ресурсів. Назва з екрану. URL: <https://docs.google.com/document/d/1sUBDV-qvUxuAfoi1yNW47y.../edit?hl=uk>.
25. Рекомендації з оформлення посилань в наукових роботах: DSpace. Назва з екрану. URL: ela.kpi.ua/handle/123456789/16051.
26. Сервіс для складання бібліографічних посилань – Citebook. URL: <https://citebook.net> (дата звернення 02.09.2020).
27. Смірнова В. А. Рейтинг дослідницької діяльності науково-педагогічних працівників закладу вищої освіти як інструмент забезпечення прозорості результатів досліджень. *Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету»*. 2022. Вип. 13. С. 129-140. URL: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2022.1311>
28. Сонджін Хонг. «Мою роботу, ймовірно, переглянув штучний інтелект – і це серйозна проблема». 2025. URL: <https://surl.li/zmbvol>.
29. Сосєдко К. Матеріали та методи у теоретичній статті: основні проблеми та рекомендації. 2021. URL: <https://nim.media/articles/materiali-ta-metodi-u-teoretichniy-statti-osnovni-problemi-ta-rekomendatsiyi>
30. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посіб. К. : НАДУ, 2008. 184 с. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/surmin.pdf>
31. Сусліков Л.М., Студеняк І.П. Презентація наукових результатів: навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2019. 300 с. URL: <https://surl.li/kgtnx>
32. Швед В.В. Аналіз практики використання наукометричних платформ в Україні. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 69. №1. С. 235-245. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_69_1_22
33. Nauka.gov.ua. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/mizhnarodni-pravya-tsytuvannia-ta-posylannia-v-naukovykh-robotakh/>
34. Plagiarism.org Best Practices for Ensuring Originality in Written Work. Назва з екрану. URL: www.plagiarism.org/.
35. Prometheus. URL: https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+AI101+2021_T2/home

ДИСЦИПЛІНА «МОВНА КУЛЬТУРА ДОСЛІДНИКА»: НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕСУРСИ

Змістовий модуль 1.

Наукова мовна культура – основа професійної діяльності дослідника.

Тема 1.1. Культура роботи з науковим текстом: мовний дискурс (лекція).

Питання до лекції

1. Наукова мовна культура як основа професійного саморозвитку дослідника.
2. Нормативне користування науковою мовою в усній і писемній, діалогічній і монологічній формах.
3. Культура роботи з текстом: культура читання, укладання, наукове і літературне редагування.

Відеоконтент / презентація до лекції

Культура роботи з науковим текстом:
мовний дискурс (О.М. Семеног).
[https://drive.google.com/drive/folders/
194_-fhsby7r-
HCwURadNH28i0yz8myGO](https://drive.google.com/drive/folders/194_-fhsby7r-HCwURadNH28i0yz8myGO)

Рекомендовані джерела до лекції:

1. Академічне письмо: лінгвокультурологічний підхід: навч. посіб. / О. Семеног та ін. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015. 190 с.
2. Гарбар І. В., Гарбар А. І. Культура мовлення : навчальний посібник. Миколаїв: НУК, 2023. 228 с. URL: <https://rep.nuos.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f77fe6ac-0be5-48bb-bbe8-e1de984579c6/content>
3. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>
4. Закон України «Про авторське право і суміжні права». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
5. Закон України «Про академічну доброчесність». Проект. URL: <http://surl.li/dstdm>
6. Закон України «Про вищу освіту». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
7. Закон України «Про інформацію». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
8. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
9. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.
10. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
11. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
12. Про затвердження вимог до оформлення дисертацій. Наказ Міністерства освіти і науки № 40 від 12.01.2017 р., із змінами, внесеними згідно з Наказом

13. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>

14. Семеног О. Лінгвоперсонологія : навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 192 с.

15. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>

16. Стратулат Н.В., Яслик, В.І. Нормативність як основний аспект наукового мовлення. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31(70). № 4. Ч. 1. С. 125–130. URL: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-1/23>

17. Український правопис. Довідник. Київ : Видавництво: Центр учбової літератури, 2020. 352 с.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання	Рекомендований ресурс
Наукова мовна культура як основа професійного саморозвитку дослідника.	Гарбар І.В., Гарбар А.І. Культура мовлення: навчальний посібник. Миколаїв: НУК, 2023. 228 с. URL: https://rep.nuos.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f77fe6ac-0be5-48bb-bbe8-e1de984579c6/content

Практикум

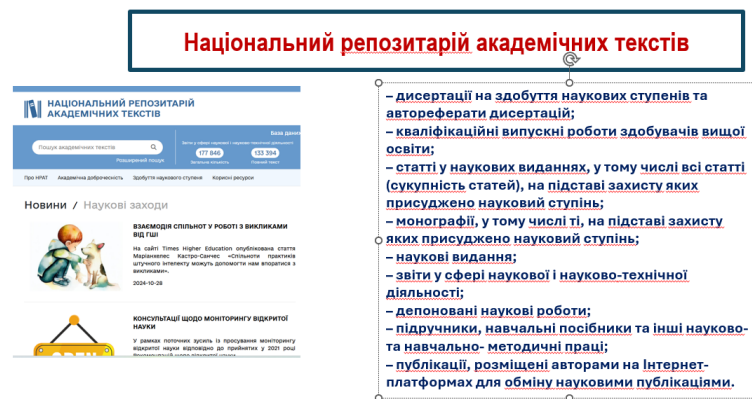
Завдання 1. Ознайомтеся з текстом про Національний репозитарій академічних текстів (<https://nrat.ukrintei.ua/pro-nrat/>) та візуалізацією. Оберіть спосіб характеристики цього джерела: описовий, візуальний, змішаний. Поясніть свій вибір.

Національний репозитарій академічних текстів – це загальнодержавна розподілена електронна база даних, в якій накопичуються, зберігаються і систематизуються академічні тексти. Призначення Національного репозитарію – зробити максимально доступною для суспільства наукову інформацію України і світу, що сприятиме розвитку освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, шляхом поліпшення доступу до академічних текстів та сприяння академічній доброчесності.

У національному репозитарії представлені академічні тексти:

- дисертації на здобуття наукових ступенів та автореферати дисертацій;
- кваліфікаційні випускні роботи здобувачів вищої освіти;
- статті у наукових виданнях, у тому числі всі статті (сукупність статей), на підставі захисту яких присуджено науковий ступінь;
- монографії, у тому числі ті, на підставі захисту яких присуджено науковий ступінь;
- наукові видання;
- звіти у сфері наукової і науково-технічної діяльності;
- депоновані наукові роботи;
- підручники, навчальні посібники та інші науково- та навчально- методичні праці;

- публікації, розміщені авторами на Інтернет-платформах для обміну науковими публікаціями.

Джерело: <https://nrat.ukrintei.ua/>; <https://www.facebook.com/nrat.gov.ua>

Завдання 2. У науковій роботі формулюють об'єкт, предмет, а також мету, від 3 до 5–7 завдань. Прокоментуйте об'єкт і предмет дисертації.

Об'єкт і предмет наукового дослідження

Об'єкт дослідження

Object of research

важливий об'єкт дослідження – important object of research

основний об'єкт дослідження – principal object of research

Наприклад:

Об'єктом дослідження є педагогічні умови формування міжкультурної компетентності іноземних студентів.

Об'єкт дослідження представлений у вступі дисертації.

• **Предмет дослідження** **Subject of research**

становить основний предмет дослідження – to constitute the principal subject of research

предмет детального вивчення – subject of detailed study

Наприклад:

Це стало головним предметом наукового дослідження.

Предмет дослідження полягає у вивченні впливу освітнього середовища.

У предмет дослідження входить аналіз педагогічних технологій.

«Підготовка майбутніх учителів початкової школи в закладах вищої освіти Китаю та України».

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи в закладах вищої освіти Китаю та України.

Предмет дослідження – зміст, форми організації і методи підготовки майбутніх учителів початкової школи в закладах вищої освіти Китаю.

«Розвиток креативності майбутніх хореографів у закладах вищої мистецької освіти країн ЄС»

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх хореографів у закладах вищої мистецької освіти країн ЄС.

Предмет дослідження – зміст, форми організації і методи розвитку

креативності майбутніх хореографів у закладах вищої мистецької освіти країн ЄС.

Завдання дослідження загалом повинні давати уявлення, що доцільно зробити для досягнення мети. Розв'язуючи дослідницькі завдання, важливо ретельно опрацювати наукові джерела, в тому числі джерела іноземними мовами.

Завдання 3. Ознайомтеся з поданими нижче словосполученнями. Поясніть їхнє значення. Складіть повідомлення (3 речення) про перебіг виконання завдань вашого дослідження, використовуючи 3-5 запропонованих словосполучень.

Характеристики завдань педагогічного дослідження

важливе завдання – important task
головне завдання – main task
складне завдання – complex task
актуальне завдання – relevant task
конкретне завдання – specific task
практичне завдання – practical task
теоретичне завдання – theoretical task
першочергове завдання – priority task
численні завдання – numerous tasks

Дієслова з педагогічними завданнями (для формулювань)

вирішити завдання – to solve a task
виконати завдання – to complete a task
здійснити завдання – to carry out a task
визначити завдання – to define a task
сформулювати завдання – to formulate a task
намітити завдання – to outline a task
перелічити завдання – to list tasks
вказати завдання – to indicate tasks

Приклади формулювань педагогічних завдань

Завдання нашого дослідження полягає у вивченні ефективності інтерактивних методів навчання.

Головним завданням дослідження було визначення впливу інноваційних технологій на мотивацію учнів.

Завдання дослідження охоплює аналіз сучасних освітніх практик і тенденцій.

Виконання поставлених завдань сприятиме підвищенню якості педагогічної діяльності.

Завдання 4. Ураховуючи зразки речень і мінітекстів, схарактеризуйте структурні компоненти Вашої дисертації.

У вступі необхідно зазначити актуальність теми дослідження.

Дисертація має 3 розділи.

Зміст допомагає розкрити логіку викладу матеріалу.

Дисертація завершується висновками.

Структура дисертації.

Дисертація викладена на 152 сторінках друкованого тексту і складається зі вступу, 4 глав, висновків, практичних рекомендацій, списку використаної літератури з 188 найменувань, а також 4 актів про впровадження результатів дослідження у практику.

Робота ілюстрована 4 світлинами, 2 рисунками та 24 таблицями.

The dissertation consists of 152 pages of printed text and includes an introduction, four chapters, conclusions, practical recommendations, a list of references containing 188 items, and four implementation certificates of the research results in practice. The work is illustrated with 4 photographs, 2 figures, and 24 tables.

Завдання 5. Ознайомтеся з текстами. Прокоментуйте завдання педагогічних досліджень.

Тема: Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до розвитку навичок здоров'язбереження здобувачів освіти з використанням фітнес-технологій

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до розвитку навичок здоров'язбереження здобувачів освіти з використанням фітнес-технологій.

Для досягнення поставленої мети було визначено такі завдання дослідження.

1. Виявити стан розробленості проблеми професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до розвитку навичок здоров'язбереження здобувачів освіти з використанням фітнес-технологій.

2. Уточнити сутність понять ключових понять дослідження.

3. Охарактеризувати організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до розвитку навичок здоров'язбереження здобувачів освіти з використанням фітнес-технологій.

4. Розробити та теоретично обґрунтувати модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до розвитку навичок здоров'язбереження здобувачів освіти з використанням фітнес-технологій.

5. Експериментально перевірити ефективність організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання технологій цифрового здоров'я у професійній діяльності.

Тема: Підготовка майбутніх фахівців у галузі дизайну в закладах вищої мистецької освіти Польщі

Мета дослідження – здійснити комплексне дослідження проблеми підготовки майбутніх фахівців у галузі дизайну в закладах вищої мистецької освіти Польщі й обґрунтувати можливості творчого використання конструктивних ідей закордонного досвіду в системі вищої освіти України в умовах інтеграції України в загальноєвропейський освітній простір.

Для досягнення поставленої мети було визначено такі завдання дослідження.

1. Виявити стан розробленості проблеми підготовки майбутніх фахівців у галузі дизайну в закладах вищої мистецької освіти Польщі.

2. Уточнити сутність понять ключових понять дослідження.

4. Виявити особливості підготовки майбутніх фахівців у галузі дизайну в закладах вищої мистецької освіти Польщі.

5. Розробити рекомендації щодо творчого використання конструктивних ідей закордонного досвіду в системі вищої освіти України в умовах інтеграції України в загальноєвропейський освітній простір.

Тема 1.1. Культура роботи з науковим текстом: мовний дискурс (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Наукова мовна культура як основа професійного саморозвитку дослідника.
2. Культура укладання і створення якісного наукового тексту як дескриптор оволодіння текстовою культурою.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Вовк М.П. Технологія розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах поєднання формального і неформального навчання. *Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти*: практичний посібник / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. С.93-152. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715790/>
2. Вовк М.П. Тренінг з розвитку мовної культури майбутнього педагога-дослідника в умовах формальної освіти. *Тренінгові технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти*: метод. рек. / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти імені Івана Зязюна. Київ, 2019. 109 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718751/>
3. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми: Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>
4. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.
5. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
6. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС. 2021. 80 с.
7. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>
8. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>

Додаткові

1. Академічне письмо та бібліографія. Назва з екрану. URL: bibliosynergy.ula.org.ua/index.php/proekt1.
2. Костусяк Н. М. Академічна риторика та письмо : методичні рекомендації. Луцьк: Надстир'я, 2022. 44 с. URL: <https://surli.cc/usuqip>
3. Медіавчительський кампус. URL: https://www.youtube.com/channel/UCx-AL3lm3wYbt_E2dRLsLyQ
4. Петрушак О. Мультимедійна презентація як складник комплексного методичного забезпечення освітнього процесу : електронний навчальний курс. Біла Церква: БІНПО, 2022 р. 33 с. URL: <https://surl.lu/lkyasj>
5. Підготовка наукових публікацій та презентація результатів наукових досліджень: конспект лекцій до самостійної та дистанційної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії. [Електронний ресурс] / уклад. В.О. Ананьїн та ін.; за ред. В.О. Ананьїна. Київ: ІСЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 64 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/dfaebca3-10a3-4e46-88e4-380f695669b9/content>
6. Семеног О. М., Козлова О. Г. Науково-педагогічний портрет ректора: ціннісні виміри. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. Вип. 2. С. 112-127. URL: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.2.15>
7. Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. / за ред. Л.І. Мацько. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2008. 252 с. URL: <https://library.spu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/131.pdf>

8. Семеног О.М. Постать мовознавиці в об'єктиві науково-академічного дискурсу. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2024. Вип. 4 (138). С. 124-139.

9. Соціальне у мові та мова в соціумі : колективна монографія / О. Доценко та ін.; наук. ред. та упоряд. Н. Ясакова. Київ : НаУКМА, 2023.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання	Рекомендований ресурс
Розробити анотацію наукової статті з проблем власного дослідження.	Вовк М.П. Технологія розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах поєднання формального і неформального навчання. <i>Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти</i> : практичний посібник / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. С. 93-152. URL: https://lib.iitta.gov.ua/715790/
Підготувати фрагмент наукової статті (актуальність і новизна дослідження).	Підготовка наукових публікацій та презентація результатів наукових досліджень: конспект лекцій до самостійної та дистанційної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії. [Електронний ресурс] / Уклад. В.О. Ананьїн та ін.; за ред. В.О. Ананьїна. Київ : ІСЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 64 с. URL: https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/dfaebca3-10a3-4e46-88e4-380f695669b9/content

Практикум

Завдання 1. Доповніть таблицю «Рід іменників» словами зі словничка.

Чоловічий рід	Жіночий рід	Середній рід
Аспірант	Дисертація	Дослідження

Українсько-англійський педагогічний словничок

Українська мова	Англійська мова
Аспірант	Postgraduate student
Дисертація	Dissertation
Науковий керівник	Scientific supervisor
Дослідження	Research
Педагогіка	Pedagogy

Українська мова	Англійська мова
Освіта	Education
Освітній процес	Learning process
Методологія	Methodology
Методика викладання	Teaching method
Навчальна програма	Curriculum
Освітня система	Educational system
Студент	Student
Викладач	Lecturer/Teacher
Кваліфікація	Qualification
Ступінь	Degree
Академічна підготовка	Academic preparation
Наукова робота	Scientific work
Гіпотеза	Hypothesis
Експеримент	Experiment
Аналіз	Analysis
Результати	Results
Висновки	Conclusions
Обговорення	Discussion
Літературний огляд	Literature review
Дослідницьке питання	Research question
Докази	Evidence
Метод	Method
Підхід	Approach
Навчальні цілі	Learning objectives
Оцінка	Assessment
Контроль	Control
Зворотній зв'язок	Feedback
Навчальний план	Lesson plan
Інтерактивне навчання	Interactive learning
Індивідуальне навчання	Individual learning
Практичні навички	Practical skills
Теоретична база	Theoretical framework
Емпіричне дослідження	Empirical research
Кваліфікаційний іспит	Qualifying examination

Завдання 2. Оберіть зі словничка 5 термінів і поясніть їхні значення.

Наприклад: Дослідницьке питання (Research question) – це чітко сформульоване питання, на яке дослідник прагне знайти відповідь у процесі своєї наукової роботи. Дослідницьке питання визначає мету і напрям дослідження, допомагаючи зосередитися на ключових аспектах проблеми.

Завдання 3. Напишіть по одному реченню, використовуючи одне із словосполучень: літературний огляд, інтерактивне навчання, емпіричне дослідження. Наприклад: Літературний огляд охоплює двадцять наукових джерел.

Завдання 4. Прочитайте уривок з тексту «Слово про Вчителя-добротворця». Випишіть наукові терміни, слова і словосполучення, які не входять до наукової термінології. Розкрийте їх значення.

Постать академіка Івана Андрійовича Зязюна є в українській педагогіці однією з найбільш значних, адже ним вписано власну сторінку в історію розвитку вітчизняної педагогічної науки. Вченому присвячені статті в енциклопедичних, наукових і навчальних виданнях як фундатору нового педагогічного напрямку – теорії та історії педагогічної майстерності, де предметом наукового дослідження стає особистість і неповторна педагогічна дія вчителя. Немає педагогіки без педагога, стверджує академік І. Зязюн, оскільки педагогічні цілі й завдання реалізуються у педагогічній діяльності, лише переломлюючись крізь призму особистості вчителя. І цими словами вчений протистойть не лише «бездітній», але й «безпедагогічній» педагогіці як затеоретизованій, «мертвій», а тому надієвій на практиці сукупності схоластичних знань і положень (М.П. Вовк).

Завдання 5. Ознайомтесь з анотацією статті. Схарактеризуйте структуру тексту анотації і за аналогією напишіть анотацію до статті за темою дисертації.

***Анотація.** Узагальнено соціокультурну місію вчителя української мови і літератури, який виступає ретранслятором інноваційних змін, що здійснюються у мовно-літературній галузі у базовій середній і профільній школі на основі Концепції Нової української школи, Державного стандарту базової середньої освіти, Державного стандарту профільної середньої школи. У контексті сучасних реформаційних зрушень у сфері вищої педагогічної освіти актуалізується проблема оновлення змісту підготовки сучасного вчителя української мови і літератури, який повинен мати високий рівень фахових компетентностей, бути спрямованим на дослідницьку діяльність, виконувати роль носія мовної культури суспільства, визначати вектори аксіокультурного розвитку громадянина зокрема і держави загалом. Виокремлено у змісті професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури тенденції: структурування змісту дисциплін на основі міждисциплінарності; реалізації компетентнісного підходу; структурування змісту професійної підготовки є спрямованість на імплементацію змін у мовно-літературній галузі у базовій середній і профільній школі, що передбачає збагачення змістових модулів, тем у межах основних дисциплін педагогічного, методичного спрямування змістовим контентом щодо особливостей викладання української мови і літератури за новими державними стандартами. Представлено досвід підготовки майбутніх учителів української мови і літератури за освітньо-професійними програмами (014 Середня освіта. Українська мова і література) на бакалаврському й магістерському освітніх рівнях з урахуванням сучасних змін в освіті.*

***Ключові слова:** учитель української мови і літератури, професійна підготовка, державний стандарт профільної середньої школи, компетентності, Нова українська школа, зміст освіти (Вовк М.П. Тенденції оновлення змісту підготовки майбутніх учителів української мови і літератури у закладах вищої педагогічної освіти. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2025. № 1(141). С. 111-121. URL: <https://salو.li/8bf14d9>).*

Завдання 6. Ознайомтеся з рекомендаціями Ольги Підлужної щодо оформлення бібліографічного списку. Укладіть список з 10 джерел за темою дисертації на основі пошукової системи [Google Академія: https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk](https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk)

Страшний сон науковця – оформлення бібліографії

Оформлення бібліографічного списку – важливий етап наукової роботи, і під час нього науковець може допустити низку **типових помилок або пасток**, які знижують якість роботи або навіть ставлять під сумнів її академічну доброчесність. Ось основні **пастки, у які може потрапити науковець**:

1. НЕВІДПОВІДНІСТЬ ОБРАНОМУ СТАНДАРТУ

Проблема: Оформлення списку за змішаними або неправильними стандартами (наприклад, частково за ДСТУ, частково за АРА).

Порада: Заздалегідь обрати і дотримуватись одного стандарту (ДСТУ 8302:2015, АРА, MLA, Chicago, Harvard тощо).

2. НЕПОВНІ АБО НЕПРАВИЛЬНІ БІБЛІОГРАФІЧНІ ДАНІ

Проблема: Пропущені ініціали, дати видання, видавництво, сторінки тощо.

Приклад:

✗ Ковальчук І. Українська мова. – Київ. 327 с.

✓ Ковальчук І. П. Українська мова: підручник. Київ : Освіта, 2019. 256 с.

3. ЗАСТАРІЛІ АБО НЕДОСТОВІРНІ ДЖЕРЕЛА

Проблема: Використання джерел без наукової цінності (веб-форуми, блоги без авторства, Wikipedia як основне джерело).

Порада: Обирайте рецензовані публікації, монографії, наукові статті з фахових журналів.

4. НЕВКЛЮЧЕННЯ ДО СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, АБО Й ВЗАГАЛІ - ЗАЙВИ

Проблема: У списку вказані джерела, які не згадуються в тексті, або в тексті є посилання на джерела, відсутні в списку.

Порада: Завжди перевіряйте відповідність між списком і посиланнями в основному тексті.

5. ПОРУШЕННЯ АЛФАВІТНОГО АБО ХРОНОЛОГІЧНОГО ПОРЯДКУ

Проблема: Неправильна послідовність джерел у списку.

Залежить від стандарту: У ДСТУ - алфавітний порядок, в АРА - за абеткою авторів.

6. НЕПРАВИЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛ

Проблема: Відсутність URL, дати доступу або неправильне цитування онлайн-матеріалів.

Порада:

Петренко В. Історія України [Електронний ресурс]. URL: <https://history-ukr.example.com> (дата звернення: 16.07.2025).

7. САМОПЛАГІАТ, АБО НЕВИПРАВДАНЕ ЦИТУВАННЯ ВЛАСНИХ РОБІТ

Проблема: Часте використання власних попередніх публікацій без належного оформлення.

Порада: Завжди позначайте свої джерела відповідно до стандартів. І ОБОВ'ЯЗКОВО-супровідний текст-пояснення, чому вводимо свою статтю.

8. ЗАСТОСУВАННЯ АВТОМАТИЧНИХ ГЕНЕРАТОРІВ БЕЗ ПЕРЕВІРКИ

Проблема: Бездумне використання програм чи сайтів для генерації бібліографії (наприклад, Google Scholar Citation Generator), які можуть робити помилки.

Порада: Завжди вручну перевіряйте згенерований запис.

9. ВІДСУТНІСТЬ ВИРОБЛЕНОЇ НАВИЧКИ МАЙСТЕРНОГО ПАРАФРАЗУ

Проблема: Дослівне копіювання тексту джерела без належного цитування або невдалий переказ, що змінює зміст або виглядає як плагіат.

Наслідки: Порушення академічної доброчесності, звинувачення в плагіаті.

Порада:

- Тренуйтеся якісно переказувати зміст джерела своїми словами.
- Завжди зазначайте джерело навіть при парафразуванні.
- Використовуйте прямі цитати лише тоді, коли це справді потрібно.

10. НЕПРАВИЛЬНА РОБОТА З ВТОРИННИМИ ДЖЕРЕЛАМИ

Проблема: Цитування з другого джерела без вказання, що це не оригінал.

Приклад помилки: Автор наводить цитату з роботи А, яку знайшов у джерелі Б, але посилається лише на А, хоча сам роботи А не читав.

Правильно: Указати, що інформацію взято з вторинного джерела.
 (Іваненко, 2001, цит. за: Петров, 2020, с. 45)

Порада:

- Завжди намагайтеся знайти першоджерело.
- Якщо це неможливо – коректно вказуйте, що цитата наведена через інше джерело.

ШАХ І МАТ НАУКОВЦЮ – згенерована ШІ бібліографія.

Порада:

- Обняти і плакати.
- Прощайтесь, виносимо.

Підсумок: Оформлення бібліографічного списку – це не лише технічна вимога, а **показник академічної культури**, уважності й доброчесності науковця.

Уникнення вищеназваних пасток – запорука якісної та поважної наукової праці.

(Підлужна О. Школа освітнього коучингу. 2025. URL: <https://www.facebook.com/groups/507808465092535/>).

Тема 1.1. Комунікативні ознаки культури мовлення (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Характеристики наукового тексту (проблемність, гіпотетичність, цілеспрямованість, діалогічність, інформаційна, логічна, емоційно-оцінна, спонукальна насиченість, завершеність, комунікативність, модальність).
2. Нормативне користування науковою мовою в усній і писемній, діалогічній і монологічній формах.
3. Порухення культурно-мовних норм наукового тексту.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Вовк М.П. Технологія розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах поєднання формального і неформального навчання. *Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти*: практичний посібник / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. С.93-152. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715790/>
2. Вовк М.П. Тренінг з розвитку мовної культури майбутнього педагога-дослідника в умовах формальної освіти. *Тренінгові технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти*: метод. рек. / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти імені Івана Зязюна. Київ, 2019. 109 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718751/>
3. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми: Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>
4. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.
5. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
6. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС. 2021. 80 с.
7. Про затвердження вимог до оформлення дисертацій. Наказ Міністерства освіти і науки № 40 від 12.01.2017 р., із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
8. Семенов О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти: навч. посіб. Суми :Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>

Додаткові

1. Академічне письмо та бібліографія. Назва з екрану. URL: bibliosynergy.ula.org.ua/index.php/proekt1.
2. Гарбар М., Навчук Г., Хававчак О. Лінгвопоетика наукового дискурсу: аналіз мовних засобів побудови наукових текстів. *Лінгвістичні студії*. 2024. С. 61-72. URL: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.48.5>
3. Костусяк Н. М. Академічна риторика та письмо : методичні рекомендації. Луцьк: Надстир'я, 2022. 44 с. URL: <https://surl.cc/usuqip>
4. Медіавчительський кампус. URL: https://www.youtube.com/channel/UCx-AL3lm3wYbt_E2dRLsLyQ
5. Петрушау О. Мультимедійна презентація як складник комплексного методичного забезпечення освітнього процесу: електронний навчальний курс. Біла Церква: БІНПО, 2022 р. 33 с. URL: <https://surl.lu/lkyasj>
6. Підготовка наукових публікацій та презентація результатів наукових досліджень: конспект лекцій до самостійної та дистанційної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії. [Електронний ресурс] / уклад. В.О. Ананьїн та ін.; за ред. В.О. Ананьїна. Київ: ІСЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 64 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/dfaebca3-10a3-4e46-88e4-380f695669b9/content>

7. Соціальне у мові та мова в соціумі: колективна монографія / О. Доценко та ін.; наук. ред. та упоряд. Н. Ясакова. Київ: НаУКМА, 2023.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання	Рекомендований ресурс
Підібрати мовні кліше за результатами опрацювання 3-5 фахових статей з освітніх, педагогічних наук.	Естетика і етика педагогічної дії. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2025. URL: https://aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua/
Проаналізуйте одну з доповідей наукової конференції за такими ключовими словами: методологія, концепція, новизна, висновки, актуальність.	Медіавчительський кампус. URL: https://www.youtube.com/channel/UCx-AL3lm3wYbt_E2dRLsLyQ

Практикум

Завдання 1. Ознайомтеся з текстом. Визначте, яку обов'язкову частину наукової статті він демонструє? Виправте огріхи, щоб узгодити поданий текст з вимогами до написання наукової статті.

ТВОРЧА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Аналіз праць зарубіжних філософів і психологів (А. Бергсон, Г. Воллес, К. Ізард, А. Маслоу, А. Пуанкаре, Б. Спіноза) засвідчив значну увагу дослідників до проблеми розвитку творчості особистості. У дослідженнях педагогів Г. Ващенко [2], І. Зязюна [4], В. Сухомлинського [11], О. Тутолміна [12], працях психологів Г. Балла [1], О. Волобуєвої [3], З. Карпенко [5], С. Максименка [7], В. Моляко [8], В. Моргуна [9], В. Семиченко [10], Н. Чепелевої [13] розкрито особливості творчої самореалізації особистості у професійній діяльності. Важливе місце в розкритті компетентнісного підходу до навчально-виховного процесу в системі вищої та загальної середньої освіти належить працям, що розглядають особливості розвитку творчої компетентності викладача вищого навчального закладу. Однак ця проблема потребує наукового аналізу.

Завдання 2. Спроектуйте можливу мету написання наукової статті, якщо вона має таку назву:

- «Принципи формування естетичної культури молоді»;
- «Естетико-педагогічний контекст формування виконавської культури скрипаля»;
- «Світоглядне становлення особистості в культурі: історичний аспект»;
- «Проектний підхід до організації навчального процесу в гімназії естетичного профілю».

Завдання 3. Поміркуйте, чи є нормативними такі вислови. За потреби виправіть помилкові варіанти. Складіть діалог, використовуючи частину висловів.

Наукова ступінь; дякуючи вам; згідно наказу; приведені показники співпадають; можемо привести слідуючі приклади; по нашій кафедрі два аспіранта; ведуча організація; завідуючий відділом; по крайній мірі; співпадіння обставин; явна помилка; як нами вже відзначалось; дані експерименту виявили більши краций результат; питання по подальшому вивченню; на етапі дослідження були допущені такі дефекти.

Завдання 4. Яким конструкціям ви віддаєте перевагу в різновидах наукового стилю?

не мішало б, не вадило б, не завадило б; немає потреби, відпала необхідність; почати обговорювати; приступити до обговорення; подати на розгляд; вступати в силу; набувати чинності; підпис завіряю; підпис засвідчую; служити підставою; бути підставою.

Завдання 5. Ознайомтеся з теоретичними положеннями щодо різновидів наукових текстів. Складіть по 2-3 речення для демонстрації оглядового, методологічного, емпірико-фактологічного, теоретичного текстів.

Наукові тексти знаходять вияв у кількох різновидах.

Призначення *оглядового тексту* – забезпечити наукове обґрунтування предмета дослідження, установити межі цього дослідження, показати ступінь невивченості його окремих складових.

Наприклад: у дисертаціях проаналізовано концепти краса (О. Цапок), добро і зло (О. Лисицька), правда й неправда (М. Мамич, О. Пироженко), природа (І. Дишлюк), степ (О. Єфименко), кохання (Г. Огаркова), часові й просторові концепти (Н. Бігунова, М. Джисоева, С. Лобода) та ін. Флористичні концепти вчені дослідили з позицій ономасіології (В. Калько, Р. Омельковець), епідигматичних відношень (В. Пітель), а з точки зору семасіології на матеріалі фольклорних текстів (В. Галайчук), в етнопсихолінгвістичному (І. Подолян) та функціонально-стилістичному (І. Коломієць) аспектах. Аналіз флористичних концептів з позицій семасіології на матеріалі поетичного мовлення ХХ ст. в дисертаційних роботах не здійснювався (І. Рогальська).

Методологічний текст слугує для вмотивування та опису специфіки методології проведеного дослідження. Наприклад: *Методологічні принципи визначення та відбору поняттєво-термінологічного апарату дослідження дозволили класифікувати поняття в 4 групи, як це показано на рис. 1.1. Виділимо поняття, які увійшли до складу кожної групи. ...* (І. Соколова).

Емпірико-фактологічний текст (термін Ю. Сурміна) містить опис фактологічної бази дослідження, класифікації й узагальнення фактів у конкретному дослідницькому контексті. Наприклад: *Як засвідчили результати констатувального зрізу, студентів із високим рівнем сформованості дискурсивної компетенції не було ні в контрольній (далі – КГ), ні в експериментальній (далі – ЕГ) групах. На достатньому рівні перебувало 12% респондентів КГ і 16% ЕГ, що продемонстрували належне володіння термінологічною базою теорії дискурсу й елементами дискурсивного аналізу*

тексту (О.Кучерява).

Теоретичний текст подає теоретичні аспекти предмета дослідження.

Наприклад: Вивчення й аналіз наукової літератури дозволяє говорити про різні думки щодо визначення сутності понять «діалог», «навчальний діалог», «діалогічна взаємодія». Діалог розглядається як спосіб вирішення навчально-виховних проблем і форма спілкування вчителя й учня на гуманістичних принципах (Сократ); спосіб самопізнання й самовдосконалення особистості (Ф. Шлейєрмахер) (Г.Салащенко)

Завдання 6. Перегляньте і прослухайте доповідь одного з науковців на вибір за ресурсом Медіавчительського кампусу (https://www.youtube.com/channel/UCx-AL3lm3wYbt_E2dRLsLyQ). Схарактеризуйте виступ за критеріями: нормативність мовлення, аргументованість, емоційність, об'єктивність, візуалізація.

Тема 1.2. Лексикографічна і термінологічна культура дослідника (лекція).

Питання до лекції

1. Компоненти лексикографічної культури.
2. Ознайомлення зі здобутками національної лексикографічної науки. Комп'ютерна (електронна) лексикографія.
3. Корпусна лексикографія.
4. Поради до використання термінів у власних текстах.

Відеоконтент / презентація до лекції

Лексикографічна і термінологічна культура дослідника (О.М. Семеног). https://drive.google.com/drive/folders/194_-fhsby7r-HCwURadNH28i0yz8myGO	

Рекомендовані джерела до лекції:

1. Академічне письмо: лінгвокультурологічний підхід: навч. посіб. / О. Семеног та ін. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015. 190 с.
2. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика: навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>
3. Закон України «Про авторське право і суміжні права». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> 20.
4. Закон України «Про академічну доброчесність». Проект. URL: <http://surl.li/dstdm>
5. Закон України «Про вищу освіту». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
6. Закон України «Про інформацію». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
7. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19>

8. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.
9. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
10. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
11. Про затвердження вимог до оформлення дисертацій. Наказ Міністерства освіти і науки № 40 від 12.01.2017 р., із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
12. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>
13. Семеног О. Лінгвоперсонологія: навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 192 с.
14. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти: навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>
15. Стратулат Н. В., Яслик, В. І. Нормативність як основний аспект наукового мовлення. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31(70). № 4. Ч. 1. С. 125-130. URL: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-1/23>
16. Український правопис. Довідник. Київ : Видавництво: Центр учбової літератури, 2020. 352 с.

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Опрацюйте наукову статтю з актуальних проблем педагогічної освіти і освіти дорослих у контексті основних вимог до змісту, побудови та мовного оформлення (на вибір).	Естетика і етика педагогічної дії. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2025. URL: https://aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua/ Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. 2025. URL: https://www.unesco-journal.com.ua/index.php/journal

Тема 1.2. Лексикографічна і термінологічна культура дослідника (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Лексикографічна культура дослідника.
2. Термінологічна культура науковця.
3. Поради до використання термінів у власних текстах.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Академічне письмо: лінгвокультурологічний підхід: навч. посіб. / О. Семеног та ін. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015. 190 с.
2. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми: Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>
3. Закон України «Про авторське право і суміжні права». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
4. Закон України «Про академічну доброчесність». Проект. URL: <http://surl.li/dstdm>
5. Закон України «Про вищу освіту». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
6. Закон України «Про інформацію». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
7. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
8. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.
9. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
10. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
11. Про затвердження вимог до оформлення дисертацій. Наказ Міністерства освіти і науки № 40 від 12.01.2017 р., із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
12. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>
13. Семеног О. Лінгвоперсонологія: навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 192 с.
14. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти: навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>
15. Стратулат Н. В., Яслик, В. І. Нормативність як основний аспект наукового мовлення. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31(70). № 4. Ч. 1. С. 125–130. URL: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-1/23>
16. Український правопис. Довідник. Київ : Видавництво: Центр учбової літератури, 2020. 352 с.

Додаткові

1. Воропай О. К., Пічик К. В., Чала Н. Д. Наукова робота: легко, із задоволенням. Київ : НаУКМА, 2017. 88 с.
2. Гарбар М., Навчук Г., Хававчак О. Лінгвопоетика наукового дискурсу: аналіз мовних засобів побудови наукових текстів. *Лінгвістичні студії*. 2024. С. 61-72. URL: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.48.5>
3. Естетика і етика педагогічної дії. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих

імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2025. URL: <https://aesthetichpedaction.pnpu.edu.ua/>

4. Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025. [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/>

5. Основи наукового цитування. Наукова бібліотека Сумського державного університету імені А.С. Макаренка. URL: <https://library.sspu.edu.ua/czytuvannya-ta-posylannya/>

6. Підготовка наукових публікацій та презентація результатів наукових досліджень : конспект лекцій до самостійної та дистанційної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії. [Електронний ресурс] / уклад. В.О. Ананьїн та ін.; за ред. В.О. Ананьїна. Київ: ІСЗІ КПП ім. Ігоря Сікорського, 2023. 64 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/dfaebca3-10a3-4e46-88e4-380f695669b9/content>

7. Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. / за ред. Л.І. Мацько. Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2008. 252 с. URL: <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/131.pdf>

8. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посіб. К. : НАДУ, 2008. 184 с. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/surmin.pdf>

9. Сусліков Л.М., Студеняк І.П. Презентація наукових результатів: навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2019. 300 с. URL: <https://surl.li/kgntnx>

10. Як написати наукову статтю. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iEsk7N0spNI&t=249s>

11. Nauka.gov.ua. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/mizhnarodni-pravyta-tsytuvannya-ta-posylannia-v-naukovykh-robotakh/>

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Укласти глосарій понять за темою дисертаційного дослідження, акцентуючи увагу на ключових термінах і терміносполуках, їх авторських дефініціях.	Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025. [Електронний ресурс]. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/ Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика : словник / укл. М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 328 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731691/

Практикум

Завдання 1. Заповніть таблицю «Основні типи лінгвістичних словників».

Тлумачний	це словник, у якому пояснюється...
Орфографічний словник	
Словник наголосів	
Словник іншомовних слів	
Фразеологічний словник	
Термінологічний словник	
Морфемний словник	
Словник синонімів	
Словник антонімів	
Словник омонімів	

Завдання 2. Прочитайте текст. Прокоментуйте на основі власних спостережень конотацію виділених термінів.

Смислова **точність і однозначність** висловлювань досягається шляхом уживання термінів і слів у прямому значенні, уточнень у вигляді зносок, посилань, цитат, прізвищ цифрових даних, які аргументують наукові положення і підсилюють об'єктивність та достовірність висловленого. Недоречно вжити в науковому тексті слово може призвести до подвійного тлумачення цілого речення.

Не варто сплутувати і слова *запитання і питання*. *Запитання* - це словесне звернення, яке потребує відповіді. Слово *питання* здебільшого вживають, коли йдеться про якусь проблему, справу, що потребує розв'язання або вивчення.

Завдання 3. Ознайомтеся з науковою лексикою щодо організації освітнього процесу. Випишіть терміни, які ви використовуєте/використаєте для підготовки своїх наукових статей.

Використані джерела:

Корольов Б.І., Невмержицький О.А., Прохур Ю.З., Скиба Ю.А., Тітаренко Н.Ю., Ярошенко О.Г. *Електронний українсько-англійський словник-розмовник з науково-дослідницької діяльності* / за заг. ред. Ю.З. Прохура. Інститут вищої освіти НАПН України, 2014. 114 с.

Rolyak A. O., Humenyuk I. I. English for postgraduate students: A study guide (for candidates for the degree of Doctor of Philosophy at the third (educational-scientific) level of higher education). Kamianets-Podilskyi: Higher Education Institution «Podillia State University», 2024. 115 p.

Українська мова	Англійська мова	Приклад речення (Укр)	Приклад речення (Англ)	Контекст
Педагогіка	Pedagogy	Педагогіка досліджує процеси навчання та виховання.	Pedagogy explores the processes of teaching and upbringing.	Загальна наука про освіту та виховання.
Дидактика	Didactics	Дидактика розробляє методи викладання предметів.	Didactics develops methods of teaching subjects.	Теорія навчання.
Знання	Knowledge	Знання є результатом систематичного навчання.	Knowledge is the result of systematic education.	Результат освітнього процесу.
Гуманізація і гуманітаризація освіти	Humanization and humanitarization of education	Гуманізація освіти сприяє розвитку особистості.	Humanization of education contributes to personality development.	Підходи до гуманного навчання.
Форми освітнього процесу	Forms of the educational process	Форми освітнього процесу охоплюють лекції та семінари.	Forms of the educational process include lectures and seminars.	Організаційні форми навчання.
Курси	Courses	Курси з педагогіки допомагають опанувати методику.	Courses in pedagogy help to master teaching methods.	Навчальні програми.
Урок	Lesson	Урок планується з урахуванням вікових особливостей.	The lesson is planned considering age characteristics.	Основна одиниця навчання.
Лекція	Lecture	Лекція є (може бути) основним методом викладання в університеті.	The lecture is the main teaching method at university.	Форма навчання.
Практичне заняття. Семінар	Practical lesson. Seminar	Практичне заняття сприяє розвитку навичок.	The practical lesson contributes to skill development.	Активна форма навчання.
Практика	Practice	Практика дозволяє застосувати теоретичні знання.	Practice allows applying theoretical knowledge.	Застосування теорії на практиці.
Позакласна /Позааудиторна робота	Extracurricular/Audit work	Позакласна робота охоплює проєктні завдання.	Extracurricular work includes project tasks.	Додаткові навчальні активності.
Методи і засоби навчання	Methods and means of teaching	Методи і засоби навчання	Methods and means of teaching	Інструменти педагогічного

Українська мова	Англійська мова	Приклад речення (Укр)	Приклад речення (Англ)	Контекст
		впливають на успішність.	influence success.	процесу.

Завдання 4. Прочитайте фрагмент наукового тексту. Визначте, слова яких частин мови переважають у тексті. Чим це зумовлюється? Який жанр наукового стилю подано?

На лінгвістичному порталі «Mova.info» (<http://mova.info/>) відкритий проект, який має на меті виробити питомі відповідники для сучасних термінів. Відвідувачі можуть не лише довідатися про можливі способи їх перекладу, а й запропонувати власні варіанти.

Ось деякі переклади комп'ютерних термінів: browser «програма для роботи в інтернеті» — пересувка, cell «елемент електронних таблиць Excel» — комірка, cookies «ві домості про минулі звертання користувача до певного сервера» — реп'яшки, double click «два натискання миші» — двотиск, hard drive «жорсткий диск» — записник, CD-ROM «зовнішня пам'ять ком п'ютера» — кружало, homepage «основна сто рінка веб-вузла» — домівка, hosting «послуги з розміщення інформації на веб-вузлах» — притулок, key «клавіша» — гудзик, performance «продуктивність» — швидкодія, space «символ, що позначає пропуск між словами у тексті» — прогалик, usability «зручність роботи» — ужитковість (П.Селігей).

Завдання 5. Визначте загальний зміст тексту, виділіть його смислові частини, ключові слова, терміни, морфологічні і синтаксичні засоби.

Встановлено, що характерними особливостями професійної діяльності педагога вищої школи є: спрямованість навчання на науку в її розвитку; спрямованість навчального процесу вищої школи на самостійну роботу студентів, яка має постійно зближуватися з досвідною роботою; наскрізна професійна спрямованість усього навчального процесу у вищій школі; єдність і оптимальне співвідношення теоретичної та практичної підготовки студентів; її всеохоплюючий комунікативний характер; гуманістична спрямованість навчального процесу у вищій школі тощо. Аналіз результатів науково-теоретичного дослідження характерних особливостей професійної діяльності викладачів ЗВО дав змогу визначити, що психолого-педагогічна компетентність, з одного боку, зумовлює, ефективність професійно-педагогічної діяльності, з другого – створює можливість для гармонійного, безкризового професійного розвитку самого викладача ЗВО як ученого, педагога, успішної особистості взагалі (О. Гура).

Завдання 6. Прочитайте тексти. Перед вами мовні портрети вчених. Виділіть особливості індивідуального стилю відомих науковців.

1. Прикладом наполегливості й працьовитості, високої вимогливості до себе, сумлінності й відповідальності, непогамовної жадаоби знань, безперервного творчого пошуку і важкої, виснажливої праці є Любов Іванівна Мацько для своїх учнів і колег. Педагог за покликанням, одержима любов'ю до України й рідної мови, вона впродовж кількох десятиліть учить молодь шанувати рідний край, берегти й розвивати українську мову, культуру.

Про кафедру, очолювану Любов'ю Іванівною, мабуть, слід сказати окремо. Це невеликий,

але дружний колектив, у якому панують доброзичливість, толерантність, творча атмосфера, дух здорових наукових змагань. Його енергетичним центром є Любов Іванівна.

Її наукова школа відома не тільки в Україні, а й за кордоном. Як творча особистість, вона непідвладна автоматизму життя, не дає засмоктати себе дріб'язковості й метушні (Ф. Кейда).

2. Гурток із мови на філологічному факультеті Київського державного університету ім. Тараса Шевченка вів І.К.Кучеренко, який вражав своєю логікою і творчим підходом до викладання. Свої знання і любов до мови він передав студентам, серед яких була і Світлана Єрмоленко (тепер відомий мовознавець).

Спецкурс «Теорія і практика перекладу» прищепив смак Світлані Єрмоленко до мови, відчуття слова і «спровокував» дипломну роботу «Переклади українською мовою балад А.Міцкевича». Науковим керівником дипломної роботи був В.В. Коптілов, а кандидатської дисертації – Зиновія Тарасівна Франко. На питання, що вона взяла від своїх учителів, Світлана Яківна відповідає: від І.К. Кучеренка – його чітку логіку, від В.В. Коптілова – тонке, загострене відчуття поетичного, зокрема перекладного, слова, від З.Т. Франко – відкритість до людей, толерантність.

Сьогодні Світлана Яківна – сама талановитий учитель, підготувала 35 кандидатів та 3 докторів філологічних наук. Наталія Мех говорить про свого Вчителя так: «Прогресивна, динамічна, толерантна та чуйна, Світлана Яківна є одним із тих дороговказів, які відкривають новим поколінням істинний сенс наукової творчості» (А. Пономаренко).

3. Учні Івана Зязюна завжди відзначають його блискучі лекції. Кожна лекція завжди авторська, завжди єдина, неповторна, завжди мистецький твір. Її мета - не нав'язувати студентам систему якихось знань, а разом з кожним із них заглибитися в таємниці надзвичайно цікавої і оригінальної науки про почуттєвий світ людини і його вияв у процесі сприймання реальної дійсності, творів мистецтва та інших витворів людського розуму і людських рук, у процесі творчої самореалізації людини.

Показниками лекторської майстерності педагога важливо визнати науковість та інформативність викладу; доказовість, аргументованість, доступність, послідовність викладених питань, чітку орієнтацію на проблему. Жива думка, живе слово, звернене до потреб сьогодення із синтезом минулого і проєкцією у майбутнє - усе це допомагає створити т. зв. ауру міжособистісного спілкування (Л. Мацько, О. Семенов).

Тестові завдання¹³

1. Наукова мовна культура –

А) сфера функціонування наукового мовного стилю;

Б) нормативне користування науковою мовою в усній і писемній, діалогічній і монологічній формах; формування високого рівня мовнокомунікативної культури дослідника;

В) якість досвідченого науковця.

13 Тести укладено на основі ресурсів: Семенов О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>; Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика: навчально-методичний посібник. Суми: Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/inevei>; Гарбар І. В., Гарбар А.І. Культура мовлення : навчальний посібник Миколаїв: НУК, 2023. 228 с. URL: <https://rep.nuos.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f77fe6ac-0be5-48bb-bbe8-e1de984579c6/content>

2. Серед основних принципів укладання наукових текстів виокремлюють принципи:

А) змістовності, наукової інформативності, новизни, проблемності, професійної значущості; змістової завершеності, інтертекстуальності, діалогічності, академічної доброчесності;

Б) публічності, відкритої науки, доступності, об'єктивності;

В) змістовності, діалогічності, етичності, зв'язку з практикою, традиційності.

3. Культура укладання і створення якісного наукового тексту передбачає:

А) оволодіння *текстовою* культурою;

Б) оволодіння *текстовою* культурою, готовністю моделювати зв'язний текст з урахуванням структурно-сміслових композиційних, категоріальних особливостей та дотримання принципів текстової організації;

В) сформованість *жанрової* компетенції.

4. Для професійного розвитку майбутніх дослідників важливо розвивати стилістичну культуру, що передбачає:

А) готовність вибудовувати стилістично коректні наукові тексти різних жанрів, передбачає інформативну, логічну, оцінну насиченість наукового тексту, ступінь смислової і змістової новизни, що виявляється в авторській концепції, системі авторських оцінок, які допомагають читачеві зрозуміти смисл тексту;

Б) готовність вибудовувати стилістично коректні наукові тексти різних жанрів;

В) оцінну насиченість наукового тексту, ступінь смислової і змістової новизни, що виявляється в авторській концепції, системі авторських оцінок, які допомагають читачеві зрозуміти смисл тексту.

5. Термінологічну культуру дослідника визначають як:

А) професійну компетентність, що передбачає об'єктивне використання термінів у наукових текстах;

Б) професійну компетентність, що передбачає об'єктивне використання термінів у наукових текстах;

В) інтегральну якість особистості, комплекс мовних і мовленнєвих знань із термінознавства, терміноутворення, умінь і навичок фахівця послуговуватися термінологічним апаратом лінгводидактики у професійній діяльності.

6. Сутність лексикографічної культури дослідника полягає у:

А) сформованості стійкої усвідомленої потреби, емоційно-оцінному ставленні та інтересі в опануванні здобутків української лексикографії, переконаності в суспільній значущості знань з лексикографії, бажанні здійснювати лексикографічний науковий пошук, вироблення мовного смаку, лінгвістичного чуття, розширення філологічного кругозору, професійного задоволення від виконуваної діяльності; володінні знаннями різних типів словників та умінні їх використовувати у дослідницькій діяльності;

Б) володінні знаннями різних типів словників та їх цільового призначення, праць українських лексикографів й ознайомлення з досвідом словникарської роботи за кордоном; знаннями принципів побудови й особливостей структури словникової

статті, її своєрідності у словниках різних типів, знаннями лексикографічної роботи з науково-навчальним, публіцистичним і художнім текстом;

В) сформованості уміння та навичок користуватися словниково-довідниковими джерелами різних типів й оперувати набутими лексикографічними знаннями: сприймати, впізнавати, аналізувати, зіставляти мовні явища і факти, коментувати, критично оцінювати їх з погляду нормативності, відповідності сфері й ситуації спілкування; розмежовувати варіанти норм і мовленнєві порушення; виконувати порівняльний аналіз словників, володіти навичками збирання та оброблення лексикографічного матеріалу, в т.ч. комп'ютерного.

7. Лінгвістичні словники розподіляють на:

А) довідниково-лінгвістичні, граматичні, історичні;

Б) орфографічні, орфоепічні, етимологічні, тлумачні, фразеологічні, іншомовних слів, граматичні, термінологічні, діалектні, історичні, мови окремих письменників, інверсійні, частотні;

В) тлумачні, орфоепічні, українських та іншомовних слів;

8. Корпусна лексикографія – сучасний напрям прикладної лінгвістики, галузь вивчення мови, що:

А) сприяє розвитку відкритої науки;

Б) на основі текстів сучасної мови з постійним використанням комп'ютера для аналізу, збереження і опрацювання лексикографічної інформації дає змогу постійно збільшувати кількість лексичних одиниць, не очікуючи чергового перевидання словника, значно економлячи час і матеріальні ресурси;

В) створює можливості для фіксації історизмів та неологізмів.

9. Професіоналізми – слова та вирази, поширені в певному науковому середовищі, що:

А) вживаються на позначення спеціальних понять у сфері певної професії;

Б) можуть виступати також неофіційними, експресивно забарвленими синонімами до термінів;

В) є загальноновживаними словами.

10. Термінам властиві такі ознаки:

А) переважно вузька професійна сфера поширення, неконотованість, відсутність синонімії, абстрагований, логіко–понятійний характер,

Б) слова і словосполучення, дефініції яких пояснюються в енциклопедичних і термінологічних словниках;

В) номінативність, наявність точної наукової дефініції, тенденція до моносемії в межах термінологічної системи певної галузі, відсутність експресивних значень, стилістична нейтральність, системність, точність семантики, висока інформативність, переважно вузька професійна сфера поширення, неконотованість, відсутність синонімії, абстрагований, логіко–понятійний характер, системна організація в межах певного термінологічного поля, однозначність, неметафоричність.

Змістовий модуль 2. Специфіка редагування і написання наукових текстів.

Тема 2.1. Оригінальне написання наукових текстів (анотація до дисертації). Редагування наукових текстів (лекція).

Питання до лекції

1. Ідіостиль науковця: оригінальність, аргументованість, об'єктивність.
2. Етапи написання анотації до дисертації. Структура і зміст анотації.
3. Редагування наукових текстів: термінологічний, стилістичний, лексико-семантичний дискурс.

Відеоконтент / презентація до лекції

Оригінальне написання наукових текстів. Редагування наукових текстів (О.М. Семеног). https://drive.google.com/drive/folders/194_-fhsby7r-HCwURadNH28i0yz8myGO	

Рекомендовані джерела до лекції

1. Вовк М.П. Технологія розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах поєднання формального і неформального навчання. *Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти*: практичний посібник / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. С.93-152. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715790/>
2. Вовк М.П. Тренінг з розвитку мовної культури майбутнього педагога-дослідника в умовах формальної освіти // Тренінгові технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти: метод. рек. / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти імені Івана Зязюна. Київ, 2019. 109 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718751/>
3. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>
4. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.
5. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін. / за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
6. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
7. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: монографія. НАН України. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
8. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>
9. Стратулат Н. В., Яслик В. І. Нормативність як основний аспект наукового мовлення. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31(70). № 4. Ч. 1. С. 125–130. URL: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-1/23>

Завдання для самостійної роботи:

Завдання	Рекомендований ресурс
Підібрати до тексту анотації дисертації мовні кліше з урахуванням сучасних вимог до оформлення.	Естетика і етика педагогічної дії. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2025. URL: https://aesthetethicpedaction.pnpnpu.edu.ua/

Тема 2.1. Оригінальне написання наукових текстів (анотація до дисертації) (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Вимоги до структури дисертацій.
2. Структура анотації до дисертаційної роботи з освітніх, педагогічних наук.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Вовк М.П. Технологія розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах поєднання формального і неформального навчання. *Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти*: практичний посібник / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. С.93-152. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715790/>
2. Вовк М.П. Тренінг з розвитку мовної культури майбутнього педагога-дослідника в умовах формальної освіти. *Тренінгові технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти*: метод. рек. / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти імені Івана Зязюна. Київ, 2019. 109 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718751/>
3. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>
4. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.
5. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін. / за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
6. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
7. Мовна особистість в освітньому просторі: монографія / І.Д. Пасічник та ін. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021.
8. Про затвердження вимог до оформлення дисертацій. Наказ Міністерства освіти і науки № 40 від 12.01.2017 р., із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
9. Рижко О. Плагіат як соціальнокомунікаційне явище: монографія. Київ: Паливода А. В., 2017. 387с.
10. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: монографія. НАН України. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
11. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти: навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>

Додаткові

1. Воропай О. К., Пічик К. В., Чала Н. Д. Наукова робота: легко, із задоволенням. Київ : НаУКМА, 2017. 88 с.
2. Гарбар М., Навчук Г., Хававчак О. Лінгвопоетика наукового дискурсу: аналіз мовних засобів побудови наукових текстів. *Лінгвістичні студії*. 2024. С. 61-72. URL: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.48.5>
3. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше; чинний від 2016-07-01]. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. URL: http://library.snu.edu.ua/2017/dstu_8302-2015_z_vnesenimi_popravkami.pdf.
4. Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах: методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко та ін.; редколегія: В.С. Пашкова, О.В. Воскобойнікова-Гузєва, Я.Є. Сошинська, О. М. Бруй. Науково-технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; Українська бібліотечна асоціація. Київ: УБА, 2016. 117 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18681>
5. Наукові публікації. Правила оформлення графічних матеріалів. 2023. URL: <https://spubl.com.ua/uk/blog/rules-of-design-of-graphic-materials>
6. Основи наукового цитування. Наукова бібліотека Сумського державного університету імені А.С. Макаренка. <https://library.sspu.edu.ua/czytuvannya-ta-posylannya/>
7. Підготовка наукових публікацій та презентація результатів наукових досліджень: конспект лекцій до самостійної та дистанційної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії. [Електронний ресурс] / уклад. В.О. Ананьїн та ін.; за ред. В.О. Ананьїна. Київ : ІСЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 64 с.
8. Разові спеціалізовані вчені ради. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. 2025. URL: <https://ipood.com.ua/razovi-specializovani-vcheni-radi/>
9. Рекомендації до пошуку наукової інформації за допомогою інтернет-ресурсів. Назва з екрану. URL: <https://docs.google.com/document/d/1sUBDV-qvUxuAfoi1yNW47y.../edit?hl=uk>.
10. Рекомендації з оформлення посилань в наукових роботах: DSpace. Назва з екрану. URL: ela.kpi.ua/handle/123456789/16051.
11. Сервіс для складання бібліографічних посилань – Citebook. URL: <https://citebook.net> (дата звернення 02.09.2020).
12. Стилi оформлення бібліографічних посилань для міжнародних публікацій. Ч. 1. Назва з екрану. URL: www.library.ukma.edu.ua/.../Styli_oformlennya_bibliohrafichnykh.
13. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посіб. К. : НАДУ, 2008. 184 с. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/surmin.pdf>
14. Як написати наукову статтю. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iEsk7N0spNI&t=249s>
15. Nauka.gov.ua. Керівництво для рецензентів. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/kerivnytstvo-dlia-retsensentiv/>
16. Nauka.gov.ua. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/mizhnarodni-pravyta-tsytuvannia-ta-posylannia-v-naukovykh-robotakh/>

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Аналіз кейсів – анотацій до дисертацій.	Разові спеціалізовані вчені ради. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. https://ipood.com.ua/razovi-specializovani-vcheni-radi/

Практикум

Завдання 1. Ознайомтеся із таблицею «Мовні кліше в анотації». Підготуйте виступ «Яка мета анотації?».

Категорія	Опис	Приклади формулювань
Дані про автора	Інформація про автора, його статус, внесок у науку	- Автор монографії – відомий український мовознавець, доктор філологічних наук. - Автор є визнаний дослідник у галузі [назва галузі]. - Книга написана провідним українським ученим, автором численних праць.
Жанр твору	Визначення типу наукового видання та його змісту	- Монографія видатного дослідника присвячена [тематика]. - У навчальному посібнику розглядаються [ключові теми]. - У збірнику наукових праць вперше представлено [нові дані чи підходи].
Характеристика видання	Опис структури, змісту та особливостей видання	- У посібнику подано програму, змістові модулі, короткий словник термінів. - Монографія присвячена сучасним проблемам [галузь]. - Автор, аналізуючи [об'єкт аналізу], зупиняється на [ключові аспекти]. - У колективній монографії досліджуються малорозроблені проблеми [які]. - У книзі вміщено наукові та науково-популярні студії, розвідки та навчальні розробки. - Головна увага звертається на [основний акцент]. - У роботі знайшли відображення питання [перелік питань]. - Робота завершується оглядом [тема огляду]. - Коротко викладається історія [чого]. - Розкривається суть [концепція чи явище].

Категорія	Опис	Приклади формулювань
Призначення	Цільова аудиторія видання	- Наводиться статистичний матеріал щодо [дані].
		- Рекомендовано студентам, аспірантам, молодим ученим.
		- Монографія адресована широкому колу читачів, зацікавлених у [тематика].
		- Призначено для викладачів, аспірантів, студентів [спеціальність].
		- Розраховано на фахівців у галузі [галузь]

Завдання 2. Ознайомтеся з текстом анотації. Випишіть мовні кліше.

Цей підручник-енциклопедія допоможе розпізнати таємниці успішної наукової діяльності, ознайомить зацікавлених читачів зі складним світом науки.

Пропоноване видання – спроба замінити книжки лише однією книгою, яка б зняла покривало таємничості з науки і наукової творчості, дохідливо розповіла про наукову роботу, зрештою, просто надала поради щодо підготовки наукової доповіді чи презентації наукового дослідження.

Завдання 3. Підготуйте анотацію до прочитаної вами статті, використовуючи (на вибір) такий лексико-граматичний матеріал:

- 1) стаття (книга) присвячена питанню про ... ; розглядається питання про...;
- 2) автор підкреслює роль..., зупиняється на..., аналізує, розкриває... , дає характеристику... ; приходить до висновку про...;
- 3) може бути використана (ким? де?).

Завдання 4. Підготуйте повідомлення на заняття на тему «Готуємо анотацію: рекомендації», використавши запропоновані слова / терміни.

Підготовка – Preparation
Написання – Writing
Чернетка – Draft
Перегляд – Revision
Редагування – Editing
Остаточна версія – Final version
Публікація – Publication
Журнал – Journal
Конференція – Conference
Цитування – Citation
Джерело – Source
Інформація – Information
Аудиторія – Audience
Читач – Reader
Привертати увагу – Attract attention
Уникати деталей – Avoid details

За потреби скористайтесь порадами:

Головні елементи анотації наукового джерела:

1. вступ: вихідні дані джерела (назва, жанр, автор, місце і рік видання, структура, обсяг, ілюстрації);

2. основна частина: перелік основних проблем опрацьованого джерела (можна за розділами, главами, параграфами);

3. завершальна частина: актуальність і адресат джерела;

Показниками рівня якості анотації є стислість і точність інформації про першоджерело, а також оформлення відповідно до чинних мовних норм.

Поширена помилка при складанні анотацій: надлишковість (*повтор інформації, використання невдалих висловів, зайвих фраз, складних конструкцій*). Наукова термінологія має бути загальноприйнятою, а маловідомі терміни потребують пояснення (Семеног О. М. *Культура наукової української мови: навчальний посібник*. Академія, 2010.).

Завдання 5. Ознайомтеся з вимогами до анотації, які подані в наказі Міністерства освіти і науки України №40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації від 12.07.2017. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>

В анотації також вказують:

прізвище та ініціали здобувача;

назва дисертації;

вид дисертації та науковий ступінь, на який претендує здобувач;

спеціальність (шифр і назва);

найменування вищого навчального закладу або найменування наукової установи, у якому (якій) здійснювалася підготовка;

найменування наукової установи або найменування вищого навчального закладу, у спеціалізованій вченій раді якої (якого) відбудеться захист; місто, рік.

Обсяг анотації становить 0,2 - 0,3 авторських аркуша.

Наприкінці анотації наводяться ключові слова відповідною мовою. Сукупність ключових слів повинна відповідати основному змісту наукової праці, відображати тематику дослідження і забезпечувати тематичний пошук роботи. Кількість ключових слів становить від п'яти до п'ятнадцяти. Ключові слова подають у називному відмінку, друкують в рядок через кому.

Завдання 6. Прочитайте і прокоментуйте анотацію до дисертації. Випишіть мовні кліше.

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і практичне розв'язання проблеми розвитку формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України.

У першому розділі досліджено стан розробленості проблеми формування академічної культури майбутніх піаністів у ЗВО України та уточнено сутність та структуру поняття «академічна культура майбутніх піаністів».

Обґрунтовано, що сьогодні завдяки впливу історично зумовлених трансформаційних процесів, що відбувалися впродовж становлення вищої освіти України, академічна культура загалом асоціюється з вищою освітою та базується на системі цінностей, знань та уявлень, що лежить в основі функціонування академічних інституцій. Академічна культура відіграє важливу роль у формуванні особистості, розвитку її творчих та інтелектуальних здібностей, розвитку емоційної сфери та естетичного смаку. Вона може формуватися як окремо, так і в контексті загальної культури і мистецтва.

За результатами узагальнення думок вчених встановлено, що академічна культура в найширшому сенсі – це поєднання науки, знання і досвіду, механізм виникнення якого визначається як історично сформованими, так і сучасними соціокультурними умовами на

тому чи іншому етапі суспільного розвитку.

Ту Ч. *Формування академічної культури майбутніх піаністів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО України: кваліфікаційна наукова праця*. Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, 2025]. Рукопис.

Завдання 7. Ознайомтеся з таблицею «Анотація» і виконайте вправу після таблиці.

Таблиця «Анотація»

висновок	проблема	дані	ясність
дослідження	мета	аналіз	структура
стаття	підхід	результат	речення
журнал	методологія	наслідок	точний
конференція	обмеження	обсяг	інформативний
презентація	фокус	унікати	описовий
ключові знахідки	підкреслювати	деталі	кількість слів
значущість	цитування	скорочення	зазвичай
передумови	жаргон	діапазон	ключові слова
методи	чіткість	визначати	основна ідея
результати	аудиторія	внесок	галузь
читач	привертати	подавати	переглядати
увага	редагувати	чернетка	остаточна версія
відповідати	публікація	підсумувати	відображати
вимогам		суть	зміст
надавати огляд	вирішувати прогалину в дослідженні		

Тема 2.2. Вимоги до фахового літературного редагування наукового тексту (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Редагування як вид фахової діяльності.
2. Покликання. Комунікативна, когнітивна і аргументативна функції цитат у наукових текстах.

Рекомендовані джерела до практичного заняття

Основні

1. Вовк М.П. Технологія розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах поєднання формального і неформального навчання. *Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти*: практичний посібник / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. С.93-152. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715790/>
2. Вовк М.П. Тренінг з розвитку мовної культури майбутнього педагога-дослідника в умовах формальної освіти. *Тренінгові технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти*: метод. рек. / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти імені Івана Зязюна. Київ, 2019. 109 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718751/>
3. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>
4. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.
5. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
6. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
7. Мовна особистість в освітньому просторі: монографія / І.Д. Пасічник та ін. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021.
8. Про затвердження вимог до оформлення дисертацій. Наказ Міністерства освіти і науки № 40 від 12.01.2017 р., із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
9. Рижко О. Плагіат як соціальнокомунікаційне явище: монографія. Київ: Паливода А. В., 2017. 387с.
10. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: монографія. НАН України. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
11. Семенов О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>

Додаткові

1. Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. URL: <https://www.unesco-journal.com.ua/index.php/journal>
2. Воропай О. К., Пічик К. В., Чала Н. Д. Наукова робота: легко, із задоволенням. Київ : НаУКМА, 2017. 88 с.
3. Гарбар М., Навчук Г., Хававчак О. Лінгвопоетика наукового дискурсу: аналіз мовних засобів побудови наукових текстів. *Лінгвістичні студії*. 2024. С. 61-72. URL: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.48.5>
4. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше; чинний від 2016-07-01]. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. URL: http://library.snu.edu.ua/2017/dstu_8302-2015_z_vnesenimi_popravkami.pdf.
5. Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах: методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко та ін.; редколегія: В.С. Пашкова, О.В. Воскобойнікова-Гузева, Я.Є. Сошинська, О.М. Бруй. Науково-технічна бібліотека

ім. Г.І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; Українська бібліотечна асоціація. Київ: УБА, 2016. 117 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18681>

6. Наукові публікації. Правила оформлення графічних матеріалів. 2023. URL: <https://spubl.com.ua/uk/blog/rules-of-design-of-graphic-materials>

7. Основи наукового цитування. Наукова бібліотека Сумського державного університету імені А.С.Макаренка. URL: <https://library.sspu.edu.ua/czytuvannya-ta-posylannya/>

8. Підготовка наукових публікацій та презентація результатів наукових досліджень: конспект лекцій до самостійної та дистанційної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії. [Електронний ресурс] / уклад. В.О.Ананьїн та ін.; за ред. В.О.Ананьїна. Київ: ІСЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 64 с.

9. Разові спеціалізовані вчені ради. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. URL: <https://ipood.com.ua/razovi-specializovani-vcheni-radi/>

10. Рекомендації до пошуку наукової інформації за допомогою інтернет-ресурсів. Назва з екрану. URL: <https://docs.google.com/document/d/1sUBDV-qvUxuAfoi1yNW47y.../edit?hl=uk>.

11. Рекомендації з оформлення посилань в наукових роботах: DSpace. Назва з екрану. URL: ela.kpi.ua/handle/123456789/16051.

12. Сервіс для складання бібліографічних посилань – Citebook. URL: <https://citebook.net> (дата звернення 02.09.2020).

13. Стили оформлення бібліографічних посилань для міжнародних публікацій. Ч. 1. Назва з екрану. URL: www.library.ukma.edu.ua/.../Styli_oformlennya_bibliografichnykh.

14. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація : навч.-метод. посіб. К. : НАДУ, 2008. 184 с. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/surmin.pdf>

15. Як написати наукову статтю. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iEsk7N0spNI&t=249s>

16. Nauka.gov.ua. Керівництво для рецензентів. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/kerivnytstvo-dlia-retsensentiv/>

17. Nauka.gov.ua. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/mizhnarodni-pravyla-tsytuvannia-ta-posylannia-v-naukovykh-robotakh/>

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Виписати мовні кліше з фахових статей (до 30 кліше).	Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. URL: https://www.unesco-journal.com.ua/index.php/journal Естетика і етика педагогічної дії. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка, 2025. URL: https://aesthetichpedaction.pnpu.edu.ua/

Підібрати наукові джерела до теми дисертації на основі віртуальних ресурсів, зокрема відкритих баз даних Index Copernicus International, <u>DOAJ</u> , <u>Google Scholar</u> (до 20 джерел).	https://doaj.org https://journals.indexcopernicus.com/ https://scholar.google.com.ua/

Практикум

Завдання 1. Назвіть іменники однини та множини.

Іменник (однина)	Іменник (множина)	Контекст для дисертації
Студент	Студенти	Студент активно бере участь, а студенти демонструють різні результати.
Викладач	Викладачі	Викладач розробляє курс, а викладачі співпрацюють у команді.
Курс	Курси	Курс зосереджений на методиках, а навчальні курси поглиблюють знання.
Урок	Уроки	Урок планується заздалегідь, а уроки мають різні цілі.
Програма	Програми	Програма адаптована до потреб студентів, а програми враховують інновації.
Дисертація	Дисертації	У дисертації представлена актуальна тема, а проаналізовані дисертації присвячені актуальним темам.

Завдання 2. Прочитайте поданий текст, у якому є помилки у вживанні кличного відмінка або порушення наукового етикету. Виправіть помилки та поясніть, чому це важливо.

Шановний пан Іван Степанович, дякую за вашу статтю.

Пані доктор Олена, ваша доповідь була цікавою.

Слово надається професору Ткачук Олегу.

Колега Юрій, чи згодні ви з цією думкою?

Завдання 3. Доповніть речення правильними формами числівників у відповідному відмінку. Оберіть числівник із наведеного списку: 50, 150, 200, 1000, 2500.

1. У дослідженні проаналізовано ____ наукових публікацій.
2. Метод викладання протестовано на ____ групах упродовж семестру.
3. Усього зібрано ____ анкет для аналізу результатів.
4. Дослідження охопило ____ років педагогічної практики.
5. Опитано ____ вчителів для оцінки освітніх технологій.

Завдання 4. Доповніть речення відповідними прислівниками з наведеного списку: *ретельно, ефективно, об'єктивно, систематично, ґрунтовно*.

1. Дослідження проведено ____ для забезпечення достовірних результатів.

2. Принцип викладання упроваджено ____ в усіх групах студентів.
3. Дані проаналізовано ____ з урахуванням усіх аспектів.
4. Педагогічну практику організовано ____ протягом семестру.
5. Висновки сформульовано ____ на основі експерименту.

Завдання 5. Складіть по одному реченню про перебіг дисертації, використавши один з наведених прислівників: *аналітично, концептуально, коректно, інноваційно, вичерпно.*

Приклади відповідей:

1. Результати інтерпретуються коректно відповідно до вимог.
2. Експериментальне дослідження описано вичерпно в заключному розділі.

Завдання 6. Прочитайте уривок і вкажіть, які прислівники використано. Доповніть текст одним реченням, у якому використайте прислівник.

Дослідження проведено ретельно, а аналіз виконано ефективніше, ніж у попередніх роботах. Результати представлено об'єктивно.

- Доповніть: Висновки сформульовано ____ на основі отриманих даних.

Тема 2.2. Процедура рецензування наукових текстів (практичне заняття).

Питання для обговорення:

1. Етапи рецензування наукових статей.
2. Структура рецензії до наукової статті, дисертації, інших текстів наукового стилю.

Рекомендовані джерела до практичного заняття

Основні

1. Вовк М.П. Технологія розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах поєднання формального і неформального навчання. *Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти*: практичний посібник / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. С.93-152. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715790/>
2. Вовк М.П. Тренінг з розвитку мовної культури майбутнього педагога-дослідника в умовах формальної освіти. *Тренінгові технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти*: метод. рек. / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти імені Івана Зязюна. Київ, 2019. 109 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718751/>
3. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>
4. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.
5. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
6. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
7. Мовна особистість в освітньому просторі: монографія / І.Д. Пасічник та ін. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021.
8. Про затвердження вимог до оформлення дисертацій. Наказ Міністерства освіти і науки № 40 від 12.01.2017 р., із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>

9. Рижко О. Плагіат як соціальнокомунікаційне явище: монографія. Київ: Паливода А. В., 2017. 387с.
10. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: монографія. НАН України. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
11. Семенов О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>

Додаткові

1. Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. URL: <https://www.unesco-journal.com.ua/index.php/journal>
2. Воропай О. К., Пічик К. В., Чала Н. Д. Наукова робота: легко, із задоволенням. Київ : НаУКМА, 2017. 88 с.
3. Гарбар М., Навчук Г., Хававчак О. Лінгвопоетика наукового дискурсу: аналіз мовних засобів побудови наукових текстів. *Лінгвістичні студії*. 2024. С. 61-72. URL: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.48.5>
4. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. URL: http://library.snu.edu.ua/2017/dstu_8302-2015_z_vnesenimi_popravkami.pdf.
5. Естетика і етика педагогічної дії. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2025. URL: <https://aesthetichpedaction.pnpu.edu.ua/>
6. Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах: методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко та ін.; редколегія: В.С. Пашкова, О.В. Воскобойнікова-Гузєва, Я. Є. Сошинська, О. М. Бруй. Науково-технічна бібліотека ім. Г.І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; Українська бібліотечна асоціація. Київ: УБА, 2016. 117 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18681>
7. Наукові публікації. Правила оформлення графічних матеріалів. 2023. URL: <https://spubl.com.ua/uk/blog/rules-of-design-of-graphic-materials>
8. Основи наукового цитування. Наукова бібліотека Сумського державного університету імені А.С. Макаренка. URL: <https://library.sspu.edu.ua/czytuvannya-ta-posylannya/>
9. Підготовка наукових публікацій та презентація результатів наукових досліджень : конспект лекцій до самостійної та дистанційної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії. [Електронний ресурс] / уклад. В. О. Ананьїн та ін.; за ред. В. О. Ананьїна. Київ : ІСЗЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 64 с.
10. Разові спеціалізовані вчені ради. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. URL: <https://ipood.com.ua/razovi-specializovani-vcheni-radi/>
11. Рекомендації до пошуку наукової інформації за допомогою інтернет-ресурсів. Назва з екрану. URL: <https://docs.google.com/document/d/1sUBDV-qvUxuAfoi1yNW47y.../edit?hl=uk>.
12. Рекомендації з оформлення посилань в наукових роботах: DSpace. Назва з екрану. URL: ela.kpi.ua/handle/123456789/16051.
13. Сервіс для складання бібліографічних посилань – Citebook. URL: <https://citebook.net> (дата звернення 02.09.2020).
14. Стилi оформлення бібліографічних посилань для міжнародних публікацій. Ч. 1. Назва з екрану. URL: www.library.ukma.edu.ua/.../Styli_oformlennya_bibliografichnykh.
15. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посіб. К. : НАДУ, 2008. 184 с. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/surmin.pdf>
16. Як написати наукову статтю <https://www.youtube.com/watch?v=iEsk7N0spNI&t=249s>
17. Nauka.gov.ua. Керівництво для рецензентів. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/kerivnytstvo-dlia-retsensentiv/>

18. Nauka.gov.ua. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах.
2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/mizhnarodni-pravyta-tsytuvannia-ta-posylannia-v-naukovykh-robotakh/>

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Підготувати рецензію на фахову статтю з використання професійної термінології.	Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. URL: https://www.unesco-journal.com.ua/index.php/journal Естетика і етика педагогічної дії. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2025. URL: https://aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua/
Аналіз кейсів – рецензій до фахових статей, дисертацій тощо.	Семенов О.М. Наукова українська мова (для іноземних аспірантів): навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2025. 78 с. URL: https://repository.sspu.edu.ua/items/863aed74-30af-411d-aaae-e9e737714a31 Вовк М.П. Технологія розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах поєднання формального і неформального навчання. <i>Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти: практичний посібник</i> / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. С. 93-152. URL: https://lib.iitta.gov.ua/715790/

Практикум

Завдання 1. Знайдіть і виправіть помилки в науковому тексті:

1. Аналіз психолого-педагогічної літератури дає підстави для висновку про зацікавленість вітчизняних та зарубіжних дослідників до поставленої проблеми. Роль педагогічної спадщини В.Сухомлинського у галузі екологічного виховання висвітлено у дослідженні З.Шевців; процес формування екологічної грамотності молодших школярів дослідила Д.Мельник. ..Водночас, аналіз досвіду екологічної освіти у системі професійно-технічних навчальних закладів, які здійснюють підготовку майбутніх кваліфікованих робітників з ремонту й обслуговуванню автомобілів та водіїв автомобілів показав, що наразі відсутні педагогічні дослідження щодо особливостей змісту, профільної спрямованості, методики систематизації екологічних знань для майбутніх кваліфікованих робітників відповідної галузі.

2. Сучасний підхід до навчання студентів факультету фізичного виховання і спорту має забезпечувати відповідний рівень знань випускників, створювати можливості для формування у майбутніх учителів фізичного виховання активної життєвої позиції, розвивати широкий світогляд та педагогічне мислення, психолого-педагогічні здібності й педагогічну майстерність. Враховуючи специфіку роботи педагогів цього фаху, актуальною є проблема формування у них умінь і навичок розв'язувати практичні завдання в різних психолого-педагогічних ситуаціях, досліджувати рівень розвитку міжособистісних відносин серед учнів, виявляти їхні життєві цінності й формувати ціннісне ставлення до здорового способу життя, відкривати учням їхні можливості в особистісному зростанні та розвитку.

Натомість, підготовка фахівців цього спрямування здебільшого ґрунтується на зовнішніх формах і компонентах фізичної культури, а саме: спортивних досягненнях студентів, фізичній рекреації, фізичній реабілітації, зміщуючи акцент переважно на розвиток рухової (фізичної) сфери студентів і, в другу чергу, орієнтується на підготовку саме вчителя, педагога-вихователя, який буде спрямовувати свій педагогічний вплив у напрямі особистісного зростання кожного учня. Тому на сучасному етапі розвитку освіти актуальною стає проблема дієвого вдосконалення системи підготовки педагогічних кадрів фізкультурного спрямування на підставі впровадження інноваційних педагогічних технологій, які можуть використовуватися майбутніми вчителями в школі.

Завдання 2. Виправте помилки у реченнях.

Пропонований збірник укладається мовознавцями за тематичним принципом (3 рецензії). Авторами використовуються різноманітні виражальні прийоми у текстах (3 автореферату). Викладачами пропонується лексичний матеріал учням (3 автореферату). Кращі статті надруковано нами у фаховому журналі (3 доповіді).

Завдання 3. Утворіть словосполучення з поданими словами.

Властивий (кому?) і характерний (для кого?); опанувати (що?) і оволодівати (чим?); сповнений (чого?) і наповнений (чим?); оснований (на чому?) і заснований (ким?); багата (на що?) і славиться (чим?).

Завдання 4. За допомогою словників з'ясуйте значення таких термінів і складіть з ними речення: гіпотеза, метод, компетенція, магістр, бакалавр, дефініція, концепт, гіпотеза, електорат, конотація, лакуна, плеоназм, тавтологія, глотогенез.

Завдання 5. До запозичень доберіть українські відповідники, подані нижче. Оберіть п'ять з них і складіть науковий текст.

гетерогенний, демілітаризація, дескриптивний, детермінувати, компаративний, еквівалент, конденсувати, рафінований, секундарний; ліміт; симптом; пролонгація; прерогатива; превалювати; акумулювати; адекватний; індиферентний; радикальний; превентивний.

спричиняти, порівняльний, відповідник, згущувати, ущільнювати, різнорідний, роззброєння, обмеження; ознака; продовження; перевага (виключне правило); переважати; збирати, нагромаджувати, накопичувати; рівний, відповідний, тотожний; байдужий, неактивний; докорінний; запобіжний; різнорідний; очищений, описовий, визначати, зумовлювати, очищений, вторинний.

Завдання 6. Наведіть приклади термінів, які використовуються у вашій науковій спеціальності. Дайте їх визначення.

Завдання 7. Висловіть власну думку стосовно запозичень:

Корисність запозичення обертається на свою протилежність, коли через невпинний чужомовний тиск у мовців занепадають власні творчі сили й слабшає контакт з прямими носіями рідномовної стихії. Рабське запозичання, хай навіть і культурних слів, за певних умов може загрожувати цілісності народу і призвести до його розпаду (Л. Булаховський).

Носії мов із міцними соціолінгвістичними позиціями загалом толерантно ставляться навіть до значних запозичень. Зовсім інакше до них ставиться той народ, чю мову загрожує поглинути інша, сильніша мова. Слабша мова не має права на лексичне змішування, бо це може стати початком її кінця. Без пуризму вона приречена на поступове витискання й у кінцевому підсумку на повне вимирання (О. Ткаченко).

У молодих авторів спостерігається інколи намагання насичувати свою мову іношомовними словами. Цим прагнуть надати своїй праці «ученості». Це глибоко помилковий погляд (К. Воблій).

На жаль, ми є свідками бездумного й масованого впровадження іношомовних (переважно англійських) термінів навіть у тих випадках, коли для них було б зовсім неважко знайти прості й точні вітчизняні відповідники. З погляду іноземців це може розглядатися як фактичне визнання меншовартості, нерозвиненості української мови. Прикро, що філологічна наукова спільнота (і не тільки вона, звичайно), на мій погляд, дуже слабо протидіє цьому ганебному явищу (А. Наумовець).

Тема 2.2. Найпоширеніші помилки у наукових текстах і шляхи їх уникнення (практичне заняття)

Питання для обговорення:

1. Мовні огріхи у наукових текстах.
2. Типові мовні огріхи у наукових текстах. та способи їх уникнення.

Рекомендовані джерела до практичного заняття:

Основні

1. Вовк М.П. Технологія розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах поєднання формального і неформального навчання. *Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти: практичний посібник* / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. С.93-152. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715790/>
2. Вовк М.П. Тренінг з розвитку мовної культури майбутнього педагога-дослідника в умовах формальної освіти. *Тренінгові технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти: метод. рек.* / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти імені Івана Зязюна. Київ, 2019. 109 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718751/>
3. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>

4. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.
5. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін. / за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
6. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
7. Мовна особистість в освітньому просторі: монографія / І.Д. Пасічник та ін. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021.
8. Про затвердження вимог до оформлення дисертацій. Наказ Міністерства освіти і науки № 40 від 12.01.2017 р., із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
9. Рижко О. Плагіат як соціально-комунікаційне явище: монографія. Київ: Паливода А. В., 2017. 387 с.
10. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: монографія. НАН України. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
11. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>
12. Семеног О.М. Наукова українська мова (для іноземних аспірантів): навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2025. 78 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/items/863aed74-30af-411d-aaae-e9e737714a31>

Додаткові

1. Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. URL: <https://www.unesco-journal.com.ua/index.php/journal>
2. Воропай О. К., Пічик К. В., Чала Н. Д. Наукова робота: легко, із задоволенням. Київ : НаУКМА, 2017. 88 с.
3. Гарбар М., Навчук Г., Хававчак О. Лінгвопоетика наукового дискурсу: аналіз мовних засобів побудови наукових текстів. *Лінгвістичні студії*. 2024. С. 61-72. URL: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.48.5>
4. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. URL: http://library.snu.edu.ua/2017/dstu_8302-2015_z_vnesenimi_popravkami.pdf.
5. Естетика і етика педагогічної дії. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2025. URL: <https://aestheticpedaction.pnpu.edu.ua/>
6. Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах: методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко та ін.; редколегія: В.С. Пашкова, О.В. Воскобойнікова-Гузєва, Я.Є. Сошинська, О.М. Бруй. Науково-технічна бібліотека ім. Г.І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» ; Українська бібліотечна асоціація. Київ: УБА, 2016. 117 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18681>
7. Наукові публікації. Правила оформлення графічних матеріалів. 2023. URL: <https://spubl.com.ua/uk/blog/rules-of-design-of-graphic-materials>
8. Основи наукового цитування. Наукова бібліотека Сумського державного університету імені А.С.Макаренка. URL: <https://library.sspu.edu.ua/czytuvannya-ta-posylannya/>
9. Підготовка наукових публікацій та презентація результатів наукових досліджень : конспект лекцій до самостійної та дистанційної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії. [Електронний ресурс] / уклад. В.О. Ананьїн та ін.; за ред. В.О. Ананьїна. Київ: ІСЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 64 с.
10. Разові спеціалізовані вчені ради. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. 2025. URL: <https://ipood.com.ua/razovi-specializovani-vcheni-radi/>

11. Рекомендації до пошуку наукової інформації за допомогою інтернет-ресурсів. Назва з екрану. URL: <https://docs.google.com/document/d/1sUBDV-qvUxuAfoi1yNW47y.../edit?hl=uk>.
12. Рекомендації з оформлення посилань в наукових роботах: DSpace. Назва з екрану. URL: ela.kpi.ua/handle/123456789/16051.
13. Сервіс для складання бібліографічних посилань – Citebook. URL: <https://citebook.net> (дата звернення 02.09.2020).
14. Стили оформлення бібліографічних посилань для міжнародних публікацій. Ч. 1. Назва з екрану. URL: www.library.ukma.edu.ua/.../Styli_oformlennya_bibliohrafichnykh.
15. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація : навч.-метод. посіб. К. : НАДУ, 2008. 184 с. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/surmin.pdf>
16. Як написати наукову статтю. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iEsk7N0spNI&t=249s>
17. Nauka.gov.ua. Керівництво для рецензентів. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/kerivnytstvo-dlia-retsensentiv/>
18. Nauka.gov.ua. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/mizhnarodni-pravyla-tsytuvannia-ta-posylannia-v-naukovykh-robotakh/>

Завдання для самостійної роботи:

<i>Завдання</i>	<i>Рекомендований ресурс</i>
Добір прикладів стилістичних одиниць.	Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. URL: https://www.unesco-journal.com.ua/index.php/journal Естетика і етика педагогічної дії. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2025. URL: https://aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua/

Практикум

Завдання 1. Прочитайте тексти. Запропонуйте короткий опис/анотацію до текстів, ураховуючи терміни та терміносполуки, подані після текстів¹⁴.

Ван Жусінь: «Розвиток креативності майбутніх хореографів у закладах вищої мистецької освіти країн ЄС»

Протягом двох місяців Ван Жусінь працювала над обґрунтуванням теми дисертації. Тема роботи – «Розвиток креативності майбутніх хореографів у закладах вищої мистецької освіти країн ЄС» – свідчить про актуальність креативності як важливої складової підготовки фахівців мистецької сфери. В обґрунтуванні подано огляд наукових досліджень, присвячених цій проблематиці, із фокусом на роботах європейських авторів.

Текст обґрунтування містить основні положення дисертації, пропонує інноваційні методи дослідження, а також формулює ключові завдання практичної частини.

Науковий керівник схвалив основні положення роботи, висловив зауваження щодо

¹⁴ Семенов О.М. Наукова українська мова (для іноземних аспірантів): навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2025. 78 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/items/863aed74-30af-411d-aaae-e9e737714a31>

другого розділу та рекомендував доопрацювати висновки і рекомендації. Після цього обґрунтування було передано для розгляду на засіданні кафедри університету.

Луо Сін'їн протягом двох місяців розробляла обґрунтування теми дисертації «Підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої освіти країн ЄС на засадах трансверсального підходу». Тематика роботи присвячена актуальним тенденціям формування універсальних компетенцій у майбутніх педагогів. У матеріалах обґрунтування детально викладено ключові аспекти теми та наведено аналіз наукових праць, зосереджений на дослідженнях європейських авторів.

Науковий керівник ознайомився з основними результатами, надав рекомендації щодо удосконалення висновків і запропонував доопрацювати окремі розділи. Остаточний варіант обґрунтування було подано на кафедру для подальшого затвердження.

Ду Женюе цього тижня завершила попереднє дослідження та підготувала статтю, присвячену темі дисертаційної роботи. Назва статті чітко відображає ключову ідею дослідження. Авторка зазначає, що в межах однієї статті неможливо повністю охопити всі отримані результати — деякі висновки потребують додаткової перевірки та уточнення. Водночас поданий опис результатів базується на науковому підґрунті. У статті розглядається важливе питання удосконалення професійної підготовки дизайнерів у польських мистецьких вищих навчальних закладах. Основною аудиторією є викладачі та практики мистецької освіти.

Обсяг статті становить один друкований аркуш. Наразі вона перебуває в процесі друку.

Завдання 2. Оберіть словосполучення іменників з прикметниками. Поясніть їхнє значення. Побудуйте речення, використавши запропоновані словосполучення¹⁵

Захист дисертації	Dissertation defense
Наукова стаття	Scientific article
Публікація	Publication
Рецензування	Peer review
Академічна етика	Academic ethics
Плагіат	Plagiarism
Цитування	Citation
Джерело	Source
Досвід	Experience
Інновація	Innovation
Розвиток	Development
Креативність	Creativity
Мотивація	Motivation
Компетентність	Competence
Навчальне середовище	Learning environment
Освітні технології	Educational technologies
Професійна підготовка	Professional training
Самоосвіта	Self-education
Керівництво	Guidance

¹⁵ Там само.

Міждисциплінарний підхід	Interdisciplinary approach
Педагогічна практика	Pedagogical practice
Рефлексія	Reflection
Адаптація	Adaptation
Оцінка якості	Quality assessment
Освітні ресурси	Educational resources
Культурний контекст	Cultural context
Соціальна взаємодія	Social interaction
Навчальна стратегія	Learning strategy
Професійне зростання	Professional growth
Дидактика	Didactics

Завдання 3. Оберіть правильну форму залежно від контексту. Заповніть пропуски відповідними займенниками.

1. ____ ... пишу дисертацію з питань педагогічної практики.
2. ____ ... проводить рецензування наукової статті.
3. Ми не пишемо про ____ ... у вступі наукової публікації.
4. ____ ... аналізують джерела для цитування.
5. ____ ... розробляєш навчальну стратегію для студентів?

Завдання 4. Вставте у пропуски речення відповідний присвійний займенник. Використовуйте присвійні займенники *мій, твій, його, її, наш, ваш, їхній* для заміни іменників.

1. Захист дисертації аспіранта був успішним. → ____ захист дисертації був успішним.
2. Наукова стаття аспірантки отримала високу оцінку. → ____ наукова стаття отримала високу оцінку.
3. Публікація команди характеризується інноваційним підходом. → ____ публікація характеризується інноваційним підходом.
4. Рефлексія студентів щодо статті допомагає чіткіше сформулювати думку. → ____ рефлексія допомагає чіткіше сформулювати думку.

Завдання 5. Використовуйте вказівні займенники для зв'язку речень. Доповніть кожне друге речення, використовуючи вказівні займенники (наприклад: *цей, той, ця, ці, ті*), щоб це речення логічно продовжувало перше.

1. Я прочитав наукову статтю. ____ допомогла мені із цитуванням.
2. Педагогічна модель була представлена на захисті дисертації. ____ отримала схвалення.
3. Ми обговорили досвід колег. ____ стане основою для нашого дослідження.

Завдання 6. Відредагуйте поданий текст, уніфікуючи оформлення цитат відповідно до усталених вимог.

«Педагоги, історики аналізували проблеми розвитку художньої освіти в Україні у контексті ретроспективи становлення вищої школи (Л. Березівська [10], Н. Дем'яненко [60], В. Кремень [107], О. Лавріненко [115], Т. Усатенко [224], Г. Філіпчук [228] та ін.), українського шкільництва (О. Аніщенко [5],

С. Гончаренко [45], М. Левківський [117], С. Пономаревський [174], Б. Ступарик [212], О. Сухомлинська [214] та ін.). Фундаментальними є дослідження науковців, у яких обґрунтовано сутність мистецької освіти в сучасному соціумі (В. Бутенко [21], С. Волков [33], Б. Год [41], Н. Миропольська [140], Г. Падалка [166], О. Рудницька [190], Г. Сотська [209], О. Щолокова [256] та ін.); досліджено історичні аспекти становлення художньої освіти (Т. Благова [11], А. Волощук [35], В. Ворожбіт [36], І. Красюк [105], О. Попик [176], Н. Сапак [194] та ін.); здійснено історико-педагогічний аналіз функціонування навчальних закладів Півдня України, Херсонщини (В. Бобров [14], В. Добровольська [63], Л. Місірків [146], А. Форостян [231] та ін.); висвітлено педагогічну діяльність художників, педагогів (О. Барковська [8], І. Блюміна [13], Л. Бондар [16], І. Боса [17], О. Тринус [219] та ін.)» (З. Гуріч).

Тема 2.2. Найпоширеніші помилки у наукових текстах і шляхи їх уникнення (практичне заняття).

Питання для обговорення

1. Індивідуальний стиль науковця.
2. Термінологічні помилки у наукових текстах.

Рекомендовані джерела до практичного заняття

Основні

1. Вовк М.П. Технологія розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах поєднання формального і неформального навчання. *Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти*: практичний посібник / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. С.93-152. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715790/>
2. Вовк М.П. Тренінг з розвитку мовної культури майбутнього педагога-дослідника в умовах формальної освіти. *Тренінгові технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти*: метод. рек. / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти імені Івана Зязюна. Київ, 2019. 109 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718751/>
3. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>
4. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.
5. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін. / за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
6. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС. 2021. 80 с.
7. Мовна особистість в освітньому просторі: монографія / І.Д. Пасічник та ін. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021.
8. Про затвердження вимог до оформлення дисертацій. Наказ Міністерства освіти і науки № 40 від 12.01.2017 р., із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
9. Рижко О. Плагіат як соціальнокомунікаційне явище: монографія. Київ: Паливода А. В., 2017. 387с.
10. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: монографія. НАН України. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
11. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>

12. Семеног О.М. Наукова українська мова (для іноземних аспірантів): навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2025. 78 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/items/863aed74-30af-411d-aaae-e9e737714a31>

Додаткові

13. Воропай О. К., Пічик К. В., Чала Н. Д. Наукова робота: легко, із задоволенням. Київ : НаУКМА, 2017. 88 с.

14. Гарбар М., Навчук Г., Хававчак О. Лінгвопоетика наукового дискурсу: аналіз мовних засобів побудови наукових текстів. *Лінгвістичні студії*. 2024. С. 61-72. URL: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.48.5>

15. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. URL : http://library.snu.edu.ua/2017/dstu_8302-2015_z_vnesenimi_popravkami.pdf.

16. Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах: методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко та ін.; редколегія: В.С.Пашкова, О.В.Воскобойнікова-Гузєва, Я.Є.Сошинська, О.М.Бруй. Науково-технічна бібліотека ім. Г.І.Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» ; Українська бібліотечна асоціація. Київ : УБА, 2016. 117 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18681>

17. Наукові публікації. Правила оформлення графічних матеріалів. 2023. URL: <https://spubl.com.ua/uk/blog/rules-of-design-of-graphic-materials>

18. Основи наукового цитування. Наукова бібліотека Сумського державного університету імені А.С.Макаренка. URL: <https://library.sspu.edu.ua/czytuvannya-ta-posylannya/>

19. Підготовка наукових публікацій та презентація результатів наукових досліджень: конспект лекцій до самостійної та дистанційної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії. [Електронний ресурс] / уклад. В.О.Ананьїн та ін.; за ред. В.О.Ананьїна. Київ : ІСЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 64 с.

20. Разові спеціалізовані вчені ради. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. URL: <https://ipood.com.ua/razovi-specializovani-vcheni-radi/>

21. Рекомендації до пошуку наукової інформації за допомогою інтернет-ресурсів. Назва з екрану. URL: <https://docs.google.com/document/d/1sUBDV-qvUxuAfoi1yNW47y.../edit?hl=uk>.

22. Рекомендації з оформлення посилань в наукових роботах: DSpace. Назва з екрану. URL: ela.kpi.ua/handle/123456789/16051.

23. Сервіс для складання бібліографічних посилань – Citebook. URL: <https://citebook.net> (дата звернення 02.09.2020).

24. Стилi оформлення бібліографічних посилань для міжнародних публікацій. Ч. 1. Назва з екрану. URL: www.library.ukma.edu.ua/.../Styli_oformlennya_bibliohrafichnykh.

25. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посіб. К. : НАДУ, 2008. 184 с. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/surmin.pdf>

26. Як написати наукову статтю. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iEsk7N0spNI&t=249s>

27. Nauka.gov.ua. Керівництво для рецензентів. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/kerivnytstvo-dlia-retsensentiv/>

28. Nauka.gov.ua. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/mizhnarodni-pravyla-tsytuvannia-ta-posylannia-v-naukovykh-robotakh/>

Завдання для самостійної роботи:

Завдання	Рекомендований ресурс
Аналіз кейсів – редагування фрагментів наукових текстів.	Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. URL: https://www.unesco-journal.com.ua/index.php/journal Естетика і етика педагогічної дії. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2025. URL: https://aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua/ СумДПУ імені А. С. Макаренка https://sspu.edu.ua/spetsializovani-vcheni-rady-z-prysudzhennia-doktora-filosofii

Практикум

Завдання 1. Відредагуйте науковий текст

У першому розділі дисертації – «Концептуальні підходи до проблеми впровадження тренінгів у педагогічну діяльність учителів фізичного виховання» – актуалізується концепція розвитку фізичного виховання студентів у вузах України 3-4 рівнів акредитації, у якій припускається, що фізичне виховання буде розвиватись у напрямку послідовної гуманізації навчально-виховного процесу, збільшення його професійно-прикладної дієвості, якості та ефективності в цілому; підвищення ролі позаучбових форм; поліпшення кадрового, наукового, методичного, інформаційного та інших видів забезпечення; запровадження сучасних методів керування фізичним вихованням; розвитку зв'язку фізичного виховання з його системним оточенням тощо.

Грунтуючись на таких підходах, актуалізується інноваційна спрямованість професійної діяльності майбутніх учителів фізичного виховання у напрямку впровадження таких форм навчання, коли учень або студент займає активну позицію, а засвоєння навичок відбувається у процесі проживання, особистісного досвіду поведінки, відчуття, діяння, тобто створюються умови для відкриття у собі інших можливостей. На основі аналізу наукової психолого-педагогічної літератури визначено, що для створення таких умов у освітньому середовищі найбільш ефективною інноваційною педагогічною технологією є інтерактивне навчання, і, зокрема, тренінги, як його складова. Вивчення переваг, методики і результативності проведення тренінгів, дає змогу зазначити, що саме в умовах нетрадиційних тренінгових занять педагог має можливість дослідити рівень розвитку міжособистісних відносин серед учнів, спостерігаючи за їх взаємодією у змодельованих тренінгових ситуаціях; відкрити учням в умовах ігрової взаємодії їх нові можливості особистісного

розвитку (формування комунікативних здібностей, толерантності, креативності, безконфліктної взаємодії з оточуючими тощо); виявити життєві цінності, прагнення і потреби учнів з метою актуалізації особистісного потенціалу кожного; сформувати переконання у необхідності та перевагах здорового способу життя; удосконалити модель поведінки школярів у напрямку формування позитивного відношення до себе, інших людей, до світу в цілому (з відгуку).

Завдання 2. Прочитайте терміни, поясніть їхнє значення. Оберіть з-поміж них ті, якими ви оперуєте в дисертації.

педагогічний експеримент – pedagogical experiment

методологія – methodology

метод – method

підхід – approach

дані – data

аналіз – analysis

спостереження – observation

тестування – testing

оцінка – assessment

інструмент – tool

анкета – questionnaire

опитування – survey

інтерв'ю – interview

Завдання 3. Скорелюйте методи дослідження і теми дисертацій.

– *аналіз, систематизація, узагальнення* нормативних документів та наукових результатів;

– *термінологічний аналіз*;

– *структурно-логічний аналіз* – для виокремлення рекомендацій щодо використання конструктивних ідей розвитку креативності майбутніх хореографів у закладах вищої мистецької освіти країн ЄС в системі вищої освіти України в умовах інтеграції України в загальноєвропейський освітній простір;

– *прогностичний*.

Теми дисертацій

Розвиток креативності майбутніх хореографів у закладах вищої мистецької освіти країн ЄС.

Підготовка майбутніх учителів початкової школи в закладах вищої освіти Китаю та України.

Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до розвитку навичок здоров'язбереження здобувачів освіти з використанням фітнес-технологій

Завдання 4. Прокоментуйте уживання терміносполук.

описувати методи дослідження – to describe research methods;

аналізувати наявні методи – to analyze existing methods;

розглядати методiku проведення експерименту – to consider the methodology of conducting experiments;

формулювати методи дослідження – to formulate research methods;
обґрунтовувати новий метод – to justify a new method;
розробляти методику – to develop methodology;
застосовувати сучасну методику – to apply modern methodology;
використовувати ефективний метод – to use an effective method;
опанувати нові методики – to master new methodologies;
вести дослідження за методикою – to conduct research according to methodology

Завдання 5. Ознайомтеся з реченнями. Оберіть кілька речень для розповіді про перебіг виконання вами дослідницької роботи.

У дослідженні застосовувався ефективний експериментальний метод.

Запропонована методика ґрунтується на науково обґрунтованих підходах.

Розроблена методика проведення педагогічного експерименту дозволяє підвищити точність результатів..

Аналіз наявних методів показав їхню недостатню адаптованість до сучасних освітніх умов.

У роботі описується удосконалена методика дослідження

Завдання 6. Перетворіть кількісні числівники на порядкові та запишіть їх у правильному відмінку для завершення речень.

1. Другий розділ дисертації присвячено методам викладання. → У ____ розділі аналізуються дані.

2. Третій рік дослідження був більш успішним. → Під час ____ року проведено експеримент.

3. Десятий семінар зосереджений на інноваціях. → На ____ семінарі обговорили результати проведеного дослідження.

Завдання 7. Складіть речення з числівниками для позначення дат і часу, на тему роботи над дисертацією. Використовуйте наведені фрази: *захист дисертації, збір даних, публікація статті*.

1. Захист дисертації відбудеться ____ (дата).

2. Збір даних тривав із ____ (початкова дата) по ____ (кінцева дата).

3. Публікація статті запланована на ____ (місяць і рік) о ____ (час).

1. Захист дисертації відбудеться 15 червня 2025 року.

2. Збір даних тривав із 1 вересня 2024 року до 30 квітня 2025 року.

3. Публікація статті запланована на червень 2025 року.

Тестові завдання¹⁶

1. Вид фахової діяльності, пов'язаної з підготовкою до випуску у світ творів друку та аудіовізуальної продукції – це:
А) видання продукції;
Б) редагування;
В) рецензування.
2. Редакторська підготовка наукового тексту передбачає:
А) роботу над фактологічною сутністю; удосконалення змісту (вилучення повторів, малозрозумілих слів); уніфікацію тексту (принцип однакового підходу до скорочень, дат, написання великих і малих літер, аббревіатур, бібліографічного опису тощо); правильність написання географічних назв, імен та прізвищ і точність цитат, цифр, дат, одиниць вимірювання;
Б) обґрунтування актуальності;
В) уточнення термінів.
3. Розчленування наукового тексту на складові елементи, що виконується в процесі пізнання і практичної діяльності, аналіз його смислової конотації, аналіз граматичних, пунктуаційних, синтаксичних помилок – це:
А) лексичний аналіз;
Б) редакторський аналіз;
В) стилістичний аналіз;
4. Історично сформований і суспільно усвідомлений стандарт, вироблений літературною традицією, який регулює мовленнєву діяльність у її типових функціонально-комунікативних різновидах, – це:
А) мовна норма;
Б) правопис;
В) літературна мова.
5. Неправильний порядок слів, неправильна будова складного речення (зміщення синтаксичної конструкції; нагромадження підрядних речень) – це порушення:
А) пунктуаційних норм;
Б) орфографічних норм;
В) синтаксичних норм.

¹⁶ Тести укладено на основі ресурсів: Семенов О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти: навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>; Семенов О.М. Наукова українська мова (для іноземних аспірантів): навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2025. 78 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/items/863aed74-30af-411d-aaae-e9e737714a31>; Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/inevei>; Гарбар І. В., Гарбар А. І. Культура мовлення : навчальний посібник. Миколаїв : НУК, 2023. 228 с. URL: <https://rep.nuos.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f77fe6ac-0be5-48bb-bbe8-e1de984579c6/content>; Кравець І. Що таке наукове рецензування. *Наукові публікації*. 2021. URL: <https://nim.media/articles/yak-napisati-retsenziyu-poradi-naukovogo-redaktora>

6. Уживання слова у невластивому йому значенні (наприклад, На нараді йшлося про зміцнення *виконавчої* дисципліни; Яка *уява* склалася у вас про цього художника?) – це порушення...

- А) лексико-стилістичних норм;
- Б) фразеологічних норм;
- В) граматичних норм.

7. Складіть *свою автобіографію*; Будемо *взаємно* допомагати *один одному*; Найбільше в людях я ціную *тречність* та *чемність* – приклади порушення норм, що свідчить про:

- А) зіставлення непорівнянних понять (алогізм);
- Б) порушення принципу милозвучності;
- В) мовну надмірність, плеоназм (уживання збіжних значенням слів).

8. Уживання іменника в невідповідній формі роду, числа, відмінка; ненормативне ступенювання прикметників (використання російськомовної граматичної моделі; злиття простої і складеної форм ступенів порівняння) тощо – це приклади порушення:

- А) орфоепічних норм;
- Б) морфологічних норм;
- В) стилістичних норм.

9. Цей Договір *вступає в силу* з моменту його підписання обома сторонами – це приклад:

- А) калькування російських сталих словосполучень;
- Б) мовних кліше;
- В) канцеляризмів.

10. Основним завданням рецензента наукової статті є:

- А) редакторська підготовка;
- Б) переписати зміст статті;
- В) надання рекомендацій автору з метою покращення публікаційного матеріалу на засадах аргументованості, об'єктивності.

Індивідуальне дослідницьке завдання

Написання розширеної анотації дисертаційного дослідження.

Питання до підсумкового контролю

1. Культура роботи з науковим текстом: сутність і складові.
2. Лексикографічна культура викладача-дослідника.
3. Термінологічна культура викладача-дослідника.
4. Особливості структурування наукового тексту.
5. Рубрикація наукового тексту.
6. Основні порушення культурних норм наукового тексту.
7. Етапи укладання і створення якісного наукового тексту.
8. Ресурси для формування лексикографічної культури дослідника.
9. Здобутки національної лексикографічної науки.

10. Основні типи словників.
11. Комп'ютерна (електронна) лексикографія.
12. Корпусна лексикографія.
13. Основні вимоги до використання термінів у наукових текстах.
14. Особливості вживання професіоналізмів у наукових текстах.
15. Вимоги до власної термінотворчості.
16. Ключові ознаки термінів.
17. Специфіка використання термінів у власних наукових текстах.
18. Вимоги до дефінітивного аналізу фахових термінів.
19. Етапи редагування наукового тексту.
20. Редакторська підготовка тексту дисертації.
21. Покликання у наукових текстах: вимоги до оформлення.
22. Мовні огріхи у наукових текстах.
23. Основні помилки у наукових текстах: фактичні, технічні, коректорські.
24. Способи усунення помилок у наукових текстах.
25. Специфіка наукового рецензування.
26. Особливості використання відкритих баз дослідницьких даних у наукових текстах.
27. Етапи написання анотації до дисертаційного дослідження.
28. Значення мовних кліше у науковому текстотворенні.

Рекомендовані ресурси до дисципліни

Основні

1. Вовк М.П. Технологія розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах поєднання формального і неформального навчання. *Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти*: практичний посібник / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. С.93-152. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715790/>
2. Вовк М.П. Тренінг з розвитку мовної культури майбутнього педагога-дослідника в умовах формальної освіти. *Тренінгові технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти*: метод. рек. / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти імені Івана Зязюна. Київ, 2019. 109 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718751/>
3. Вовк М., Семеног О. Постать Неллі Ничкало у вимірах педагогіки праці. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2024. Вип. 30. С. 9–24. DOI:<https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.30.320898>.
4. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>
5. Гарбар І. В., Гарбар А. І. Культура мовлення: навчальний посібник. Миколаїв: НУК, 2023. 228 с. URL: <https://rep.nuos.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f77fe6ac-0be5-48bb-bbe8-e1de984579c6/content>
6. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.
7. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
8. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>
9. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>
10. Академічне письмо: лінгвокультурологічний підхід: навч. посіб. / О. Семеног та ін. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015. 190 с.

11. Мовна особистість в освітньому просторі: монографія / І.Д. Пасічник та ін. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021.
12. Рижко О. Плагіат як соціальнокомунікаційне явище: монографія. Київ: Паливода А. В., 2017. 387 с.
13. Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. К.: ВЦ «Академія», 2012. 216 с.
14. Семеног О. Лінгвоперсонологія: навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 192 с.
15. Семеног О.М. Наукова українська мова (для іноземних аспірантів): навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2025. 78 с.
16. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: монографія. НАН України. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
17. Стратулат Н. В., Яслик В. І. Нормативність як основний аспект наукового мовлення. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31(70). № 4. Ч. 1. С. 125–130. URL: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-1/23>
18. Український правопис. Довідник. Київ : Видавництво: Центр учбової літератури, 2020. 352 с.
19. Закон України «Про авторське право і суміжні права». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
20. Закон України «Про інформацію». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
21. Закон України «Про вищу освіту». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
22. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
23. Закон України «Про академічну доброчесність». Проект. URL: <http://surl.li/dstdm>
24. Про затвердження вимог до оформлення дисертацій. Наказ Міністерства освіти і науки № 40 від 12.01.2017 р., із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
25. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін. / за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
26. Google Академія. URL: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>
27. Index Copernicus (IC). URL: <https://indexcopernicus.com/index.php/pl/>
28. Nauka.gov.ua. Порядок формування переліку наукових фахових видань України. URL: <https://nauka.gov.ua/information/poriadok-formuvannia-pereliku-naukovykh-fakhovykh-vydan-ukrainy/>
29. Nauka.gov.ua. Розбудова іміджу науковця засобами сучасної наукової комунікації (ідентифікація науковця). URL: <https://nauka.gov.ua/information/rozbudova-imidzhu-naukovtsia-zasobamy-suchasnoi-naukovoi-komunikatsii-identyfikatsiia-naukovtsia/>
30. Scopus. URL: <https://www.elsevier.com/products/scopus>
31. Web of Science. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/basic-search>

Додаткові

1. Академічне письмо та бібліографія. Назва з екрану. URL: bibliosynergy.ula.org.ua/index.php/proekt1.
2. Батаєва Є. Оформлення наукових джерел – нічне жахіття більшості вчених. 2020. URL: <https://nim.media/articles/mizhnarodni-stili-oformlennya-dzherel-naukovykh-publikatsiy>
3. Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. URL: <https://www.unesco-journal.com.ua/index.php/journal>
4. Воропай О. К., Пічик К. В., Чала Н. Д. Наукова робота: легко, із задоволенням. Київ : НаУКМА, 2017. 88 с.

5. Гарбар М., Навчук Г., Хававчак О. Лінгвопоетика наукового дискурсу: аналіз мовних засобів побудови наукових текстів. *Лінгвістичні студії*. 2024. С. 61-72. URL: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.48.5>
6. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. URL: http://library.snu.edu.ua/2017/dstu_8302-2015_z_vnesenimi_popravkami.pdf.
7. Естетика і етика педагогічної дії. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2025. URL: <https://aesthetichpedaction.pnpu.edu.ua/>
8. Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025. [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/>
9. Костусяк Н. М. Академічна риторика та письмо : методичні рекомендації. Луцьк: Надстир'я, 2022. 44 с. URL: <https://surli.cc/usuqip>
10. Медіавчительський кампус. URL: https://www.youtube.com/channel/UCx-AL3lm3wYbt_E2dRLsLyQ
11. Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах: методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко та ін. / редколегія: В.С. Пашкова, О.В. Воскобойнікова-Гузєва, Я. Є. Сошинська, О.М. Бруй. Науково-технічна бібліотека ім. Г.І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» ; Українська бібліотечна асоціація. Київ: УБА, 2016. 117 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18681>
12. Петрушак О. Мультимедійна презентація як складник комплексного методичного забезпечення освітнього процесу: електронний навчальний курс. Біла Церква: БІНПО, 2022 р. 33 с. URL: <https://surli.lu/lkyasj>
13. Наукові публікації. Правила оформлення графічних матеріалів. 2023. URL: <https://spubl.com.ua/uk/blog/rules-of-design-of-graphic-materials>
14. Наумовець А. Г. Ви віч-на-віч з аудиторією – дещо про «технологію» підготовки наукових доповідей, популярних лекцій, дисертаційних промов і конкурсних проєктів. 2016. URL: http://ifbg.org.ua/~files/books/Naumovec_-_Vy-vich-na-vich-z-audytorieyu.pdf
15. Основи наукового цитування. Наукова бібліотека Сумського державного університету імені А.С. Макаренка. URL: <https://library.sspu.edu.ua/czytuvannya-ta-posylannya/>
16. Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика : словник / укл. М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 328 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731691/>
17. Підготовка наукових публікацій та презентація результатів наукових досліджень: конспект лекцій до самостійної та дистанційної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії. [Електронний ресурс] / уклад. В. О. Ананьїн та ін.; за ред. В.О. Ананьїна. Київ: ІСЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 64 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/dfaebca3-10a3-4e46-88e4-380f695669b9/content>
18. Проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) - Американські Ради. Назва з екрану. URL: <http://www.saiup.org.ua/>.
19. Разові спеціалізовані вчені ради. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. URL: <https://ipood.com.ua/razovi-specializovani-vcheni-radi/>
20. Рекомендації до пошуку наукової інформації за допомогою інтернет-ресурсів. Назва з екрану. URL: <https://docs.google.com/document/d/1sUBDV-qvUxuAfoi1yNW47y.../edit?hl=uk>.
21. Рекомендації з оформлення посилань в наукових роботах: DSpace. Назва з екрану. URL: ela.kpi.ua/handle/123456789/16051.

22. Семеног О. М. Академічна лекція і академічний учитель в цифрову епоху: праксеологічний підхід. *Фізико-математична освіта*. збірник наукових праць. 2017. Вип. 2 (12). С. 140–146. URL : <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/2245>
23. Семеног О. М. Наставництво в науці і освіті дорослих. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки*. 2017. Вип.152. С. 46–51.
24. Семеног О. М. Семен Устимович Гончаренко як акмеособистість у царині методології науково-педагогічних досліджень. *Фізико-математична освіта: науковий журнал*. 2016. Вип. 4 (10). С. 117–120. URL: <http://fmojournal.fizmatsspu.sumy.ua/publ/4-1-0-127>
25. Семеног О. М., Козлова О. Г. Науково-педагогічний портрет ректора: ціннісні виміри. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. Вип. 2. С. 112-127. URL: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.2.15>
26. Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. / за ред. Л.І. Мацько. Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2008. 252 с. URL: <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/131.pdf>
27. Семеног О.М. Постать мовознавиці в об'єктиві науково-академічного дискурсу. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2024. Вип. 4 (138). С. 124-139.
28. Сервіс для складання бібліографічних посилань – Citebook. URL: <https://citebook.net> (дата звернення 02.09.2020).
29. Соціальне у мові та мова в соціумі : колективна монографія / О. Доценко та ін. ; наук. ред. та упоряд. Н. Ясакова. Київ : НаУКМА, 2023.
30. Стили оформлення бібліографічних посилань для міжнародних публікацій. Ч. 1. Назва з екрану. URL: www.library.ukma.edu.ua/.../Styli_oformlennya_bibliografichnykh.
31. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посіб. К. : НАДУ, 2008. 184 с. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/surmin.pdf>
32. Сусліков Л.М., Студеньак І.П. Презентація наукових результатів: навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2019. 300 с. URL: <https://surl.li/kgntnx>
33. Як мені писати без академічного плагиату? Академічна доброчесність. 2019. Вип. 1. URL: <https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/Integrity-bulletin-all-issues.pdf>
34. Як написати наукову статтю. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iEsk7N0spNI&t=249s>
35. Committee on Publication Ethics: (COPE): Promoting integrity in research publication. Назва з екрану. URL: publicationethics.org/.
36. <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua> («Словники України»).
37. <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm> (Українська мова : Енциклопедія).
38. <http://r2u.org.ua>; <http://krym.linux.org.ua> (Академічний російсько-український словник за ред. А. Кримського).
39. <http://slovo.ridne.net> (Електронні версії словників термінографічної серії Слово Світ).
40. <http://www.slovnyk.net> (Великий тлумачний словник сучасної української мови).
41. Modern teaching methods in pedagogy and philology: collective monograph / Azarenkov V. etc. International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2023. 580 p. Available at : DOI – 10.46299/ISG.2023.MONO.PED.1. <https://isg-konf.com/wp-content/uploads/2023/03/Monograph/PED/ISG.2023.MONO.PED.1.pdf>
42. Nauka.gov.ua. Керівництво для рецензентів. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/kerivnytstvo-dlia-retsensentiv/>
43. Nauka.gov.ua. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/mizhnarodni-pravyta-tsytuvannia-ta-posylannia-v-naukovykh-robotakh/>
44. Plagiarism.org Best Practices for Ensuring Originality in Written Work. Назва з екрану. URL: www.plagiarism.org/.
45. Prometheus. URL: https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+AI101+2021_T2/home

Ключі до тестових завдань

Ключі до тестових завдань у межах дисципліни «Наукова фахова українська мова»

Тест 1	Тест 2
1.Б	1.В
2.А	2.А
3.А	3.А Б Г
4.В	4.Б В Г
5.А	5.А Б Г
6.Б	6.А
7.А	7.Б
8.В	8.Б
9.А Б В Г Д	9.А
10. Б В Г Д Е	10.В

Ключі до тестових завдань у межах дисципліни «Теорія і практика педагогічної освіти»

Тест 1	Тест 2
1.А	1.Б
2.Б	2.А
3.Г	3.В
4.Б	4.А
5.Б	5.Б
6.А	6.Б
7.В	7.А
8.Г	8.В
9.А	9.А
10.Б	10.Б

Ключі до тестових завдань у межах дисципліни «Академічна доброчесність дослідника»

Тест 1	Тест 2
1.А	1.А
2.А Б Г	2.В
3.А Б В	3.Б
4.Б	4.В
5.Б	5.А
6.В	6.А В Г
7.Б	7.А В Г
8.Г	8.А
9.А Б В	9.Б
10.А	10.А

Ключі до тестових завдань у межах дисципліни «Імідж сучасного викладача-дослідника»

Тест 1	Тест 2
1.В	1.А
2.Б	2.Б
3.Б	3.Б
4.А	4.А
5.А	5.А
6.А	6.В
7.В	7.А
8.Б	8.В
9.А	9.Б
10.В	10.В

Ключі до тестових завдань у межах дисципліни «Мовна культура дослідника»

Тест 1	Тест 2
1.Б	1.Б
2.А	2.А
3.Б	3.Б
4.А	4.А
5.В	5.В
6.А	6.А
7.Б	7.В
8.Б	8.Б
9.А	9.А
10.В	10.В

!

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА НАПН УКРАЇНИ

Освітньо-наукова програма
підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому рівні вищої освіти у галузі А Освіта
за спеціальністю А1 Освітні науки «Педагогічна освіта і освіта дорослих в Україні і зарубіжжі» /
«Pedagogical and Adult Education in Ukraine and Worldwide»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни «Наукова фахова українська мова»

Викладач Вовк Мирослава Петрівна – доктор педагогічних наук, професор; Семеног Олена Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор

Профіль викладача <http://ipood.com.ua/data/Portfolio/Vovk.pdf>; https://sspu.edu.ua/images/2025/03/04/Resume_Olena_Semenog_-CV_2025_4b126.pdf

E-mail: miravovk79@gmail.com; olenasemenog@gmail.com

Сторінка дисципліни <http://ipood.com.ua/phd-011/>

Консультації очні понеділок та четвер з 14.00 до 15.00

Онлайн-консультації за попередньою домовленістю Viber в робочі дні з 9.30 до 17.30

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

На сучасному етапі розвитку педагогічної думки, наук про освіту в інтердисциплінарному вимірі ставляться якісно нові вимоги до викладача-дослідника. Національна система підготовки здобувачів ступеня доктора філософії потребує реформування з метою формування спектру професійних компетентностей. Відповідно до викликів часу, пов'язаних з необхідністю активізації професійної наукової комунікації, презентації результатів власного наукового пошуку на якісно високому рівні, актуалізується проблема формування мовно-комунікативної компетентності.

Підвищення ціннісно-мотиваційного статусу української наукової мови, посилення ролі національних мов як чинника розвитку науки зумовлене необхідністю підготовки наукової еліти, здатної репрезентувати досягнення освітніх наук у регіональному, національному та міжнародному вимірах. З метою удосконалення неперервної мовної наукової освіти навчальним планом підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у галузі А Освіта за спеціальністю А1 Освітні науки передбачено опанування нормативного курсу «Наукова фахова українська мова».

Здобувач/ка ступеня доктора філософії має володіти методологією наукової творчості, вміннями здобувати, аналізувати і систематизувати наукові факти, а також вільно послуговуватися нормативною національною науковою мовою в усіх підстилях наукового стилю у письмовій та усній, монологічній і діалогічній формах, володіти високим рівнем мовнокомунікативної культури у сфері науково-професійної комунікації.

Варто зазначити, що опанування сукупністю мовних засобів і особливостей їх використання у професійній сфері комунікації з метою забезпечення порозуміння у фаховому середовищі, знання жанрів наукового викладення дослідницьких результатів, використання можливостей наукової фахової мови для впровадження наукових теорій, концепцій, технологій в освітню практику є актуальним викликом сучасного

високоінформаційного соціуму, що частково розв'язується у процесі вивчення курсу «Наукова фахова українська мова».

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання дисципліни «Наукова фахова українська мова» є сформувати у здобувачів мовнокомунікативні уміння, навички усної і писемної фахової комунікації, розвиток здатності усного і письмового спілкування рідною мовою з використанням форм, видів, мовних засобів наукового стилю у професійному середовищі, використання можливостей наукової фахової української мови для презентації дослідницької позиції.

Передбачається самостійна дослідницька діяльність, проведення практичних, семінарських занять, індивідуальні завдання.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Наукова фахова українська мова» є формування таких компетентностей:

загальних компетентностей:

- **комунікація.** Здатність спілкуватися результативно в усній та письмовій формах у фаховому і нефаховому середовищі. Уміння міжособистісної взаємодії у контексті організації командної роботи, представлення результатів власної діяльності через різні інформаційні ресурси;
- **здатність до рефлексії.** Здатність допомагати іншим у процесі викладацької діяльності, через наставництво, у ході організації і участі у проектній діяльності, командній роботі під час семінарських, практичних занять;
- **здатність працювати етично.** Здатність до реалізації етичних норм у науково-дослідницькій і викладацькій діяльності, що сприяє розвитку загальної культури й соціалізації особистості, дотриманню етичних цінностей;
- **ціннісні орієнтири.** Уміння цінувати та поважати мультикультурність. Здатність діяти на засадах соціальної відповідальності і з дотриманням свідомої громадянської позиції;

фахових компетентностей:

- **продуктивна фахова комунікація українською мовою.** Володіння методами опису, ідентифікації й класифікації ключових понять у сфері наукової професійної комунікації; уміння знаходити, обробляти та аналізувати інформацію щодо підготовки наукових текстів в усній і писемній формі у різних наукових сферах (освітні, педагогічні науки, філологія, культурологія тощо); уміння добирати мовні засоби з метою репрезентації власних результатів дослідницького пошуку, здатність застосовувати знання про особливості підготовки наукової доповіді, виступу, презентації у предметній галузі; здатність організувати дослідницько-інноваційну групову роботу щодо популяризації наукових результатів у вітчизняному і міжнародному науковому середовищі через посередництво засобів наукової фахової української мови. Уміння здійснювати літературне і наукове редагування текстів, добирати цитатний матеріал, нормативно оформляти покликання; здатність коригувати власні мовні огріхи, здатність коригувати власні мовні огріхи, виявляти високий рівень академічної доброчесності відповідно до законодавства;
- **готовність до генерації власних ідей щодо наукових інновацій;** здатність до побудови шляхів і способів створення нового наукового продукту, творчого підходу до розв'язання обраної наукової проблеми за результатами опертя на методологію філософського і загальнонаукового рівнів. Готовність до розробки змісту, технологій і окремих методик забезпечення функціонування певних складників системи неперервної національної освіти у вимірах конкретно-наукового методологічного розгляду;
- **здатність використовувати інформаційні ресурси** в галузі сучасних інформаційних технологій для вирішення експериментальних і практичних завдань; здатність застосовувати знання про сучасні досягнення в предметній сфері для вирішення локальних та глобальних завдань сучасного освітньо-інформаційного простору;

- **здатність до здійснення наукового експериментального дослідження** з урахуванням сучасних вимог до рівня і якості наукових досліджень; компетентність інтерпретувати результати експериментів та брати участь у дискусіях із досвідченими педагогами-науковцями стосовно наукового значення та потенційних наслідків отриманих результатів;

- **здатність до використання прийомів педагогічної майстерності**, прийомів вербальної та невербальної комунікації; вміння вибудовувати педагогічну взаємодію на засадах співробітництва та партнерства; володіння технікою налаштування на педагогічну діяльність та технікою керування психічним самопочуттям; здатність до активного слухання; оволодіння прийомами та методами цілеспрямованого професійного вдосконалення.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, такі, як комп'ютерна графіка, аудіо та відео, інтерактивні елементи, онлайн консультування тощо.

Під час сесії формат змішаний, у міжсесійний період – дистанційний (*online*).

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Результати навчання дисципліни «Наукова фахова українська мова» можна вважати успішними за умови досягнення **предметних результатів**:

- володіння основами майстерності усного наукового виступу, вміннями вибору відповідних засобів наукового стилю для усної і писемної презентації результатів дослідницьких пошуків у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих рідною мовою, спрямованість на спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю з використанням мовних засобів наукового стилю на засадах академічної доброчесності;
- здатність наукового і літературного редагування наукових текстів, результатів власного текстотворення, вибір нормативних мовних засобів наукового стилю для усної і писемної презентації власних текстів рідною мовою, спрямованість на репрезентацію власного текстотворення науковій спільноті та громадськості у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих;
- здатність проектувати власне професійне сходження у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих.

Форми і методи діагностики успішності навчання: виконання індивідуального завдання (підготовка усного виступу і презентації у рамках написання наукової статті, підготовки наукової доповіді); мовностилістичний аналіз тексту, дискусії, написання текстів різних наукових жанрів; метод експертної оцінки.

ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ

Загальний обсяг – 3 кредити / 90 год.

Кількість годин: лекції – 4, практичні – 14.

Вид заняття	Кількість годин
лекції	4
семінарські заняття / практичні / лабораторні	14
самостійна робота	72

ОЗНАКИ ДИСЦИПЛІНИ

Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Спеціальність	Кількість кредитів / годин	Кількість змістових модулів	Вид підсумкового контролю	Нормативна\ вибіркова
1	1	1,2	A1 Освітні науки	3	2	залік	нормативна

ПРЕРЕКВІЗИТИ

Ефективність вивчення дисципліни «Наукова фахова українська мова» значно підвищиться, якщо здобувач зацікавлений у формуванні власних мовнокомунікативних якостей, компетентностей наукового і літературного редагування текстів, має навички самостійної роботи щодо опрацювання наукових джерел, оформлення цитат і покликань, має досвід написання наукових текстів різних жанрів, опанував на рівні бакалаврату і магістратури дисципліну «Українська мова (за професійним спрямуванням)», інші дисципліни мовного спрямування залежно від фаху, здобутого у закладі вищої освіти.

ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

У період сесії використовується комп'ютер; необхідно мати мобільний пристрій (телефон) для оперативної комунікації з адміністрацією, методистом та викладачами з приводу проведення занять та консультацій.

У міжсесійний період комп'ютерну техніку (з виходом у глобальну мережу) та оргтехніку для комунікації з адміністрацією, методистом, викладачами та підготовки (друку) роздаткового матеріалу.

ПОЛІТИКИ ДИСЦИПЛІНИ

Положення «Про аспірантуру і докторантуру» в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Положення «Про забезпечення якості освіти в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про політику академічної доброчесності в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про порядок реалізації права на академічну мобільність в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про оцінювання результатів навчання у процесі реалізації освітньо-наукових програм підготовки майбутніх докторів філософії в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про визнання результатів неформальної освіти у процесі реалізації

освітньо-наукових програм підготовки майбутніх докторів філософії в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України» та ін.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

Тиждень, дата, години	Тема, основні питання (розкривають зміст і є орієнтирами для підготовки до модульного підсумкового контролю)	Форма діяльності (заняття) / формат	Матеріали	Література, інформаційні ресурси	Завдання, години	Вага оцінки	Термін виконання
Згідно з розкладом	Змістовий модуль 1. Академічна культура дослідника. Мовна культура дослідника. Тема 1.1. Культура написання наукового тексту. Реалізація політики академічної доброчесності в науковій сфері. Нормативно-правова база, що регламентує аспекти реалізації принципів академічної доброчесності в Україні. Функціональна класифікація підстилів наукового стилю. Мовні одиниці наукової фахової мови: міжстильові та функціонально-	Лекція 2 год.	Презентація, відеоматеріал, рекомендації	1-31	Завдання для самостійної роботи: 1. Підготовка до дискусії «Якою, на ваш погляд, повинна бути сучасна українська наукова термінологія: прагматичною, інтернаціональною чи національною?» 2. Проаналізуйте на матеріалі наукової статті з фаху особливості вживання мовних засобів у науковому тексті. 3. Ознайомтеся з «Положенням «Про політику академічної доброчесності в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України». Визначіть ключові тези, викладені в документі. Проаналізуйте на відповідність чинному законодавству України, міжнародним документам.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

	наукові. Наукова термінологія.				Запропонуйте зміни або доповнення 4. Дослідницьке завдання: чи можна вважати відсутність текстових збігів достатнім доказом академічної доброчесності автора? Поясніть, що таке академічна доброчесність, чим вона відрізняється від формального показника унікальності тексту. Наведіть приклади, коли формально низький відсоток текстових збігів приховує більш суттєві недоліки(неправильне цитування та ін.). Наведіть практичні поради, як писати без плагіату.		
Згідно з розкладом	Тема 1.1. Основні види наукових текстів. Вимоги до оформлення наукових текстів та їх презентації у наукометричних базах. Культура цитування і покликання. Види цитат: цитати-тези або докази; цитати-аргументи. Загальні вимоги до цитування. Цитування з першоджерел.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-31	Питання для обговорення: 1. Інформативна, епістемологічна, комунікативна, перформативна гносеологічна, когнітивна, діалогічна функції наукового стилю. 2. Мовні одиниці наукової фахової мови. 3. Жанрологія наукових текстів. 4. Культура цитування і покликання. Види цитат: цитати-тези або докази; цитати-аргументи. Загальні вимоги до цитування. 5. Самоцитування. Компіляція і плагіат у публікаціях.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

	«Непряме» цитування. «Некоректне цитування». Самоцитування. Компіляція і плагіат у публікаціях. Сучасні наукометричні бази. Ідентифікатори сучасного науковця.				6. Відкрита наука. Сучасні наукометричні бази. 7. Ідентифікатори сучасного науковця. Завдання для самостійної роботи: 1. Елементи наукового тексту: ілюстрації, таблиці та ін. 2. Написання анотації фахової статті. 3. Написання структури майбутньої фахової статті. 4. Основні засади наукового пошуку першоджерел. 5. Міжнародні стилі цитування. 6. Цитування з першоджерел. «Непряме» цитування. «Некоректне цитування».		
Згідно з розкладом	Тема 1.1. Жанрологія наукових текстів. Тезаурус наукового дослідження. Особливості текстів різних наукових підстилів. Культура читання наукових текстів.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-31	Питання для обговорення: 1. Тезаурус наукового дослідження. 2. Власне науковий (академічний) підстиль: академічність викладу, наукова і фахова термінологія, точність, аргументованість, логічна послідовність, лаконічність форми. Жанри власне наукового стилю. 3. Науково-популярний підстиль, його стилістичні ознаки. 4. Культура читання наукового тексту.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

					5. Жанри наукових текстів. Завдання для самостійної роботи: 1. Виконання мовностилістичного аналізу наукових текстів. 2. Укладання словничків ключових термінів з теми дисертаційного дослідження. Для кожного терміна: Наведіть точне визначення з авторитетних джерел (наукові статті, підручники, енциклопедії). Якщо існують різні трактування, наведіть основні варіанти і власне обґрунтоване пояснення, яке ви використовуватимете у своїй роботі.		
Згідно з розкладом	Тема 1.2. Композиція писемного наукового тексту. Основні структурні елементи наукового тексту. Формулювання заголовку наукового тексту. План наукового тексту. Рубрикація наукового тексту як логічний поділ на певні частини. Культура читання тексту.	Лекція 2 год.	Презентація, відеоматеріал, рекомендації	1-31	Завдання для самостійної роботи: 1. Опис, розповідь, міркування в науковому мовленні. Науковий доказ. Тези, аргументи, висновки. Поясніть різницю між описом, розповіддю та міркуванням у науковому тексті. Наведіть приклади з наукових публікацій або власних досліджень. 2. Для запропонованої теми дослідження сформулюйте: основну тезу; три аргументи, що її підтримують; логічний	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

					висновок. 3. Рецензування наукового тексту.		
Згідно з розкладом	Тема 1.2. Культура роботи над / з науковою статтею. Словникова, термінологічна, стилістична культура. Культура редагування наукового тексту. Особливості оформлення бібліографії.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-31	Питання для обговорення: 1. Словникова, термінологічна, стилістична культура. 2. Етапи підготовки наукової статті: формулювання заголовку, розроблення орієнтованого плану, проблематика вступу, аналіз останніх досліджень, виокремлення проблеми, визначення методів, виклад основної частини, висновків і перспектив дослідження. 3. Культура редагування наукового тексту. 4. Особливості оформлення бібліографії. 5. Використання ШІ у наукових статтях: можливості і суперечності. Завдання для самостійної роботи: 1. Складіть список бібліографічних праць з теми дисертаційного дослідження (на основі використання стилю ДСТУ 2015 і APA) (20-30 джерел).	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.
Згідно з розкладом	Змістовий модуль 2. Наукова комунікація. Особливості	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-31	Питання для обговорення: 1. Наукова доповідь як жанр наукового стилю.	Завдання для самостійної роботи – до 5	Упродовж сесії, у міжсесійний

	наукового усного мовлення. Тема 2.1. Наукова доповідь як жанр наукового стилю. Академічна комунікація: комунікативні стратегії й тактики. Академічний етикет.				2. Різновиди наукової доповіді: тематична, інформаційна, звітна. 3. Нормативність та правильність наукового мовлення. 4. Сучасний етикет академічного спілкування. 5. Майстерність формулювання питань і відповідей. 6. Академічна онлайн комунікація. Завдання для самостійної роботи: 1. Скласти план наукової доповіді за темою дисертації. 2. Аргументувати (письмово) актуальність обраного Вами наукового дослідження у формі усного виступу.	балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	період.
Згідно з розкладом	Тема 2.1. Фактори успіху наукової доповіді Особливості усного наукового мовлення. Етика наукового спілкування. Наукова полеміка.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-31	Питання для обговорення: 1. Фактори успіху виголошення наукової доповіді. 2. Недоліки усного наукового мовлення. 3. Поняття етики наукового спілкування, 4. Наукова полеміка. Коректні полемічні прийоми. 5. Майстерність формулювання та відповіді на поставлені питання. Завдання для самостійної роботи: 1. Мистецтво переконання у науковій сфері.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

					2. Мовлення науковця перед мікрофоном. 3. Дібрати мовні звороти, які дозволяють виявляти шанобливе ставлення до співрозмовника під час наукових дебатов.		
Згідно з розкладом	Тема 2.1. Етапи підготовки наукової доповіді. Майстерність наукового виступу: вербальні, невербальні засоби. Академічне наставництво.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-31	Питання для обговорення: 1. Етапи підготовки наукової доповіді: інтенції (винайдення), диспозиції (розташування), елокуції (словесне оформлення думки), меморії (запам'ятовування), акції (публічне виголошення), релаксації. 2. Майстерність публічного наукового виступу. 3. Невербальні засоби в академічному спілкуванні. 4. Академічне наставництво у науковій сфері. Завдання для самостійної роботи: 1. Підготовка проєкту презентації наукової доповіді з проблеми дисертаційного дослідження.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.
Згідно з розкладом	Тема 2.2. Презентація результатів наукових досліджень. Презентація наукового виступу. Онлайн-комунікація. Мережеві ресурси	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-31	Питання для обговорення: 1. Онлайн-комунікація. Мережеві ресурси (освітні платформи й сервіси), можливості використання у науковій діяльності. 2. Типи презентацій.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

	(освітні платформи й сервіси), їхня роль.				3. Етапи підготовки електронної презентації. 4. Мовленнєві, стилістичні й комунікативні принципи презентації. 5. Презентація основних результатів роботи на науковому семінарі й захисті дисертації. Завдання для самостійної роботи: 1. Технології презентації текстів. 2. Ілюстративний матеріал наукового дослідження. 3. Техніка публічних презентацій в академічній сфері.	дискусії – до 5 балів.	
					Індивідуальне дослідницьке завдання. Підготовка усного виступу і презентації за темою дисертаційного дослідження.	20	

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: презентація результатів дослідницького завдання, практичні завдання, кейси, редагування текстів, написання текстів наукового стилю, стилістичний аналіз; усне опитування; тестування.

Форма контролю: іспит.

Рейтинг здобувача із засвоєння дисципліни визначається за 100-бальною шкалою, складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається максимально 60 балів, і рейтингу з атестації (екзамен, залік) – 40 балів.

Критерії оцінювання. Інформація про розподіл балів між видами занять (лекції, практичні /семінарські заняття, самостійна робота) надається на першому занятті та повторюється у процесі поточного навчання.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня мовнокомунікативної компетентності. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять з дисципліни «Наукова фахова українська мова» – усне опитування, виконання практичних завдань, завдань для самостійної роботи, презентація виконання індивідуального завдання та ін.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньому рівні, або на окремих його завершальних етапах.

Підсумковий контроль включає залік відповідно до переліку питань, розроблених викладачем.

При визначенні рейтингу здобувача враховуються бали, які він отримує під час семінарських, практичних занять та за самостійну роботу. Бали за поточну освітню діяльність визначаються як сума всіх отриманих під час навчальних занять балів, розділена на кількість отриманих оцінок та помножена на коефіцієнт 12, що становить не більше 60 сумарної оцінки за результатами вивчення дисципліни. Бали за підсумками проведення заліку або іспиту визначаються як сума всіх отриманих під час навчальних занять балів, розділена на кількість отриманих оцінок та помножена на коефіцієнт 8, що становить не більше 40 балів сумарної оцінки за результатами вивчення дисципліни.

Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Індивідуальне завдання	Залік	Сума
Модуль I / II						
Т 1.1.	Т 1.2	Т 2.1.	Т 2.4			
10	10	10	10	20	40	100

T1, T2 ... – теми модулів.

Примітка. Отримання 20 балів за індивідуальне завдання є необхідною умовою допуску здобувача до підсумкового семестрового контролю.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Вовк М.П. Технологія розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах поєднання формального і неформального навчання. *Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти: практичний посібник* / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. С.93-152. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715790/>
2. Вовк М.П. Тренінг з розвитку мовної культури майбутнього педагога-дослідника в умовах формальної освіти // Тренінгові технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти: метод. рек. / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти імені Івана Зязюна. Київ, 2019. 109 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718751/>
3. Вовк М., Семеног О. Постать Неллі Ничкало у вимірах педагогіки праці. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2024. Вип. 30. С. 9–24. DOI:<https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.30.320898>.
4. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>
5. Закон України «Про авторське право і суміжні права». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
6. Закон України «Про академічну доброчесність». Проект. URL: <http://surl.li/dstdm>
7. Закон України «Про вищу освіту». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
8. Закон України «Про інформацію». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
9. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
10. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.
11. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін.; за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
12. Національний репозитарій академічних текстів. Наукові фахові видання. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/category/naukovi-periodychni-fahovi-vydannya/>
13. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС. 2021. 80 с.
14. Мовна особистість в освітньому просторі: монографія / І.Д. Пасічник та ін. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021.
15. Порядок денний EUA Open Science Agenda. 2025. URL: <https://www.eua.eu/publications/positions/the-eua-open-science-agenda-2025.html>
16. Про затвердження вимог до оформлення дисертацій. Наказ Міністерства освіти і науки № 40 від 12.01.2017 р., із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>

17. Про затвердження національного плану щодо відкритої науки. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 892-р від 08.10.2022 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-natsionalnoho-planu-shchodo-vidkrytoi-nauky-892-081022>
18. Рижко О. Плагіат як соціальнокомунікаційне явище: монографія. Київ : Паливода А. В., 2017. 387с.
19. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>
20. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: монографія. НАН України. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
21. Семеног О. Лінгвоперсонологія: навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 192 с.
22. Семеног О.М. Наукова українська мова (для іноземних аспірантів): навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2025. 78 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/items/863aed74-30af-411d-aaae-e9e737714a31>
23. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>
24. Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. К.: ВЦ «Академія», 2012. 216 с.
25. Стратулат Н. В., Яслик В. І. Нормативність як основний аспект наукового мовлення. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31(70). № 4. Ч. 1. С. 125–130. URL: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-1/23>
26. Український правопис. Довідник. Київ : Видавництво: Центр учбової літератури, 2020. 352 с.
27. [Google Академія](https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk). URL: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>
28. Index Copernicus (IC). URL: <https://indexcopernicus.com/index.php/pl/>
29. Nauka.gov.ua. Порядок формування переліку наукових фахових видань України. URL: <https://nauka.gov.ua/information/poriadok-formuvannia-pereliku-naukovykh-fakhovykh-vydan-ukrainy/>
30. Nauka.gov.ua. Розбудова іміджу науковця засобами сучасної наукової комунікації (ідентифікація науковця). URL: <https://nauka.gov.ua/information/rozbudova-imidzhu-naukovtsia-zasobamy-suchasnoi-naukovoi-komunikatsii-identyfikatsiia-naukovtsia/>
31. Scopus. URL: <https://www.elsevier.com/products/scopus>
32. Web of Science. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/basic-search>

Додаткова

1. Академічне письмо та бібліографія. Назва з екрану. URL: bibliosynergy.ula.org.ua/index.php/proekt1.
2. Батаєва Є. Оформлення наукових джерел – нічне жахіття більшості вчених. 2020. URL: <https://nim.media/articles/mizhnarodni-stili-oformlennya-dzherel-naukovykh-publikatsiy>
3. Воропай О. К., Пічик К. В., Чала Н. Д. Наукова робота: легко, із задоволенням. Київ : НаУКМА, 2017. 88 с.
4. Гарбар М., Навчук Г., Хававчак О. Лінгвопоетика наукового дискурсу: аналіз мовних засобів побудови наукових текстів. *Лінгвістичні студії*. 2024. С. 61-72. URL: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.48.5>
5. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. URL : http://library.snu.edu.ua/2017/dstu_8302-2015_z_vnesenimi_popravkami.pdf.

6. Костусяк Н. М. Академічна риторика та письмо : методичні рекомендації. Луцьк : Надстир'я. 2022. 44 с. URL: <https://surli.cc/usuqip>
7. Медіавчительський кампус. URL: https://www.youtube.com/channel/UCx-AL3lm3wYbt_E2dRLsLyQ
8. Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах : методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко та ін.; редколегія: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузева, Я. Є. Сошинська, О. М. Бруй. Науково-технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» ; Українська бібліотечна асоціація. Київ : УБА, 2016. 117 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18681>
9. Мультимедійна презентація як складник комплексного методичного забезпечення освітнього процесу : електронний навчальний курс/Оксана Петрушак. Біла Церква: БІНПО, 2022 р. 33 с. URL: <https://surl.lu/lkyasj>
10. Наукові публікації. Правила оформлення графічних матеріалів. 2023. URL: <https://spubl.com.ua/uk/blog/rules-of-design-of-graphic-materials>
11. Наумовець А. Г. Ви віч-на-віч з аудиторією – дещо про «технологію» підготовки наукових доповідей, популярних лекцій, дисертаційних промов і конкурсних проєктів. 2016. URL: http://ifbg.org.ua/~files/books/Naumovec_-_Vy-vich-na-vich-z-audytoryeyu.pdf
12. Основи наукового цитування. Наукова бібліотека Сумського державного університету імені А.С.Макаренка. URL: <https://library.sspu.edu.ua/czytuvannya-ta-posylannya/>
13. Підготовка наукових публікацій та презентація результатів наукових досліджень : конспект лекцій до самостійної та дистанційної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії. [Електронний ресурс] / уклад. В. О. Ананьїн та ін.; за ред. В. О. Ананьїна. Київ : ІСЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 64 с.
14. Проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) - Американські Ради. Назва з екрану. URL: <http://www.saiup.org.ua/>.
15. Рекомендації до пошуку наукової інформації за допомогою інтернет-ресурсів. Назва з екрану. URL: <https://docs.google.com/document/d/1sUBDV-qvUxuAfoi1yNW47y.../edit?hl=uk>.
16. Рекомендації з оформлення посилань в наукових роботах: DSpace. Назва з екрану. URL: ela.kpi.ua/handle/123456789/16051.
17. Семеног О. М. Академічна лекція і академічний учитель в цифрову епоху: праксеологічний підхід. *Фізико-математична освіта*. збірник наукових праць. 2017. Вип. 2 (12). С. 140–146. URL : <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/2245>
18. Семеног О. М. Наставництво в науці і освіті дорослих. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки*. 2017. Вип.152. С. 46–51.
19. Семеног О. М. Семен Устимович Гончаренко як акмеособистість у царині методології науково-педагогічних досліджень. *Фізико-математична освіта : науковий журнал*. 2016. Вип. 4 (10). С. 117–120. URL: <http://fmojournal.fizmatsspu.sumy.ua/publ/4-1-0-127>
20. Семеног О. М., Козлова О. Г. Науково-педагогічний портрет ректора: ціннісні виміри. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. Вип. 2. С. 112-127. URL: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.2.15>
21. Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. / за ред. Л.І. Мацько. Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2008. 252 с. URL: <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/131.pdf>
22. Семеног О.М. Постать мовознавиці в об'єктиві науково-академічного дискурсу. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2024. Вип. 4 (138). С. 124-139.
23. Сервіс для складання бібліографічних посилань – Citebook. URL: <https://citebook.net>.

24. Соціальне у мові та мова в соціумі : колективна монографія /О. Доценко та ін. ; наук. ред. та упоряд. Н. Ясакова. Київ : НаУКМА, 2023.
25. Стили оформлення бібліографічних посилань для міжнародних публікацій. Ч. 1. Назва з екрану. URL: www.library.ukma.edu.ua/.../Styli_oformlennya_bibliohrafichnykh.
26. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація : навч.-метод. посіб. К. : НАДУ, 2008. 184 с. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/surmin.pdf>
27. Сусліков Л.М., Студеняк І.П. Презентація наукових результатів: навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2019. 300 с. URL: <https://surl.li/kgtnx>
28. Як мені писати без академічного плагіату? Академічна доброчесність. 2019. Вип. 1. URL: <https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/Integrity-bulletin-all-issues.pdf>
29. Як написати наукову статтю. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iEsk7N0spNI&t=249s>
30. Committee on Publication Ethics: (COPE): Promoting integrity in research publication. Назва з екрану. URL: publicationethics.org/.
31. Словники України. URL: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua>
32. Українська мова : Енциклопедія. URL: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>
33. Академічний російсько-український словник / за ред. А. Кримського. URL: <http://r2u.org.ua>; <http://krym.linux.org.ua>
34. Електронні версії словників термінографічної серії Слово Світ. URL: <http://slovo.ridne.net>
35. Великий тлумачний словник сучасної української мови. URL: <http://www.slovnyk.net>
36. Modern teaching methods in pedagogy and philology: collective monograph / Azarenkov V. etc. International Science Group. –Boston : Primedia eLaunch, 2023. 580 p. Available at : DOI – 10.46299/ISG.2023.MONO.PED.1. <https://isg-konf.com/wp-content/uploads/2023/03/Monograph/PED/ISG.2023.MONO.PED.1.pdf>
37. Nauka.gov.ua. Керівництво для рецензентів. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/kerivnytstvo-dlia-retsenzentiv/>
38. Nauka.gov.ua. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/mizhnarodni-pravya-tsytuvannia-ta-posylannia-v-naukovykh-robotakh/>
39. Nauka.gov.ua. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/mizhnarodni-pravya-tsytuvannia-ta-posylannia-v-naukovykh-robotakh/>
40. Plagiarism.org Best Practices for Ensuring Originality in Written Work. Назва з екрану. URL: www.plagiarism.org/ .
41. Prometheus. URL: https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+AI101+2021_T2/home

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА НАПН УКРАЇНИ

**Освітньо-наукова програма
підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому рівні вищої освіти у галузі А Освіта
за спеціальністю А1 Освітні науки «Педагогічна освіта і освіта дорослих в Україні і зарубіжжі» /
«Pedagogical and Adult Education in Ukraine and Worldwide»**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни «Теорія і практика педагогічної освіти»

Викладач Вовк Мирослава Петрівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу змісту і технологій педагогічної освіти

Профіль викладача <http://ipood.com.ua/data/Portfolio/Vovk.pdf>

E-mail: miravovk79@gmail.com

Сторінка дисципліни <http://ipood.com.ua/phd-011/>

Консультації очні понеділок та четвер з 14.00 до 15.00

Онлайн-консультації за попередньою домовленістю Viber в робочі дні з 9.30 до 17.30

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Обов'язкова дисципліна «Теорія і практика педагогічної освіти» спрямована на вивчення тенденцій розвитку педагогічної освіти у контексті реформаційних процесів, пов'язаних з утвердженням європейських стандартів якості, удосконалення системи професійного розвитку педагогів.. Проблематика дисципліни також охоплює питання теорії і практики педагогічної освіти, інтернаціоналізації, модернізації, утвердження академічної доброчесності в освітньому просторі тощо. Закцентовано увагу на активізації євроінтеграційних процесів у системі підготовки майбутніх педагогів в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти у зв'язку з затвердженням Законів України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017), Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, професійних стандартів вчителя, викладача. У сфері педагогічної освіти євроінтеграційні процеси суголосні тим, які відбуваються у сфері вищої освіти загалом. Крім того, у 2004 р. в Україні затверджено Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір, у 2018 р. Концепцію розвитку педагогічної освіти в Україні (2018) з метою створення такої системи педагогічної освіти, яка на основі національних надбань світового значення та усталених європейських традицій забезпечує підготовку, професійний розвиток педагогічних працівників, здатних здійснювати професійну діяльність на демократичних та гуманістичних засадах, реалізовувати освітню політику як пріоритетну функцію держави, що спрямовується на розвиток та самореалізацію особистості, задоволення її освітніх і духовно-культурних потреб, а також потребу бути конкурентоспроможними на ринку праці.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання дисципліни «Теорія і практика педагогічної освіти» є формування знань про тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні і зарубіжних країнах; умінь щодо визначення основних векторів імплементації стандартів якості у підготовку сучасного вчителя з урахуванням євроінтеграційних процесів; опанування професійними вміннями для успішної організації викладацької діяльності.

Передбачається самостійна навчальна діяльність, проведення практичних занять, індивідуальні завдання.

Основними завданнями вивчення дисципліни є формування наступних компетентностей:

загальних компетентностей:

- **аналітичні уміння.** Здатність до пошуку, відбору, аналізу й оброблення інформації, до формулювання самостійних тверджень, положень, оцінок. Здатність до організації і проведення фундаментальних, прикладних науково-педагогічних досліджень;

- **когнітивні уміння.** Здатність до здійснення класифікацій отриманого нового знання (визначення причинно-наслідкових зв'язків, принципів, сукупності методів тощо) за результатами емоційного переживання і осмислення рангу наукової новизни власного наробку. Здатність планувати та керувати власним часом;

- **здатність працювати етично.** Здатність до реалізації морально-етичних норм і стандартів поведінки у науково-дослідницькій і викладацькій діяльності, що сприяє розвитку загальної культури й соціалізації особистості, дотриманню етичних цінностей. Здатність діяти на основі етичних міркувань;

- **ціннісні орієнтири.** Уміння цінувати та поважати мультикультурність. Здатність діяти на засадах соціальної відповідальності і з дотриманням свідомої громадянської позиції. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо;

фахових компетентностей:

- **готовність до генерації власних ідей щодо наукових інновацій;** здатність до побудови шляхів і способів створення нового наукового продукту, творчого підходу до розв'язання обраної наукової проблеми за результатами опертя на методологію філософського і загальнонаукового рівнів. Готовність до розробки змісту, технологій і окремих методик забезпечення функціонування певних складників системи неперервної національної освіти у вимірах конкретно-наукового методологічного розгляду;

- **знання та володіння методами опису, ідентифікації, класифікації, зіставлення** з метою визначення ключових тенденцій розвитку педагогічної освіти і освіти дорослих в Україні і у зарубіжних країнах; уміння знаходити, обробляти та аналізувати інформацію про еволюцію систем освіти зарубіжних країн з різноманітних джерел; уміння здійснювати порівняльний аналіз освітньо-наукових проблем у міжнародному контексті; уміння зіставляти закономірності й тенденції розвитку педагогічної теорії і практики в різних країнах світу; здатність застосовувати знання про сучасні досягнення зарубіжжя у вітчизняній предметній галузі; здатність прогнозувати тенденції розвитку освітніх систем у швидкозмінному середовищі. Розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства, педагогічної освіти і освіти дорослих й уміння їх використовувати в професійній і громадській діяльності;

- **здатність до використання прийомів педагогічної майстерності**, прийомів вербальної та невербальної комунікації; вміння вибудовувати педагогічну взаємодію на засадах співробітництва та партнерства; володіння технікою налаштування на педагогічну діяльність та технікою керування психічним самопочуттям; здатність до активного слухання; оволодіння прийомами та методами цілеспрямованого професійного вдосконалення.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, такі як аудіо та відео, інтерактивні методи, онлайн консультування тощо.

Під час сесії формат змішаний, у міжсесійний період – дистанційний.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Результати навчання дисципліни «Наукова фахова українська мова» можна вважати успішними за умови досягнення **предметних результатів:**

- здатність використовувати знання сучасних проблем філософії науки і освіти при вирішенні освітніх і професійних завдань у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих;
- здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі педагогічної освіти і освіти дорослих, що передбачає ґрунтовне переосмислення наявних та створення нових цілісних знань на основі історико-педагогічного досвіду національної вищої освіти;
- здатність визначати відповідні завдання викладання і навчання та окреслювати їх таким чином, щоб просувати та трансформувати наукові знання в освітній практиці; визначати, поважати та керуватися етичними, культурними та іншими принципами у викладацькій діяльності;
- здатність здійснювати обґрунтування методологічних засад розвитку педагогічної освіти і освіти дорослих в українському і зарубіжному контексті; визначати тенденції розвитку педагогічної освіти і освіти дорослих в синхронічному і діахронічному вимірах;
- здатність обґрунтовувати методологічні засади дослідницької проблеми у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих; визначати методологічні орієнтири здійснення наукового пошуку та використання інновацій у викладацькій діяльності;
- здатність проектувати власне професійне сходження у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих.

Форми і методи діагностики успішності навчання: виконання індивідуального дослідницького завдання; практикум; укладання тезаурусу; завдання для самостійної роботи; усне опитування; тестові завдання.

ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ

Загальний обсяг – 3 кредити / 90 год.

Кількість годин: лекції – 4, практичні – 16.

Вид заняття	Кількість годин
лекції	4
семінарські заняття / практичні / лабораторні	16
самостійна робота	70

ОЗНАКИ ДИСЦИПЛІНИ

Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Спеціальність	Кількість кредитів / годин	Кількість змістових модулів	Вид підсумкового контролю	Нормативна\ вибіркова
3	3	5-6	A1 Освітні науки	3	2	іспит	нормативна

ПРЕРЕКВІЗИТИ

Ефективність вивчення дисципліни «Теорія і практика педагогічної освіти» значно підвищиться, якщо здобувач вмотивований на збагачення знань з теорії педагогічної освіти, удосконалення якостей, що забезпечують успішну педагогічну діяльність, викладацьку роботу, має навички самостійної роботи щодо опрацювання наукових джерел, опанував на рівні бакалаврату / магістратури дисципліни психолого-педагогічного спрямування, інші фахові дисципліни у закладі вищої освіти.

ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ /ОБЛАДНАННЯ

У період сесії використовується засоби відеозв'язку; потрібно мати мобільний пристрій (телефон) для оперативної комунікації з адміністрацією, викладачами з приводу проведення занять та консультацій.

У міжсесійний період – комп'ютерну техніку (з виходом у глобальну мережу) та оргтехніку для комунікації з адміністрацією, викладачами та підготовки (друку) методичних матеріалів.

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Положення «Про аспірантуру і докторантуру» в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Положення «Про забезпечення якості освіти в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про організацію освітнього процесу в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про політику академічної доброчесності в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про порядок реалізації права на академічну мобільність в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про оцінювання результатів навчання у процесі реалізації освітньо-наукових програм підготовки майбутніх докторів філософії в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про визнання результатів неформальної освіти у процесі реалізації освітньо-наукових програм підготовки майбутніх докторів філософії в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України» та ін.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

Тиждень, дата, години	Тема, основні питання (розкривають зміст і є орієнтирами для підготовки до поточного і підсумкового контролю)	Форма діяльності (заняття) / формат	Матеріали	Література, інформаційні ресурси	Завдання, години	Вага оцінки	Термін виконання
Згідно з розкладом	Змістовий модуль 1. Педагогічна освіта в Україні і зарубіжжі: тенденції розвитку. Тема 1.1. Сутність тенденцій розвитку педагогічної освіти в Україні і зарубіжних країнах. Дефінітивний аналіз тенденцій розвитку педагогічної освіти. Досвід підготовки вчителів у зарубіжних країнах. Євроінтеграційний вектор педагогічної освіти в Україні.	Лекція 2 год.	Відеолекція, презентація	1-29	Задання для самостійної роботи: 1. Мережа закладів освіти з підготовки майбутніх учителів: українські реалії і зарубіжний досвід.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів	Упродовж сесії, у міжсесійний період.
Згідно з розкладом	Тема 1.1. Тенденція входження педагогічної освіти у європейський простір.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-29	Питання для обговорення: 1. Інтернаціоналізація, модернізація у сфері педагогічної освіти. 2. Сучасні виклики у сфері педагогічної освіти в Україні. Завдання для самостійної роботи: 1. Диференціація педагогічної	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

					освіти за спеціальностями: філологічна педагогічна освіта, мистецька педагогічна освіта, математична педагогічна освіта та ін. 2. Виклики реформування педагогічної освіти в Україні в умовах війни. 3. Ментальне здоров'я у політиках педагогічної освіти: наскрізність компонента.		
Згідно з розкладом	Тема 1.1. Тенденція утвердження компетентнісної парадигми у сфері педагогічної освіти.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-29	Питання для обговорення: 1. Реформаційні зміни у сфері української педагогічної освіти: європейський вектор. 2. Професійні компетентності сучасного вчителя. Завдання для самостійної роботи: 1. Розвиток «м'яких» навичок учителів як тенденція розвитку педагогічної освіти.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.
Згідно з розкладом	Тема 1.1. Зміст і практична складова підготовки майбутніх учителів у закладах вищої педагогічної освіти.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-29	Питання для обговорення: 1. Змістова складова підготовки сучасного вчителя: загальногуманітарна, психолого-педагогічна, фахова підготовка. 2. Специфіка практичної підготовки сучасного вчителя. 3. Тенденція забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії майбутнього педагога.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

					Завдання для самостійної роботи: 1. Тенденція употужнення автономії закладів вищої педагогічної освіти. 2. Тенденція забезпечення академічної мобільності майбутніх учителів у закладах вищої педагогічної освіти.		
Згідно з розкладом	Тема 1.2. Законодавчо-нормативне врегулювання розвитку педагогічної освіти в Україні і зарубіжжі.	Лекція 2 год.	Відеолекція, презентація	1-29	Задання для самостійної роботи: 1. Професійний стандарт вчителя. 2. Професійний стандарт викладача.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.
Згідно з розкладом	Тема 1.2. Механізми врегулювання педагогічної освіти в Україні: законодавче підґрунтя.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-29.	Питання для обговорення: 1. Основні положення законів України у сфері освіти: імплементація у неперервній педагогічній освіті. 2. Концепція розвитку педагогічної освіти України. Педагогічна Конституція Європи. Основні стратегічні вектори розвитку педагогічної освіти. 3. Концепція Нової української школи. Упровадження профільного навчання в школі. Зміна векторів у підготовці сучасного вчителя для сучасної школи.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

					Завдання для самостійної роботи: 1. Педагогічна конституція Європи: ініціатива європейського значення. 2. Законодавчі механізми утвердження принципів академічної доброчесності у сфері педагогічної освіти.		
Згідно з розкладом	Тема 1.2. Зарубіжний досвід законодавчого врегулювання розвитку педагогічної освіти.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-29	Питання для обговорення: 1. Концепції підготовки вчителя у європейських країнах. 2. Моделі підготовки вчителя в зарубіжних країнах. Завдання для самостійної роботи: 1. Специфіка підготовки вчителів у США. 2. Особливості підготовки вчителів у Німеччині й Австрії. 3. Підготовка вчителя у Великій Британії. 4. Досвід підготовки вчителя у Китаї і Японії.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.
Згідно з розкладом	Змістовий модуль 2. Тема 2.1. Професійний розвиток сучасного вчителя.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-29	Питання для обговорення: 1. Законодавча основа неперервного професійного розвитку вчителів в Україні. 2. Проблема професійного розвитку вчителів в європейських країнах. 3. Формальна, неформальна,	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

					інформальна освіта педагогів: можливості для професійного розвитку. Завдання для самостійної роботи: 1. Андрагогічні засади підготовки сучасного вчителя. 2. Моделі професійного розвитку сучасного вчителя в Україні і Європі.	5 балів.	
Згідно з розкладом	Тема 2.1. Педагогічна майстерність сучасного вчителя.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-29	Питання для обговорення: 1. Сутність і складові педагогічної майстерності вчителя. 2. Педагогічна техніка. Техніка і культура мовлення. 3. Зовнішні чинники педагогічної майстерності. Педагогічний такт. Завдання для самостійної роботи: 1. Педагогічне партнерство як чинник розвитку особистості учня: роль учителя 2. Стили педагогічного спілкування.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.
Згідно з розкладом	Тема 2.2. Імідж сучасного вчителя.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-29	Питання для обговорення: 1. Сутність понять «імідж вчителя», «бренд вчителя». 2. Цифровий етикет у професійному спілкуванні вчителя. Завдання для самостійної роботи:	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

					1. Академічна доброчесність сучасного вчителя. 2. Етикет педагогічного спілкування у дистанційному і змішаному форматі.	5 балів.	
					Індивідуальне дослідницьке завдання (у межах самостійної роботи): укласти глосарій і підготувати доповідь-презентацію з проблеми дослідження.	20	

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: презентація результатів дослідницького завдання, творчо-пошукові завдання, індивідуальні завдання, редагування текстів, написання текстів наукового стилю, стилістичний аналіз, завдання для самостійної роботи; усне опитування.

Форма контролю: залік.

Рейтинг здобувача із засвоєння дисципліни визначається за 100-бальною шкалою, складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається максимально 60 балів, і рейтингу з атестації (екзамен, залік) – 40 балів.

Інформація про розподіл балів між видами занять (лекції, практичні /семінарські заняття, самостійна робота) надається на першому занятті та повторюється у процесі поточного навчання.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня відповідних загальних і фахових компетентностей. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять з дисципліни «Теорія і практика педагогічної освіти» – усне опитування, виконання практичних завдань, тестування, завдань для самостійної роботи, презентація виконання індивідуального завдання та ін.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньому рівні, або на окремих його завершальних етапах.

Підсумковий контроль передбачає залік відповідно переліку питань розроблених викладачем.

Результати поточного контролю визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

При визначенні рейтингу здобувача враховуються бали, які він отримує під час семінарських, практичних занять та за самостійну роботу. Бали за поточну освітню діяльність визначаються як сума всіх отриманих під час навчальних занять балів, розділена на кількість отриманих оцінок та помножена на коефіцієнт 12, що становить не більше 60 сумарної оцінки за результатами вивчення дисципліни. Бали за підсумками проведення заліку або іспиту визначаються як сума всіх отриманих під час навчальних занять балів, розділена на кількість отриманих оцінок та помножена на коефіцієнт 8, що становить не більше 40 балів сумарної оцінки за результатами вивчення дисципліни.

Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Залік	Сума
Модуль I / II				Індивідуальне завдання		
Тема 1.1	Тема 1.2	Тема 2.1	Тема 2.2			
10	10	10	10	20	40	100

T1, T2 ... – теми модулів.

Примітка. Отримання 20 балів за індивідуальне завдання є необхідною умовою допуску здобувача до підсумкового контролю.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
78-89	B	добре	
65-77	C		
58-64	D	задовільно	
50-57	E		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Вітвицька С. С. Педагогіка вищої школи: практикум. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. 174 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/36984/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%202023%20-%20%D0%A5%D0%86%D0%9C%D0%86%D0%AF%202023.pdf>
2. Вовк, М., Грищенко, Ю., та Соломаха, С. Зміст психолого-педагогічної підготовки майбутніх вчителів у педагогічних вищих навчальних закладах України. *Вісник кафедри ЮНЕСКО «Професійна освіта протягом життя у XXI столітті»*. 2024. Вип. 1 (9). С. 43-54. URL: [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(9\).2024.0003](https://doi.org/10.35387/ucj.1(9).2024.0003)
3. Вовк М. П. Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні: виклики та перспективи. *Естетика і етика педагогічної дії: збірник наукових праць*. 2020. Вип. 22. С. 150-165. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. URL: <http://aesthetichpedaction.pnpu.edu.ua/index.php/2226-4051/article/view/222>
4. Державна служба якості освіти України. URL: <https://sqe.gov.ua/>
5. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. №898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>;
6. Закон України «Про вищу освіту». 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
7. Закон України «Про освіту». 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
8. Закон України «Про повну загальну середню освіту». 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
5. Зарубіжний досвід професійної підготовки педагогів : аналітичні матеріали / Н.М. Авшенюк та ін. Київ : ДКС «Центр», 2017. 83 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/naukovo-analitichni-materiali/zarubijniy-dosvid-profesiyno-pidgotovki-pedagogiv/>
9. Затверджено стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-standart-na-grupu-profesij-vikladachizakladiv-vishoyi-osviti>
10. Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025. [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/>
11. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача: навч. посіб. Х.: Вид-во НФаУ, 2009. 140 с.
17. Енциклопедія освіти / за ред. В.Г. Кременя. 2-ге вид., допов. та перероб. Національна академія педагогічних наук України. Київ. Юрінком Інтер, 2021.
12. Лаврінченко О. А. Розвиток педагогічної майстерності викладачів закладів вищої освіти в цифровому освітньому середовищі у повоєнний час. Київ: Вид-во ТОВ «Юрка Любченка», 2024. Електронне видання. 125 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739606/>
13. Лаврінченко, О. Сценічна мова в обрисах педагогічної майстерності. *Овітньо-науковий портал «Педагогічна майстерність викладача вищої школи»*. Видавництво: «Бондаренко М.О., 2020. URL: <https://www.pedagogic-master.com.ua/test-2/>
14. Лазаренко Н. Професійна підготовка вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції: монографія. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2019. 365 с.

15. Практична підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої педагогічної освіти: українські реалії і перспективи: науково-аналітична доповідь / Л.Б. Лук'янова та ін. / за наук. ред. Н.Г. Ничкало. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ – Чернівці: Букрек, 2023. 80 с. URL: <https://surl.lu/otfswu>
16. Ничкало Н., Лук'янова Л., Хомич Л. Професійна підготовка вчителя: українські реалії, зарубіжний досвід : наук.-аналіт. доп. / за ред. В. Кременя. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка», 2021. 54 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/naukovo-analitichni-materiali/profesiyna-pidgotovka-vchitelya-ukranski-reali,-zarubijniy-dosvid/>
16. Новик І., Венгловська О. Наставництво: професійна підтримка та розвиток педагогів. Київ. УІПО, 2023. 111 с. URL: <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2023/09/nastavnytstvo-posibnyk.pdf.pdf>
17. Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика : словник / укл. М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 328 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731691/>
18. Про затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 р. №851. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text>
19. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти. 2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
20. Про затвердження плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа». 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2017-p/ed20171213#n10>
21. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/
22. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України № 1225 від 29 серпня 2024 р. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/929/92993/646-ilovepdf_merged_1.pdf
23. Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». 2021. URL: <https://cutt.ly/BRhRiXK>
24. Семенов О. Інтегративні основи розвитку педагогічної майстерності вчителя-словесника: навч. посіб. 2-ге вид., доповнене Суми : Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 234 с.
25. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. 2015. URL: https://osvita.kpi.ua/files/downloads/Standart_EPVO.pdf.
26. Топузов О.М. Освітня сфера України: національні пріоритети, проблеми і перспективи: монографія. Серія «Наукова школа». Київ: Педагогічна думка, 2024 208 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2024/09/Topuzov_2024_.pdf

Додаткова

1. Андрущенко В. Ефективність європейського вчителя (проблема впровадження «Педагогічної Конституції Європи»). Вища освіта України. 2020. Вип. 3. С. 5-18. URL: <https://journals.udu.kyiv.ua/index.php/vou/article/view/128/99>
2. Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки. Державна служба якості освіти України. 2025. URL: <https://sqe.gov.ua/bezpechne-osvitnie-seredovishhe-novi-vim/>
3. Білоус О. Розвиток «м'яких» навичок учителя початкових класів нової української школи: методологічні орієнтири. Естетика і етика педагогічної дії. 2024. Вип. 29. С. 63–75. URL: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.29.306136>

4. Василенко І. Тенденції професійної підготовки вчителів початкових класів у США. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2024. Вип. 29. С. 251–262. URL: <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.29.306176>
5. Волкова Н. П. *Професійно-педагогічна комунікація: навчальний посібник*. Київ: Академія, 2006.
6. Головні закони вчених і науковців: академічна доброчесність. *Наукові публікації*. 2025. URL: <https://spubl.com.ua/uk/blog/the-main-laws-of-scientists-and-scholars-academic-integrity>
7. Голотенко А.А., Данилюк І.В., Збітнєва О.І., Зотова Л.М., Коструба Н.С., Симочко Т.М., Ющенко Ю.П. Університет як простір психосоціальної підтримки про психічне здоров'я. Проєкт за підтримки Олени Зеленської. К., 2025. 106 с. URL: <https://howareu.com/materials/haid-universytet-iaak-prostir-psykhosotsialnoi-pidtrymky-ta-turboty-pro-psykhichne-zdorovia>
8. Грона Н., Семенов О. Розвиток Soft skills майбутніх учителів в умовах закладів фахової передвищої та вищої освіти: міжрегіональний проєкт. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*: наук. журнал. 2021. №7. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка. URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/07/6.pdf>
9. Дяченко Л. М., Марусинь М. М. Особливості забезпечення якості підготовки вчителів в Австрії та Німеччині: метод. рек. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2021. 82 с.
10. Жерновникова О., Наливайко О. Особливості підготовки вчителів у Китайській Народній Республіці. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка*. 2023. Вип. 1(2). С. 51–56. URL: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.22.2.6>
11. Забезпечення якості педагогічної освіти у зарубіжних країнах: монографія / Н.М. Авшенюк та ін. Київ: ІПОД НАПН України, 2022. 373 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733665/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%9D%D0%94_2022.pdf
12. Зязюн І. А. *Філософія педагогічної дії: монографія*. Київ; Черкаси: Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008.
13. Крамущенко Л. В., Кривонос І. Ф. *Педагогічна майстерність: підручник* / за ред. І.А. Зязюна. 3-тє вид., допов. і переробл. Київ: СПД Богданова А. М., 2008.
14. Каденко І. В. Феномен професійного розвитку в сучасному освітньому середовищі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. Вип. 67. Т. 2. URL: http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/67/part_2/7.pdf
15. Ковальчук В.А. Педагогіка партнерства у професійній діяльності вчителя: навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2023. 100 с. URL: <https://surl.lulrliu>
16. Колісник-Гуменюк Ю.І. Особливості вищої освіти у Японії: наук.-метод. розробка. Львів: ЛННЦПО, 2022. 18 с. URL: <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b777ddae-7e68-445d-b4bc-c95f6fc07de0/content>
17. Кучерявий О. Г. *Якість педагогічної освіти України: тенденції і перспективи: навчальний посібник*. Київ: Талком, 2019.
18. Логінов А. Ю. *Професійний розвиток вчителя та післядипломна освіта: сучасні реалії*. 2021. URL: <https://surl.lulrliu>
19. *Фахова практика вчителя: національний досвід та європейські цінності : посіб.* / Л.Б. Лук'янова та ін. Київ: Талком, 2023. 237 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/13504>

20. Матвієнко О.В., Попова Л.М. Академічна мобільність як складова частина підготовки майбутніх учителів до міжкультурної комунікації в умовах євроінтеграції. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 21. Т.2. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/21/part_2/35.pdf
21. Муқан Н.В. Стандарти професійного розвитку педагогів у США. URL: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN1/r4/07mnvrps.pdf>
22. Освіта і наука України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник. Інститут освітньої аналітики. К., 2023. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2023/22.08.2023/Inform-analytic.zbirn-Osvita.v.umovah.voyennogo.stanu-vykl.rozv.povoyen.perspekt.22.08.2023.pdf>
23. Палецька-Юкало А., Рак Т., Волошин В. Розвиток м'яких навичок в цифрову епоху: досвід вищих навчальних закладів. *Вісник кафедри ЮНЕСКО «Професійна освіта протягом життя у XXI столітті»*. 2024. Вип. 2 (10). С. 114-126. URL: [https://doi.org/10.35387/ucj.2\(10\).2024.0009](https://doi.org/10.35387/ucj.2(10).2024.0009)
24. Педагогічна Конституція Європи. Преамбула. *Вища освіта України*. 2013. №3 С.111-116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2013_3_17
25. *Положення про педагогічну інтернатуру*. 2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-polozhennya-pro-pedagogichnu-internaturu>
26. *Положення про сертифікацію педагогічних працівників*. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2018-%D0%BF#Text>
27. *Положення про Центри професійного розвитку педагога*. 2020. URL: <http://man.osv.org.ua/news/1620385712/>
28. Результати онлайн-опитування «Впровадження автономності українських закладів вищої освіти в контексті європейського досвіду університетської автономії». Інститут модернізації змісту освіти. 2025. URL: <https://imzo.gov.ua/rezul-taty-onlayn-opytuvannia-vprovadzhennia-avtonomnosti-ukrains-kykh-zakladiv-vyshchoi-osvity-v-konteksti-ievropeys-koho-dosvidu-universytets-koi-avtonomii/>
29. Сапогов М. Підготовка вчителя у Великій Британії. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. 2024. Вип. 80. С. 75-82. URL: <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2024-80-75-82>
30. Семенов О., Кульбабська О. Формування м'яких навичок студентів-філологів у міжрегіональному проєкті з інфомедійної грамотності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка. № 4 (108). С. 231–248. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2193>
31. Семенов О. М., Вовк М. П. Педагогічне партнерство в умовах воєнних реалій: Досвід взаємодії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України і Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. Вип. 4(2). С. 1-14. URL: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4214>
32. Семенов О. М., Вовк М. П. Педагогічне партнерство як пріоритет сучасної педагогічної освіти: Досвід взаємодії Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України і Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2021. Вип. 3(2). URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/download/212/256>
33. Сотська Г. І., Тринус О. В. Андрагогічні аспекти професійного самовиховання сучасного вчителя. *Імідж сучасного педагога*. 2020. Вип. 4(193). С. 5–9. URL: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-4\(193\)-5-9](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-4(193)-5-9)

34. Тенденції професійного розвитку вчителів у країнах Європейського Союзу і Сполучених Штатах Америки: монографія / Л.М. Дяченко та ін. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2016. 282 с. URL: <http://ipood.com.ua/e-library/tendenci-profesiynogo-rozvitku-vchiteliv-u-kranah-vropeyskogo-soyuzu-i-spoluchениh-shtativ-ameriki/tendenci-profesiynogo-rozvitku-vchiteliv-u-kranah-vropeyskogo-soyuzu-i-spoluchениh-shtatah-ameriki/>
35. Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти: практичний посібник / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. 320 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715790/>
36. Універсальний навчальний посібник з академічної доброчесності для вчителів / за заг. Ред. О.О. Гужви. К., 2017. 30 с. URL: <https://surl.li/vrdaqs>
37. Універсальні навички XXI століття: педагогічні акценти професійної підготовки і вищої освіти: монографія / Н. М. Авшенюк та ін.; за заг. ред. Н. М. Авшенюк, Г. В. Товканець. Мукачево: Редакційно-видавничий центр МДУ, 2022. 227 с. URL: <https://salo.li/0c262f6>

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА НАПН УКРАЇНИ

Освітньо-наукова програма
підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому рівні вищої освіти у галузі А Освіта
за спеціальністю А1 Освітні науки «Педагогічна освіта і освіта дорослих в Україні і зарубіжжі» /
«Pedagogical and Adult Education in Ukraine and Worldwide»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни «Академічна доброчесність дослідника»

Викладач Вовк Мирослава Петрівна – доктор педагогічних наук, професор; Семеног Олена Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор

Профіль викладача <http://ipood.com.ua/data/Portfolio/Vovk.pdf>; https://sspu.edu.ua/images/2025/03/04/Resume_Olena_Semenog_-CV_2025_4b126.pdf

E-mail: miravovk79@gmail.com; olenasemenog@gmail.com

Сторінка дисципліни <http://ipood.com.ua/phd-011/>

Консультації очні понеділок та четвер з 14.00 до 15.00

Онлайн-консультації за попередньою домовленістю Viber в робочі дні з 9.30 до 17.30

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Вибіркова навчальна дисципліна «Академічна доброчесність дослідника» спрямована на опанування законодавчо-нормативних механізмів дотримання принципу академічної доброчесності у дослідницькій і викладацькій діяльності. Здобувачі наукового ступеня мають вивчити основні процедури реалізації принципу академічної доброчесності, що полягають у дотриманні наукової етики у професійній комунікації, дотриманні правил цитування чужих праць, покликань на джерела інформації; дотриманні норм законодавства про авторське право; наданні достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації; контролі за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти; об'єктивному оцінюванні результатів навчання, належній редакційній політиці видань. Зосереджено увагу на питаннях публікаційної активності, видавничій і публікаційній етиці, сервісах для перевірки текстів на плагіат.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання навчальної дисципліни «Академічна доброчесність дослідника» - сформувати у здобувачів основи академічної культури і доброчесності в освітній, науково-дослідницькій і викладацькій діяльності.

Основні завдання вивчення навчальної дисципліни є формування таких компетентностей:

загальних компетентностей:

- **комунікація.** Здатність спілкуватися результативно в усній та письмовій формах у фаховому і нефаховому середовищі. Уміння міжособистісної взаємодії в контексті організації командної роботи, представлення результатів власної діяльності через різні інформаційні ресурси;

- **здатність до рефлексії.** Здатність допомагати іншим у процесі викладацької діяльності, через наставництво, у ході організації і участі у проектній діяльності, командній роботі під час семінарських, практичних занять;
 - **здатність працювати етично.** Здатність до реалізації етичних норм у науково-дослідницькій і викладацькій діяльності, що сприяє розвитку загальної культури й соціалізації особистості, дотриманню етичних цінностей;
 - **ціннісні орієнтири.** Уміння цінувати та поважати мультикультурність. Здатність діяти на засадах соціальної відповідальності і з дотриманням свідомої громадянської позиції;
- фахових компетентностей:**
- продуктивна **фахова комунікація українською мовою.** Володіння методами опису, ідентифікації й класифікації ключових понять у сфері наукової професійної комунікації; уміння знаходити, обробляти та аналізувати інформацію щодо підготовки наукових текстів в усній і писемній формі у різних наукових сферах (освітні, педагогічні науки, філологія, культурологія тощо); уміння добирати мовні засоби з метою репрезентації власних результатів дослідницького пошуку, здатність застосовувати знання про особливості підготовки наукової доповіді, виступу, презентації у предметній галузі; здатність організувати дослідницько-інноваційну групову роботу щодо популяризації наукових результатів у вітчизняному і міжнародному науковому середовищі через посередництво засобів наукової фахової української мови. Уміння здійснювати літературне і наукове редагування текстів, добирати цитатний матеріал, нормативно оформляти покликання; здатність коригувати власні мовні огріхи, виявляти високий рівень академічної доброчесності відповідно до законодавства;
 - **готовність до генерації власних ідей щодо наукових інновацій;** здатність до побудови шляхів і способів створення нового наукового продукту, творчого підходу до розв'язання обраної наукової проблеми за результатами опертя на методологію філософського і загальнонаукового рівнів. Готовність до розробки змісту, технологій і окремих методик забезпечення функціонування певних складників системи неперервної національної освіти у вимірах конкретно-наукового методологічного розгляду;
 - **здатність використовувати інформаційні ресурси** в галузі сучасних інформаційних технологій для вирішення експериментальних і практичних завдань; здатність застосовувати знання про сучасні досягнення в предметній сфері для вирішення локальних та глобальних завдань сучасного освітньо-інформаційного простору.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, такі, як аудіо та відео, інтерактивні елементи, онлайн консультування тощо.

Передбачається самостійна навчальна діяльність, проведення практичних занять, індивідуальні завдання.

Під час сесії формат змішаний, у міжсесійний період - дистанційний (*online*).

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

- володіння основами майстерності усного наукового виступу, уміннями вибору відповідних засобів наукового стилю для усної і писемної презентації результатів дослідницьких пошуків у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих рідною мовою, спрямованість на спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю з використанням мовних засобів наукового стилю на засадах академічної доброчесності;

- здатність наукового і літературного редагування наукових текстів, результатів власного текстотворення, вибір нормативних мовних засобів наукового стилю для усної і писемної презентації власних текстів рідною мовою, спрямованість на репрезентацію власного текстотворення науковій спільноті та громадськості у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих;
- здатність проектувати власне професійне сходження у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих.

Форми і методи діагностики успішності навчання: виконання індивідуального дослідницького завдання; практичні завдання, кейси; опрацювання віртуальних ресурсів, публікацій; мовностилістичний аналіз текстів; тестові завдання.

ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ

Загальний обсяг – 3 кредити / 90 год.

Кількість годин: лекції – 6, практичні – 12.

Вид заняття	Кількість годин
лекції	6
семінарські заняття / практичні / лабораторні	12
самостійна робота	72

ОЗНАКИ ДИСЦИПЛІНИ

Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Спеціальність	Кількість кредитів / годин	Кількість змістових модулів	Вид підсумкового контролю	Нормативна/ вибіркова
1-2	1-2	2-3	A1 Освітні науки	3	2	залік	вибіркова

ПРЕРЕКВІЗИТИ

Ефективність вивчення дисципліни «Академічна доброчесність дослідника» значно підвищиться, якщо здобувач зацікавлений у формуванні культури дослідницької і викладацької діяльності на засадах академічної доброчесності, має навички самостійної роботи щодо опрацювання наукових джерел, оформлення цитат і покликань, має досвід написання наукових текстів різних жанрів, опанував на рівні бакалаврату/ магістратури дисципліну «Українська мова (за професійним спрямуванням)», інші дисципліни професійного спрямування залежно від фаху, здобутого у закладі вищої освіти.

ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ /ОБЛАДНАННЯ

У період сесії використовується засоби відеозв'язку; потрібно мати мобільний пристрій (телефон) для оперативної комунікації з адміністрацією, викладачами для проведення занять та консультацій.

У міжсесійний період – комп'ютерну техніку (з виходом у глобальну мережу) та оргтехніку для комунікації з адміністрацією, методистом, викладачами та підготовки (друку) роздаткового матеріалу.

ПОЛІТИКИ ДИСЦИПЛІНИ

Положення «Про аспірантуру і докторантуру» в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Положення «Про забезпечення якості освіти в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про організацію освітнього процесу в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про політику академічної доброчесності в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про порядок реалізації права на академічну мобільність в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про оцінювання результатів навчання у процесі реалізації освітньо-наукових програм підготовки майбутніх докторів філософії в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про визнання результатів неформальної освіти у процесі реалізації освітньо-наукових програм підготовки майбутніх докторів філософії в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України» та ін.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

Тиждень, дата, години	Тема, основні питання (розкривають зміст і є орієнтирами для підготовки до поточного і підсумкового контролю)	Форма діяльності (заняття) / формат	Матеріали	Література, інформаційні ресурси	Завдання, години	Вага оцінки	Термін виконання
Згідно з розкладом	Змістовий модуль 1. Академічна доброчесність сучасного дослідника в умовах сучасного інформаційного суспільства: теоретичний і	Лекція 2 год.	Презентація, рекомендації	1-39	Задання для самостійної роботи: 1. Академічна доброчесність в освіті і науці. 2. Зарубіжні практики реалізації академічної доброчесності у дослідницькій діяльності.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

	практичний контекст. Тема 1.1. Законодавчо-нормативні механізми реалізації політики академічної доброчесності. Сутність академічної доброчесності дослідника. Законодавчо-нормативні документи у сфері врегулювання академічної доброчесності у науковій діяльності. Принципи академічної доброчесності. Кодекс академічної доброчесності учасників освітнього процесу.				3. Кодекс професійної етики: поняття та юридичне значення. 4. Вплив цифрових технологій на академічну доброчесність. 5. Рада Європи про недоброчесність у педагогічній професії.		
Згідно з розкладом	Тема 1.1. Види порушень академічної доброчесності. Види відповідальності за порушення академічної доброчесності. Авторське право, процедура оформленні на інтелектуальну продукцію Нормативно-правові механізми врегулювання встановлення, захисту та порушення	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-39	Питання для обговорення: 1. Види відповідальності за порушення академічної доброчесності. 2. Авторське право, процедура оформленні на інтелектуальну продукцію 3. Нормативно-правові механізми врегулювання встановлення, захисту та порушення інтелектуальної власності. 4. Самоплагіат: порушення чи норма?	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

	інтелектуальної власності. Самоплагіат: порушення чи норма?				Завдання для самостійної роботи: 1. Етичні аспекти університетських цінностей.		
Згідно з розкладом	Тема 1.1. Академічне письмо. Цитування у науковому тексті. Вимоги до змісту наукових статей. Правила оформлення покликань на різні джерела (архівні, довідникові, періодичні, монографічні тощо). Процедури перевірки на академічний плагіат. Технологічні рішення у забезпеченні академічної доброчесності.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-39	Питання для обговорення: 1. Вимоги до змісту наукових статей. 2. Правила оформлення покликань на різні джерела (архівні, довідникові, періодичні, монографічні тощо). 3. Процедури перевірки на академічний плагіат. 4. Сервіси перевірки наявності текстових запозичень Unicheck, Starike Plagiarism: протоколи подібності. 5. Етичні вимоги до використання ІІІ у наукових дослідженнях. Завдання для самостійної роботи: 1. Академічна чесність у наукових дослідженнях. 2. Етичний кодекс вченого (за С. Гончаренком).	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.
Згідно з розкладом	Тема 1.2. Академічна доброчесність дослідника: вимоги до наукових публікацій у фахових виданнях. Вимоги до наукових	Лекція 2 год.	Презентація, рекомендації	1-39	Задання для самостійної роботи: 1. Текстові запозичення, оформлення посилань і цитувань у наукових роботах. 2. Стандарти та міжнародні	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

	публікацій у фахових виданнях: етичні засади. Проблема використання штучного інтелекту для написання наукових публікацій. Текстові запозичення, оформлення посилань і цитувань у наукових роботах. Стандарти та міжнародні стилі оформлення бібліографічних списків.				стилі оформлення бібліографічних списків: особливості їх використання відповідно до сфери діяльності та спеціальності. 3. Оформлення літератури за стилем APA.		
Згідно з розкладом	Тема 1.2. Етичні і формальні вимоги до оформлення наукових статей. Структура наукової статті: способи уникнення плагіату. Міжнародні онлайн-ресурси: пошук інформації в Google, Google Scholar, Google Books.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-39	Питання для обговорення: 1. Структура наукової статті: способи уникнення плагіату. 2. Міжнародні онлайн-ресурси: пошук інформації в Google, Google Scholar, Google Books. Завдання для самостійної роботи: 1. Процедура пошуку об'єктивної наукової інформації. 2. Підібрати за пошуковою системою Google Scholar 10 публікацій, дотичних до проблеми дисертаційного дослідження. 3. Підібрати за наукометричними базами даних до 10 електронних ресурсів, суголосних	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

					проблематиці дисертаційного дослідження.		
Згідно з розкладом	Змістовий модуль 2. Публікаційна і видавнича етика: основні процедури, якісні практики. Тема 2.1. Сутність понять «публікаційна етика», «видавнича етика», «публікаційна стратегія». Наукометричні бази даних Scopus, Web of Science та ін.	Лекція 2 год.	Презентація, рекомендації	1-39	Завдання для самостійної роботи: 1. Наукометричні бази даних Scopus, Web of Science та ін. Питання для обговорення: 1. Пошук за автором, тематичний пошук у БД Web of Science глобальні підходи та виклики, пов'язані з академічною етикою, зокрема через призму педагогічної практики та культурних відмінностей.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.
Згідно з розкладом	Тема 2.1. Етична політика фахових наукометричних видань. Процедури дотримання видавничої етики. Типи статей (оглядова, аналітична, дослідницька статті). Оформлення метаданих статті.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-39	Питання для обговорення: 1. Процедури дотримання видавничої етики. 2. Типи статей (оглядова, аналітична, дослідницька статті). 3. Оформлення метаданих статті. Завдання для самостійної роботи: 1. «Шахрайські», «хижацькі» видання.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.
Згідно з розкладом	Тема 2.2. Публікаційна стратегія дослідника. Публікаційна етика. Сутність публікаційної стратегії. Публікаційна етика: зовнішні і внутрішні	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-39	Питання для обговорення: 1. Сутність публікаційної стратегії. 2. Публікаційна етика: зовнішні і внутрішні чинники реалізації. Завдання для самостійної	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

	чинники реалізації. Фабрикація і фальсифікація у наукових дослідженнях.				роботи: 1. Фабрикація і фальсифікація у наукових дослідженнях.	дискусії – до 5 балів.	
Згідно з розкладом	Тема 2.2. Мовна культура дослідника. Академічний діалог. Процедура рецензування.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-39	Питання для обговорення: 1. Ознаки мовної культури дослідника. 2. Академічний діалог наукового керівника й аспіранта. 3. Основні вимоги до рецензування наукових праць. Завдання для самостійної роботи: 1. Основи академічного письма. 2. Наукова етика: сутність і механізми.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.
					Індивідуальне дослідницьке завдання (у межах самостійної роботи).	20	

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: презентація результатів дослідницького завдання, творчо-пошукові завдання, індивідуальні завдання, редагування текстів, написання текстів наукового стилю, стилістичний аналіз, завдання для самостійної роботи; усне опитування.

Форма контролю: залік.

Рейтинг здобувача із засвоєння дисципліни визначається за 100-бальною шкалою, складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається максимально 60 балів, і рейтингу з атестації (екзамен, залік) – 40 балів.

Інформація про розподіл балів між видами занять (лекції, практичні /семінарські заняття, самостійна робота) надається на першому занятті та повторюється у процесі поточного навчання.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня відповідних загальних і фахових компетентностей. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять з дисципліни «Академічна доброчесність дослідника» – усне опитування, виконання практичних завдань, тестування, завдань для самостійної роботи, виконання індивідуального завдання та ін.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньому рівні, або на окремих його завершальних етапах.

Підсумковий контроль передбачає залік відповідно переліку питань розроблених викладачем.

Результати поточного та підсумкового контролю визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

При визначенні рейтингу здобувача враховуються бали, які він отримує під час семінарських, практичних занять та за самостійну роботу. Бали за поточну освітню діяльність визначаються як сума всіх отриманих під час навчальних занять балів, розподілена на кількість отриманих оцінок та помножена на коефіцієнт 12, що становить не більше 60 сумарної оцінки за результатами вивчення дисципліни. Бали за підсумками проведення заліку або іспиту визначаються як сума всіх отриманих під час навчальних занять балів, розділена на кількість отриманих оцінок та помножена на коефіцієнт 8, що становить не більше 40 балів сумарної оцінки за результатами вивчення дисципліни.

Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Залік	Сума
Модуль I / II				Індивідуальне завдання		
Тема 1.1	Тема 1.2	Тема 2.1	Тема 2.2			
10	10	10	10	20	40	100

T1, T2 ... – теми модулів.

Примітка. Отримання 20 балів за індивідуальне завдання є необхідною умовою допуску здобувача до підсумкового контролю.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
78-89	B	добре	
65-77	C		
58-64	D	задовільно	
50-57	E		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н.Г. Сорокіної, А.С. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
2. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету. Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. Політики»; за заг. ред. Т.В.Фінікова, А.С.Артюхова. Київ: Таксон, 2016. 234 с.
3. Академічне письмо та доброчесність : навчально-методичний посібник / автори-укладачі : І. Насмінчук, Л. Громик. Кам'янець-Подільський : ЗВО «ПДУ», 2024. 256 с. URL: <http://188.190.43.194:7980/jsui/handle/123456789/13387>
4. Академічне письмо: 20 порад щодо написання академічних текстів та представлення результатів дослідження: [презентація] / В. Дроздов; Ізмаїльський державний гуманітарний університет, 2019. URL: <https://drive.google.com/file/d/1IsLV3ZIXN3d4q0OtEm5st1b2BIARka1h/view>
5. Бахрушин В.О. Академічний плагіат і самоплагіат в науці та вищій освіті: нормативна база і світовий досвід, 2018. URL: <http://educationua.org/ru/articles/1128-akademichnij-plagiat-i-samoplgiat-v-nautsi-ta-vishchijosviti-normativna-baza-isvitovij-dosvid>

6. Вимоги до оформлення дисертації : затверджено наказом МОН України від 12 січня 2017 р. № 40. Офіційний вісник України. 2017. N 20. С. 136-141.
7. Галян О.В. Методологія наукових досліджень та академічна доброчесність. Видання друге, перероблене і доповнене. Луцьк : Вежа-Друк, 2023. 38 с.
8. Гончаренко С. Етичний кодекс ученого. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2011. С. 25-34. Київ-Полтава URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/558/1/Gonchar.pdf>
9. Гребенюк Б. Наукова стаття сучасної епохи: від друку до оцифрування. 2021. URL: <https://nim.media/articles/naukova-stattya-suchasnoyi-epokhi-vid-druku-do-otsifrovuvannya>
10. Гриценчук, О. Використання штучного інтелекту в освіті: тенденції та перспективи в Україні та за кордоном. *Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття»*. 2024. Вип. 2 (10). С. 152-161. URL: [https://doi.org/10.35387/ucj.2\(10\).2024.0012](https://doi.org/10.35387/ucj.2(10).2024.0012)
11. Діденко, Ю. В., Радченко А. І. Публікаційна активність як спосіб наукової комунікації та гонитви за рейтингами. *Visnik Nacional Noi Academii Nauk Ukrai Ni*. 2017. № 9. Р. 83–99. URL: <https://doi.org/10.15407/vism2017.09.082>
12. Дубняк М.В. Проблеми використання GhatGPT у науковій діяльності: роль етичних і правових норм . *Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності* : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, присвяченої Міжнар. дню інтелектуальної власності, м. Київ, 26 квіт. 2023 р. Київ, 2023. С. 64-68. URL: <http://cpdcipr.kpi.ua/article/view/278520/273209>
13. Закон України «Про авторське право і суміжні права». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
14. Закон України «Про академічну доброчесність». Проект. URL: <http://surl.li/dstdm>
15. Закон України «Про вищу освіту». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
16. Закон України «Про інформацію». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
17. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
18. Колесніков А. Академічна доброчесність в українському освітньо-науковому просторі: проблеми та соціальні загрози. Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України. 2019. Вип. 24. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38304/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2.pdf>
19. Костусяк Н. М. Академічна риторика та письмо : методичні рекомендації. Луцьк: Надстир'я, 2022. 44 с.
20. Красюк, Т., Притягнення до академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності: теоретико-прикладні проблеми регламентування. *Право та інновації*. 2023. Вип. 1 (41). URL: <https://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/view/952>
21. Кришталь А. О. Актуальні кейси з академічної доброчесності: навчальний посібник. Черкаси: ЧІПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2023. 75 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/23100>

22. Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах [Електронний ресурс]: методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко та ін.; редколегія: В.С. Пашкова, О.В. Воскобойнікова-Гузева, Я.Є. Сошинська, О.М. Бруй. Науково-технічна бібліотека ім. Г.І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; Українська бібліотечна асоціація. Київ: УБА, 2016. 117 с.
23. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти: навчальний посібник. Херсон, ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с. URL: <http://surl.li/rdjee>
24. Про Етичний кодекс ученого України. URL: www.nas.gov.ua/legaltexts/DocPublic/P-090415-2-0.pdf.
25. Проєкт «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» (Academic Integrity and Quality Initiative – Academic IQ) / Американські Ради з міжнародної освіти. URL: <https://academiq.org.ua>
26. Публікаційна етика, авторство та штучний інтелект. Український державний університет імені М.П. Драгоманова. URL: <https://lib.npu.edu.ua/novyny/publikatsijna-etika-avtorstvo-ta-shtuchnij-intelekt>
27. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.) . URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>
28. Семеног О. Європейський та національний контексти академічної культури дослідника: досвід реалізації проєкту ЕРАЗМУС+ЖАН МОНЕ МОДУЛЬ. *Український Щорічник з Європейських Інтеграційних Студій: Україна - Європейський союз: від партнерства до асоціації*. Луцьк: Терен, 2019. С.320- 330.
29. Семеног О. Розвиток академічної культури здобувачів PhD в освітньо-культурному просторі ЗВО в умовах воєнного часу. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2024. Т. 12. № 10. С. 103-109. URL: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i10-016>.
30. Семеног О., Вовк М. Академічна культура дослідника в освітньо-культурному просторі університету: монографія. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 284 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/items/7c8353e8-f21f-4b19-8388-ab335768b281>
31. Семеног О.М. Наукова українська мова (для іноземних аспірантів). навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2025. 78 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/items/863aed74-30af-411d-aaae-e9e737714a31>
32. Сопова Д. Поняття академічної чесності: науковий дискурс. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Серія: Педагогічні науки*. 2017. Вип. №3-4(52-53). URL: <https://journals.uran.ua/index.php/1609-8595/article/download/182094/182003>
33. Шкіцька І.Ю. Аналітико-синтетичне опрацювання інформації: навч. посібник. 3-є вид., оновлене та доповнене. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 260 с. С.68-106, 107-139.
34. Google Академія. URL: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>
35. Index Copernicus (IC). URL: <https://indexcopernicus.com/index.php/pl/>
36. Nauka.gov.ua. Порядок формування переліку наукових фахових видань України. URL: <https://nauka.gov.ua/information/poriadok-formuvannia-pereliku-naukovykh-fakhovykh-vydan-ukrainy/>
37. Nauka.gov.ua. Розбудова іміджу науковця засобами сучасної наукової комунікації (ідентифікація науковця). URL: <https://nauka.gov.ua/information/rozbudova-imidzhu-naukovtsia-zasobamy-suchasnoi-naukovo-i-komunikatsii-identyfikatsiia-naukovtsia/>
38. Scopus. URL: <https://www.elsevier.com/products/scopus>
39. Web of Science. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/basic-search>

Додаткова

1. Аналітична довідка за результатами досліджень практик академічної доброчесності у вищих навчальних закладах України. Міністерство освіти і науки України, Інститут освітньої аналітики. Київ, 2016. 43 с.
2. Асоціація українських редакторів. 2024. URL: <https://www.uaredactor.com.ua/vydavnychi-standarty/>
3. Бабух І, Нікіфоров П. Академічна доброчесність як імператив освітнього процесу в системі вищої школи. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2024. Вип. 2 (112). С. 60-65. URL: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2024-2-9>.
4. Бережна С. В. Академічна доброчесність в професійній етиці вченого. *Освітній дискурс*. 2024. Вип. 50 (7–9). С. 101–105. Київ.
5. Бойченко Н. М. Етичні аспекти університетських цінностей. *СОФІЯ. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник*. 2014. № 1(1). URL: <https://surl.lj/vbwvub;>
6. Бойченко Н. М. *Етичні цінності сучасної університетської освіти: філософська рефлексія*: автореф. дис. ... док-ра філософ. наук: 09.00.10 ; 09.00.07. Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України. Київ, 2016.
7. Бойченко Є. Академічна доброчесність здобувача вищої освіти: аналіз зарубіжного досвіду. *Академічна культура дослідника в освітньому просторі: Європейський та національний досвід*: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 2025. Видавництво Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, 2025. С. 76–77.
8. Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття». Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. URL: <https://www.unesco-journal.com.ua/index.php/journal>
9. Гребенюк Т. В. Академічна доброчесність. Запоріжжя : ЗДМУ, 2021. 108 с.
10. Діденко Ю. В., Радченко А. І. Публікаційна активність як спосіб наукової комунікації та гонитви за рейтингами. *Visnik Nacional Noi Akademii Nauk Ukrai Ni*. 2017. Вип. 9. С. 83–99. URL: <https://doi.org/10.15407/vism2017.09.082>
11. Естетика і етика педагогічної дії. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2025. URL: <https://aesthetichpedaction.pnpu.edu.ua/>
12. Журнали-хити: що це та де знайти їх перелік? 2024. URL: <https://statti.in.ua/zhurnali-hizhaki-shho-ce-ta-de-znajti-ih-perelik/>
13. Кравець І. Як написати рецензію? Поради редактора. 2021. URL: <https://nim.media/articles/yak-napisati-retsenziyu-poradi-naukovogo-redaktora>
14. Красницька О. В. Основи ораторського мистецтва та риторичної комунікації : практикум. Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського. Київ : Компринт, 2019. 109 с
15. Крилова С., Крилова В. Феномен академічної харизми вченого в науці та освіті. *Вища освіта України*. 2023. Вип. 2. С. 46-52. URL: [https://doi.org/10.32782/UDUVOU.2023.2\(89\).06](https://doi.org/10.32782/UDUVOU.2023.2(89).06)
16. Кудінов І.О. Основи наукового цитування. 2019. URL: <https://www.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2019/08/Kudinov-I.O.-Osnovi-naukovogo-cituvannya.pdf>
17. Лист Міністерства освіти і науки України № 1/9-263 від 20 травня 2020 року «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності». URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/do-pitannya-uniknennya-problem-i-pomilok-upraktikah-zabezpechennya-akademichnoyi-dobrochesnosti>.

18. Лупаренко Л. А. Інструментарій виявлення плагиату в наукових роботах: аналіз програмних рішень. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2014. Т. 40. №2. URL: <https://surl.lu/wvttnna>
19. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/recomendatsii.pdf>
20. Настояща К. Практики самопрезентації в інтернет-просторі: форми і тенденції. *Науково-теоретичний альманах Грані*. 2019. Вип. 22(1). С. 20-28. URL: <https://doi.org/10.15421/17193>
21. Наукова стаття: метод. рек. / уклад. Г. Р. Мацюк. М-во освіти і науки України, Тернопіл. нац. техн. ун-т ім. Івана Пулюя. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А. 2022. 56 с. URL: <https://surl.gd/iehbnn>
22. Наукове покриття Scopus і Web of Science. 2020. URL: <https://nim.media/articles/naukove-pokrittya-scopus-ta-web-of-science>
23. Наукометричні бази даних та Google Scholar: спільні та відмінні риси. 2023. URL: <https://spubl.com.ua/uk/blog/scientometric-databases-and-google-scholar-similar-and-different>
24. Національний репозитарій академічних текстів. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/polityka-nrat>.
25. Новіков Д.О., Поляков А.О. Юридичне розуміння фабрикації та фальсифікації як форм порушення академічної доброчесності. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «ПРАВО»*. 2021. Вип. 33. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/61d4b361-fb8f-482f-a984-268261ec0e00/content>
26. Осадченко І., Маслюк Р. Сутність та дискусійні питання проблеми академічної доброчесності. *Гірська школа українських Карпат*. 2020. № 22. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/msuc/article/download/4272/4839/>
27. Попович О.С. Наукова етика і проблеми цілеспрямованого формування здорового дослідницького середовища. *Наука та наукознавство*. 2022. Вип. 2. С. 3-11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NNZ_2022_2_3
28. Семеног О., Біличенко О. Розвиток академічного партнерства в умовах воєнних реалій на засадах етичних цінностей Пізанського університету. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2023. Вип. 27. С. 65–77. DOI: 10.33989/2226-4051.2023.27.282102
29. Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. К.: ВЦ «Академія», 2012. 216 с.
30. Семеніхіна О., Різник В., Шамоля В. Використання штучного інтелекту в наукових дослідженнях в контексті академічної доброчесності. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2025. Т. 13. №6. С.63-68. URL: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i6-009>
31. Соседко К. Метадані наукової статті – наріжний камінь роботи, що будуть цитувати. 2021. URL: <https://nim.media/articles/nazva-anotatsiya-klyuchovi-slova-narizhny-kamin-statti-shcho-budut-tsituvati>
32. Типи наукових статей. Чи існує одна думка щодо їх класифікації? URL: <https://nim.media/articles/yakchi-isnuye-odna-dumka-shchodo-yikhnoyi-klasifikatsiyi>
33. Фініков Т.В., Артюхов А. Є., Гужва О. О. Академічна доброчесність на варті якісної освіти: відверта розмова про чесне навчання, Київ: Таксон, 2019. 68 с.
34. Шкіцька І.Ю. Аналітико-синтетичне опрацювання інформації: навч. посібник. 3-є вид., оновлене та доповнене. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 260 с. С.68-106, 107-139.
35. Nauka.gov.ua. Керівництво для рецензентів. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/kerivnytstvo-dlia-retsensentiv/>

36. Nauka.gov.ua. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/mizhnarodni-pravya-tsytuvannia-ta-posylannia-v-naukovykh-robotakh/>
37. Plagiarism.org Best Practices for Ensuring Originality in Written Work. Назва з екрану. URL: www.plagiarism.org/ .
38. Prometheus. URL: https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+AI101+2021_T2/home
39. Semenog O., Tomashevska I. Training in the speciality 01 «Education / pedagogy» : Ukrainian Experience in dimensions of priorities for European integration. *Third education level: quality control over scientific-professional training of a PhD: individual issues*: collective monograph. Riga, Latvia : Izdevnieciba «Baltija Publishing». 2021. P.86-121. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-149-7-3>

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА НАПН УКРАЇНИ

Освітньо-наукова програма
підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому рівні вищої освіти у галузі А Освіта
за спеціальністю А1 Освітні науки «Педагогічна освіта і освіта дорослих в Україні і зарубіжжі» /
«Pedagogical and Adult Education in Ukraine and Worldwide»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни «Імідж сучасного викладача-дослідника»

Викладач Вовк Мирослава Петрівна – доктор педагогічних наук, професор; Семеног Олена Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор

Профіль викладача <http://ipood.com.ua/data/Portfolio/Vovk.pdf>; https://sspu.edu.ua/images/2025/03/04/Resume_Olena_Semenog_-CV_2025_4b126.pdf

E-mail: miravovk79@gmail.com; olenasemenog@gmail.com

Сторінка дисципліни <http://ipood.com.ua/phd-011/>

Консультації очні понеділок та четвер з 14.00 до 15.00

Онлайн-консультації за попередньою домовленістю Viber в робочі дні з 9.30 до 17.30

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Вибіркова дисципліна «Імідж сучасного викладача-дослідника» спрямована на вивчення специфіки формування іміджу педагога з урахуванням сучасного тренду публічності вчителя, викладача, який має володіти високим рівнем публікаційної активності, педагогічної майстерності, професійності, інноваційності, критичного мислення тощо. У процесі опанування двох змістових модулів майбутні доктори філософії вивчають теоретичні і практичні аспекти проблеми чинників формування іміджу сучасного педагога, з-поміж які: академічна доброчесність, наукова етика, публікаційна активність, публікаційна стратегія, мовна комунікація, мовнокомунікативна компетентність, цифрова компетентність, рейтингування професійних досягнень в університетах, рецензування наукових текстів, публікаційна етика, видавнича стратегія, відкрита наука тощо. У процесі навчання здобувачі освіти через виконання спектру практичних завдань вмотивовано вибудовують власні стратегії публікаційної діяльності, здійснюють пошук можливостей апробації результатів дисертаційної роботи, проєктують майбутню публікаційну діяльність з урахуванням принципів етичності, академічної доброчесності, відкритої науки тощо.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання дисципліни «Імідж сучасного викладача-дослідника» є сформувати вміння вибудовування власного іміджу як педагога, дослідника, здатного генерувати інновації в освітній практиці, зокрема у процесі викладацької діяльності у закладах різних типів; формування умінь публікаційної етики, публікаційної стратегії як важливої складової дослідницької діяльності викладача, педагога.

Передбачається самостійна редакторська діяльність, виконання дослідницьких завдань, проведення практичних занять, підготовка презентацій, написання текстів різних жанрів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Імідж сучасного викладача-дослідника» є формування таких компетентностей:

загальних компетентностей:

- **комунікація.** Здатність спілкуватися результативно в усній та письмовій формах у фаховому і нефаховому середовищі. Уміння міжособистісної взаємодії у контексті організації командної роботи, представлення результатів власної діяльності через різні інформаційні ресурси;
- **здатність до рефлексії.** Здатність допомагати іншим у процесі викладацької діяльності, через наставництво, у ході організації і участі у проектній діяльності, командній роботі під час семінарських, практичних занять;
- **здатність працювати етично.** Здатність до реалізації етичних норм у науково-дослідницькій і викладацькій діяльності, що сприяє розвитку загальної культури й соціалізації особистості, дотриманню етичних цінностей;
- **ціннісні орієнтири.** Уміння цінувати та поважати мультикультурність. Здатність діяти на засадах соціальної відповідальності і з дотриманням свідомої громадянської позиції;

фахових компетентностей:

- **продуктивна фахова комунікація українською мовою.** Володіння методами опису, ідентифікації й класифікації ключових понять у сфері наукової професійної комунікації; уміння знаходити, обробляти та аналізувати інформацію щодо підготовки наукових текстів в усній і писемній формі у різних наукових сферах (освітні, педагогічні науки, філологія, культурологія тощо); уміння добирати мовні засоби з метою репрезентації власних результатів дослідницького пошуку, здатність застосовувати знання про особливості підготовки наукової доповіді, виступу, презентації у предметній галузі; здатність організувати дослідницько-інноваційну групову роботу щодо популяризації наукових результатів у вітчизняному і міжнародному науковому середовищі через посередництво засобів наукової фахової української мови. Уміння здійснювати літературне і наукове редагування текстів, добирати цитатний матеріал, нормативно оформляти покликання; здатність коригувати власні мовні огріхи, здатність коригувати власні мовні огріхи, виявляти високий рівень академічної доброчесності відповідно до законодавства;
- **готовність до генерації власних ідей щодо наукових інновацій;** здатність до побудови шляхів і способів створення нового наукового продукту, творчого підходу до розв'язання обраної наукової проблеми за результатами опертя на методологію філософського і загальнонаукового рівнів. Готовність до розробки змісту, технологій і окремих методик забезпечення функціонування певних складників системи неперервної національної освіти у вимірах конкретно-наукового методологічного розгляду;
- **здатність використовувати інформаційні ресурси** в галузі сучасних інформаційних технологій для вирішення експериментальних і практичних завдань; здатність застосовувати знання про сучасні досягнення в предметній сфері для вирішення локальних та глобальних завдань сучасного освітньо-інформаційного простору;
- **здатність до використання прийомів педагогічної майстерності,** прийомів вербальної та невербальної комунікації; вміння вибудовувати педагогічну взаємодію на засадах співробітництва та партнерства; володіння технікою налаштування на педагогічну діяльність та технікою керування психічним самопочуттям; здатність до активного слухання; оволодіння прийомами та методами цілеспрямованого професійного вдосконалення.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, такі як комп'ютерна графіка, аудіо та відео, інтерактивні елементи, онлайн консультування і т.п.

Під час сесії формат змішаний, у міжсесійний період - дистанційний (*online*).

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Результати навчання дисципліни «Імідж сучасного викладача-дослідника» можна вважати успішними за умови досягнення **предметних результатів**:

- володіння основами майстерності усного наукового виступу, уміннями вибору відповідних засобів наукового стилю для усної і писемної презентації результатів дослідницьких пошуків у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих рідною мовою, спрямованість на спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю з використанням мовних засобів наукового стилю на засадах академічної доброчесності;
- здатність наукового і літературного редагування наукових текстів, результатів власного текстотворення, вибір нормативних мовних засобів наукового стилю для усної і писемної презентації власних текстів рідною мовою, спрямованість на репрезентацію власного текстотворення науковій спільноті та громадськості у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих;
- здатність проектувати власне професійне сходження у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих.

Форми і методи діагностики успішності: виконання індивідуального завдання; написання фахової статті; рецензування статті; практикум роботи вебсайтами фахових видань, електронними бібліотеками, репозитаріями, відкритими базами даних; кейси.

ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ

Загальний обсяг – 3 кредити / 90 год.

Кількість годин: лекції – 6, практичні – 12.

Вид заняття	Кількість годин
лекції	6
семінарські заняття / практичні / лабораторні	12
самостійна робота	72

ОЗНАКИ ДИСЦИПЛІНИ

Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Спеціальність	Кількість кредитів / годин	Кількість змістових модулів	Вид підсумкового контролю	Нормативна\вибіркова
1-2	1-2	2-3	A1 Освітні науки	3	2	залік	вибіркова

ПРЕРЕКВІЗИТИ

Ефективність вивчення дисципліни «Імідж сучасного дослідника» значно підвищиться, якщо здобувач зацікавлений у формуванні власних мовнокомунікативних якостей, редагування текстів, має навички самостійної роботи щодо опрацювання наукових джерел, оформлення цитат і покликань, має досвід написання наукових текстів різних жанрів, опанував на рівні бакалаврату і магістратури дисципліну «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Педагогіка», інші дисципліни залежно від фаху, здобутого у закладі вищої освіти.

ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

У період сесії використовується медіапроектор; бажано мати мобільний пристрій (телефон) для оперативної комунікації з адміністрацією, методистом та викладачами з приводу проведення занять та консультацій.

У міжсесійний період комп'ютерну техніку (з виходом у глобальну мережу) та оргтехніку для комунікації з адміністрацією, методистом, викладачами та підготовки (друку) роздаткового матеріалу.

ПОЛІТИКИ ДИСЦИПЛІНИ

Положення «Про аспірантуру і докторантуру» в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Положення «Про забезпечення якості освіти в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про політику академічної доброчесності в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про порядок реалізації права на академічну мобільність в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про оцінювання результатів навчання у процесі реалізації освітньо-наукових програм підготовки майбутніх докторів філософії в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про визнання результатів неформальної освіти у процесі реалізації освітньо-наукових програм підготовки майбутніх докторів філософії в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України» та ін.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

Тиждень, дата, години	Тема, основні питання (розкривають зміст і є орієнтирами для підготовки до модульного і підсумкового контролю)	Форма діяльності (заняття) / формат	Матеріали	Література, інформаційні ресурси	Завдання, години	Вага оцінки	Термін виконання
Згідно з розкладом	Змістовий модуль 1. Імідж сучасного викладача-дослідника у науково-практичному дискурсі. Тема 1.1. Чинники розвитку іміджу сучасного викладача-дослідника. Сутнісні характеристики іміджу сучасного викладача-дослідника. Дефінітивний аналіз теоретичного дискурсу проблеми. Мовнокомунікативна, інформаційно-цифрова компетентності викладача-дослідника. Публікаційна активність як чинник розвитку іміджу сучасного викладача-дослідника.	Лекція 2 год.	Презентація, рекомендації	1-38	Завдання для самостійної роботи: 1. Сутність мовнокомунікативної компетентності викладача-дослідника. 2. Можливості розвитку інформаційно-цифрової компетентності викладача-дослідника для створення власного іміджу.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.
Згідно з розкладом	Тема 1.1. Професійний образ викладача-педагога.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-38	Питання для обговорення: 1. Поняття «професійний імідж»,	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

					«педагогічний імідж», «бренд дослідника». 2. Цифровий етикет викладача-дослідника. 3. Авторитет, репутація, професійний статус педагога: сутнісні характеристики. Завдання для самостійної роботи: 1. Рейтингування професійних досягнень викладачів-дослідників у закладах вищої освіти / наукових установах. 2. Портфоліо викладача-дослідника: вебпортфоліо, електронне портфоліо, презентаційне портфоліо.	5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	

Згідно з розкладом	Тема 1.1. Імідж педагога у соціальних мережах.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-38	Питання для обговорення: 1. Культура формування цифрового етикету вчителя 2. Основні правила формування професійної педагогічної етики педагога під час віртуальної комунікації, електронного листування. Завдання для самостійної роботи: 1. Можливості соціальних мереж для професійного розвитку педагога. 2. Імідж-дизайн як проектування образу педагога. 3. Вербальний імідж педагога, науковця.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

Згідно з розкладом	Тема 1.2. Публікаційна активність дослідника: сутність, специфіка, якісні і кількісні характеристики. Сутнісні характеристики публікаційної активності педагога-дослідника. Вимоги до якості публікацій. Метадані статті. Індекс цитування як показник публікаційної активності.	Лекція 2 год.	Презентація, рекомендації	1-38	Завдання для самостійної роботи: 1. Якість наукових публікацій: критеріальні характеристики. 2. Сучасні наукометричні видання: вимоги до публікацій.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.
Згідно з розкладом	Тема 1.2. Публікаційна активність дослідника: показники іміджу педагога.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-38	Питання для обговорення: 1. Державні політики для підвищення рівня публікаційної активності дослідника. 2. Рекомендації для підвищення рівня публікаційної активності викладача-дослідника. Завдання для самостійної роботи: 1. Способи стимулювання публікаційної	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

					активності викладача-дослідника на рівні закладу вищої освіти. 2. Зарубіжні практики стимулювання публікаційної активності викладача-дослідника.		
Згідно з розкладом	Змістовий модуль 2. Імідж сучасного викладача-дослідника у вимірах публікаційної діяльності. Тема 2.1. Дефінітивний дискурс публікаційної діяльності особистості педагога-дослідника. Сутність понять «публікаційна діяльність», «публікаційна стратегія», «відкрита наука». Публікаційна політика фахових видань в Україні. Видавнича етика фахових наукометричних видань. Етапи рецензування наукових статей.	Лекція 2 год.	Практикум, рекомендації	1-38	Завдання для самостійної роботи: 1. Потенціал українських фахових видань для розвитку публікаційної діяльності дослідників.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

Згідно з розкладом	Тема 2.1. Публікаційна стратегія: сутність, проєктування.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-38	Питання для обговорення: 1. Публікаційні політики українських фахових видань. 2. Стратегії публікацій у базах Scopus s WoS. Завдання для самостійної роботи: 1. Спроекувати стратегію наукової статті за темою дисертації.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.
Згідно з розкладом	Тема 2.1. Рецензування статей під час подання статей.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-38	Питання для обговорення: 1. Етапи підготовки рецензії відповідно до політики видання. 2. Причини відмови у публікації після рецензування. Завдання для самостійної роботи: 1. Написати рецензію на фахову статтю (статтю можна	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

					обрати на сайті фахових видань: «Імідж сучасного педагога», «Естетика і етика педагогічної дії», «Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» та ін.).		
Згідно з розкладом	Тема 2.2. Публікаційна етика. Видавнича етика.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-38	Питання для обговорення: 1. Підготовка до написання різних типів статей (науково-теоретичної, науково-практичної, аналітичної) з урахуванням принципів публікаційної етики. 2. Принципи публікаційної етики під час написання статті. 3. Видавнича етика наукових видань в Україні.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

					Завдання для самостійної роботи: 1. Ознайомлення з публікаційними політиками фахових видань («Імідж сучасного педагога», «Естетика і етика педагогічної дії», «Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» та ін.). 2. Видавнича етика фахових видань України у сфері освітніх наук.		
Згідно з розкладом	Тема 2.2. Відкриті ресурси наукових даних.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-38	Питання для обговорення: 1. Можливості наукометричних баз даних для науковців. 2. Ресурси відкритого доступу. Open Journal Systems. 3. Потенціал Електронної	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

					бібліотеки НАПН України. Завдання для самостійної роботи: 1. «Шахраї» у публікаційному просторі.		
					Індивідуальне дослідницьке завдання. Підготовка статті за темою дисертації з урахуванням розробленої публікаційної стратегії.	20	

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: презентація результатів дослідницького завдання, творчо-пошукові завдання, кейс-метод, написання текстів статей, завдання для самостійної роботи; усне опитування; тестові завдання

Форма контролю: залік.

Рейтинг здобувача із засвоєння дисципліни визначається за 100-бальною шкалою, складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається максимально 60 балів, і рейтингу з атестації (екзамен, залік) – 40 балів.

Інформація про розподіл балів між видами занять (лекції, практичні /семінарські заняття, самостійна робота) надається на першому занятті та повторюється у процесі поточного навчання.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня відповідних загальних і фахових компетентностей. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять з дисципліни «Теорія і практика педагогічної освіти» – усне опитування, виконання практичних завдань, тестування, завдань для самостійної роботи, презентація виконання індивідуального завдання та ін.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньому рівні, або на окремих його завершальних етапах.

Підсумковий контроль передбачає залік відповідно переліку питань розроблених викладачем.

Результати поточного контролю визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

При визначенні рейтингу здобувача враховуються бали, які він отримує під час семінарських, практичних занять та за самостійну роботу. Бали за поточну освітню діяльність визначаються як сума всіх отриманих під час навчальних занять балів, розділена на кількість отриманих оцінок та помножена на коефіцієнт 12, що становить не більше 60 сумарної оцінки за результатами вивчення дисципліни. Бали за підсумками проведення заліку або іспиту визначаються як сума всіх отриманих під час навчальних занять балів, розділена на кількість отриманих оцінок та помножена на коефіцієнт 8, що становить не більше 40 балів сумарної оцінки за результатами вивчення дисципліни.

Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Індивідуальне завдання	Залікова робота	Сума
Модуль I						
T1.1	T.1.2	T2.1	T2.2.			
10	10	10	10	20	40	100

T1, T2 ... – теми модулів.

Примітка. Отримання 20 балів за індивідуальне завдання є необхідною умовою допуску здобувача до підсумкового семестрового контролю.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Ван Ці, Химич М. А Імідж педагога в умовах сучасного освітнього простору: виклики та можливості. *Освітньо-науковий простір*. 2024. Вип. 7 (2). Т. 2. С. 29-36. URL: <https://ess.npu.edu.ua/index.php/ess/article/view/134/150>
2. Варнавська І., Чепок Р. Основні чинники професійного іміджу педагога. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2024. Вип.20. С. 228-233. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.27>
3. Гарбар І. В., Гарбар А. І. Культура мовлення : навчальний посібник. Миколаїв: НУК, 2023. 228 с. URL: <https://rep.nuos.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f77fe6ac-0be5-48bb-bbe8-e1de984579c6/content>
4. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>
5. Довга Т.Я. Особистісно-професійний імідж майбутнього вчителя початкової школи: теоретико-технологічний аспект: монографія. Дніпро: Середняк Т.К., 2020. 484 с.
6. Електронна бібліотека НАПН України. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/>
7. Закон України «Про авторське право і суміжні права». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
8. Закон України «Про академічну доброчесність». Проект. URL: <http://surl.li/dstdm>
9. Закон України «Про вищу освіту». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
10. Закон України «Про інформацію». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
11. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
12. Іванова С.М. Електронне портфоліо як засіб презентації результатів науково-педагогічної роботи викладачів. Інститут цифровізації освіти НАПН України. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740047/1/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7.%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0_07.02.2024.pdf
13. Лупаренко Л. А. Електронні відкриті журнальні системи в науково-педагогічних дослідженнях: навчально-методичний посібник / за наук. ред. проф. О. М. Спіріна. Київ: Компрінт, 2019. 311 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717033/1/posibnyk_Luparenko_L.pdf
14. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін. / за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
15. Національний репозитарій академічних текстів. Наукові фахові видання. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/category/naukovi-periodychni-fahovi-vydannya/>
16. Національний репозитарій академічних текстів. Як оформити метадані наукового дослідження. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/yak-oformyty-metadani-naukovogo-doslidzhennya/>

17. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС. 2021. 80 с.
18. Паласевич І., Федорович А. Сутність мовно-комунікативної компетентності сучасного вчителя. Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка». 2024. Вип. 18(50). С. 32–37. doi: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.18/50.4>
19. Мовна особистість в освітньому просторі: монографія / І.Д. Пасічник та ін. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021.
20. Перелік наукових фахових видань України. Категорії А і Б. Open Science in Ukraine. 2025. URL: <https://openscience.in.ua/ab-journals>
21. Пискун О., Джевага Г., Носовець Н. Діджитал-етикет: правила комунікації в умовах онлайн-навчання. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка. 2023. Т. 178. С. 37-45. URL: <https://visnyk.chnpu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/172>
22. Порядок денний EUA Open Science Agenda. 2025. URL: <https://www.eua.eu/publications/positions/the-eua-open-science-agenda-2025.html>
23. Про затвердження вимог до оформлення дисертацій. Наказ Міністерства освіти і науки № 40 від 12.01.2017 р., із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
24. Про затвердження національного плану щодо відкритої науки. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 892-р від 08.10.2022 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-natsionalnoho-planu-shchodo-vidkrytoi-nauky-892-081022>
25. Рижко О. Плагіат як соціальнокомунікаційне явище: монографія. Київ : Паливода А. В., 2017. 387с.
26. Семеног О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>
27. Семеног О.М. Наукова українська мова (для іноземних аспірантів): навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2025. 78 с. URL: <https://repository.ssru.edu.ua/items/863aed74-30af-411d-aaae-e9e737714a31>
28. Сокальська Н.Л., Дмитрієва Н.Б., Крикляс В.Г., Крикляс К.В., Третякова Т.М. Актуалізація комунікаційної компетентності педагога у цифровому форматі діяльності. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Т. 71 (2). С. 23-29. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2024/71/part_2/6.pdf
29. Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану : монографія / Ю. Скиба та ін.; за ред. Ю. Скиби. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2022. 99 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2023/02/potential-univ_IVO-2022-99p.pdf
30. Теоретичні основи підвищення дослідницької спроможності університетів України в контексті імплементації концепції «Відкрита наука»: аналітичні матеріали / В. Луговий та ін.; за ред. В. Лугового, О. Петрос. Електронне видання. Київ, 2021. 206 с. (Препринт: Інститут вищої освіти НАПН України). URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/doslidn-univ_2021-206p.pdf
31. Цифрова компетентність вчителя: інструмент самооцінювання та особливості використання: методичні рекомендації / В.Ю.Биков та ін. К. : ІЦО НАПН України, 2022. 57 с. URL: <https://surl.li/qgtpex>
32. Червінська І., Атаманюк Я., Червінський А., Пінчук Н. Професійний імідж менеджера освіти як психолого-педагогічний феномен та предмет наукових студій. *Освітні обрії*. 2023. Вип. 2(57). Ч. 1. С. 33-37. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/obrii/article/download/7543/7742>
33. [Google Академія](https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk). URL: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>
34. Index Copernicus (IC). URL: <https://indexcopernicus.com/index.php/pl/>

35. Nauka.gov.ua. Вимоги до публікаційної етики наукового журналу. URL: <https://nauka.gov.ua/information/vymohy-do-publikatsiinoi-etyky-naukovoho-zhurnalu/>
36. Nauka.gov.ua. Керівництво для рецензентів. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/kerivnytstvo-dlia-retsensentiv/>
37. Nauka.gov.ua. Порядок формування переліку наукових фахових видань України. URL: <https://nauka.gov.ua/information/poriadok-formuvannia-pereliku-naukovykh-fakhovykh-vydan-ukrainy/>
38. Scopus. URL: <https://www.elsevier.com/products/scopus>
39. Web of Science. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/basic-search>

Додаткова

1. Батаєва Є. Оформлення наукових джерел – нічне жахіття більшості вчених. 2020. URL: <https://nim.media/articles/mizhnarodni-stili-oformlennya-dzherel-naukovykh-publikatsiy>
2. Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. URL: <https://www.unesco-journal.com.ua/index.php/journal>
3. Ворожбіт-Горбатюк В. В., Зеленська Л. Д., Собченко Т. М. Імідж науковця – історія і сучасні тренди спільного дослідницького простору. *Привабливість навчального закладу: складові та тренди* : матеріали XXI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 10 лют. 2023 р. Ін-т вищої освіти НАПН України, Харк. гуманітарний ун-т «Нар. укр. акад.». Харків : Вид-во НУА, 2023. С. 58–60.
4. Гарагуля С. С. Наукометричний профіль дослідника та установи у Google Scholar : Інструкція для співробітників НАН України. Київ: НБУВ, 2021. 10 с. URL: <http://irbisnbnv.gov.ua/everlib/item/er-0004042>
5. Гарбар М., Навчук Г., Хававчак О. Лінгвопоетика наукового дискурсу: аналіз мовних засобів побудови наукових текстів. *Лінгвістичні студії*, 2024. С. 61-72. URL: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.48.5>
6. Гуменюк Т. Публікаційна активність науково-педагогічних працівників в міжнародних наукометричних базах даних. RS Global. Social and Economic Aspects of Education in Modern Society. 2021. Р. 48-53. URL: <https://conferences.rsglobal.pl/index.php/conf/catalog/view/7/11/269-1>
7. Діденко, Ю. В., Радченко А. І. Публікаційна активність як спосіб наукової комунікації та гонитви за рейтингами. *Visnik Nacional Noi Akademii Nauk Ukraini*. 2017. Вип. 9. Р. 83–99. URL: <https://doi.org/10.15407/visn2017.09.082>
8. Дмитренко М., Чубіна Т., Проценко О. Цифрова репрезентація особистості і цифровий етикет. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2023. Вип. 47. С. 61, 66. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/47_2023/7.pdf
9. Довга Я. Імідж-дизайн особистості педагога як елемент педагогічного дизайну. *Науковий вісник Львівської академії. Серія: Педагогічні науки*. 2022. Вип. 11. С. 50-57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sbfasps_2022_11_9
10. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. URL : http://library.snu.edu.ua/2017/dstu_8302-2015_z_vnesenimi_popravkami.pdf.
11. Естетика і етика педагогічної дії. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2025. URL: <https://aesthetichpedaction.pnpu.edu.ua/>

12. Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025. [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/>
13. Концептуально-референтна Рамка цифрової компетентності педагогічних й науково-педагогічних працівників. 2021 (проект). URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/2622-ramka_cifrovoi_kompetentnosti_pedagogicnih_j_naukovo_pedagogicnih.pdf
14. Лорейн Н. Боротьба з хижацьким видавництвом за допомогою сили глобального волонтерства. 2025. URL: <https://blog.doaj.org/2025/06/22/fighting-predatory-publishing-with-the-power-of-global-volunteerism/>
15. Медіавчительський кампус. URL: https://www.youtube.com/channel/UCx-AL3lm3wYbt_E2dRLsLyQ
16. Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах : методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко та ін.; редколегія: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузева, Я. Є. Сошинська, О. М. Бруй. Науково-технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» ; Українська бібліотечна асоціація. Київ : УБА, 2016. 117 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18681>
17. Петрушак О. Мультимедійна презентація як складник комплексного методичного забезпечення освітнього процесу : електронний навчальний курс. Біла Церква: БІНПО, 2022 р. 33 с. URL: <https://surl.lu/lkyasj>
18. Наукові публікації. Правила оформлення графічних матеріалів. 2023. URL: <https://spubl.com.ua/uk/blog/rules-of-design-of-graphic-materials>
19. Наумовець А. Г. Ви віч-на-віч з аудиторією – дещо про «технологію» підготовки наукових доповідей, популярних лекцій, дисертаційних промов і конкурсних проєктів. 2016. URL: http://ifbg.org.ua/~files/books/Naumovec_-_Vy-vich-na-vich-z-audytorieyu.pdf
20. Основи наукового цитування. Наукова бібліотека Сумського державного університету імені А.С.Макаренка. URL: <https://library.sspu.edu.ua/czytuvannya-ta-posylannya/>
21. Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика : словник / укл. М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 328 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731691/>
22. Пищик О. В. Роль соціальних мереж у трансформації сучасної освітньої парадигми. *Імідж сучасного педагога*. 2024. Вип. 2(215). С. 45–50. URL: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-2\(215\)-45-50](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-2(215)-45-50)
23. Підготовка наукових публікацій та презентація результатів наукових досліджень : конспект лекцій до самостійної та дистанційної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії. [Електронний ресурс] / уклад. В. О. Ананьїн та ін.; за ред. В. О. Ананьїна. Київ : ІСЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 64 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/dfaebca3-10a3-4e46-88e4-380f695669b9/content>
24. Рекомендації до пошуку наукової інформації за допомогою інтернет-ресурсів. Назва з екрану. URL: <https://docs.google.com/document/d/1sUBDV-qvUxuAfoi1yNW47y.../edit?hl=uk>.
25. Рекомендації з оформлення посилань в наукових роботах: DSpace. Назва з екрану. URL: ela.kpi.ua/handle/123456789/16051.
26. Сервіс для складання бібліографічних посилань – Citebook. URL: <https://citebook.net> (дата звернення 02.09.2020).
27. Смірнова В. А. Рейтинг дослідницької діяльності науково-педагогічних працівників закладу вищої освіти як інструмент забезпечення прозорості результатів досліджень. *Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету»*. 2022. Вип. 13. С. 129–140. URL: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2022.1311>

28. Сонджін Хонг. «Мою роботу, ймовірно, переглянув штучний інтелект – і це серйозна проблема». 2025. URL: <https://surl.li/zmbvol>.
29. Сосєдко К. Матеріали та методи у теоретичній статті: основні проблеми та рекомендації. URL: <https://nim.media/articles/materiali-ta-metodi-u-teoretichniy-statti-osnovni-problemi-ta-rekomendatsiyi>
30. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація : навч.-метод. посіб. К.: НАДУ, 2008. 184 с. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/surmin.pdf>
31. Сусліков Л.М., Студеняк І.П. Презентація наукових результатів: навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2019. 300 с. URL: <https://surl.li/kgtnx>
32. Швед В.В. Аналіз практики використання наукометричних платформ в Україні. Інформаційні технології і засоби навчання. 2019. Т. 69, №1, 235-245. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_69_1_22
33. Nauka.gov.ua. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/mizhnarodni-pravya-tsytuvannia-ta-posylannia-v-naukovykh-robotakh/>
34. Plagiarism.org Best Practices for Ensuring Originality in Written Work. Назва з екрану. URL: www.plagiarism.org/ .
35. Prometheus. URL: https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+AI101+2021_T2/home

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА НАПН УКРАЇНИ

Освітньо-наукова програма
підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому рівні вищої освіти у галузі А Освіта
за спеціальністю А1 Освітні науки «Педагогічна освіта і освіта дорослих в Україні і зарубіжжі» /
«Pedagogical and Adult Education in Ukraine and Worldwide»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни «Мовна культура дослідника»

Викладач Вовк Мирослава Петрівна – доктор педагогічних наук, професор; Семеног Олена Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор

Профіль викладача <http://ipood.com.ua/data/Portfolio/Vovk.pdf>; https://sspu.edu.ua/images/2025/03/04/Resume_Olena_Semenog_-CV_2025_4b126.pdf

E-mail: miravovk79@gmail.com; olenasemenog@gmail.com

Сторінка дисципліни <http://ipood.com.ua/phd-011/>

Консультації очні понеділок та четвер з 14.00 до 15.00

Онлайн-консультації за попередньою домовленістю Viber в робочі дні з 9.30 до 17.30

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

На сучасному етапі розвитку освіти і науки актуалізуються проблеми якісної підготовки викладача-дослідника, до якого висуваються нові вимоги розвитку професіоналізму, професійних компетентностей. Насамперед сучасного викладача-дослідника варто розглядати як мовнокомунікативну особистість, яка має володіти здатністю до власного текстотворення з використанням можливостей наукової фахової української мови, використання потенціалу галузевих терміносистем, лексикографічного ресурсу. Викладач-дослідник має володіти високим рівнем мовної майстерності, яка виявляється у здатності до викладу власних думок на основі нормативних мовних засобів, здійснювати літературне і наукове редагування створених в результаті дослідницького пошуку усних і писемних текстів.

Необхідно зазначити, що процес формування мовної культури дослідника включає набуття мовної, термінологічної, стилістичної, лексикографічної комунікативної компетентностей, що безпосередньо виявляється у формуванні власного наукового ідіостилу, набутті умінь користувалися лексикографічними виданнями, здійснювати самостійну лексикографічну і термінотворчу роботу, здатності самокритично ставитися до результатів власного текстотворення, що опановується під час вивчення курсу «Мовна культура дослідника».

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання дисципліни «Мовна культура дослідника» є сформувати уміння наукового і літературного редагування текстів, розвивати здатність усної і писемної фахової комунікації у науково-професійному середовищі, використання можливостей наукової фахової української мови для літературного і наукового редагування результатів власного текстотворення.

Передбачається самостійна редакторська діяльність, виконання дослідницьких завдань, проведення практичних занять, підготовка презентацій, написання текстів різних жанрів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Мовна культура дослідника» є формування наступних компетентностей:

загальних компетентностей:

- **комунікація.** Здатність спілкуватися результативно в усній та письмовій формах у фаховому і нефаховому середовищі. Уміння міжособистісної взаємодії у контексті організації командної роботи, представлення результатів власної діяльності через різні інформаційні ресурси;
- **здатність до рефлексії.** Здатність допомагати іншим у процесі викладацької діяльності, через наставництво, у ході організації і участі у проектній діяльності, командній роботі під час семінарських, практичних занять;
- **здатність працювати етично.** Здатність до реалізації етичних норм у науково-дослідницькій і викладацькій діяльності, що сприяє розвитку загальної культури й соціалізації особистості, дотриманню етичних цінностей;
- **ціннісні орієнтири.** Уміння цінувати та поважати мультикультурність. Здатність діяти на засадах соціальної відповідальності і з дотриманням свідомої громадянської позиції;

фахових компетентностей:

- **продуктивна фахова комунікація українською мовою.** Володіння методами опису, ідентифікації й класифікації ключових понять у сфері наукової професійної комунікації; уміння знаходити, обробляти та аналізувати інформацію щодо підготовки наукових текстів в усній і писемній формі у різних наукових сферах (освітні, педагогічні науки, філологія, культурологія тощо); уміння добирати мовні засоби з метою репрезентації власних результатів дослідницького пошуку, здатність застосовувати знання про особливості підготовки наукової доповіді, виступу, презентації у предметній галузі; здатність організувати дослідницько-інноваційну групову роботу щодо популяризації наукових результатів у вітчизняному і міжнародному науковому середовищі через посередництво засобів наукової фахової української мови. Уміння здійснювати літературне і наукове редагування текстів, добирати цитатний матеріал, нормативно оформляти покликання; здатність коригувати власні мовні огріхи, здатність коригувати власні мовні огріхи, виявляти високий рівень академічної доброчесності відповідно до законодавства;
- **готовність до генерації власних ідей щодо наукових інновацій;** здатність до побудови шляхів і способів створення нового наукового продукту, творчого підходу до розв'язання обраної наукової проблеми за результатами опертя на методологію філософського і загальнонаукового рівнів; готовність до розробки змісту, технологій і окремих методик забезпечення функціонування певних складників системи неперервної національної освіти у вимірах конкретно-наукового методологічного розгляду;
- **здатність використовувати інформаційні ресурси** в галузі сучасних інформаційних технологій для вирішення експериментальних і практичних завдань; здатність застосовувати знання про сучасні досягнення в предметній сфері для вирішення локальних та глобальних завдань сучасного освітньо-інформаційного простору;
- **здатність до використання прийомів педагогічної майстерності,** прийомів вербальної та невербальної комунікації; вміння вибудовувати педагогічну взаємодію на засадах співробітництва та партнерства; володіння технікою налаштування на педагогічну діяльність та технікою керування психічним самопочуттям; здатність до активного слухання; оволодіння прийомами та методами цілеспрямованого професійного вдосконалення.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, такі як комп'ютерна графіка, аудіо та відео, інтерактивні елементи, онлайн консультування тощо.

Під час сесії формат змішаний, у міжсесійний період - дистанційний (*online*).

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Результати навчання дисципліни «Наукова фахова українська мова» можна вважати успішними за умови досягнення **предметних результатів:**

- володіння основами майстерності усного наукового виступу, уміннями вибору відповідних засобів наукового стилю для усної і писемної презентації результатів дослідницьких пошуків у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих рідною мовою, спрямованість на спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю з використанням мовних засобів наукового стилю на засадах академічної доброчесності;
- здатність наукового і літературного редагування наукових текстів, результатів власного текстотворення, вибір нормативних мовних засобів наукового стилю для усної і писемної презентації власних текстів рідною мовою, спрямованість на репрезентацію власного текстотворення науковій спільноті та громадськості у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих;
- здатність проектувати власне професійне сходження у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих.

Форми і методи діагностики успішності: виконання індивідуального завдання, практикум з редагування наукових текстів; укладання анотації дисертаційної роботи; стилістичний аналіз тексту.

ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ

Загальний обсяг – 3 кредити / 90 год.

Кількість годин: лекції – 6, практичні – 12.

Вид заняття	Кількість годин
лекції	6
семінарські заняття / практичні / лабораторні	12
самостійна робота	72

ОЗНАКИ ДИСЦИПЛІНИ

Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Спеціальність	Кількість кредитів / годин	Кількість змістових модулів	Вид підсумкового контролю	Нормативна\ вибіркова
1-2	1-2	2-3	A1 Освітні науки	3	2	залік	вибіркова

ПРЕРЕКВІЗИТИ

Ефективність вивчення дисципліни «Мовна культура дослідника» значно підвищиться, якщо здобувач зацікавлений у формуванні власних мовнокомунікативних якостей, компетентностей наукового і літературного редагування текстів, має навички самостійної роботи щодо опрацювання наукових джерел, оформлення цитат і покликань, має досвід написання наукових текстів різних жанрів, опанував на рівні бакалаврату і магістратури дисципліну «Українська мова (за професійним спрямуванням)», інші дисципліни мовного спрямування залежно від фаху, здобутого у закладі вищої освіти.

ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

У період сесії використовується медіапроектор; бажано мати мобільний пристрій (телефон) для оперативної комунікації з адміністрацією, методистом та викладачами з приводу проведення занять та консультацій.

У міжсесійний період комп'ютерну техніку (з виходом у глобальну мережу) та оргтехніку для комунікації з адміністрацією, методистом, викладачами та підготовки (друку) роздаткового матеріалу.

ПОЛІТИКИ ДИСЦИПЛІНИ

Положення «Про аспірантуру і докторантуру» в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Положення «Про забезпечення якості освіти в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про політику академічної доброчесності в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про порядок реалізації права на академічну мобільність в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про оцінювання результатів навчання у процесі реалізації освітньо-наукових програм підготовки майбутніх докторів філософії в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України», Положення «Про визнання результатів неформальної освіти у процесі реалізації освітньо-наукових програм підготовки майбутніх докторів філософії в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України» та ін.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

Тиждень, дата, години	Тема, основні питання (розкривають зміст і є орієнтирами для підготовки до модульного і підсумкового контролю)	Форма діяльності (заняття) / формат	Матеріали	Література, інформаційні ресурси	Завдання, години	Вага оцінки	Термін виконання
Згідно з розкладом	Змістовий модуль 1. Наукова мовна культура – основа професійної діяльності дослідника. Тема 1.1. Культура роботи з науковим текстом: мовний дискурс. Наукова мовна культура як основа професійного саморозвитку дослідника. Нормативне користування науковою мовою в усній і писемній, діалогічній і монологічній формах. Культура роботи з текстом: культура читання, укладання і наукового і літературного редагування.	Лекція 2 год.	Презентація, рекомендації	1-30	Завдання для самостійної роботи: 1. Наукова мовна культура як основа професійного саморозвитку дослідника.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.
Згідно з розкладом	Тема 1.1. Культура роботи з науковим текстом: мовний дискурс.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-30	Питання для обговорення: 1. Наукова мовна культура як основа професійного саморозвитку дослідника.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

					2. Культура укладання і створення якісного наукового тексту як дескриптор оволодіння текстовою культурою. Завдання для самостійної роботи: 1. Розробити анотацію наукової статті з проблем власного дослідження. 2. Підготувати фрагмент наукової статті (актуальність і новизна дослідження).	Участь у дискусії – до 5 балів.	
Згідно з розкладом	Тема 1.1. Комунікативні ознаки культури мовлення.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-30	Питання для обговорення: 1. Характеристики наукового тексту (проблемність, гіпотетичність, цілеспрямованість, діалогічність, інформаційна, логічна, емоційно-оцінна, спонукальна насиченість, завершеність,	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

					комунікативність, модальність). 2. Нормативне користування науковою мовою в усній і писемній, діалогічній і монологічній формах. 3. Порухення культурно-мовних норм наукового тексту. Завдання для самостійної роботи: 1. Підібрати мовні кліше за результатами опрацювання 3-5 фахових статей з освітніх, педагогічних наук. 2. Проаналізуйте одну з доповідей наукової конференції за такими ключовими словами: методологія, концепція, новизна, висновки, актуальність.		

Згідно з розкладом	Тема 1.2. Лексикографічна і термінологічна культура дослідника. Компоненти лексикографічної культури. Ознайомлення зі здобутками національної лексикографічної науки. Комп'ютерна (електронна) лексикографія. Корпусна лексикографія Ознайомлення з ресурсами корпусної лексикографії. Поради до використання термінів у власних текстах.	Лекція 2 год.	Презентація, рекомендації	1-30	Завдання для самостійної роботи: Опрацюйте наукову статтю з актуальних проблем педагогічної освіти і освіти дорослих у контексті основних вимог до змісту, побудови та мовного оформлення.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.
Згідно з розкладом	Тема 1.2. Лексикографічна і термінологічна культура дослідника.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-30	Питання для обговорення: 1. Лексикографічна культура дослідника. 2. Термінологічна культура науковця. 3. Поради до використання термінів у власних текстах. Завдання для самостійної роботи: 1. Укласти глосарій понять за темою дисертаційного дослідження,	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

					акцентуючи увагу на ключових термінах і терміносполуках, їх авторських дефініціях.		
Згідно з розкладом	Змістовий модуль 2. Специфіка редагування і написання наукових текстів. Тема 2.1. Оригінальне написання наукових текстів (анотація до дисертації). Редагування наукових текстів. Ідіостиль науковця: оригінальність, аргументованість, об'єктивність. Етапи написання анотації до дисертації. Структура і зміст анотації. Редагування наукових текстів: термінологічний, стилістичний, лексико-семантичний дискурс.	Лекція 2 год.	Презентація, рекомендації	1-30	Завдання для самостійної роботи: 1. Підібрати до тексту анотації дисертації мовні кліше з урахуванням сучасних вимог до оформлення.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.
Згідно з розкладом	Тема 2.1. Оригінальне написання наукових текстів (анотація до дисертації).	Практичне заняття 2 год.	Презентація, рекомендації	1-30	Питання для обговорення: 1. Вимоги до структури дисертацій. 2. Структура анотації до дисертаційної	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

					роботи з освітніх, педагогічних наук. Завдання для самостійної роботи: 1. Аналіз кейсів – анотацій до дисертацій.	дискусії – до 5 балів.	
Згідно з розкладом	Тема 2.2. Вимоги до фахового літературного редагування наукового тексту.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-30	Питання для обговорення: 1. Редагування як вид фахової діяльності. 2. Покликання. Комунікативна, когнітивна і аргументативна функції цитат у наукових текстах. Завдання для самостійної роботи: 1. Виписати мовні кліше з фахових статей (до 30 кліше). 2. Підібрати наукові джерела до теми дисертації на основі віртуальних ресурсів, зокрема відкритих баз даних Index Copernicus International, <u>DOAJ</u> ,	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

					Google Scholar (до 20 джерел).		
Згідно з розкладом	Тема 2.2. Процедура рецензування наукових текстів.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-30	Питання для обговорення: 1. Етапи рецензування наукових статей. 2. Структура рецензії до наукової статті, дисертації, інших текстів наукового стилю. Завдання для самостійної роботи: 1. Підготувати рецензію на фахову статтю з використання професійної термінології. 2. Аналіз кейсів – рецензій до фахових статей, дисертацій тощо.	Завдання для самостійно ї роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.
Згідно з розкладом	Тема 2.2. Найпоширеніші помилки у наукових текстах і шляхи їх уникнення.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-30	Питання для обговорення: 1. Мовні огріхи у наукових текстах. 2. Типові мовні огріхи у наукових текстах. та способи їх уникнення. Завдання для	Завдання для самостійно ї роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії –	Упродовж сесії, у міжсесійний період.

					самостійної роботи: Добір прикладів стилістичних огріхів.	до 5 балів.	
Згідно з розкладом	Тема 2.2. Найпоширеніші помилки у наукових текстах і шляхи їх уникнення.	Практичне заняття 2 год.	Практикум, рекомендації	1-30	Питання для обговорення: 1. Індивідуальний стиль науковця. 2. Термінологічні помилки у наукових текстах. Завдання для самостійної роботи: 1. Аналіз кейсів – редагування фрагментів наукових текстів.	Завдання для самостійної роботи – до 5 балів. Доповідь – до 5 балів. Участь у дискусії – до 5 балів.	Упродовж сесії, у міжсесійний період.
					Індивідуальне дослідницьке завдання. Написання розширеної анотації дисертаційного дослідження.	20	

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: презентація результатів дослідницького завдання, творчо-пошукові завдання, індивідуальні завдання, редагування текстів, написання текстів наукового стилю, стилістичний аналіз, завдання для самостійної роботи; усне опитування.

Форма контролю: залік.

Рейтинг здобувача із засвоєння дисципліни визначається за 100-бальною шкалою, складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається максимально 60 балів, і рейтингу з атестації (екзамен, залік) – 40 балів.

Інформація про розподіл балів між видами занять (лекції, практичні /семінарські заняття, самостійна робота) надається на першому занятті та повторюється у процесі поточного навчання.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня відповідних загальних і фахових компетентностей. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять з дисципліни «Теорія і практика педагогічної освіти» – усне опитування, виконання практичних завдань, тестування, завдань для самостійної роботи, презентація виконання індивідуального завдання та ін.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньому рівні, або на окремих його завершальних етапах.

Підсумковий контроль передбачає залік відповідно переліку питань розроблених викладачем.

Результати поточного контролю визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

При визначенні рейтингу здобувача враховуються бали, які він отримує під час семінарських, практичних занять та за самостійну роботу. Бали за поточну освітню діяльність визначаються як сума всіх отриманих під час навчальних занять балів, розділена на кількість отриманих оцінок та помножена на коефіцієнт 12, що становить не більше 60 сумарної оцінки за результатами вивчення дисципліни. Бали за підсумками проведення заліку або іспиту визначаються як сума всіх отриманих під час навчальних занять балів, розділена на кількість отриманих оцінок та помножена на коефіцієнт 8, що становить не більше 40 балів сумарної оцінки за результатами вивчення дисципліни.

Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Індивідуальне завдання	Залікова робота	Сума
Модуль I						
T1.1	T.1.2	T2.1	T2.2.			
10	10	10	10	20	40	100

T1, T2 ... – теми модулів.

Примітка. Отримання 20 балів за індивідуальне завдання є необхідною умовою допуску здобувача до підсумкового семестрового контролю.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Вовк М.П. Технологія розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах поєднання формального і неформального навчання. *Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти*: практичний посібник / М.П. Вовк та ін. К.: Талком, 2019. 320 с. С.93-152. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715790/>
2. Вовк М.П. Тренінг з розвитку мовної культури майбутнього педагога-дослідника в умовах формальної освіти. *Тренінгові технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти*: метод. рек. / М.П. Вовк та ін.; Інститут педагогічної освіти і освіти імені Івана Зязюна. Київ, 2019. 109 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718751/>
3. Вовк М., Семенов О. Постать Неллі Ничкало у вимірах педагогіки праці. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2024. Вип. 30 С. 9–24. DOI:<https://doi.org/10.33989/2226-4051.2024.30.320898>.
4. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL: <https://surl.li/ineyei>
5. Гарбар І. В., Гарбар А. І. Культура мовлення: навчальний посібник. Миколаїв: НУК, 2023. 228 с. URL: <https://rep.nuos.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f77fe6ac-0be5-48bb-bbe8-e1de984579c6/content>
6. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.
7. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
8. Семенов О.М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ, 2021. 218 с. URL: <http://surl.li/hbchf>
9. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.) . URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>
10. Академічне письмо: лінгвокультурологічний підхід: навч. посіб. / О. Семенов та ін. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015. 190 с.
11. Мовна особистість в освітньому просторі: монографія / І.Д. Пасічник та ін. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021.
12. Рижко О. Плагіат як соціальнокомунікаційне явище: монографія. Київ : Паливода А. В., 2017. 387 с.
13. Семенов О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. К.: ВЦ «Академія», 2012. 216 с.
14. Семенов О. Лінгвоперсонологія : навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 192 с.
15. Семенов О.М. Наукова українська мова (для іноземних аспірантів): навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2025. 78 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/items/863aed74-30af-411d-aaae-e9e737714a31>
16. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: монографія / НАН України. Інститут мовознавства ім.. О. О. Потебні. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
17. Стратулат Н. В., Яслик В. І. Нормативність як основний аспект наукового мовлення. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31(70). № 4. Ч. 1. С. 125–130. URL: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-1/23>
18. Український правопис. Довідник. Київ : Видавництво: Центр учбової літератури, 2020. 352 с.

19. Закон України «Про авторське право і суміжні права». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
20. Закон України «Про інформацію». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
21. Закон України «Про вищу освіту». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
22. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність». Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
23. Закон України «Про академічну доброчесність». Проект. URL: <http://surl.li/dstdm>
24. Про затвердження вимог до оформлення дисертацій. Наказ Міністерства освіти і науки № 40 від 12.01.2017 р., із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
25. Національний освітній глосарій: вища освіта. 4-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.Є. Бахрушин та ін. / за ред. В.Г. Кременя, В.Є. Бахрушина, Ю.М. Рашкевича. 2024. 114 с.
26. [Google Академія](https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk) URL: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>
27. Index Copernicus (IC): <https://indexcopernicus.com/index.php/pl/>
28. Nauka.gov.ua. Порядок формування переліку наукових фахових видань України. URL: <https://nauka.gov.ua/information/poriadok-formuvannia-pereliku-naukovykh-fakhovykh-vydan-ukrainy/>
29. Nauka.gov.ua. Розбудова іміджу науковця засобами сучасної наукової комунікації (ідентифікація науковця). <https://nauka.gov.ua/information/rozbudova-imidzhu-naukovtsia-zasobamy-suchasnoi-naukovoi-komunikatsii-identyfikatsiia-naukovtsia/>
30. Scopus. URL: <https://www.elsevier.com/products/scopus>
31. Web of Science. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/basic-search>

Додаткова

1. Академічне письмо та бібліографія. Назва з екрану. URL: bibliosynergy.ula.org.ua/index.php/proekt1.
2. Батаєва Є. Оформлення наукових джерел – нічне жахіття більшості вчених. 2020. URL: <https://nim.media/articles/mizhnarodni-stili-oformlennya-dzherel-naukovykh-publikatsiy>
3. Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. URL: <https://www.unesco-journal.com.ua/index.php/journal>
4. Воропай О. К., Пічик К. В., Чала Н. Д. Наукова робота: легко, із задоволенням. Київ : НаУКМА, 2017. 88 с.
5. Гарбар М., Навчук Г., Хававчак О. Лінгвопоетика наукового дискурсу: аналіз мовних засобів побудови наукових текстів. *Лінгвістичні студії*. 2024. С. 61-72. URL: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2024.48.5>
6. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. URL : http://library.snu.edu.ua/2017/dstu_8302-2015_z_vnesenimi_popravkami.pdf.

7. Естетика і етика педагогічної дії. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, 2025. URL: <https://aesthetichpedaction.pnpu.edu.ua/>
8. Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник / уклад. М.П. Вовк та ін.. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ: Талком, 2025 [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744942/>
9. Костусяк Н. М. Академічна риторика та письмо : методичні рекомендації. Луцьк : Надстир'я, 2022. 44 с. URL: <https://surli.cc/usuqip>
10. Медіавчительський кампус. URL: https://www.youtube.com/channel/UCx-AL3lm3wYbt_E2dRLsLyQ
11. Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах : методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко та ін.; редкол.: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, Я. Є. Сошинська, О. М. Бруй. Науково-технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; Українська бібліотечна асоціація. Київ : УБА, 2016. 117 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/18681>
12. Мультимедійна презентація як складник комплексного методичного забезпечення освітнього процесу : електронний навчальний курс / уклад. Оксана Петрушак. Біла Церква: БІНПО, 2022. 33 с. URL: <https://surl.lu/lkyasj>
13. Наукові публікації. Правила оформлення графічних матеріалів. 2023. URL: <https://spubl.com.ua/uk/blog/rules-of-design-of-graphic-materials>
14. Наумовець А. Г. Ви віч-на-віч з аудиторією – дещо про «технологію» підготовки наукових доповідей, популярних лекцій, дисертаційних промов і конкурсних проєктів. 2016. URL: http://ifbg.org.ua/~files/books/Naumovec_-_Vy-vich-na-vich-z-audytorieyu.pdf
15. Основи наукового цитування. Наукова бібліотека Сумського державного університету імені А.С.Макаренка. URL: <https://library.sspu.edu.ua/czytuvannya-ta-posylannya/>
16. Педагогічна освіта в Україні: теорія і практика : словник / укл. М.П. Вовк та ін. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 328 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731691/>
17. Підготовка наукових публікацій та презентація результатів наукових досліджень : конспект лекцій до самостійної та дистанційної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії. [Електронний ресурс] / уклад. В. О. Ананьїн та ін.; за ред. В. О. Ананьїна. Київ : ІСЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 64 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/dfaebca3-10a3-4e46-88e4-380f695669b9/content>
18. Проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) - Американські Ради. Назва з екрану. URL: <http://www.saiup.org.ua/>.
19. Разові спеціалізовані вчені ради. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. URL: <https://ipood.com.ua/razovi-specializovani-vcheni-radi/>
20. Рекомендації до пошуку наукової інформації за допомогою інтернет-ресурсів. Назва з екрану. URL: <https://docs.google.com/document/d/1sUBDV-qvUxuAfoi1yNW47y.../edit?hl=uk>.
21. Рекомендації з оформлення посилань в наукових роботах: DSpace. Назва з екрану. URL: ela.kpi.ua/handle/123456789/16051.
22. Семеног О. М. Академічна лекція і академічний учитель в цифрову епоху: праксеологічний підхід. *Фізико-математична освіта*. збірник наукових праць. 2017. Вип. 2 (12). С. 140–146. URL : <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/2245>
23. Семеног О. М. Наставництво в науці і освіті дорослих. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Серія: Педагогічні науки. 2017. Вип.152. С. 46–51.

24. Семеног О. М. Семен Устимович Гончаренко як акмеособистість у царині методології науково-педагогічних досліджень. *Фізико-математична освіта* : науковий журнал. 2016. Вип. 4 (10). С. 117–120. URL: <http://fmojournal.fizmatsspu.sumy.ua/publ/4-1-0-127>
25. Семеног О. М., Козлова О. Г. Науково-педагогічний портрет ректора: ціннісні виміри. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. Вип. 2. 112-127. URL: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.2.15>
26. Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. /за ред. Л.І. Мацько. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2008. 252 с. URL: <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/131.pdf>
27. Семеног О.М. Постать мовознавиці в об'єктиві науково-академічного дискурсу. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2024. Вип. 4 (138). С. 124-139.
28. Сервіс для складання бібліографічних посилань – Citebook. URL: <https://citebook.net> (дата звернення 02.09.2020).
29. Соціальне у мові та мова в соціумі : колективна монографія /О. Доценко та ін. ; наук. ред. та упоряд. Н. Ясакова. Київ : НаУКМА, 2023.
30. Стили оформлення бібліографічних посилань для міжнародних публікацій. Ч. 1. Назва з екрану. URL: www.library.ukma.edu.ua/.../Styli_oformlennya_bibliohrafichnykh.
31. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація : навч.-метод. посіб. К. : НАДУ, 2008. 184 с. <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/surmin.pdf>
32. Сусліков Л.М., Студеняк І.П. Презентація наукових результатів: навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УЖНУ «Говерла», 2019. 300 с. URL: <https://surl.li/kgtnx>
33. Як мені писати без академічного плагіату? Академічна доброчесність. 2019. Вип. 1. URL: <https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/Integrity-bulletin-all-issues.pdf>
34. Як написати наукову статтю. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iEsk7N0spNI&t=249s>
35. Committee on Publication Ethics: (COPE): Promoting integrity in research publication. Назва з екрану. URL: publicationethics.org/.
36. Словники України. URL: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua>
37. Українська мова : Енциклопедія. URL: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>
38. Академічний російсько-український словник за ред. А. Кримського. URL: <http://r2u.org.ua>; <http://krym.linux.org.ua>
39. Електронні версії словників термінографічної серії Слово Світ. URL: <http://slovo.ridne.net>
40. Великий тлумачний словник сучасної української мови. URL: <http://www.slovnyk.net>
41. Modern teaching methods in pedagogy and philology: collective monograph / Azarenkov V. etc. International Science Group. Boston : Primedia eLaunch, 2023. 580 p. Available at : DOI –10.46299/ISG.2023.MONO.PED.1. <https://isg-konf.com/wp-content/uploads/2023/03/Monograph/PED/ISG.2023.MONO.PED.1.pdf>
42. Nauka.gov.ua. Керівництво для рецензентів. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/kerivnytstvo-dlia-retsenzentiv/>
43. Nauka.gov.ua. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах. 2025. URL: <https://nauka.gov.ua/information/mizhnarodni-pravyly-tsytuvannia-ta-posylannia-v-naukovykh-robotakh/>
44. Plagiarism.org Best Practices for Ensuring Originality in Written Work. Назва з екрану. URL: www.plagiarism.org/ .
45. Prometheus. URL: https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+AI101+2021_T2/home

**Innovations in the Professional Training of Future Doctors of Philosophy:
A Textbook / M.P. Vovk, O.M. Semenoh, Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical
Education and Adult Education of the National Academy of Educational Sciences
of Ukraine. – Kyiv: Talkom, 2025. 323 p. [Electronic resource].**

Compilers:

Vovk Myroslava, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Head of the Department of Content and Technologies of Pedagogical Education at the Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical Education and Adult Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine;

Semenoh Olena, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Center for Scientific and Educational Partnership and Network Interaction of Sumy State Pedagogical University, Senior Researcher at the Department of Content and Technologies of Pedagogical Education at the Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical Education and Adult Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine.

The textbook, compiled by scholars of the Department of Content and Technologies of Pedagogical Education at the Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical Education and Adult Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, provides educational and methodological support for both core and elective courses (“Scientific Professional Ukrainian Language,” “Theory and Practice of Pedagogical Education,” “Researcher Academic Integrity,” “Image of the Modern Teacher-Researcher,” “Researcher’s Language Culture”) in the training of future Doctors of Philosophy in Educational Sciences. For each course, lecture topics with interactive video content or presentations, questions for practical sessions, tasks for independent work, recommended sources based on electronic library resources, repositories, etc., test tasks, and the thematic scope of individual research assignments are provided. The content of the courses is summarized in authorial syllabi. Attention is focused on innovations in open science, publication and editorial ethics, publication activity, digital etiquette of teacher-researchers, the quality of scientific publications in scientometric journals, and the specifics of applying researcher identifiers, among other aspects.

Intended for university lecturers, future Doctors of Philosophy in Educational Sciences, program coordinators, and stakeholders of educational and research programs.

Навчальне видання

**Вовк Мирослава Петрівна
Семеног Олена Миколаївна**

**ІННОВАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ**

Навчальний посібник

Науковий редактор – **М. П. Вовк, О. М. Семеног**
Літературний редактор – **М. П. Вовк, О. М. Семеног**
Коректор – **Ю.В. Грищенко**
Дизайн обкладинки – **А.С. Стецькова**

Видавець і виготовлювач: ТОВ «Талком».
м. Київ, вул. Львівська, 23,
тел./факс (044) 424-40-69, 424-56-26.
E-mail: ukraina.vdk@email.ua.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4538 від 07.05.2013.

